Ocena kryteriów i systemu wyboru projektów programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027

Fundusze Europejskie

RAPORT KOŃCOWY

Fundusze Europejskie dla Pomorza
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

BADANIE EWALUACYJNE PN.:

OCENA KRYTERIÓW I SYSTEMU WYBORU PROJEKTÓW PROGRAMU FEP 2021-2027

Raport końcowy

Zamawiający:

Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego
ul. Okopowa 21/27
80-810 Gdańsk

Wykonawca:

Pracownia Badań i Doradztwa "Re-Source" Korczyński Sarapata sp.j.
ul. Zagórze 15
61-112 Poznań

1. Streszczenie

Ocena trafności, przejrzystości, adekwatności i skuteczności systemu wyboru projektów

Analizy przeprowadzone w ramach badania wskazują, że system wyboru projektów w ramach FEP 2021-2027 funkcjonuje prawidłowo i skutecznie wspiera realizację celów Programu. Zastosowane rozwiązania pozostają zgodne z przepisami unijnymi i krajowymi, a jednocześnie nie ograniczają tempa wdrażania środków, o czym świadczy zbliżony do średniej krajowej poziom kontraktacji oraz duży postęp finansowy programu.

Analiza potwierdziła, że system zapewnia przejrzystość procedur, bezstronność oceny oraz równe traktowanie wnioskodawców. Mechanizmy te opierają się na jasno określonych zasadach organizacji naborów, publikacji informacji, zatwierdzaniu kryteriów przez Komitet Monitorujący, dokumentowaniu procesu oceny oraz rozwiązaniach ograniczających ryzyko konfliktu interesów. Jednocześnie stopień przejrzystości systemu jest zróżnicowany z perspektywy poszczególnych grup wnioskodawców. Podmioty posiadające doświadczenie w pozyskiwaniu środków europejskich oceniają procedury jako czytelne, natomiast nowi beneficjenci częściej wskazują na złożoność dokumentacji oraz specjalistyczny charakter stosowanej terminologii.

W ramach badania zidentyfikowano pole do poprawy w ramach sposobu kierowania wezwań do uzupełniania dokumentacji oraz jakości uzasadnień ocen projektów, zwłaszcza na etapie oceny strategicznej. Nie wpływa to na ocenę bezstronności systemu, jednak wskazuje na potrzebę dalszego ujednolicania standardów komunikacji z wnioskodawcami oraz poprawy jakości informacji zwrotnej.

Badania ankietowe potwierdziły przewagę pozytywnych ocen systemu wyboru projektów. Korzystnie oceniono zarówno regulaminy naborów, jak i dostępność informacji oraz działania informacyjno-szkoleniowe prowadzone przez instytucje odpowiedzialne za wdrażanie Programu. Jednocześnie wskazano potrzebę dalszego upraszczania dokumentacji, ograniczania powielających się informacji oraz zwiększania praktycznego charakteru materiałów szkoleniowych.

Harmonogram naborów spełnia swoją funkcję jako podstawowe narzędzie planowania wdrażania Programu. Częste aktualizacje pozwalały dostosowywać go do zmieniających się uwarunkowań, choć równocześnie ograniczały przewidywalność procesu dla potencjalnych beneficjentów. W początkowym

okresie realizacji Programu wystąpiła również kumulacja części naborów konkurencyjnych, wynikająca przede wszystkim z opóźnionego rozpoczęcia perspektywy finansowej. Nie wpłynęło to jednak istotnie na skuteczność wdrażania Programu.

System wyboru projektów jest adekwatny do logiki interwencji FEP. Zarówno konkurencyjny jak i niekonkurencyjny sposób wyboru projektów są stosowane odpowiednio do charakteru poszczególnych interwencji. Jednocześnie analiza wskazuje, że w przypadku naborów niekonkurencyjnych ma miejsce duże rozdrobnienie naborów i wskazane jest ograniczenie liczby odrębnych postępowań poprzez grupowanie projektów realizowanych w ramach tego samego działania.

Istotnym elementem systemu pozostaje wysoki poziom formalizacji procesu aplikacyjnego. Zakres wymaganej dokumentacji jest uzasadniony wymogami dokumentów nadrzędnych, a także skalą i charakterem finansowanych przedsięwzięć, jednak w części przypadków możliwe jest ograniczenie obciążeń administracyjnych poprzez eliminację powtarzających się informacji, integrację części dokumentów oraz uproszczenie formularzy.

Działania informacyjne i szkoleniowe realizowane w ramach FEP zostały ocenione pozytywnie. Wnioskodawcy wysoko oceniali dostępność informacji oraz jakość oferowanego wsparcia. Dalsze usprawnienia powinny koncentrować się na ujednoliceniu sposobu komunikacji, uporządkowaniu dokumentacji, zwiększeniu praktycznego charakteru szkoleń oraz prezentowaniu w harmonogramie najważniejszych informacji dla potencjalnych beneficjentów.

System pozostaje zgodny z zasadami horyzontalnymi Unii Europejskiej, obejmując ocenę zgodności projektów z zasadami równości szans, niedyskryminacji, dostępności, zrównoważonego rozwoju oraz zasadą DNSH. Rozbudowany model oceny zwiększa znaczenie tych zagadnień, jednak jednocześnie powoduje wzrost wymagań względem wnioskodawców, dlatego w przyszłości warto rozważyć bardziej zróżnicowane podejście do oceny poszczególnych zasad w różnych obszarach interwencji.

Ocena sprawności i efektywności organizacji procesu oceny projektów

Organizacja procesu oceny projektów została oceniona pozytywnie. Instytucje dysponują odpowiednim potencjałem kadrowym, a wykorzystanie zarówno pracowników wewnętrznych, jak i ekspertów zewnętrznych umożliwia sprawne prowadzenie procesu oceny. Przejściowe trudności występowały przede wszystkim w okresach największej kumulacji naborów, jednak nie miały trwałego wpływu na funkcjonowanie systemu.

Ograniczeniem pozostaje dostępność ekspertów w niektórych specjalistycznych obszarach oraz niewystarczająca funkcjonalność wykazu ekspertów, który w większym stopniu powinien wspierać zarządzanie zasobami eksperckimi. Jednocześnie pozytywnie oceniono działania szkoleniowe skierowane do członków Komisji Oceny Projektów, sprzyjające zachowaniu jednolitych standardów oceny.

Wykorzystywane systemy informatyczne zapewniają możliwość sprawnego składania wniosków, natomiast sam proces oceny realizowany jest poza centralnymi systemami teleinformatycznymi. Obecny model mimo pewnych ograniczeń, nie wymaga istotnych zmian w bieżącej perspektywie finansowej. W kolejnej perspektywie wskazane jest natomiast rozwijanie funkcjonalności systemów umożliwiających prowadzenie oceny bezpośrednio w środowisku informatycznym oraz stopniowe zwiększanie automatyzacji weryfikacji jednoznacznych kryteriów formalnych.

Mechanizmy zapewniające bezstronność oceny i przeciwdziałające konfliktowi interesów należy ocenić bardzo dobrze. Obowiązujące procedury obejmują oświadczenia członków KOP, wyłączenia z oceny w przypadku wystąpienia konfliktu interesów oraz pełne dokumentowanie procesu decyzyjnego.

Procedura odwoławcza zapewnia możliwość skutecznej, przejrzystej i obiektywnej weryfikacji ocen projektów w oparciu o jasno określone zasady. Pewne ograniczenie stanowią sztywne terminy rozpatrywania protestów, które nie uwzględniają złożoności poszczególnych spraw, dlatego w przyszłości warto rozważyć bardziej elastyczne podejście do ustalania czasu ich rozpatrywania. Największe wyzwania w procedurze odwoławczej dotyczą jakości uzasadnień ocen, zwłaszcza w odniesieniu do kryteriów strategicznych o większym stopniu uznaniowości. Zasadne jest ujednolicenie standardu uzasadnień oraz zwiększenie przejrzystości poprzez publikowanie zanonimizowanych rozstrzygnięć dotyczących najistotniejszych kwestii systemowych.

Ocena trafności i adekwatności stosowanych metodyk i kryteriów wyboru projektów

Analiza potwierdziła, że metodyki oraz kryteria wyboru projektów są zgodne z obowiązującymi regulacjami oraz odpowiadają logice interwencji Programu. Tworzą spójny system umożliwiający wybór projektów najlepiej realizujących cele FEP w różnych obszarach interwencji.

Największe wyzwania dotyczą kryteriów jakościowych i strategicznych, których stosowanie wymaga eksperckiej interpretacji. W badaniu ankietowym problemy z mierzalnością, precyzyjnością, możliwością spełnienia lub dublowaniem się kryteriów zgłaszała ograniczona część respondentów. Najczęściej dotyczyły

kryteriów jakościowych, takich jak kompleksowość projektu, potrzeba jego realizacji, profil projektu, zakładane efekty oraz zgodność z zasadą DNSH. W przyszłości warto kontynuować doprecyzowywanie definicji tych kryteriów oraz sposobu dokumentowania ich spełnienia przy zachowaniu niezbędnej elastyczności oceny.

Kryteria właściwie wspierają ocenę dojrzałości projektów oraz umożliwiają premiowanie przedsięwzięć najlepiej odpowiadających celom Programu. Jednocześnie wskazano potrzebę dalszego wzmacniania znaczenia efektów i trwałości rezultatów przy jednoczesnym ograniczaniu nadmiernego koncentrowania się na formalnym spełnianiu wymogów.

Wewnętrzna spójność katalogów kryteriów została oceniona pozytywnie. Kryteria sprzyjają również realizacji projektów komplementarnych i zintegrowanych, choć część beneficjentów nadal ma trudności z prawidłowym rozumieniem pojęcia komplementarności.

Badanie potwierdziło także wysoką zdolność systemu do adaptacji. Doświadczenia z poprzednich perspektyw finansowych, wyniki monitoringu oraz uwagi interesariuszy są wykorzystywane do stopniowego doskonalenia kryteriów i procedur. Wprowadzane zmiany mają charakter ewolucyjny i nie zakłócają stabilności systemu.

Wnioski i rekomendacje optymalizacyjne

Przeprowadzona ewaluacja wskazuje, że system wyboru projektów FEP 2021–2027 jest, zgodny z obowiązującymi regulacjami i skutecznie wspiera realizację celów Programu. Zidentyfikowane ograniczenia mają charakter przede wszystkim organizacyjny i proceduralny, dlatego rekomendacje koncentrują się na dalszym doskonaleniu istniejących rozwiązań, a nie na przebudowie całego systemu.

<u>Elementy wymagające działań w bieżącej perspektywie:</u>

- ujednolicenie standardów uzasadniania ocen projektów oraz rozstrzygnięć protestów,
- dalsze upraszczanie dokumentacji aplikacyjnej poprzez ograniczanie powielających się informacji i integrację części załączników,
- zwiększenie przejrzystości harmonogramów naborów poprzez publikowanie szerszych informacji o planowanych konkursach i przewidywanych terminach ich realizacji,
- rozwijanie działań informacyjnych i szkoleniowych, ze szczególnym uwzględnieniem praktycznych aspektów przygotowania projektów,

- bardziej równomierne planowanie naborów oraz tam gdzie jest to możliwe, grupowanie projektów niekonkurencyjnych w ramach jednego postępowania.

Obszary wymagające monitorowania:

- jakość uzasadnień ocen i rozstrzygnięć procedury odwoławczej,
- liczba oraz przyczyny wezwań do uzupełnienia dokumentacji,
- obciążenia administracyjne ponoszone przez wnioskodawców,
- funkcjonowanie systemów informatycznych wspierających proces wyboru projektów,
- praktyczne stosowanie zasad horyzontalnych, w tym dostępności, równości szans oraz zasady DNSH,
- możliwości wykorzystania narzędzi opartych na sztucznej inteligencji jako wsparcia procesu oceny projektów.

Kierunki zmian w kolejnej perspektywie finansowej:

Doświadczenia z realizacji FEP 2021–2027 wskazują przede wszystkim na zasadność:

- dalszego upraszczania procedur wyboru projektów,
- rozwoju funkcjonalności systemów teleinformatycznych oraz zwiększania poziomu automatyzacji oceny kryteriów formalnych,
- ograniczania obciążeń administracyjnych poprzez etapowanie składania dokumentacji i integrację formularzy,
- większego ukierunkowania kryteriów wyboru na ocenę efektów, trwałości rezultatów oraz wartości dodanej projektów,
- doskonalenia metod oceny projektów zintegrowanych i najbardziej złożonych przedsięwzięć,
- utrzymania równowagi pomiędzy uproszczeniem procedur a zapewnieniem przejrzystości, bezstronności i bezpieczeństwa wydatkowania środków publicznych.

2. Executive Summary

Assessment of the relevance, transparency, appropriateness and effectiveness of the project selection system

The analyses carried out as part of the study indicate that the project selection system under European Funds for Pomorze 2021-2027 (FEP) is functioning properly and effectively supports the achievement of the Programme's objectives. The arrangements adopted remain compliant with European Union and national legislation while not restricting the pace at which the funding is deployed, as evidenced by the level of contracting (which is close to the national average) and the Programme's high financial progress.

The analysis confirmed that the system ensures transparency of procedures, impartiality of assessment and equal treatment of applicants. These mechanisms are based on clearly defined rules for organising calls, on the publication of information, on the approval of criteria by the Monitoring Committee, on documentation of the assessment process and on arrangements that limit the risk of conflicts of interest. At the same time, the degree of transparency of the system varies when viewed from the perspective of individual groups of applicants. Entities with experience in obtaining European funding consider the procedures to be clear, whereas new beneficiaries more often point to the complexity of the documentation and the specialist nature of the terminology used.

The study identified scope for improvement in the way requests to supplement documentation are issued and in the quality of the reasons given for project assessments, particularly at the strategic assessment stage. This does not affect the assessment of the system's impartiality, but it does indicate a need for further standardisation of communication with applicants and for improvement in the quality of feedback.

The surveys confirmed that assessments of the project selection system were predominantly positive. The rules governing calls, the availability of information and the information and training activities conducted by the institutions responsible for implementing the Programme were all viewed favourably. At the same time, a need was identified for further simplification of the documentation, for reducing duplicated information and for making training materials more practical in nature.

The schedule of calls fulfils its function as the basic tool for planning the implementation of the Programme. Frequent updates made it possible to adapt it

to changing circumstances, but at the same time reduced the predictability of the process for potential beneficiaries. In the initial period of the Programme's implementation there was also a clustering of some competitive calls, resulting primarily from the delayed start of the programming period. This did not, however, significantly affect the effectiveness of the Programme's implementation.

The project selection system is appropriate to the intervention logic of FEP. Both competitive and non-competitive methods of project selection are applied in a manner suited to the nature of the individual interventions. At the same time, the analysis indicates that there is considerable fragmentation across non-competitive calls and that it would be advisable to reduce the number of separate procedures by grouping projects carried out under the same measure.

A significant feature of the system remains the high level of formalisation of the application process. The scope of the documentation required is justified by the requirements of higher-level documents and by the scale and nature of the undertakings financed, but in some cases the administrative burden can be reduced by eliminating repeated information, integrating some documents and simplifying forms.

The information and training activities carried out under FEP were assessed positively. Applicants gave high ratings to the availability of information and the quality of the support offered. Further improvements should focus on standardising the way communication is conducted, streamlining the documentation, making training more practical and presenting in the schedule the information most important to potential beneficiaries.

The system remains consistent with the horizontal principles of the European Union, covering the assessment of projects against the principles of equal opportunities, non-discrimination, accessibility and sustainable development, and against the DNSH principle. The extensive assessment model increases the importance of these issues, but at the same time raises the requirements placed on applicants, and it would therefore be worth considering in future a more differentiated approach to assessing individual principles in different areas of intervention.

Assessment of the efficiency and cost-effectiveness of the organisation of the project assessment process

The organisation of the project assessment process was assessed positively. The institutions have adequate staffing capacity, and the use of both in-house staff and external experts enables the assessment process to be conducted smoothly. Temporary difficulties arose primarily during the periods when calls were most

heavily concentrated, but they had no lasting effect on the functioning of the system.

Constraints that remain are the limited availability of experts in certain specialist areas and the insufficient functionality of the list of experts, which should provide greater support for the management of expert resources. At the same time, the training activities aimed at members of the Project Assessment Committee (KOP), which help to maintain uniform assessment standards, were assessed positively.

The IT systems in use make it possible to submit applications smoothly, whereas the assessment process itself is carried out outside the central ICT systems. Despite certain limitations, the current model does not require significant changes in the current programming period. In the next programming period, however, it would be advisable to develop the functionality of systems that allow assessment to be conducted directly in the IT environment and gradually to increase the automation of checks on unambiguous formal criteria.

The mechanisms ensuring impartiality of assessment and preventing conflicts of interest deserve a very positive assessment. The applicable procedures include declarations by KOP members, exclusion from the assessment where a conflict of interest arises and full documentation of the decision-making process.

The appeal procedure makes it possible to review project assessments effectively, transparently and objectively on the basis of clearly defined rules. One constraint is posed by the rigid deadlines for examining appeals, which do not take account of the complexity of individual cases, and it would therefore be worth considering in future a more flexible approach to setting the time allowed for examining them. The greatest challenges in the appeal procedure concern the quality of the reasons given for assessments, particularly in relation to strategic criteria that involve a greater degree of discretion. There are grounds for standardising the way reasons are stated and for increasing transparency by publishing anonymised decisions on the most important systemic issues.

Assessment of the relevance and appropriateness of the methodologies and criteria applied in project selection

The analysis confirmed that the methodologies and project selection criteria comply with the applicable rules and correspond to the intervention logic of the Programme. They form a coherent system that makes it possible to select the projects which best deliver the objectives of FEP in the various areas of intervention.

The greatest challenges concern the qualitative and strategic criteria, the application of which requires expert interpretation. In the survey, a limited

proportion of respondents reported problems with the measurability or precision of criteria, with the ability to meet them or with their duplication. These most often concerned qualitative criteria such as the comprehensiveness of the project, the need to carry it out, the project profile, the intended effects and compliance with the DNSH principle. In future it would be worth continuing to clarify the definitions of these criteria and the way in which compliance with them is documented, while retaining the flexibility of assessment that is needed.

The criteria properly support the assessment of project maturity and make it possible to reward the undertakings that best match the objectives of the Programme. At the same time, a need was identified to further strengthen the importance of effects and of the durability of results while reducing excessive focus on the formal fulfilment of requirements.

The internal coherence of the sets of criteria was assessed positively. The criteria are also conducive to the delivery of complementary and integrated projects, although some beneficiaries still have difficulty in understanding the concept of complementarity correctly.

The study also confirmed the system's high capacity to adapt. Experience from previous programming periods, monitoring results and stakeholder comments are used for the gradual improvement of the criteria and procedures. The changes introduced are evolutionary in nature and do not disrupt the stability of the system.

Conclusions and recommendations for optimisation

The evaluation carried out indicates that the FEP 2021-2027 project selection system complies with the applicable rules and effectively supports the achievement of the Programme's objectives. The limitations identified are primarily organisational and procedural in nature, and the recommendations therefore focus on further improving the existing arrangements rather than on rebuilding the entire system.

Elements requiring action in the current programming period:

- standardising the way reasons are stated for project assessments and for decisions on appeals,
- further simplifying the application documentation by reducing duplicated information and integrating some annexes,
- increasing the transparency of call schedules by publishing fuller information on planned competitive calls and on the dates envisaged for them,
- developing information and training activities, with particular regard to the practical aspects of preparing projects,

- planning calls more evenly and, where possible, grouping non-competitive projects within a single procedure.

Areas requiring monitoring:

- the quality of the reasons given for assessments and for decisions in the appeal procedure,
- the number of requests to supplement documentation and the reasons for them,
- the administrative burden borne by applicants,
- the functioning of the IT systems supporting the project selection process,
- the practical application of the horizontal principles, including accessibility, equal opportunities and the DNSH principle,
- the scope for using tools based on artificial intelligence to support the project assessment process.

Directions for change in the next programming period:

Experience from the implementation of FEP 2021–2027 points primarily to the merits of:

- further simplifying project selection procedures,
- developing the functionality of ICT systems and increasing the level of automation in the assessment of formal criteria,
- reducing the administrative burden by phasing the submission of documentation and integrating forms,
- gearing the selection criteria more closely towards assessing the effects, the durability of results and the added value of projects,
- improving the methods for assessing integrated projects and the most complex undertakings,
- maintaining a balance between simplifying procedures and ensuring transparency, impartiality and the security of public spending.

3. Wykaz skrótów

SKRÓT	ROZWINIĘCIE SKRÓTU
ALMA	Aim, Learn, Master, Achieve (Mierz wysoko, Ucz się, Osiągaj biegłość, Realizuj cele)
ARP	Agencja Rozwoju Przemysłu
B+R	Badania i Rozwój
BUR	Baza Usług Rozwojowych
CATI	Computer-Assisted Telephone Interview (Wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny)
CAWI	Computer-Assisted Web Interview (Wspomagany komputerowo wywiad internetowy)
CST	Centralny System Teleinformatyczny
DEFS	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego
DNSH	Do No Significant Harm (Nie czyń poważnych szkód)
DPR	Departament Programów Regionalnych
DPROW	Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
DRRiP	Departament Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego
Dz. U.	Dziennik Ustaw
Dz. Urz.	Dziennik Urzędowy
Dz. Urz. UE L	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej z 2 L – Prawodawstwo
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS+	Europejski Fundusz Społeczny Plus
FAQ	Frequently asked questions (Często zadawane pytania)
FENG	Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki na lata 2021-2027
FEP	Fundusze Europejskie dla Pomorza na lata 2021-2027
FERS	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027
FGI	Focus Group Interview (Zogniskowany wywiad grupowy)

SKRÓT	ROZWINIĘCIE SKRÓTU
IDI	Individual In-depth Interview (Indywidualny wywiad pogłębiony)
IIT	Inne Instrumenty Terytorialne
ION	Instytucja Organizująca Nabór
ICT	Information and Communication Technology (Technologia informatyczno-komunikacyjna)
IP	Instytucja Pośrednicząca
ISP	Inteligentne Specjalizacje Pomorza
IT	Information Technology (Technologia informatyczna)
IZ	Instytucja Zarządzająca
KM	Komitet Monitorujący
KOP	Komisja Oceny Projektów
KPP	Karta Praw Podstawowych
KPON	Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych
KPP UE	Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej
LGD	Lokalna Grupa Działania
MFiPR	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
MŚP	Małe i Średnie Przedsiębiorstwa
NGO	Non-Governmental Organization (Organizacja pozarządowa)
OHP	Ochotnicze Hufce Pracy
OPP	Organizacja Pożytku Publicznego
OPZ	Opis Przedmiotu Zamówienia
OSZiK	Opis Systemu Zarządzania i Kontroli Programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021–2027
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PES	Podmiot Ekonomii Społecznej
PIFE	Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich
POZ	Podstawowa Opieka Zdrowotna
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
RLKS	Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność

SKRÓT	ROZWINIĘCIE SKRÓTU
RLM	Równoważna Liczba Mieszkańców
RPO WP 2014-2020	Regionalny Program Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020
RPS	Regionalny Program Strategiczny
SMART	Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound (Sprecyzowany, Mierzalny, Osiągalny, Istotny, Określony w czasie)
SOM	Stowarzyszenie Obszar Metropolitalny
SOWA EFS	System Obsługi Wniosków Aplikacyjnych Europejskiego Funduszu Społecznego
SRWP	Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego
SZOP	Szczegółowy Opis Priorytetów
TEN-T	Trans-European Transport Network (Transeuropejska Sieć Transportowa)
UE	Unia Europejska
UM	Urząd Marszałkowski
UMWP	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego
WoD	Wniosek o dofinansowanie
WOD 2021	Wnioski o Dofinansowanie 2021
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
ZWP	Zarząd Województwa Pomorskiego

4. Spis treści

1. Streszczenie 3

2. Executive Summary 8

3. Wykaz skrótów 13

4. Spis treści 16

5. Wprowadzenie 19

5.1. Uzasadnienie realizacji badania 19

5.2. Opis przedmiotu badania 21

5.2.1. Cele badania 21

5.2.2. Kryteria ewaluacyjne 21

5.2.3. Pytania badawcze 22

6. Opis zastosowanej metodyki oraz źródła pozyskania informacji 27

6.1. Desk research 27

6.2. Ocena ekspercka 27

6.3. Wywiady pogłębione (IDI) 27

6.4. Badanie CAWI/CATI 30

6.5. Wywiady eksperckie 31

6.6. Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) 31

6.7. Źródła pozyskania informacji 32

7. Opis wyników badania 34

7.1. Ocena trafności, przejrzystości, adekwatności i skuteczności systemu wyboru projektów 36

7.1.1. Przejrzystość, adekwatność, bezstronność i niedyskryminacyjny charakter systemu wyboru projektów 37

7.1.1.1. Przejrzystość i niedyskryminacyjny charakter systemu wyboru projektów oraz jego zgodność z regulacjami nadrzędnymi 37
7.1.1.2. Harmonogram naboru wniosków w kontekście sprawności przeprowadzenia procesu oceny projektów 47
7.1.1.3. Wymiar administracyjny systemu wyboru projektów 53
7.1.1.4. Działania informacyjno-szkoleniowe podejmowane w odniesieniu do systemu wyboru projektów 64
7.1.2. Adekwatność systemu wyboru projektów do logiki FEP oraz potrzeb interesariuszy 80
7.1.2.1. Wpływ systemu wyboru projektów na realizację celów FEP 80
7.1.2.2. Sposoby wyboru projektów (konkurencyjny i niekonkurencyjny) 87
7.1.3. Organizacja i rozplanowanie naborów 95
7.1.4. Zgodność z zasadami horyzontalnymi 105
7.1.5. Podsumowanie 119
7.2. Ocena sprawności i efektywności organizacji procesu oceny projektów 122
7.2.1. Sposób organizacji procesu oceny projektów 122
7.2.1.1. Potencjał kadrowy i system rekrutacji oceniających 122
7.2.1.2. Narzędzia informatyczne wykorzystywane w ocenie 125
7.2.1.3. Zarządzanie bezstronnością i konfliktem interesów 126
7.2.2. Procedura odwoławcza 129
7.2.3. Podsumowanie 136
7.3. Ocena trafności i adekwatności stosowanych metodyk i kryteriów wyboru projektów 138
7.3.1. Poprawność sformułowania stosowanych metodyk i kryteriów wyboru projektów 138
7.3.1.1. Zgodność kryteriów wyboru projektów z regulacjami nadrzędnymi i metodologią SMART 141
7.3.1.2. Wpływ stosowanych metodyk i kryteriów wyboru projektów na realizację celów FEP 147
7.3.1.3. Możliwość oceny dojrzałości i kompleksowości projektów 175

7.3.1.4. Waga i skala ocen w ramach kryteriów wyboru projektów oraz poziom ich szczegółowości 196
7.3.1.5. Wpływ ogólnokrajowych regulacji na kryteria wyboru projektów 197
7.3.2. Wpływ kryteriów wyboru projektów na spójność i komplementarność projektów 199
7.3.2.1. Wewnętrzna spójność katalogu kryteriów wyboru projektów 199
7.3.2.2. Wpływ kryteriów wyboru projektów na wzmacnianie synergii realizowanych projektów oraz właściwą selekcję projektów zintegrowanych 201
7.3.3. Adaptacyjność metodyk i kryteriów wyboru projektów 205
7.3.3.1. Sposób wykorzystywania doświadczeń z poprzedniej oraz bieżącej perspektywy finansowej 206
7.3.3.2. Aktualizacja kryteriów i metodyk wyboru projektów 209
7.3.4. Podsumowanie 217
7.4. Wnioski i rekomendacje optymalizacyjne 219
7.4.1. Elementy systemu wymagające natychmiastowej interwencji 219
7.4.2. Obszary monitorowania pod kątem ryzyka w kolejnych fazach wdrażania 225
7.4.3. Zalecenia odnoszące się do przyszłego okresu programowania 228
7.4.4. Podsumowanie 234
8. Wnioski i rekomendacje 236
9. Spisy ilustracji 249
9.1. Spis wykresów 249
9.2. Spis tabel 250

5. Wprowadzenie

Niniejszy dokument stanowi element dokumentacji badania ewaluacyjnego pn. „Ocena kryteriów i systemu wyboru projektów Programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027" i zawiera całość wniosków i rekomendacji z przeprowadzonej ewaluacji.

Niniejsze wprowadzenie zostało poprzedzone polsko- i angielskojęzycznym streszczeniem oraz wykazem skrótów, a poniżej przedstawiono informacje odnoszące się do uzasadnienia realizacji badania oraz opisu przedmiotu badania (w tym: głównych celów i założeń badania). Kolejną częścią raportu jest opis zastosowanej metodyki badania, wraz z przedstawieniem źródeł pozyskiwania informacji na potrzeby realizacji celów ewaluacji i udzielenia odpowiedzi na poszczególne pytania badawcze. Zasadniczą część merytoryczną raportu stanowi rozdział: „Opis wyników badania", w którym przedstawiono wyniki przeprowadzonej ewaluacji w podziale na kluczowe zagadnienia badawcze (szczegółowa struktura tego rozdziału stanowi odzwierciedlenie treści pytań badawczych). Uzupełnieniem merytorycznej części raportu jest rozdział „Wnioski i rekomendacje", w którym zamieszczono tabelę wniosków i rekomendacji. Raport zamykają spisy obiektów zawartych w niniejszym dokumencie.

5.1. UZASADNIENIE REALIZACJI BADANIA

Zgodnie z zapisami części I OPZ, realizacja badania dotyczącego oceny kryteriów i systemu wyboru projektów Programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (FEP 2021-2027) wynika z Planu Ewaluacji FEP 2021-2027. Ponadto obowiązek przeprowadzenia tej oceny został określony w Sekcji 3.1.5, pkt 3a Wytycznych Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej w zakresie ewaluacji polityki spójności na lata 2021-2027.

Kryteria i system wyboru projektów w dużej mierze warunkują sukces wdrażania każdego programu, ponieważ od trafności i jakości wybranych do realizacji projektów zależy realizacja założonych w programie celów, w tym rzeczowych rezultatów interwencji. Kluczowe znaczenie ma zatem pogłębiona analiza i ocena kryteriów i systemu wyboru projektów FEP 2021-2027, a następnie wykorzystanie wniosków i rekomendacji płynących z badania.

Realizacja badania pozwoliła na uzyskanie kompleksowej wiedzy na temat funkcjonowania systemu wyboru projektów w ramach FEP 2021-2027.
W szczególności wyniki dostarczyły informacji na temat:

- stopnia, w jakim system wyboru projektów jest zgodny z celami Programu, wspiera realizację logiki i zakresu interwencji oraz odpowiada na potrzeby wnioskodawców, beneficjentów i otoczenia regionalnego,
- efektywności organizacji naborów i procesu oceny, w tym sprawności wykorzystania zasobów kadrowych i narzędzi informatycznych,
- jakości kryteriów wyboru i procedur, ich przejrzystości, obiektywności i zgodności z przepisami UE,
- zgodności systemu z zasadami horyzontalnymi, w tym w zakresie równości szans, włączenia społecznego, DNSH (nie czyń poważnych szkód) i zrównoważonego rozwoju,
- spójności i synergii (w kontekście doboru kryteriów i systemu wyboru projektów) pomiędzy różnymi działaniami Programu oraz komplementarności między projektami,
- funkcjonowania procedur odwoławczych oraz ich możliwych usprawnień,
- zdolności systemu do adaptacji na podstawie monitoringu, ewaluacji oraz opinii interesariuszy,
- barier i rekomendacji działań usprawniających i monitorujących, które zwiększą efektywność i przejrzystość procesu wyboru projektów.

W efekcie badania zostały przygotowane rekomendacje, które będą mogły posłużyć do optymalizacji procesu wyboru projektów oraz do planowania kolejnych etapów wdrażania FEP 2021-2027, a także do przygotowania mechanizmów wdrożeniowych w ramach kolejnej perspektywy finansowej UE (2028-2034).

Przeprowadzenie niniejszego badania ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia skutecznego, przejrzystego i sprawiedliwego wyboru projektów finansowanych w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza 2021-2027. Sprawne funkcjonowanie systemu wyboru projektów jest podstawą do realizacji założonych celów rozwojowych regionu oraz do optymalnego wykorzystania środków unijnych. Badanie dostarcza Instytucji Zarządzającej Programem rzetelnej i kompleksowej wiedzy na temat funkcjonujących mechanizmów oraz pomaga zidentyfikować kluczowe wyzwania i kwestie do usprawnień, tym samym wpływając na podniesienie jakości i efektywności całego procesu wdrażania, a także na zwiększenie transparentności i zaufania beneficjentów i interesariuszy.

5.2. OPIS PRZEDMIOTU BADANIA

W niniejszej części scharakteryzowano przedmiot badania koncentrując się na jego celach oraz pytaniach badawczych (które zostały ustrukturyzowane w ramach głównych zagadnień badawczych, pytań badawczych oraz wątków doprecyzowujących).

5.2.1. Cele badania

Poniżej przedstawiono cel główny oraz obszary badawcze, które odnoszą się do podejmowanej w badaniu problematyki.

CEL GŁÓWNY BADANIA:

OCENA PRZYJĘTYCH W FEP METODYK, KRYTERIÓW I SYSTEMU WYBORU PROJEKTÓW

Cele szczegółowe

1) **Ocena systemu oraz procesu wyboru i oceny projektów**

2) **Ocena metodyk i kryteriów wyboru projektów**

5.2.2. Kryteria ewaluacyjne

Poniżej zaprezentowane zostały kryteria ewaluacyjne stosowane w niniejszym badaniu.

Trafność	rozumiana jako zgodność systemu i kryteriów z założeniami, celami Programu (w odniesieniu do poszczególnych celów szczegółowych FEP i Działań SZOP) i logiką interwencji, zasadami i wartościami horyzontalnymi UE (równość, niedyskryminacja itd.) oraz charakterystyką wnioskodawców.
Skuteczność	rozumiana jako zdolność systemu do wyboru projektów optymalnych z punktu widzenia logiki interwencji i celów Programu oraz w odpowiednim czasie, tj. zapewniającym sukcesywną kontraktację i certyfikację środków.
Spójność	rozumiana jako sposób formułowania kryteriów wyboru projektów oraz ich definicji w kontekście integralnego podejścia do oceny projektów, komplementarności i synergii tych projektów.
Efektywność	rozumiana jako stosunek uzyskanych efektów (jakość wybranych projektów) do ponoszonych nakładów na poziomie Instytucji Zarządzającej i Pośredniczących FEP (zaangażowania pracowników w ten proces, kosztów oceny ekspertów, narzędzi informatycznych i organizacji pracy – w tym czasu potrzebnego na ocenę).
Unijna wartość dodana	rozumiana jako zdolność adaptacyjna systemu, zdolność do uczenia się i dostosowywania się do zmieniających się warunków.

5.2.3. Pytania badawcze

Niniejszy projekt badawczy przyczyni się do sformułowania odpowiedzi na poniższe pytania badawcze (w odniesieniu do każdego pytania badawczego wskazano cel szczegółowy, do którego przyporządkowane jest dane pytanie).

ZAGADNIENIE BADAWCZE 1: OCENA TRAFNOŚCI, PRZEJRZYSTOŚCI, ADEKWATNOŚCI I SKUTECZNOŚCI SYSTEMU WYBORU PROJEKTÓW

Pytanie 1. W jakim stopniu przyjęty system wyboru projektów, w tym metodyki wyboru projektów w ramach FEP 2021-2027 są przejrzyste, adekwatne i zapewniają bezstronność oceny projektów i równe traktowanie wnioskodawców i ich dostęp do informacji?

Wątki doprecyzowujące:

- Czy przyjęty system wyboru projektów jest przejrzysty i niedyskryminacyjny? Czy wypełnia wymogi określone w rozporządzeniu ogólnym UE, ustawie

wdrożeniowej oraz Wytycznych Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej dotyczących wyboru projektów na lata 20212027?

- Czy harmonogram naboru wniosków o dofinansowanie projektów w ramach FEP 2021-2027 pozwala na sprawne przeprowadzenie procesu oceny projektów?
- Czy przyjęte procedury systemu wyboru projektów są skuteczne i łatwe do wdrożenia?
- Czy system wyboru projektów w ramach FEP 2021-2027 ogranicza do niezbędnego minimum obciążenia administracyjne i wymogi prawne nakładane na wnioskodawców?
- Czy zapewniono odpowiedni dostęp do informacji o naborach? Czy są one łatwe do znalezienia i czytelne? Czy system informacyjno-szkoleniowy w wystarczający i właściwy sposób wspiera system wyboru projektów, zapewniając wnioskodawcom dostęp do wiedzy niezbędnej do poprawnego przygotowania wniosku o dofinansowanie?

Pytanie 2: W jakim stopniu system wyboru projektów, w tym metodyki wyboru projektów w ramach FEP odpowiadają założeniom logiki interwencji Programu, celom szczegółowym oraz potrzebom wnioskodawców, beneficjentów i otoczenia społeczno-gospodarczego?

Wątki doprecyzowujące:

- Czy przyjęty system wyboru projektów wspiera wybór projektów, które w największym stopniu przyczyniają się do realizacji celów FEP 2021-2027?
- Czy przyjęte sposoby wyboru projektów (konkurencyjne i niekonkurencyjne) w ramach poszczególnych Działań są adekwatne z punktu widzenia efektywności realizacji celów FEP 2021-2027?
- Czy sposób wyboru projektów (konkurencyjny lub niekonkurencyjny) w każdym przypadku jest optymalny i zapewnia sprawną realizację celów Programu?

Pytanie 3: W jakim stopniu sposób planowania, organizacji i harmonogramowania naborów wpływa na skuteczność wdrażania Programu, w tym terminową kontraktację i certyfikację wydatków?

Wątki doprecyzowujące:

- Czy sekwencja naborów przyczynia się do efektywnej realizacji celów FEP, szczególnie w przypadku projektów komplementarnych, logicznie lub/i faktycznie powiązanych?
- Czy harmonogram naborów zapewnia warunki do sprawnej kontraktacji i certyfikacji?

Pytanie 4: Czy system wyboru projektów oraz stosowane metodyki, kryteria i procedury są zgodne z zasadami horyzontalnymi UE, takimi jak niedyskryminacja, równość szans, zrównoważony rozwój, ochrona środowiska, DNSH oraz Karta Praw Podstawowych i postanowienia Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych?

Wątki doprecyzowujące:

- W jaki sposób system wspiera realizację zasad horyzontalnych UE?
- Czy istnieją skuteczne mechanizmy wspierające potencjalnych wnioskodawców reprezentujących grupy wrażliwe, tj. osoby szczególnie narażone na negatywne skutki społeczne, zdrowotne lub ekonomiczne, w tym osoby znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji, wykluczone społecznie oraz osoby z niepełnosprawnościami?

ZAGADNIENIE BADAWCZE 2: OCENA TRAFNOŚCI I ADEKWATNOŚCI METODYK I KRYTERIÓW WYBORU PROJEKTÓW

Pytanie 5: W jakim stopniu stosowane metodyki i kryteria wyboru projektów są trafne, przejrzyste, weryfikowalne oraz spójne z celami Programu i zasadami UE?

Wątki doprecyzowujące:

- Czy kryteria wyboru projektów zostały zdefiniowane zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 73 rozporządzenia ogólnego UE, ustawy wdrożeniowej oraz Wytycznych Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027?
- Czy kryteria i ich definicje zostały poprawnie sformułowane (SMART)?
- Czy metodyki i kryteria umożliwiają wybór projektów w jak największym stopniu wpisujących się w cele, logikę i zakres interwencji Programu?
- Czy kryteria w wystarczający sposób umożliwiają ocenę dojrzałości i kompleksowości projektu np. przez ocenę czy działania inwestycyjne/infrastrukturalne w ramach projektu finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego łączą się z działaniami organizacyjnymi/usługowymi/szkoleniowymi itp. (w tym z interwencją w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego+) zwiększającymi efektywność wykorzystania tej infrastruktury/inwestycji w przyszłości?
- Czy kryteria uwzględniają właściwe wagi/skalę ocen oraz odpowiedni poziom szczegółowości?

- W jaki sposób ogólnokrajowe regulacje/wymogi/wytyczne dotyczące zawartości/treści kryteriów wyboru projektów wpływają na ich jakość oraz na wewnętrzną spójność systemu wyboru projektów?

Pytanie 6: Czy zestawy kryteriów wyboru projektów zapewniają spójność wewnętrzną (w ramach działań) oraz komplementarność projektów pomiędzy priorytetami i typami interwencji?

Wątki doprecyzowujące:

- Czy katalog i podział kryteriów jest wewnętrznie spójny?
- Czy katalog kryteriów sprzyja synergii między realizowanymi projektami?
- Czy w przypadku projektów zintegrowanych (EFS+ i EFRR) kryteria oceny zapewniły wybór projektów najpełniej wpisujących się w cele, logikę i zakres interwencji Programu?

Pytanie 7: W jakim stopniu kryteria wyboru projektów FEP 2021-2027 pozwalają na adaptację i wdrażanie wniosków z monitoringu, ewaluacji oraz opinii interesariuszy?

Wątki doprecyzowujące:

- Jak wykorzystywane są doświadczenia z poprzedniej oraz bieżącej perspektywy?
- Czy zestawy kryteriów są aktualizowane? Czy przyjęta metodyka wyboru projektów w ramach FEP 2021-2027 wystarczająco dostosowuje się do zmieniających się warunków?

ZAGADNIENIE BADAWCZE 3: OCENA SPRAWNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI ORGANIZACJI PROCESU OCENY

Pytanie 8: W jakim stopniu sposób organizacji procesu oceny projektów zapewnia sprawny przebieg oraz efektywne wykorzystanie zasobów ludzkich i systemowych?

Wątki doprecyzowujące:

- Jak oceniany jest potencjał kadrowy i system rekrutacji oceniających?
- Czy wykorzystywane narzędzia informatyczne funkcjonują efektywnie i wspierają przebieg procesu oceny?
- Jak zarządzanie bezstronnością oceniających oraz zarządzanie konfliktem interesów wpływa na system oceny?

Pytanie 9: W jakim stopniu procedura/system odwoławczy umożliwia sprawną, obiektywną i przejrzystą weryfikację ocen projektów?

Wątki doprecyzowujące:

- Czy protesty i odwołania są rozpatrywane terminowo oraz rzetelnie?

- Jakie są rekomendacje usprawnień w procedurze odwoławczej?

ZAGADNIENIE BADAWCZE 4: WNIOSKI I REKOMENDACJE OPTYMALIZACYJNE

Pytanie 10: Jakie są kluczowe wnioski i rekomendacje dotyczące systemu oceny i wyboru projektów w FEP 2021-2027, w tym pod kątem kolejnej perspektywy UE 2028-2034 oraz jakie działania optymalizacyjne należy podjąć, zarówno pilne, jak i długoterminowe?

Wątki doprecyzowujące:

- Czy, a jeśli tak, to które elementy systemu wymagają natychmiastowej interwencji?
- Jakie obszary powinny być monitorowane pod kątem ryzyka w kolejnych fazach wdrażania?
- W jakim stopniu przyjęta metodyka wyboru projektów FEP 2021-2027, stanowiąca ramy konstrukcji poszczególnych zestawów kryteriów, odpowiadać będzie potrzebom oceny i wyboru projektów w Programie w kolejnej perspektywie finansowej UE? Jaki kształt powinna mieć metodyka wyboru projektów w przyszłym okresie programowania?

6. Opis zastosowanej metodyki oraz źródła pozyskania informacji

W niniejszej części scharakteryzowano zastosowaną w badaniu metodykę oraz wskazano źródła pozyskania informacji niezbędnych z punktu widzenia realizacji celów ewaluacji.

6.1. DESK RESEARCH

Analiza Desk research polega na zbieraniu, porządkowaniu, analizie i interpretacji wszelkich danych, które nie powstały na potrzeby niniejszego badania, lecz zostały opracowane czy zgromadzone przez inne podmioty i ze względu na zakres informacji w nich zawartych są związane z problematyką badania. W ramach techniki Desk research zastosowano dobór celowy polegający na włączeniu w zakres analiz wszystkich danych, które były przydatne z perspektywy celu badania. Szczegółowy wykaz źródeł wykorzystanych w niniejszym badaniu przedstawiono w podrozdziale „Źródła pozyskania informacji".

6.2. OCENA EKSPERCKA

Ocena ekspercka miała zastosowanie głównie na etapie analizy Desk research. Ocena ekspercka przeprowadzona została przez członków zespołu badawczego z zachowaniem dwóch podstawowych zasad rzetelności oceny eksperckiej: a) bezstronności, b) adekwatnego przygotowania merytorycznego eksperta.

6.3. WYWIADY POGŁĘBIONE (IDI)

Wywiady pogłębione przeprowadzone zostały z przedstawicielami następujących grup respondentów:

- przedstawicielami instytucji zaangażowanych w realizację FEP 2021-2027
- ekspertami oceniającymi wnioski,
- członkami Komitetu Monitorującego FEP 2021-2027,
- kierownikami RPS.

Wywiady pogłębione są jakościową techniką badawczą, która jest rozmową prowadzoną według określonego scenariusza, gdzie prowadzący nadaje ogólny

kierunek - prowadzący przeprowadzając wywiad kładzie nacisk na tematy związane z problematyką badania i wątki najbardziej go interesujące[1].

W ramach wywiadów pogłębionych zastosowany został dobór celowy polegający na zapraszaniu do wywiadu respondentów posiadających istotne cechy z perspektywy celów badania. W przypadku poszczególnych badanych grup zestaw pożądanych cech był nieco inny. W poniższej tabeli przedstawiono wielkość, strukturę oraz szczegóły doboru celowego dla poszczególnych grup.

Tabela 1. Struktura próby w badaniu IDI

Kategoria respondentów	Wielkość próby	Charakterystyka doboru celowego
Przedstawiciele instytucji zaangażowanych w realizację FEP 2021-2027	18	**IZ FEP 2021-2027:** ▪ Departament Programów Regionalnych (DPR) – 8 wywiadów – Referat realizacji projektów I, Referat realizacji projektów II, Referat koordynacji, Referat nieprawidłowości i skarg. ▪ Departament Europejskiego Funduszu Społecznego (DEFS) – 5 wywiadów – Referat planowania i monitorowania wdrażania, Referat wyboru projektów i informacji, Referat procesów wdrażania i kontraktacji, Referat koordynacji kontroli i systemów informatycznych ▪ Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich (DPROW) – 1 wywiad – Referat koordynacji RLKS. ▪ Departament Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego (DRRiP) – 1 wywiad – Referat planowania strategicznego. **IP FEP 2021-2027** ▪ WUP w Gdańsku – 1 wywiad ▪ ARP S.A. – 1 wywiad **IP ZIT:**

[1] Babbie E. (2005) *Badania społeczne w praktyce.* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, s. 327

Kategoria respondentów	Wielkość próby	Charakterystyka doboru celowego
		▪ Stowarzyszenie Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot (SOM Gdańsk-Gdynia-Sopot) – 1 wywiad – z osobą odpowiedzialną za udział instytucji w pracach KOP.
Eksperci oceniający wnioski	10	W wywiadach wzięło udział 10 ekspertów oceniających wnioski (w tym 5 oceniających w ramach EFRR i 5 w ramach EFS+). Wykonawca w ramach doboru zapewnił reprezentatywność typologiczną, której źródłem była różnorodność ekspertów nie tylko jeśli chodzi o fundusz, w ramach którego dokonywali oni oceny, lecz także dziedzinę / Działania, w które byli oni angażowani.
Członkowie Komitetu Monitorującego FEP 2021-2027	5	W przypadku członków KM dobór miał na celu zapewnienie reprezentatywności typologicznej członków KM pod względem rodzaju reprezentowanej instytucji: samorząd terytorialny (poza samorządem województwa, reprezentowanym w ramach wywiadów z IZ), samorząd gospodarczy i, organizacje pozarządowe.
Kierownicy RPS	5	Wywiady przeprowadzone zostały z kierownikami wszystkich 5 wdrażanych RPS: ▪ RPS w zakresie bezpieczeństwa środowiskowego i energetycznego, ▪ RPS w zakresie edukacji i kapitału społecznego, ▪ RPS w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej, ▪ RPS w zakresie gospodarki, rynku pracy, oferty turystycznej i czasu wolnego, ▪ RPS w zakresie mobilności i komunikacji.
RAZEM	**38**	

Źródło: opracowanie własne

6.4. BADANIE CAWI/CATI

Badanie Mixed-mode zrealizowane zostało wśród beneficjentów oraz nieskutecznych wnioskodawców FEP 2021-2027 (podmiotów, które złożyły wnioski, ale nie otrzymały dofinansowania). Zaplanowano komplementarne zastosowanie 2 technik badawczych: **Ankiety internetowej (CAWI)** – jako techniki wiodącej, stosowanej w pierwszej kolejności) oraz **Wspomaganych komputerowo wywiadów telefonicznych (CATI)** – jako techniki uzupełniającej, stosowanej w przypadku braku możliwości realizacji założonej próby badawczej przy wykorzystaniu techniki wiodącej. Uwzględniając fakt, że w ramach techniki CAWI zrealizowano całość założeń doboru próby, technika CATI nie została ostatecznie zastosowana w badaniu.

Badanie ankietowe przeprowadzone zostało z beneficjentami oraz nieskutecznymi wnioskodawcami FEP 2021-2027. Zastosowany został dobór losowy, przy czym Wykonawca przeprowadził dobór z uwzględnieniem warstwowania odnoszącego się do Priorytetów, w celu zapewnienia różnorodności badanych wnioskodawców. Założono realizację badania na próbie 867 podmiotów, ostatecznie uzyskując 964 wypełnione ankiety. Przy wskazanej wyżej wielkości populacji, poziomie ufności 0,95 i wielkości frakcji 0,5 próba o tej wielkości pozwoliła na wnioskowanie obarczone bardzo niskim błędem szacunku na poziomie 2%.

W poniższej tabeli przedstawiono wielkość próby dla głównych badanych grup.

Tabela 2. Struktura próby w badaniu CAWI/CATI

Priorytet	Populacja po deduplikacji	Próba zakładana	Próba zrealizowana
FEPM.01	69	40	59
FEPM.02	218	126	144
FEPM.03	26	15	23
FEPM.04	2	1	2
FEPM.05	985	571	591
FEPM.06	190	110	142
FEPM.08	3	2	2
FEPM.09	3	2	3
SUMA	**1496**	**867**	**964**

Źródło: opracowanie własne

6.5. WYWIADY EKSPERCKIE

Wywiady eksperckie przeprowadzone zostały z pracownikami firm doradczych świadczących pomoc w aplikowaniu o wsparcie w ramach FEP 2021-2027. Charakterystyczną cechą wywiadu eksperckiego jest prowadzenie badania z osobami posiadającymi szczególnie bogatą wiedzę oraz doświadczenie zawodowe w kontekście problematyki badania.

Zastosowany został dobór celowy polegający na selekcji respondentów posiadających cechy ważne z perspektywy celów badania, a mianowicie mających duże doświadczenie w świadczeniu usług związanych z doradztwem w procesie aplikowania o środki w województwie pomorskim. Łącznie przeprowadzonych zostało 5 wywiadów eksperckich.

6.6. ZOGNISKOWANY WYWIAD GRUPOWY (FGI)

Wywiady FGI przeprowadzone zostały z przewodniczącymi / wiceprzewodniczącymi KOP. Zogniskowany wywiad grupowy jest rodzajem konwersacji/dyskusji, skoncentrowanej na temacie, który trwa określony czas oraz przeprowadzanym pod kierunkiem badacza/moderatora.

W ramach badania planowano przeprowadzenie dwóch wywiadów grupowych FGI z przewodniczącymi lub wiceprzewodniczącymi Komisji Oceny Projektów (KOP) – osobno dla naborów realizowanych w ramach EFRR oraz w ramach EFS+. Dobór uczestników miał charakter celowy i typologicznie reprezentatywny (z uwzględnieniem różnorodności obszarów interwencji). Założono, że każda z grup będzie liczyć od 6 do 9 uczestników. Okazało się jednak, że w przypadku EFRR dobór grupy o takiej liczebności nie jest możliwy – maksymalna liczba uczestników wyniosła 4 osoby. W związku z powyższym podjęto w konsultacji z Zamawiającym decyzję o tym, by sesję FGI zastąpić wywiadami indywidualnymi. W rezultacie przeprowadzono 4 wywiady IDI w ramach EFRR i jedną sesję FGI w ramach EFS+.

W zogniskowanym wywiadzie grupowym oraz wspomnianych wywiadach indywidualnych wzięli udział przedstawiciele podmiotów:

- IP ARP, Sekcja kontraktowania;
- IP WUP, Wydział Obsługi Projektów;
- IZ DRP, w tym Referat realizacji projektów I, Referat realizacji projektów II;
- IZ DEFS: Zespół ds. Rewitalizacji, Referat wyboru projektów, Referat planowania i monitorowania wdrażania, Referat finansów.

6.7. ŹRÓDŁA POZYSKANIA INFORMACJI

W ramach niniejszej ewaluacji wykorzystano następujące dokumenty i źródła informacji:

- FEP 2021-2027, SZOP oraz dokumenty określające zasady wdrażania FEP 2021-2027,
- metodyki i kryteria wyboru projektów (przyjęte do dnia 12 maja 2026 r.) oraz system oceny w konkurencyjnym i niekonkurencyjnym sposobie wyboru,
- Harmonogram naborów wniosków o dofinansowanie,
- Harmonogram naborów wniosków 15 Lokalnych Grup Działania (LGD),
- Zasady opracowania harmonogramu naborów wniosków o dofinansowanie w ramach Programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027,
- regulaminy naborów,
- regulaminy Komisji Oceniających Projekty,
- protokoły z posiedzeń Komisji Oceny Projektów,
- informacje z wniosków o dofinansowanie,
- lista projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w ramach Programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza,
- dane dotyczące czasu trwania poszczególnych etapów oceny projektów,
- protokoły z posiedzeń Komitetu Monitorującego FEP,
- Wytyczne dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027,
- SRWP 2030 wraz z pięcioma RPS,
- Plan zarządzania SRWP 2030 - dokumenty, harmonogram i proces przygotowania,
- dokumentacja e-mail Punktu Informacyjnego Funduszy Europejskich w zakresie pytań dotyczących naborów,
- dokumenty określające ramy prawne i wymogi dla systemu oceny i kryteriów wyboru projektów tj. Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079 ze zm.), 8) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego,

Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159 oraz Dz. Urz. UE L 261 z 22.07.2021, str. 58); Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 60 oraz Dz. Urz. UE L 13 z 20.01.2022, str. 74); Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r ustanawiającego Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013 (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 21 oraz Dz. Urz. UE L 421 z 26.11.2021, str. 75).

7. Opis wyników badania

W niniejszym rozdziale przedstawiono całość wyników i wniosków z przeprowadzonego badania. Ich prezentacja została podzielona na cztery bloki tematyczne:

- ocena trafności, przejrzystości, adekwatności i skuteczności systemu wyboru projektów,
- ocena sprawności i efektywności organizacji procesu oceny projektów,
- ocena trafności i adekwatności stosowanych metodyk i kryteriów wyboru projektów,
- wnioski i rekomendacje optymalizacyjne.

Nim przejdziemy do właściwej analizy, której zakres wynika z problematyki badania przedstawione zostały w poniższej tabeli dane dotyczące postępu wdrażania w poszczególnych regionach programów funduszy europejskich. Choć zagadnienie to nie jest bezpośrednim przedmiotem niniejszej ewaluacji, to jednak stanowi istotny kontekst dla oceny systemu i kryteriów wyboru projektów w Programie FEP. Co do zasady bowiem system i kryteria wyboru projektów powinny zapewniać właściwą (tj. zgodną z celami Programu) i sprawną realizację zaplanowanej interwencji. Trudno w związku z tym oceniać system i kryteria wyboru projektów bez uwzględnienia dynamiki wdrażania FEP. Uwzględnienie w prowadzonej analizie także innych programów pozwala natomiast ocenić tę dynamikę na tle pozostałych regionów.

Tabela 3. Postęp wdrażania w regionach programów funduszy europejskich

Nazwa programu	Alokacja UE - mld zł	Liczba naborów	Liczba wniosków o dof.	Liczba umów o dof.	Kwota dof. UE w umowach - % alokacji	Kwota dof. UE we wnioskach o płatność - % alokacji
FE dla Podkarpacia 2021-2027	9,85	155	3 248	1419	58%	23%
FE dla Dolnego Śląska 2021-2027	10,07	449	3 649	1946	65%	22%
FE dla Lubelskiego 2021-2027	10,55	249	4 915	1 916	59%	19%
FE dla Pomorza 2021-2027	**7,6**	**342**	**2 035**	**830**	**58%**	**19%**
FE dla Kujaw i Pomorza 2021-2027	7,99	304	1612	1235	69%	17%
FE dla Pomorza Zachodniego 2021-2027	7,33	161	1982	864	54%	17%
FE dla Podlaskiego 2021-2027	5,64	266	1 887	563	47%	17%
FE dla Małopolski 2021-2027	11,67	307	4 772	1920	66%	16%
FE dla Mazowsza 2021-2027	9,11	236	4 369	1368	60%	16%
FE dla Świętokrzyskiego 2021-2027	6,34	189	2 475	922	64%	15%
FE dla Łódzkiego 2021-2027	11,94	300	5 532	2060	63%	15%
FE dla Lubuskiego 2021-2027	3,99	245	1089	547	58%	15%
FE dla Wielkopolski 2021-2027	9,33	280	3 241	1669	71%	14%
FE dla Śląskiego 2021-2027	22,31	262	6 856	3 007	66%	14%
FE dla Opolskiego 2021-2027	4,21	165	778	442	62%	13%
FE dla Warmii i Mazur	7,77	215	3 498	1242	54%	13%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CST stan na 31.05.2026 r.; alokację przeliczono na PLN po średnim kursie euro w okresie od 01.01.2023 r. do 31.05.2026 r.

Program dysponuje alokacją wynoszącą 7,6 mld zł, co plasuje go wśród programów średniej wielkości. Na szczególną uwagę zasługuje bardzo wysoka aktywność w zakresie organizacji naborów. W ramach FEP przeprowadzono dotychczas 342 nabory, co stanowi drugi najwyższy wynik w kraju, ustępujący jedynie województwu dolnośląskiemu (449 naborów). Świadczy to o wysokiej dynamice procesu wdrażania (ale potencjalnie może stwarzać określone ryzyka na etapach późniejszych, tj. kontraktacji i certyfikacji). Jednocześnie, liczba złożonych wniosków i podpisanych umów w ramach FEP jest dość niewielka na tle innych programów.

Wartość dofinansowania wynikająca z podpisanych umów odpowiada 58% alokacji Programu, co jest wynikiem zbliżonym do średniej krajowej wynoszącej 61%. Lepiej prezentuje się natomiast sytuacja w zakresie postępu finansowego mierzonego wartością dofinansowania wykazaną we wnioskach o płatność. W przypadku FEP wartość ta odpowiada 19% alokacji Programu, co plasuje województwo pomorskie na trzecim miejscu w kraju (wspólnie z woj. lubelskim). Wyższy poziom osiągnęły jedynie programy dla: Podkarpacia (23%) i Dolnego Śląska (22%). Wynik ten wskazuje, że przeciętny poziom kontraktacji przekłada się na rzeczywistą realizację projektów i ponoszenie wydatków.

Uwzględniając powyższe dane, jako wstępny wniosek dla dalszych analiz szczegółowych, uprawnione jest sformułowanie konkluzji, że w ramach FEP mamy do czynienia z korzystnym oddziaływaniem stosowanego systemu i kryteriów wyboru projektów na postęp wdrażania Programu (a przynajmniej – z brakiem wpływu negatywnego, który polegałby na hamowaniu dynamiki wdrażania).

7.1. OCENA TRAFNOŚCI, PRZEJRZYSTOŚCI, ADEKWATNOŚCI I SKUTECZNOŚCI SYSTEMU WYBORU PROJEKTÓW

Poniższy podrozdział obejmuje kwestie szczegółowe, odnoszące się do następujących pytań badawczych:

- W jakim stopniu przyjęty system wyboru projektów, w tym metodyki wyboru projektów w ramach FEP są przejrzyste, adekwatne i zapewniają bezstronność oceny projektów i równe traktowanie wnioskodawców i ich dostęp do informacji?[2]

[2] Analiza odnosząca metodyk wyboru projektów została przedstawiona w podrozdziale 7.3.

- W jakim stopniu system wyboru projektów, w tym metodyki wyboru projektów w ramach FEP odpowiadają założeniom logiki interwencji Programu, celom szczegółowym oraz potrzebom wnioskodawców, beneficjentów i otoczenia społeczno-gospodarczego?
- W jakim stopniu sposób planowania, organizacji i harmonogramowania naborów wpływa na skuteczność wdrażania Programu, w tym terminową kontraktację i certyfikację wydatków?
- Czy system wyboru projektów oraz stosowane metodyki, kryteria i procedury są zgodne z zasadami horyzontalnymi UE, takimi jak niedyskryminacja, równość szans, zrównoważony rozwój, ochrona środowiska, DNSH oraz Karta Praw Podstawowych i postanowienia Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych?

7.1.1. Przejrzystość, adekwatność, bezstronność i niedyskryminacyjny charakter systemu wyboru projektów

W niniejszej części skoncentrowano się na analizie takich zagadnień jak: przejrzystość i niedyskryminacyjny charakter systemu wyboru projektów oraz jego zgodność z regulacjami nadrzędnymi; harmonogram naboru wniosków w kontekście sprawności przeprowadzenia procesu oceny projektów; wymiar administracyjny systemu wyboru projektów; działania informacyjno-szkoleniowe podejmowane w odniesieniu do systemu wyboru projektów. Udzielono tym samym odpowiedzi na pytanie badawcze: „W jakim stopniu przyjęty system wyboru projektów, w tym metodyki wyboru projektów w ramach FEP 2021-2027 są przejrzyste, adekwatne i zapewniają bezstronność oceny projektów i równe traktowanie wnioskodawców i ich dostęp do informacji?”.

7.1.1.1. Przejrzystość i niedyskryminacyjny charakter systemu wyboru projektów oraz jego zgodność z regulacjami nadrzędnymi

Analiza przejrzystości i niedyskryminacyjnego charakteru systemu wyboru projektów oraz jego zgodności z regulacjami nadrzędnymi dotyczy tego, czy przyjęty system wyboru projektów jest przejrzysty i niedyskryminacyjny, a także czy wypełnia wymogi określone w rozporządzeniu ogólnym UE, Ustawie wdrożeniowej oraz Wytycznych Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej dotyczących wyboru projektów na lata 20212027.

Rozporządzenie ogólne UE wymaga, aby Instytucja Zarządzająca ustanawiała i stosowała kryteria oraz procedury wyboru operacji, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, zapewniają dostępność dla osób z niepełnosprawnościami i równość płci, a także uwzględniają Kartę Praw Podstawowych UE, zasadę zrównoważonego rozwoju i unijną politykę środowiskową. Wymóg ten dotyczy więc nie tylko samych kryteriów, ale również sposobu organizacji całego procesu wyboru projektów.

Ustawa o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 przenosi te wymogi na poziom krajowy, wskazując, że postępowanie w zakresie wyboru projektów ma być prowadzone w sposób przejrzysty, rzetelny i bezstronny, a właściwa instytucja ma zapewnić równy dostęp do informacji o warunkach i sposobie wyboru projektów oraz równe traktowanie wnioskodawców. Ustawa ogranicza także możliwość żądania od wnioskodawców dokumentów i informacji wyłącznie do tych, które są niezbędne do oceny projektu lub objęcia go dofinansowaniem.

Wytyczne MFiPR uszczegóławiają te zasady. Przejrzystość oznacza w nich jawność postępowania i rozstrzygnięć, dostęp do informacji o postępowaniu, zrozumiałość i przystępność zasad, informowanie wnioskodawcy o etapie, na którym znajduje się jego projekt, upublicznianie informacji o postępowaniu oraz stosowanie prostego języka w dokumentacji i komunikacji z wnioskodawcami. Wytyczne wskazują również obowiązek przestrzegania zasad rzetelności, bezstronności, równego traktowania oraz równego dostępu do informacji.

Rozwiązania przyjęte w FEP zasadniczo wypełniają te wymagania. Już w samym Programie FEP deklaruje się, że wybór operacji będzie prowadzony w procedurze konkurencyjnej lub niekonkurencyjnej, a stosowane kryteria i procedury będą niedyskryminujące, włączające i przejrzyste, zgodne z zasadami horyzontalnymi określonymi w rozporządzeniu 2021/1060. Na poziomie systemowym zgodność ta jest wzmacniana przez Opis Systemu Zarządzania i Kontroli (OSZiK), który opisuje podział funkcji, odpowiedzialności instytucji oraz rozwiązania służące transparentności i niezależności działania IZ i IP, w tym rozdział funkcji wyboru projektów, wypłacania środków, kontroli i księgowania wydatków.

Przejrzystość procesu zapewniają również procedury opisane w Instrukcji Wykonawczej IZ FEP. Przewidują one m.in. przygotowanie i zatwierdzanie regulaminów wyboru projektów, publikowanie ogłoszeń o naborach, udostępnianie regulaminów, przekazywanie informacji o zmianach regulaminów oraz komunikację z wnioskodawcami. W przypadku naborów konkurencyjnych ogłoszenie ma być publikowane z odpowiednim wyprzedzeniem, a w razie zmian regulaminu

informacja jest przekazywana wszystkim wnioskodawcom, których wnioski zostały już przesłane.

Niedyskryminacyjność i równe traktowanie są wspierane przede wszystkim przez stosowanie jednolitych regulaminów, kryteriów zatwierdzanych przez KM FEP, formalizację procesu oceny oraz rozwiązania dotyczące bezstronności i konfliktu interesów. Instrukcja Wykonawcza przewiduje weryfikację oświadczeń o bezstronności, wyłączanie pracowników z czynności w przypadku ryzyka konfliktu interesów oraz dokumentowanie tych działań w celu zachowania ścieżki audytu. Regulaminy KOP dodatkowo wzmacniają ten wymiar przez obowiązki członków KOP dotyczące rzetelności, bezstronności, kompetentnego wykonywania zadań oraz możliwość udziału eksperta także w procedurze odwoławczej.

W rezultacie uznać należy, że system wyboru projektów FEP spełnia wymogi przejrzystości i niedyskryminacyjności wynikające z rozporządzenia ogólnego, Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz Wytycznych MFiPR. W dokumentach FEP widoczna jest zarówno deklaratywna zgodność z tymi zasadami, jak i ich przełożenie na konkretne rozwiązania organizacyjne: publikację informacji, uregulowaną komunikację z wnioskodawcami, formalne regulaminy, podział odpowiedzialności, mechanizmy bezstronności oraz dokumentowanie procesu oceny.

Kwestia niedyskryminacyjnego charakteru systemu wyboru projektów była także podnoszona w trakcie posiedzeń Komitetu Monitorującego:

- W Działaniu 5.14 członkowie KM domagali się uzasadnienia dla ograniczenia grona wnioskodawców wyłącznie do jednostek samorządu terytorialnego i proponowali dopuszczenie organizacji pozarządowych do pełnienia roli lidera projektu.
- W Działaniu 5.9 zakwestionowano zasadność wykluczenia ze wsparcia osób świadczących pracę na podstawie umowy wolontariackiej w projektach dotyczących podnoszenia kompetencji kadr kultury i turystyki.

Należy w tym miejscu zwrócić jednak uwagę, że tego rodzaju sugestie i wątpliwości stanowią nie tyle o potencjalnie dyskryminacyjnym oddziaływaniu systemu wyboru projektów, co raczej o tym, że jako dyskryminujące (tj. ograniczające dostęp do wsparcia w sposób nieuzasadniony) postrzegane są założenia i warunki wsparcia określone w treści Programu, SZOP lub regulacjach nadrzędnych, do których przestrzegania zobowiązane są instytucje odpowiedzialne za realizację FEP. Uwzględniając całość treści analizowanych protokołów z posiedzeń KM, trudno jest

więc mówić o tym, by pojawiały się w ich trakcie zastrzeżenia do przejrzystości i niedyskryminacyjnego charakteru systemu wyboru projektów, które można by uznać za krytyczne dla funkcjonowania całego systemu w kontekście obowiązujących wymagań nadrzędnych.

Podkreślić jednak należy, że choć dla oceny przejrzystości i niedyskryminacyjnego charakteru systemu wyboru projektów kluczowe znaczenie ma wymiar obiektywny tego zagadnienia, to jednak nie może być pomijany także aspekt subiektywny, który jest odzwierciedleniem opinii poszczególnych kategorii interesariuszy. W badaniu jakościowym zwrócono uwagę na następujące kwestie odnoszące się do omawianego zagadnienia (poniżej przedstawiono najważniejsze wnioski z badania jakościowego realizowanego z poszczególnymi kategoriami uczestników tych wywiadów):

- **Potencjalnie nieprzejrzysty charakter systemu wsparcia współfinansowanego ze środków wspólnotowych** – Zwrócono uwagę, że ze względu na swoją specyfikę postrzeganie systemu wyboru projektów w ramach FEP ma charakter relatywny. Z jednej strony dla osób i instytucji, które posiadają wiedzę i doświadczenie w obszarze procedur związanych z korzystaniem ze wsparcia współfinansowanego ze środków wspólnotowych, system wyboru projektów może być postrzegany jako przejrzysty i zrozumiały. Z drugiej jednak strony, nie można pomijać aspektu swoistej hermetyczności wiedzy i języka specyficznego dla funduszy unijnych, która może skutkować wrażeniem tak dużej złożoności systemu wyboru projektów, że staje się on nietransparentny. Uwzględniając obie te perspektywy wydaje się, że jako niezbywalny, w kontekście konieczności sprostania nadrzędnym wymaganiom i regulacjom, uznać należy pewien stopień relatywnej nieprzejrzystości systemu wyboru projektów. Nie można przy tym abstrahować od faktu, że złożoność procedur nie jest wynikiem arbitralnej decyzji, ale skutkiem funkcjonowania w szerszym systemie instytucjonalno-proceduralnym, którym jest system realizacji Polityki Spójności.
- **Postrzeganie niekonkurencyjnego sposobu wyboru projektów jako potencjalnie dyskryminacyjnego** – Zwrócono uwagę na pojawiające się sygnały ze strony wnioskodawców, że stosowanie niekonkurencyjnego sposobu wyboru projektów może dyskryminować te podmioty, które w ramach tego trybu nie będą uprawnione do aplikowania o wsparcie. Dodatkowym elementem wzmacniającym takie przekonanie jest fakt, że

niekonkurencyjny sposób wyboru projektów nie tylko ogranicza zakres potencjalnych wnioskodawców (zakres ten bowiem jest ograniczony do podmiotów realizujących określone zadania publiczne), ale jednocześnie dla tych podmiotów, które są uprawnione do skorzystania ze wsparcia w tym trybie, właściwie gwarantuje on otrzymanie pomocy (bez konieczności konkurowania z innymi wnioskodawcami o ograniczoną pulę środków finansowych, jak ma to miejsce w przypadku konkurencyjnego sposobu wyboru projektów).

- **Nieprzejrzystość trybu wzywania do złożenia uzupełnień / korekt na etapie oceny wykonalności** – Przedstawiciele firm doradczych zwracali uwagę, bazując na swoich dotychczasowych doświadczeniach z aplikowania o wsparcie w ramach EFRR, że tryb wzywania wnioskodawców do złożenia uzupełnień / korekt na etapie oceny wykonalności jest obciążony pewną dowolnością. Innymi słowy, pozostawiając w gestii osoby oceniającej decyzję o wezwaniu wnioskodawcy do złożenia uzupełnień / korekt na etapie oceny wykonalności (jednocześnie nie traktując tego elementu proceduralnego jako obligatoryjnego), może dochodzić do sytuacji, w których fakt skierowania takiego wezwania staje się zależny od podejścia stosowanego w ocenie przez członka KOP i jego skłonności do kierowania do wnioskodawców tego rodzaju wezwań. Z perspektywy firm doradczych jest to niezrozumiałe szczególnie w sytuacji, gdy procedura wezwań do złożenia uzupełnień / korekt jest stosowana w odniesieniu do projektów, które przez samych wnioskodawców postrzegane są jako gorzej przygotowane, a jednocześnie nie korzysta się z niej przy projektach lepszej jakości.
  Poza faktem ograniczonej przejrzystości systemu wyboru projektów w zakresie wzywania do złożenia uzupełnień / korekt na etapie oceny wykonalności (w ramach EFRR), wskazany problem można rozpatrywać w kontekście jego potencjalnie i pośrednio dyskryminacyjnego charakteru. Jeśli bowiem przyjmiemy, że mniej doświadczeni wnioskodawcy będą przygotowywać WoD w sposób gorzej odzwierciedlający oczekiwania osób oceniających, to nietransparentność procesu wzywania do złożenia korekt / uzupełnień może dotknąć głównie podmioty o mniejszym doświadczeniu i potencjale aplikacyjnym.
- **Nieprzejrzystość sposobu uzasadniania ocen punktowych przyznawanych na etapie oceny strategicznej** – W badaniu firm doradczych zwrócono (w odniesieniu do obszaru EFRR) uwagę na relatywnie nieprzejrzysty sposób uzasadnienia ocen punktowych, które są przyznawane przez osoby oceniające na etapie oceny strategicznej. Problem stanowi

zredukowanie formułowanych uzasadnień do krótkich i lakonicznych uwag, które niekiedy stanowią powtórzenie zapisów treści regulaminu wyboru projektów czy definicji kryterium, którego dotyczy ocena, przy jednoczesnym braku odnoszenia się do treści wniosku o dofinansowanie podlegającego ocenie. Tego rodzaju sytuacje sprawiają, że – po pierwsze – wnioskodawca otrzymuje nieprecyzyjną informację zwrotną odnoszącą się do swojego projektu. Po drugie, brak wyczerpującego uzasadnienia może utrudniać wnioskodawcy skorzystanie z procedury odwoławczej, a tym bardziej – właściwe sformułowanie treści protestu składanego przez wnioskodawcę.

Subiektywna perspektywa w postrzeganiu kwestii przejrzystości i niedyskryminacyjnego charakteru systemu wyboru projektów została także uwzględniona w badaniu ankietowym wnioskodawców FEP. Na poniższym wykresie przedstawiono dane odnoszące się do tego, jak wnioskodawcy oceniają zrozumiałość, przejrzystość, bezstronność i niedyskryminacyjność systemu wyboru.

Wykres 1. Opinie wnioskodawców na temat zrozumiałości, przejrzystości, bezstronności i niedyskryminacyjności systemu wyboru projektów

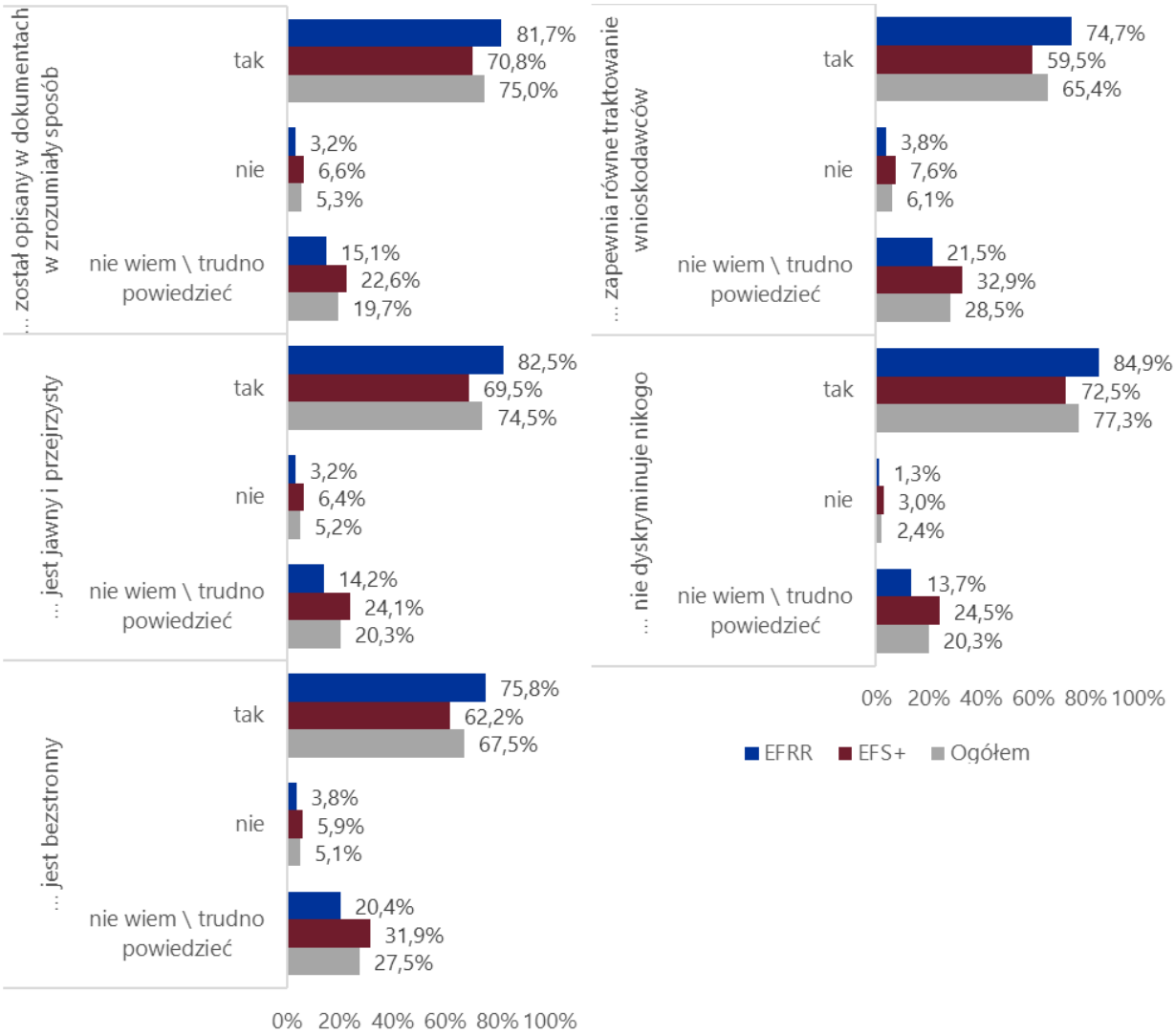

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; EFRR – n=373, EFS+ - n=593, ogółem – n=966

Omawiając opinie o poszczególnych cechach systemu wyboru projektów, na wstępnie należy zaznaczyć te przeważające pozytywne opinie na temat każdego z nich (zrozumiałość: 75%; przejrzystość: 74,5%; bezstronność: 67,5%; równe traktowanie wnioskodawców: 65,4%; niedyskryminacyjny charakter: 77,3%). Warto zwrócić uwagę, że we wszystkich pięciu aspektach opinie wnioskodawców EFRR były zauważalnie częściej pozytywne (najmniejsza różnica, na poziomie 10,9 pkt. procentowych w przypadku zrozumiałości systemu, zaś największa – w odniesieniu do zapewnienia równego traktowania wnioskodawców, gdzie wyniosła ona 15,2 pkt procentowych).

Respondenci zostali zapytali, co w ich opinii sprawiło, że opis systemu wyboru projektów był opisany w sposób niezrozumiały. Część odpowiedzi sprowadzała się przede wszystkim do zbyt skomplikowanego języka urzędowego, który jest

stosowany w dokumentacji. Choć liczba wskazań na problem ze zrozumiałością opisu systemu wyboru projektów nie jest znacząca, to wydaje się, że akurat ta kwestia może podlegać dodatkowym działaniom zaradczym podejmowanym przez instytucje zaangażowane we wdrażanie FEP. Trzeba bowiem pamiętać, że w badaniu wzięli udział wyłącznie wnioskodawcy (zarówno skuteczni, jak i nieskuteczni), nie było w nim natomiast reprezentacji potencjalnych wnioskodawców, dla których jedną z barier aplikacyjnych mogła być złożoność dokumentacji naborowej i wysoki stopień jej językowego skomplikowania. Dlatego też należałoby rozważyć każdorazową lub okresową[3] weryfikację, jeśli nie tworzonej dokumentacji naborowej (przede wszystkim regulaminu wyboru projektów i kryteriów wyboru projektów), to przynajmniej materiałów informacyjnych i szkoleniowych, pod kątem jasności i zrozumiałości zawartego w nich tekstu (ze szczególnym uwzględnieniem długości formułowanych zdań). Należy takie działania podejmować nawet mając świadomość specyfiki tego rodzaju dokumentacji, która polega przede wszystkim na konieczności zachowania określonych terminów z regulacji nadrzędnych oraz precyzji formułowanych zapisów.

Dodatkowo wskazywano – choć były to wskazania incydentalne – w kontekście opisania systemu wyboru projektów w niezrozumiały sposób na kwestie odnoszące się do: niewystarczająco rozbudowanych pojęć i definicji (takich jak np. grupa docelowa czy zakres zasad horyzontalnych) wymagających doprecyzowania; wątpliwości wobec potencjalnego wyniku oceny (niewystarczająca przewidywalność możliwego do uzyskania wyniku oceny wniosku o dofinansowanie).

Wnioskodawcy zostali również zapytani, dlaczego są zdania, że sposób wyboru projektów nie jest w pełni jawny i przejrzysty. Zwykle opinie łączyły się z rekomendacjami zmian i dotyczyły przede wszystkim: niejasnych zasad, które wymagają doprecyzowania (np. określenie typu beneficjenta w naborze); upubliczniania wniosków o dofinansowanie innych podmiotów; ujawniania danych oceniających (w tym ekspertów zewnętrznych) na etapie oceny; wyjaśnień powodów, dla których określone projekty zostały wybrane do dofinansowania. Respondenci zwracali przy okazji tego pytania również uwagę na zbyt subiektywną ocenę czy zbyt skomplikowane procedury wyboru projektów.

Uczestnicy badania ilościowego, którzy ocenili sposób wyboru projektów jako stronniczy zostali poproszeni o uzasadnienie swojej opinii. Najczęściej zwracano

[3] Okresowość takiej weryfikacji byłaby dopuszczalna ze względu na wysoki poziom standaryzacji i duże podobieństwo dokumentacji naborowej w ramach poszczególnych naborów (przynajmniej w zakresie każdego z funduszy).

uwagę na wątpliwości związane ze zbyt częstym otrzymywaniem wsparcia przez określone podmioty, w tym przede wszystkim z grupy podmiotów JST. W podobnym tonie zwracano uwagę na przygotowanie zasad wyboru projektów tak, aby właśnie tego typu podmioty miały największą szansę na otrzymanie wsparcia. Inne uwagi dotyczyły również kryteriów i ich zbyt szerokiej uznaniowości (zbyt szerokie możliwości odrzucenia projektu, zwłaszcza w obszarze tak rozległym jak np. wsparcie B+R). Ponadto uwagi dotyczyły kwestii takich jak: brak możliwości weryfikacji występowania konfliktu interesów wśród oceniających; niewystarczający zakres uzasadnień podawanych w odniesieniu do dokonanej oceny; położenie zbyt dużego nacisku na formalny aspekt oceny wniosku w relacji do aspektu merytorycznego.

Brak równego traktowania, zdaniem części respondentów wynikał natomiast przede wszystkim z powodów wymienionych powyżej, aczkolwiek część z nich rozwinęła swoje wypowiedzi o inne wątki. Najczęstszym argumentem za brakiem występowania równego traktowania wnioskodawców było preferowanie w naborach określonych podmiotów, takich jak wspomniane już JST, przy czym część respondentów doprecyzowała, że tego typu podmioty powinny mieć osobne nabory wniosków, by nie konkurowały z innymi typami wnioskodawców. W podobnym tonie, niektórzy uczestnicy badania zwrócili również uwagę na problem mniejszych podmiotów mierzących się ze zbyt skomplikowanymi procedurami i kryteriami (co ma faworyzować większe podmioty). Jeśli chodzi o faworyzowanie, zwracano również uwagę na promowanie podmiotów, które realizowały projekty w przeszłości. Ponadto niektórzy respondenci zwrócili uwagę na ogólny, zbyt niski poziom transparentności: wyników oceny, informacji o oceniających czy projektach, które uzyskały dofinansowanie.

Jeśli natomiast chodzi o sugestie respondentów na temat ewentualnej dyskryminacji określonych wnioskodawców, wskazywano ponownie preferowanie podmiotów takich jak jednostki samorządu terytorialnego. Zwrócono także uwagę na skomplikowane procedury / kryteria, które wykluczały z możliwości uzyskania wsparcia podmioty o mniejszym potencjale kadrowym i finansowym. Zwrócono ponadto uwagę na wymóg posiadania podpisu elektronicznego, co może mieć charakter dyskryminujący wobec podmiotów o mniejszym poziomie cyfryzacji swoich wewnętrznych procesów.

Ocena przejrzystości systemu wyboru projektów została uzupełniona opiniami o regulaminie wyboru projektów oraz załączonych do niego dokumentów. To bowiem ta kluczowa dokumentacja naborowa decyduje w dużej mierze o tym, czy

całość systemu wyboru projektów jest postrzegana przez wnioskodawców jako wystarczająco transparentna.

Wykres 2. Ocena regulaminu wyboru projektów oraz załączonych do niego dokumentów

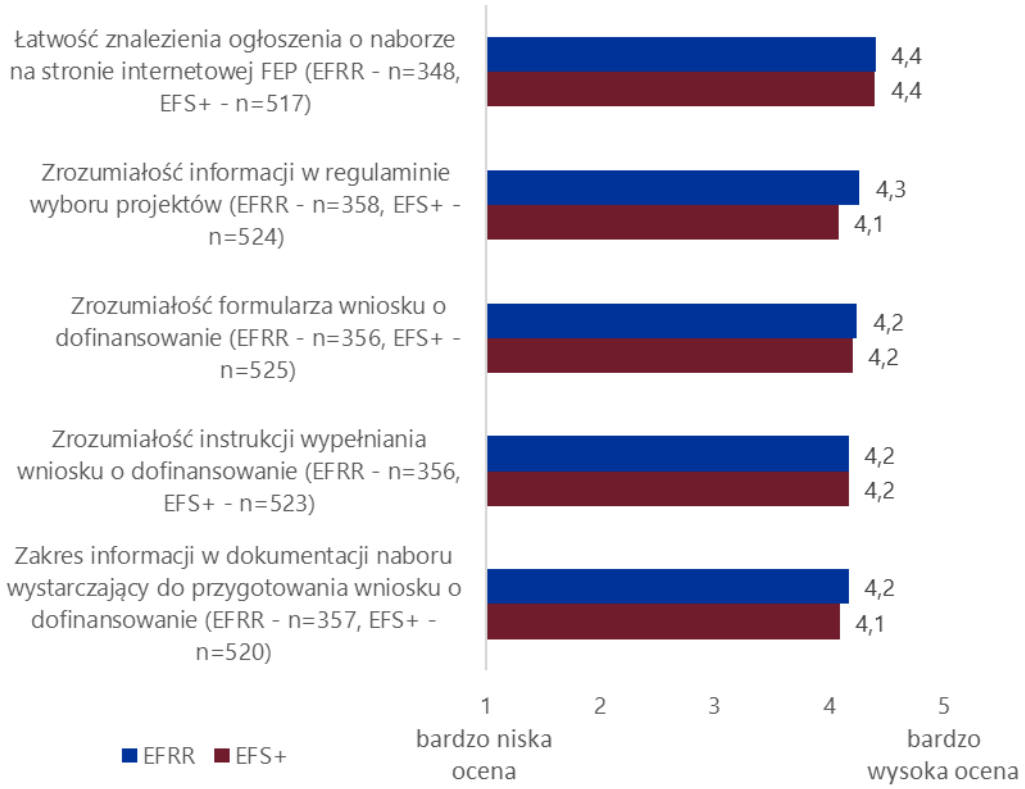

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; pytanie zadawane osobom, które zadeklarowały się zapoznanie z regulaminem wyboru projektów

Zdecydowana większość wnioskodawców, którzy w badaniu ilościowym zadeklarowali zapoznanie się z regulaminem wyboru projektów pozytywnie oceniła wskazane aspekty danych regulaminów. Wskaźnikiem tego pozytywnego zjawiska może być fakt, że najniższa średnia ocena wyniosła 4,1 punktów (w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało bardzo niską, a 5 – bardzo wysoką ocenę) i dotyczyła ona zrozumiałości informacji i zakresu informacji w dokumentacji w kontekście przygotowania wniosku o dofinansowanie (w przypadku obu aspektów ocena dotyczyła EFS+). Natomiast zarówno w przypadku EFS+ jak i EFRR, najwyższe oceny (4,4 punktów) dotyczą aspektu łatwości znalezienia ogłoszenia o naborze na stronie internetowej FEP. Uprawniony jest w związku z tym wniosek, że dla wnioskodawców obu funduszy zarówno regulaminy, jak i załączona do nich dokumentacja, postrzegane były w przeważającym stopniu jako zrozumiałe i cechującą się odpowiednim poziomem transparentności.

7.1.1.2. Harmonogram naboru wniosków w kontekście sprawności przeprowadzenia procesu oceny projektów

Analiza harmonogramu naboru wniosków w kontekście sprawności przeprowadzenia procesu oceny projektów dotyczy tego, czy harmonogram naboru wniosków o dofinansowanie projektów w ramach FEP pozwala na sprawne przeprowadzenie procesu oceny projektów.

Kluczowym narzędziem planowania wdrażania są harmonogramy wniosków o dofinansowanie, w których prezentowane są informacje o planowanych naborach wniosków. Sposób przygotowywania harmonogramów naborów wniosków określony został w „Zasadach opracowania harmonogramu naborów wniosków o dofinansowanie w ramach Programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027". Dokument ten określa zasady przygotowywania i aktualizacji harmonogramu naborów wniosków w ramach FEP 2021–2027. Wskazuje, że IZ prowadzi jeden harmonogram dla całego Programu, obejmujący zarówno nabory konkurencyjne, jak i niekonkurencyjne, publikowany i aktualizowany zgodnie z obowiązującymi wytycznymi. W przypadku naborów konkurencyjnych harmonogram zawiera m.in. terminy naborów, typy wnioskodawców, rodzaje projektów oraz planowaną alokację środków. Przy ustalaniu terminów uwzględnia się m.in. cele Programu, zasadę n+3, gotowość potencjalnych beneficjentów oraz zdolność instytucjonalną instytucji wdrażających. Dokument szczegółowo opisuje również sposób ujmowania w harmonogramie projektów wybieranych w trybie niekonkurencyjnym, w tym projektów strategicznych, projektów realizowanych w ramach ZIT i IIT, instrumentów finansowych oraz pomocy technicznej. Wskazuje źródła danych wykorzystywanych do wpisywania takich projektów do harmonogramu oraz kryteria ich weryfikacji przez Instytucję Zarządzającą.

Warto zaznaczyć, iż zarówno określone w ramach FEP 2021-2027 zasady przygotowywania harmonogramów, jak i same harmonogramy, spełniają wymogi określone w Ustawie o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz Wytycznych dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027. Pierwszy harmonogram opublikowany został 20 kwietnia 2023 r. i od tamtej pory był aktualizowany 23-krotnie. Oznacza to ponad dwukrotnie częstszą aktualizację niniejszego dokumentu niż wynika to z wymagań w przywołanych Wytycznych. Sytuację tę należy ocenić pozytywnie, ponieważ potencjalni wnioskodawcy są częściej informowani o zmieniających lub pojawiających się planach instytucji. Z drugiej strony częste aktualizacje harmonogramów mogą wskazywać na większą zmienność planów instytucji,

mogącą wprowadzać pewną niepewność dla wnioskodawców. Aktualizowane harmonogramy nie są jednak opatrywane uzasadnieniami, więc na podstawie samych dokumentów nie da się określić powodów tych zmian.

Pozytywnie ocenić należy także fakt, że choć regulacje nadrzędne wymagają umieszczenia w harmonogramie informacji o naborach z co najmniej 12-miesięcznym wyprzedzeniem (co ma w założeniu dać potencjalnym wnioskodawcom możliwie jak najwcześniej informację o planowanym naborze), to zdarzały się sytuacje, gdy w harmonogramie umieszczano informację o naborach z jeszcze większym wyprzedzeniem. Wydaje się, że jako dobrą praktykę można potraktować takie podejście, w którym IZ umieszcza w harmonogramie naborów informacje o naborach, których ogłoszenie planowane jest po upływie 12 miesięcy od dnia zamieszczenia harmonogramu, jeśli oczywiście w danym momencie znany jest termin ogłoszenia naborów w horyzoncie wykraczającym poza 12 miesięcy.

Przeprowadzono także analizę liczby zaplanowanych naborów w kwartałach.

Tabela 4. Liczba naborów konkurencyjnych zaplanowanych w kolejnych kwartałach przez poszczególne ION

Kwartał	ARP S.A.	DEFS	DPR	WUP w Gdańsku
2023 Q2				1
2023 Q3		15		
2023 Q4		20	17	
2024 Q1		10	14	
2024 Q2		23	4	
2024 Q3		13		
2024 Q4		7		
2025 Q1	1	17	16	
2025 Q2	1	8	7	
2025 Q3		2	3	
2025 Q4		5	7	1
2026 Q1		2	2	1
2026 Q2			1	
2026 Q3			1	
2026 Q4			1	

Źródło: opracowanie własne na podstawie harmonogramów naborów

Przedstawione wyżej dane pokazują wyraźną dysproporcję liczby naborów najbardziej obciążających instytucje w procesie, tj. naborów konkurencyjnych, planowanych przez poszczególne instytucje na poszczególne kwartały. Kluczowe znaczenie mają tu dwie ION wdrażające zasadniczą część wsparcia FEP, czyli DEFS i DPR. W przypadku obu tych jednostek występują okresy nagromadzenia dużej liczby naborów. W przypadku DEFS są to przede wszystkim: 4 kwartał 2023 r. (20 naborów), 2 kwartał 2024 r. (23 nabory) oraz 1 kwartał 2025 r. (17 naborów). Z kolei w przypadku DPR są to przede wszystkim: 4 kwartał 2023 r. (17 naborów), 1 kwartał 2024 r. (14 naborów) i 1 kwartał 2025 r. (16 naborów). Okresy te są przeplatane czasem, gdzie naborów konkurencyjnych jest wyraźnie mniej. Choć na wybór terminu ogłoszenia naboru wpływa wiele czynników, z których część jest niezależna od IZ, to takie nagromadzenie naborów w wybranych przedziałach czasu może utrudniać pracę instytucji na etapie oceny, zaburzać sprawność procesu oceny i powodować opóźnienia.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że w samym harmonogramie poza informacją o planowanym terminie rozpoczęcia i zakończenia naboru zawarte są także inne informacje ważne z punktu widzenia wnioskodawców w naborach konkurencyjnych: typy projektów, które mogą otrzymać dofinansowanie, typ wnioskodawcy, budżet naboru, obszar geograficzny czy instytucja, która przeprowadzi nabór. Jednocześnie, w harmonogramie uwzględnione jest pole: „Informacje dodatkowe", które mogłoby być wykorzystywane w większym stopniu, by zwrócić uwagę potencjalnych wnioskodawców na inne istotne kwestie, np.: zatwierdzenie i dostępność kryteriów wyboru projektów dla naboru; szczegółowe warunki naboru; dokumenty aplikacyjne (poza wnioskiem o dofinansowanie), które będą wymagane w danym naborze. Zwiększyłoby to użyteczność harmonogramu dla potencjalnych wnioskodawców oraz ułatwiłoby wcześniejsze rozpoczęcie pracy nad wnioskiem o dofinansowanie oraz dokumentami wymaganymi jako załączniki do wniosku.

Tabela 5. Liczba naborów niekonkurencyjnych zaplanowanych w kolejnych kwartałach przez poszczególne ION

Kwartał	DEFS	DPR	DPROW	DRRiP	WUP w Gdańsku
2023 Q2		1			2
2023 Q3	3			12	
2023 Q4	4	5			
2024 Q1	2	1			

Kwartał	DEFS	DPR	DPROW	DRRiP	WUP w Gdańsku
2024 Q2	3	5			
2024 Q3	7	9			1
2024 Q4	5	26	2		
2025 Q1	7	75	6		
2025 Q2	7	49	19		
2025 Q3	13	75	6		
2025 Q4	20	73	6		
2026 Q1	29	77			
2026 Q2	43	162	5		
2026 Q3	32	80	2		1
2026 Q4	7	74			
2027 Q1	2	47			
2027 Q2	8	38			
2027 Q3		5			
2027 Q4		3			

Źródło: opracowanie własne na podstawie harmonogramów naborów

W ramach prezentacji informacji o naborach niekonkurencyjnych mamy do czynienia z dużą szczegółowością prezentowanych informacji, co z kolei wynika z faktu, że poszczególne nabory niekonkurencyjne dotyczą często konkretnych projektów i możliwe jest wskazanie informacji o projekcie i samym wnioskodawcy. Podejście to pozytywnie wpływa na poziom transparentności lecz sprawia, że harmonogramy stały się dokumentami rozbudowanymi, liczącymi nierzadko ponad 100 pozycji.

Jeśli chodzi o liczbę naborów niekonkurencyjnych, to jednostki pełniące kluczową rolę we wdrażaniu największej ilości tego rodzaju naborów, zaplanowały na 2 kwartał 2026 r., 162 nabory w ramach DPR i 43 nabory w ramach DEFS. Relatywnie dużo naborów zaplanowano również w 3 kwartale 2026 r. (DEFS – 32 nabory, DPR – 80 naborów). Biorąc jednak pod uwagę, iż nabory te bardzo często dotyczą pojedynczych projektów, to ilość ta nie powinna mieć krytycznego znaczenia dla sprawności procesu oceny, szczególnie, że ocena w ramach niekonkurencyjnego sposobu wyboru projektów jest uproszczona względem tej stosowanej w ramach konkurencyjnego sposobu wyboru, a także zróżnicowany jest czas jej trwania

(ze względu na indywidualny przebieg procesu ewentualnych korekt / uzupełnień w przypadku każdego projektu).

Duża szczegółowość informacji o naborach niekonkurencyjnych do poziomu informacji o konkretnych projektach przekłada się na to, że poszczególne wiersze harmonogramów odnoszące się do projektów niekonkurencyjnych są traktowane jako oddzielne nabory, o czym świadczy o tym duża liczba naborów jednoprojektowych w Działaniach: 2.2, 2.3 czy 3.3. Taka sytuacja niekorzystnie wpływa na sprawność procesu oceny, ponieważ w sposób nieuzasadniony dla każdego „naboru-projektu" dublowane są czynności administracyjne związane z organizacją naboru. Lepszym rozwiązaniem byłoby konsekwentne (w wybranych naborach takie działania były bowiem już podejmowane) łączenie naborów niekonkurencyjnych z danego Działania zaplanowanych na dany kwartał w jeden nabór o dłuższym czasie trwania. Rozwiązanie to korzystnie wpłynie również na przejrzystość harmonogramów naborów, przy czym dla zachowania transparentności należałoby zachować dotychczasową szczegółowość informacji - lecz informacje o pojedynczych projektach powinny zostać ujęte w jednym wierszu stanowiącym połączony nabór niekonkurencyjny dla danego Działania i kwartału lub też w polu: „Informacje dodatkowe".

W badaniu jakościowym odniesiono się do zidentyfikowanych powyżej aspektów analizy harmonogramu naboru wniosków w kontekście sprawności przeprowadzenia procesu oceny projektów:

- **Apogeum kumulacji naborów w początkowym okresie wdrażania FEP** – W badaniu jakościowym potwierdzono, że kumulacja naborów początkowego okresu wdrażania FEP stanowiła wypadkową opóźnień w rozpoczęciu wdrażania Programu przy jednoczesnym dążeniu do sprostania presji na zapewnienie odpowiedniej dynamiki wydatkowania środków finansowych. Wymagało to dużego zaangażowania po stronie instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie Programu, ale jednocześnie mogło utrudniać aplikowanie o wsparcie tym podmiotom, które potencjalnie mogłyby starać się o uzyskanie pomocy w różnych obszarach interwencji (np. jednostkom samorządu terytorialnego). Przyjęte podejście pozwoliło jednak na zapewnienie właściwego tempa kontraktacji od momentu, w którym możliwe było rozpoczęcie realizacji FEP.
- **Duże znaczenie innych czynników (nieuwzględnionych w harmonogramie naborów) dla sprawności przeprowadzania procesu oceny projektów** – W badaniu jakościowym podkreślono, że w ramach

naborów niekonkurencyjnych istotne znaczenie ma nie tylko sam czas naboru określony w harmonogramie. Przed rozpoczęciem naboru są bowiem przygotowywane karty projektów, które konsultowaną są z Instytucją Organizującą Nabór. Ta wcześniejsza praca nad koncepcją projektu to z jednej strony dodatkowy (nieuwzględniony w harmonogramie naborów) etap wpływający na łączny czas trwania procesu, którego zakończeniem jest udzielenie dofinansowania. Uczestnicy badania jakościowego zwrócili jednak uwagę, że te wcześniejsze konsultacje i opracowanie karty projektu pozytywnie oddziałuje na ostateczną jakość wniosku o dofinansowanie, tym samym ułatwiając jej późniejszą ocenę - nawet przy uwzględnieniu dominującej opinii, że w ramach naborów niekonkurencyjnych pewien problem stanowi współpraca z wnioskodawcami nad opracowaniem ostatecznej wersji wniosku o dofinansowanie, który będzie spełniał wszelkie formalne i merytoryczne wymagania danego naboru.

- **Ujmowanie pojedynczych projektów w poświęconych im naborach niekonkurencyjnych** – Przedstawiciele IZ potwierdzili, że zmiana w stosunku do poprzedniego okresu finansowania, która polega na ujmowaniu w harmonogramie niekonkurencyjnego sposobu wyboru projektów w taki sposób, że poszczególnym naborom odpowiadają pojedyncze projekty, okazała się problematyczna. Konsekwencje w postaci dużej liczby naborów niekonkurencyjnych oraz rozbudowanego harmonogramu naborów (nawet jeśli ma to istotny walor informacyjny) postrzegane są jako czynnik ograniczający sprawność wdrażania FEP. Jednocześnie, podejmowane są pewne działania racjonalizujące tę sytuację, np. dokonuje się rozplanowania naborów o zbliżonym lub tożsamym charakterze w podobnym czasie (nawet jeśli jacyś wnioskodawcy byliby gotowi złożyć swój wniosek o dofinansowanie wcześniej), co pozwala oceniać równocześnie większą liczbę projektów (nawet jeśli formalnie odbywa się to w ramach odrębnych naborów) oraz usprawnia współpracę z ekspertami zewnętrznymi (którzy mogą nie być zainteresowani angażowaniem się w ocenę pojedynczych wniosków o dofinansowanie)[4].

[4] Dotyczy to sytuacji, w których eksperci byliby angażowano w ocenę tych projektów (przykładowo, w ramach EFS+ eksperci zewnętrzni nie dokonują oceny projektów w ramach naborów niekonkurencyjnych).

7.1.1.3. Wymiar administracyjny systemu wyboru projektów

Analiza wymiaru administracyjnego systemu wyboru projektów dotyczy tego, czy przyjęte procedury systemu wyboru projektów są skuteczne i łatwe do wdrożenia oraz czy system wyboru projektów w ramach FEP ogranicza się do niezbędnego minimum obciążenia administracyjne i wymogów prawnych nakładanych na wnioskodawców.

W odniesieniu do kwestii skuteczności i łatwości wdrażania procedur składających się na system wyboru projektów, analiza desk research może wskazać jedynie wnioski o charakterze wstępnym, ponieważ nie są one oparte o praktyczny aspekt funkcjonowania systemu. Co do zasady przyjęte procedury mają potencjał do skutecznego i sprawnego wspierania realizacji celów Programu. System został oparty na rozwiązaniach wynikających z przepisów krajowych oraz wytycznych horyzontalnych, a jednocześnie został szczegółowo opisany w dokumentach ministerialnych. Poszczególne etapy procesu wyboru projektów, role instytucji oraz zakres odpowiedzialności uczestników procesu są jasno określone, co ogranicza ryzyko niejednoznacznej interpretacji procedur i sprzyja jednolitemu stosowaniu zasad wyboru projektów. W ramach analiz nie zidentyfikowano rozwiązań mających jednoznacznie negatywne oddziaływanie na skuteczność i łatwość wdrażania procedur.

Do najważniejszych potencjalnych mocnych stron systemu należy zaliczyć wysoki poziom uszczegółowienia procedur. Dokument Instrukcje Wykonawcze szczegółowo określają przebieg poszczególnych czynności, wskazuje odpowiedzialne komórki organizacyjne oraz opisuje sposób dokumentowania procesu oceny. Rozwiązanie to zwiększa przewidywalność procesu oraz ogranicza ryzyko występowania rozbieżności w sposobie postępowania pomiędzy poszczególnymi jednostkami organizacyjnymi. Pozytywnie należy również ocenić wyraźne rozdzielenie kompetencji pomiędzy podmiotami odpowiedzialnymi za przygotowanie naborów, ocenę projektów, zatwierdzanie wyników oraz rozpatrywanie środków odwoławczych, co sprzyja zachowaniu bezstronności procesu. Za istotny atut należy również uznać rozbudowane mechanizmy zapewniania przejrzystości i kontroli procesu wyboru projektów. Dokumenty szczegółowo regulują kwestie związane z bezstronnością oceniających, zarządzaniem konfliktem interesów, dokumentowaniem wyników oceny oraz informowaniem wnioskodawców o wynikach postępowania. Sprzyja to budowaniu zaufania do systemu oraz ogranicza ryzyko występowania nieprawidłowości.

Wskazane wyżej aspekty systemu wyboru projektów mogą mieć również negatywne konsekwencje. Szczegółowe regulacje zwiększają bezpieczeństwo procesu, jednak mogą również powodować jego nadmierne sformalizowanie. Przykładem są wieloetapowe procedury oceny projektów EFRR opisane w Instrukcji Wykonawczej, obejmujące kolejno ocenę formalną, ocenę wykonalności, ocenę zgodności z zasadami horyzontalnymi oraz ocenę strategiczną - przy czym każdy etap wiąże się z przygotowaniem odrębnej dokumentacji, zatwierdzeniami oraz komunikacją z wnioskodawcą. W przypadku projektów bardziej złożonych lub wymagających uzupełnień może to wydłużać czas trwania procesu wyboru. Podobnie rozbudowane procedury związane z ponowną oceną projektów, w sytuacji stwierdzenia nowych okoliczności lub konieczności weryfikacji wcześniejszych ocen, zwiększają poziom kontroli jakości, lecz jednocześnie mogą wpływać na wydłużenie czasu rozstrzygnięcia naboru.

Podobnie, źródłem obciążeń jest konieczność utrzymywania rozbudowanych mechanizmów zapewnienia bezstronności i kontroli jakości procesu. Przykładem są procedury związane ze składaniem oświadczeń o bezstronności przez członków KOP i ekspertów, analizą potencjalnych konfliktów interesów czy dokumentowaniem wszystkich etapów oceny. Rozwiązania te są niezbędne z punktu widzenia prawidłowości procesu wyboru projektów, jednak zwiększają liczbę czynności administracyjnych wykonywanych przez instytucje organizujące nabory.

Innym potencjalnym wyzwaniem jest duża liczba czynności wymagających zaangażowania różnych komórek organizacyjnych i poziomów akceptacji. W procedurach opisanych w Instrukcji Wykonawczej uczestniczą m.in. pracownicy odpowiedzialni za organizację procesu wyboru, członkowie KOP, przewodniczący KOP, kierownicy referatów, dyrektorzy departamentów oraz osoby upoważnione przez Zarząd Województwa. Przykładowo zatwierdzanie wyników oceny, publikacja list projektów czy przekazywanie informacji o wynikach oceny wymaga przejścia przez kilka poziomów weryfikacji i akceptacji. Rozwiązanie to zwiększa bezpieczeństwo proceduralne, lecz w sytuacjach dużego obciążenia pracą może prowadzić do powstawania tzw. „wąskich gardeł".

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzić należy, iż rozwiązania mogące stanowić potencjalne obciążenie dla systemu posiadają swoje istotne uzasadnienie merytoryczne lub wynikające z regulacji nadrzędnych. W opinii ewaluatora korzyści wynikające z zastosowania omówionych wyżej rozwiązań przeważają nad kosztami w postaci dodatkowych nakładów czasu i pracy. Obszarem, w którym uzasadnione byłoby rozważenie wprowadzenia ewentualnych działań modyfikujących,

zorientowanych na usprawnienie wymiaru administracyjnego mogłoby być dokonanie przesunięć zakresu oceny w ramach EFFR pomiędzy etapami oceny: formalnej, wykonalności i zgodności z zasadami horyzontalnymi, strategicznej. Analiza czasu trwania oceny w każdym z tych etapów w ramach naborów konkurencyjnych wskazuje, że najdłuższy jest etap oceny wykonalności i zgodności z zasadami horyzontalnymi. Mniej czasu zajmuje etap oceny formalnej, a zdecydowanie najkrótszy czas oceny cechuje ocenę strategiczną. Jeśli w kolejnym okresie finansowania stosowana byłaby podobna logika procesu oceny, być może właściwym rozwiązaniem byłoby założenie o równoległości etapu oceny wykonalności, zgodności z zasadami horyzontalnymi i oceny strategicznej - tak by nie było konieczne uruchamianie dodatkowego etapu oceny (chodzi tutaj o ewentualną korzyść nie tylko w postaci krótszego łącznego czasu oceny, ale także o uniknięcie konieczności uruchamiania wszystkich procedur administracyjnych związanych z zakończeniem jednego etapu oceny i rozpoczęciem etapu kolejnego).

W badaniu jakościowym również odniesiono się do kwestii tego, czy przyjęte procedury systemu wyboru projektów są skuteczne i łatwe do wdrożenia:

- **Wykorzystanie doświadczeń z poprzednich perspektyw finansowych** – Zwrócono uwagę, że istotne znaczenie ma fakt bazowania obecnego kształtu systemu wyboru projektów na doświadczeniach regionu we wdrażaniu programów regionalnych w poprzednich okresach finansowania. Z jednej strony taka sytuacja ułatwiła wdrożenie w ramach FEP rozwiązań proceduralno-instytucjonalnych odnoszących się do systemu wyboru projektów. Z drugiej zaś, pozwoliła ona na oparcie systemu wyboru projektów na takich rozwiązaniach, które sprawdziły się w poprzednich okresach finansowania, co zwiększyło ich skuteczność i użyteczność w bieżącej perspektywie.
- **Uwzględnienie okresu adaptacji w początkowej fazie wdrażania Programu** – Pomimo wykorzystania doświadczeń z poprzednich perspektyw finansowych, rozpoczęcie wdrażania FEP wiązało się z okresem adaptacji do specyfiki nowego Programu. Występujące na tym etapie trudności i wyzwania oceniono jako niemające charakteru krytycznego dla przebiegu procesu realizacji FEP, jednocześnie podkreślając, że na obecnym etapie można już mówić o skutecznym przystosowaniu się głównych kategorii interesariuszy (przede wszystkim: instytucji zaangażowanych we wdrażanie FEP, wnioskodawców, osób oceniających) do uwarunkowań wynikających z tego, jak skonstruowany jest system wyboru projektów.

- **Wskazanie na ograniczoną skuteczność i użyteczność etapu oceny strategicznej w przypadku naborów niekonkurencyjnych** – W badaniu jakościowym wskazano na ograniczoną celowość stosowania elementu oceny strategicznej w przypadku naborów niekonkurencyjnych. W odniesieniu do tego sposobu wyboru projektów ocena strategiczna częściowo powiela i „konsumuje" wyniki etapu opracowywania kart projektu, w ramach którego powstaje koncepcja projektu i jest ona konsultowana w relacji pomiędzy wnioskodawcą a ION. W rezultacie, ocena strategiczna nie wnosi realnej wartości dodanej, stając się bardziej formalną koniecznością niż rzeczywistym narzędziem weryfikacji projektów pod kątem ich „wpisywania się w cele, założenia i preferencje określone dla poszczególnych Działań lub typów projektów wynikające bezpośrednio z treści FEP 2021-2027, Umowy Partnerstwa, Kontraktu Programowego oraz innych dokumentów właściwych dla danego celu szczegółowego" (jak określono to metodyce wyboru projektów) - co ma z kolei miejsce i uzasadnienie w przypadku projektów wybieranych w formule konkurencyjnej.
- **Zależność łatwości wdrożenia procedur systemu wyboru projektów od specyfiki konkretnego naboru i obowiązujących w jego ramach kryteriów wyboru projektów** – Zwrócono uwagę, że w kwestii oceny łatwości wdrożenia procedur systemu wyboru projektów dużo zależy od specyfiki poszczególnych naborów. Pomimo tego, że każdorazowo same procedury są zbliżone lub tożsame, to różny charakter i złożoność kryteriów wyboru projektów przekłada choćby na odmienny zakres wymaganych od Wnioskodawcy dokumentów, a w konsekwencji także na stopień złożoności całego procesu oceny oraz jego długość. Najwyraźniejsza oś podziału zarysowuje się w tym przypadku pomiędzy EFRR i EFS+, ale w przypadku EFRR dodatkowo jest to zróżnicowane specyfiką poszczególnych naborów w zakresie wymaganej dokumentacji aplikacyjnej (w szczególności liczby i rodzajów załączników składanych przez wnioskodawcę i podlegających ocenie).
- **Pozytywna ocena procedur systemu wyboru projektów na tle innych programów** – W badaniu jakościowym brali udział respondenci, którzy posiadają wiedzę i doświadczenie odnoszące się do innych programów wdrażanych na poziomie krajowym i regionalnym. Chodzi tutaj przede wszystkim o ekspertów zewnętrznych wchodzących w skład KOP oraz pracowników firm doradczych. Wśród opinii wyrażanych przez tę kategorię respondentów pojawiały się pozytywne oceny procedur składających się na system wyboru projektów w FEP na tle innych programów. Ocena ta odnosiła

się zarówno do samego kształtu systemu wyboru projektów, jak i tego, w jaki sposób jest on charakteryzowany / prezentowany, co ma kluczowe znaczenie z punktu widzenia odpowiedniego przygotowania wnioskodawców do zrozumienia procesu aplikacyjnego i prawidłowego opracowania dokumentacji aplikacyjnej, a osób oceniających – do właściwego przeprowadzenia oceny złożonych wniosków o dofinansowanie.

W ramach analizy wymiaru administracyjnego systemu wyboru projektów dokonano także oceny tego, czy system wyboru projektów w ramach FEP ogranicza do niezbędnego minimum obciążenia administracyjne i wymogi prawne nakładane na wnioskodawców. W przypadku tego zagadnienia to właśnie perspektywa tych ostatnich ma kluczowe znaczenie, w pierwszej kolejności przedstawiono więc dane odzwierciedlające ich opinię.

Wykres 3. Ocena czasochłonności przygotowania poszczególnych części wniosku o dofinansowanie oraz załączników

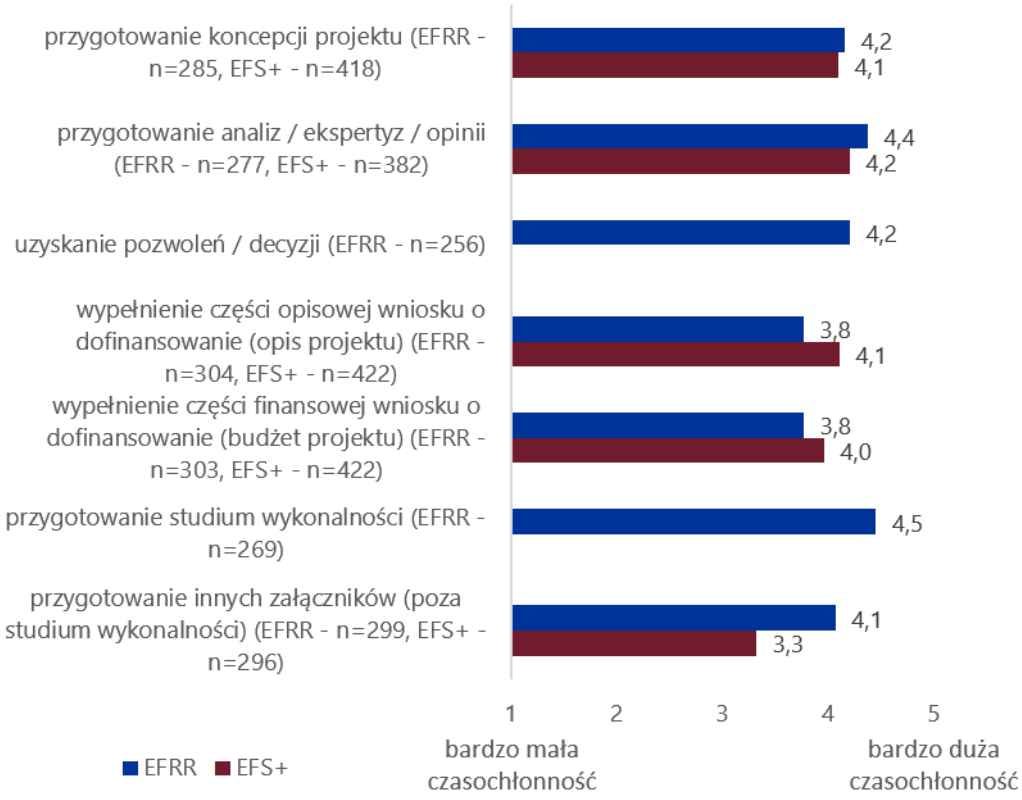

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; pytanie zadawane osobo, które zadeklarowały uczestnictwo w wypełnianiu wniosku o dofinansowanie

Respondenci, którzy zadeklarowali uczestnictwo w wypełnianiu wniosku o dofinansowanie zostali poproszeni o ocenę czasochłonności przygotowania poszczególnych części wniosku oraz załączników. Ten aspekt przygotowania projektu został oceniony przeważnie właśnie jako czasochłonny. Na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało bardzo małą czasochłonność, a 5 bardzo dużą czasochłonność, jako najmniej czasochłonne przez wnioskodawców EFRR ocenione zostało wypełnianie części opisowej (3,8) oraz części finansowej (3,8), a przez wnioskodawców EFS+ – przygotowanie innych załączników (3,3). Zatem nawet te czynności uznane zostały przez respondentów jako raczej czasochłonne.

Z kolei jako najbardziej czasochłonne dla wnioskodawców EFRR okazało się przygotowanie studium wykonalności (4,5), a dla wnioskodawców EFS+ przygotowanie analiz / ekspertyz / opinii (4,2). Biorąc pod uwagę różnice w odpowiedziach wnioskodawców EFRR i EFS+, należy stwierdzić, że dla tych pierwszych przygotowanie wniosku o dofinansowanie oraz załączników jest zwykle bardziej czasochłonne, co trafnie odzwierciedla rzeczywiste wymogi dokumentacyjne obowiązujące w naborach odnoszących się do każdego z tych funduszy. Dla wnioskodawców EFS+ bardziej czasochłonna jest część opisowa (4,1) oraz finansowa (4).

Wykres 4. Ocena stopnia w jakim konstrukcja wniosku umożliwia jasne przedstawienie założeń projektu

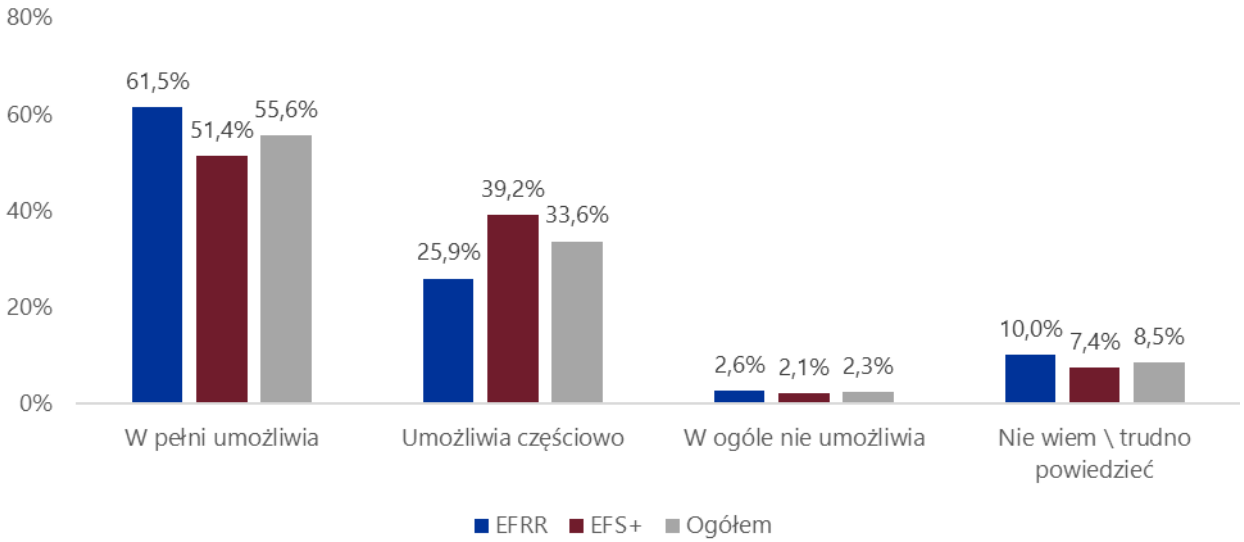

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; EFRR - n=309, EFS+ - n=434, Ogółem - n=743; pytanie zadawane osobo, które zadeklarowały uczestnictwo w wypełnianiu wniosku o dofinansowanie

Większość (55,5%) respondentów badania CAWI / CATI, którzy zadeklarowali uczestnictwo w wypełnianiu wniosku o dofinansowanie było zdania, że konstrukcja

wniosku o dofinansowanie w pełni umożliwia jasne przedstawienie założeń projektu. Jednocześnie, nieco częściej tego zdania byli respondenci EFRR (61,5%) w porównaniu do respondentów EFS+ (51,4%). Natomiast relatywnie w większym stopniu o częściowym umożliwieniu jasnego przedstawienia założeń projektu we wniosku wspominali respondenci EFS+ (39,2%) w porównaniu do wnioskodawców EFRR (25,9%). Jako pozytywne należy określić zdecydowanie rzadko padające odpowiedzi stwierdzające brak możliwości jasnego przedstawienia założeń projektu wśród wnioskodawców reprezentujących oba fundusze (EFRR: 2,6%; EFS+: 2,1%).

Wnioskodawcy zostali zapytali co należałoby zmienić w konstrukcji wniosku o dofinansowanie. Zdecydowanie najczęściej pojawiały się ogólne uwagi dotyczące zmniejszenia liczby pytań / wymagań i ogólnego uproszczenia wniosku o dofinansowanie / zwiększenia zrozumiałości stawianych wymagań. Ponadto wnioskodawcy rekomendowali zwiększenie liczby możliwych do wykorzystania znaków w częściach opisowych wniosku. Stosunkowo często podejmowana była również kwestia budżetu i biznesplanu, które to części wniosku mają być w opinii wnioskodawców zbyt rozbudowane. Niektórzy wnioskodawcy również zwracali uwagę na: zbyt dużą ilość wymaganych załączników (sugerując przy tym zastosowanie oświadczeń w zastępstwie składania dokumentów potwierdzających spełnienie określonych warunków aplikacyjnych czy kryteriów wyboru projektów), ale i potrzebę umożliwienia załączania większej ilości załączników, a także położenie zbyt dużego nacisku na wymaganie opisu stosowania się do zasad horyzontalnych czy występowanie sytuacji powielania treści w różnych częściach składanej dokumentacji aplikacyjnej.

W badaniu jakościowym także zwrócono uwagę na różne aspekty odnoszące się do występujących obciążeń administracyjnych i dotkliwości wymogów prawnych nakładanych na wnioskodawców. Poniżej przedstawiono najważniejsze wnioski z badania jakościowego realizowanego z poszczególnymi kategoriami uczestników tych wywiadów, najważniejsze z nich to:

- **Relatywnie niewielka skala obciążeń administracyjnych i wymagań dokumentacyjnych w obszarze EFS+** – W przypadku aplikowania o wsparcie w ramach EFS+, to wniosek o dofinansowanie pozostaje głównym elementem dokumentacji aplikacyjnej. Trudno w związku z tym mówić o nadmiernych obciążeniach administracyjnych, jeśli byłyby one definiowane przez pryzmat zakresu i charakteru składanych dokumentów. Choć nie mamy więc w przypadku EFS+ do czynienia z nadmiarowymi wymaganiami dokumentacyjnymi, to jednak w badaniu jakościowym sygnalizowano,

że pojawiają się nadmiarowe wymagania informacyjne które wynikają z wymagań narzucanych przez regulacje nadrzędne (np. dotyczących zgodności z centralnymi dokumentami strategicznymi), których spełnianie niekoniecznie przekłada się na lepszą jakość projektów (tym bardziej, że zgodność z tymi dokumentami i tak wynika często z samego zakresu i warunków interwencji określonych w Programie lub SZOP) lub takich, które dotyczą mierników nieistotnych lub niezrozumiałych dla wnioskodawców, ale ważnych dla działań monitoringowych na szczeblu krajowym lub unijnym (np. określenie skali uczestnictwa osób w kryzysie bezdomności czy wykazywanie objęcia wsparciem firm sektora MŚP).

- **Specyfika obszaru EFRR polegająca na bardziej rozbudowanych wymaganiach dotyczących dokumentacji aplikacyjnej** – W ramach obszaru EFRR wymagania dokumentacyjne są wyraźnie bardziej rozbudowane niż w przypadku EFS+, choć: (a) wymagania te uległy zmniejszeniu w stosunku do poprzedniego okresu finansowania (zarówno pod kątem liczby wymaganych załączników do wniosku o dofinansowanie, jak i modyfikacji tychże, np. modyfikacji studium wykonalności pod kątem informacji niezbędnych dla oceny z wykorzystaniem obowiązujących kryteriów), (b) wymagania te są uzależnione od specyfiki danego naboru. Dokumenty wymagane dla wnioskodawców w obszarze EFRR jako załączniki do wniosku o dofinansowanie można podzielić na dwie kategorie.
  Po pierwsze, są to dokumenty pozwalające doprecyzować zakres projektu (np. studium wykonalności, biznesplan) lub określić możliwości formalno-prawne jego realizacji (np. decyzje, pozwolenia). W tym przypadku sygnalizowanym problemem jest to, że częściowo występuje zjawisko powielania się informacji zawartych w poszczególnych dokumentach.
  Po drugie, są to dokumenty o charakterze oświadczeń, których przygotowanie jest oczywiście mniej skomplikowane niż ma to miejsce w przypadku dokumentów z pierwszej kategorii, niemniej jednak jest to dodatkowa pula dokumentacji, którą musi opracować wnioskodawca i złożyć je w formie odrębnych, podpisanych elektronicznie, plików.
- **Problematyczność wymogu dotyczącego kwalifikowanego podpisu elektronicznego** – Dokumenty składane w ramach procesu aplikacyjnego wnioskodawcy zobowiązani są opatrzyć kwalifikowanym podpisem elektronicznym. W badaniu jakościowym zwracano uwagę (były to opinie zarówno przedstawicieli ION, jak i pracowników firm doradczych), że w początkowej fazie wdrażania FEP kwestia ta stanowiła problem dla

niektórych wnioskodawców. Szczególnie problematyczna była kwestia użycia kwalifikowanego podpisu elektronicznego, a nie innych form elektronicznej autoryzacji (np. podpisu zaufanego). W przypadku niektórych wnioskodawców (podmiotów o mniejszym potencjale i skali prowadzonej działalności) problem stanowił zresztą sam brak kwalifikowanego podpisu elektronicznego przez osoby reprezentujące dany podmiot. Oczywiście, tego rodzaju spostrzeżeń nie należy traktować jako wyrazu krytyki elektronizacji procesu aplikowania o wsparcie, która – co do zasady – upraszcza ten proces, a raczej jako potwierdzenie, że wymagało to (i w mniejszym stopniu – nadal wymaga) adaptacji niektórych wnioskodawców do w pełni elektronicznego procesu składania dokumentacji aplikacyjnej).

- **Konieczność uwzględnienia określonych obciążeń administracyjnych, które nie dotyczą wnioskodawców, lecz instytucji zaangażowanych w proces organizacji naborów** – Na ostateczny przebieg procesu oceny i wyboru projektów mają wpływ nie tylko obciążenia administracyjne nakładane na wnioskodawców, ale i te, które bezpośrednio dotyczą instytucji organizujących nabór. W badaniu jakościowym zwrócono uwagę przede wszystkim na takie kwestie jak: (a) występowanie określonych i rozbudowanych obciążeń administracyjnych związanych z zapewnieniem bezstronności procesu oceny (gł. w związku ze zbieraniem i weryfikacją oświadczeń o bezstronności i braku konfliktu interesów różnych kategorii osób zaangażowanych w proces wyboru projektów), (b) generowanie dodatkowych obciążeń administracyjnych w związku z uruchamianiem odrębnych naborów niekonkurencyjnych dla pojedynczych projektów, (c) występowanie obciążeń administracyjnych dotyczących oceny i wyboru projektów na etapach wcześniejszych niż nabór i ocena wniosków o dofinansowanie (np. konieczność konsultacji kryteriów wyboru projektów w obszarze zdrowia z Komitetem sterującym do spraw koordynacji wsparcia w sektorze zdrowia, co stanowi dodatkowe ogniowo procesu zorientowanego na ocenę i wybór projektów).
- **Występowanie w bieżącej perspektywie finansowej nowych elementów / aspektów oceny, które generują dodatkowe obciążenia administracyjne zarówno dla wnioskodawców, jak i instytucji organizujących nabór** – W ramach badania jakościowego zwrócono uwagę na fakt, że w bieżącej perspektywie w pewnych obszarach wzrosła znacząco jej złożoność, a tym samym wzrosła skala obciążeń administracyjnych. Dotyczy to przede wszystkim sposobu weryfikacji stopnia spełniania zasad horyzontalnych, ze szczególnym uwzględnieniem aspektu wspierania

zrównoważonego rozwoju i zasady DNSH („Nie czyń poważnych szkód"). Zmiany w tym zakresie nie były autonomiczną decyzją IP, lecz były elementem dostosowania systemu wyboru projektów FEP do regulacji nadrzędnych obowiązujących w bieżącym okresie finansowania. Tym samym, trudno mówić tutaj o możliwości modyfikacji stosowanego podejścia i jego ewentualnym uproszczeniu, przy obowiązujących nadal wymaganiach. Jednocześnie, podkreślano, że jest to obszar nadal wymagający wsparcia merytorycznego wnioskodawców ze strony instytucji organizujących nabór.

- **Świadomość konieczności obowiązywania określonych wymagań formalno-administracyjnych** – Uczestnicy badania jakościowego, nawet jeśli wskazywali na określone obciążenia administracyjne, to podkreślali, że w przypadku dystrybucji publicznych środków finansowych niezbędne są pewne obwarowania formalno-administracyjne. Kluczowe jest w tym przypadku zachowanie równowagi pomiędzy potrzebami informacyjnymi na etapie aplikowania o wsparcie a obciążeniami administracyjnymi. Respondenci byli raczej pozytywnie ustosunkowani do tego, czy aktualnie w ramach FEP ta równowaga jest utrzymana. Przy czym nie bez znaczenia są tutaj także obowiązki instytucji zaangażowanych we wdrażanie FEP wobec podmiotów kontrolno-audytowych, których oczekiwania w pewnym sensie wymuszają wysoki stopień formalizacji prowadzonych procesów. Tym samym, znacząca zmiana w zakresie obciążeń administracyjnych wymagałaby również zmiany podejścia tych podmiotów do procedur kontrolnych i zakresu informacji wymaganych w ramach tych procedur.
- **Powiązanie skali obciążeń administracyjnych z poziomem potencjału absorpcyjnego** – Uczestnicy badania jakościowego zwrócili uwagę, że w sytuacji występowania dużych obciążeń administracyjnych mogą one negatywnie oddziaływać na potencjał absorpcyjny wnioskodawców, szczególnie tych z relatywnie małym kapitałem wiedzy i doświadczenia aplikacyjnego. Oznacza to, że system wyboru projektów może różnicować potencjalnych wnioskodawców pod kątem możliwości aplikowania, preferując tych, którzy są w stanie nie tylko lepiej sprostać warunkom naboru i kryteriom wyboru projektów, ale także wymaganiom formalno-administracyjnym procedury aplikacyjnej. Przy takim ujęciu, dalsze upraszczanie systemu wyboru projektów byłoby nie tylko narzędziem zmniejszania skali obciążeń administracyjnych, ale także zwiększania dostępności wsparcia.
- **Dostrzeganie możliwości ewentualnego ograniczenia obciążeń administracyjnych** – W badaniu jakościowym pojawiały się także sugestie

dalszych uproszczeń w wymiarze formalno-administracyjnym, które miałyby zmniejszyć skalę obciążeń wnioskodawców i instytucji zaangażowanych we wdrażanie FEP. Zwracano uwagę m.in. na potrzebę dalszego upraszczania i minimalizowania zakresu informacji wymaganych na etapie aplikowania o wsparcie, np. poprzez: rezygnację z niektórych elementów analizy finansowo-ekonomicznej, przynajmniej dla podmiotów administracji publicznej; rezygnację z wymagania dokumentów potwierdzających sytuację finansową wnioskodawcy; rezygnację z analizy wariantów rozwiązań stosowanych w projekcie; dalsze upraszczanie takich dokumentów jak studium wykonalności czy biznesplan; wprowadzenie jednolitego dokumentu integrującego różne dokumenty, których zawartość merytoryczna częściowo się pokrywa (przykładowo, w ramach Działania 1.1, gdzie wnioskodawca jest zobowiązany do złożenia: biznesplanu, studium wykonalności i agendy badawczej, należałoby rozważyć jeden dokument scalający, ale nie dublujący, zakres informacji wymaganych we wszystkich tych dokumentach; do rozważenia pozostaje, czy elementem takiej integracji powinien być również wniosek o dofinansowanie; scalenie wszystkich oświadczeń składanych aktualnie w jeden dokument uwzględniający treść wszystkich wymaganych oświadczeń (nie bez znaczenia są w tym przypadku zasygnalizowane wcześniej problemy z prawidłowym stosowaniem kwalifikowanego podpisu elektronicznego oraz pojawiające się błędy w sytuacji składania wszystkich plików zawierających oświadczenia w formie skompresowanego folderu).

Uwzględniając powyższe, w odniesieniu do bieżącej perspektywy należałoby rozważyć przede wszystkim zmianę podejścia w ramach EFRR, gdzie wymagane oświadczenia składane są w formie odrębnych (i odrębnie podpisywanych) plików. Rozwiązaniem alternatywnym byłoby scalenie pakietu oświadczeń w jeden dokument. W kontekście działań, których podjęcie należałoby rozważać na potrzeby przyszłego okresu finansowania, warto zwrócić uwagę przede wszystkim na: dążenie do ograniczenia wymagań informacyjnych, które nie wnoszą realnej wartości informacyjnej w aspekcie oceny wniosku o dofinansowanie oraz integrację merytorycznych załączników do wniosku o dofinansowanie (z ewentualnym ich zintegrowaniem z samym wnioskiem o dofinansowanie).

Przeprowadzona analiza wskazuje, że realnym – i właściwie niemożliwym do całkowitego wyeliminowania – problemem jest występowanie napięcia pomiędzy wymaganiami informacyjnymi instytucji organizujących nabór (których celem jest zapewnienie rzetelności oceny wniosku o dofinansowanie) a obciążeniami administracyjnymi nakładanymi na wnioskodawców (które w konsekwencji zawsze

będą jednak skutkować także wzrostem obciążeń administracyjnych w ION – całość składanej w procesie aplikacyjnym dokumentacji trzeba poddać weryfikacji i ocenie). Do rozważenia w ramach przyszłego okresu finansowania byłoby w związku z tym zastosowanie – w szczególności w obszarach, które w ramach FEP dotyczą EFRR – takiego podejścia, w którym występowałaby fakultatywność składania niektórych załączników, przy jednoczesnym premiowaniu tych projektów, dla których dokumenty te byłyby składane. Przykładem mogłyby być dokumenty potwierdzające określony poziom zaawansowania działań związanych z realizacją projektu, tj. coociążny dokumenty odnoszące się do realizacji inwestycji budowlanych. Wnioskodawca, który składałby komplet takiej dokumentacji otrzymywałby premię punktową, podczas gdy wnioskodawca, który składałby dokumentację częściową lub bazował wyłącznie na złożonych oświadczeniach nie mógłby liczyć na uzyskanie dodatkowych punktów.
Biorąc pod uwagę powyższe wnioski wynikające z analizy danych zastanych oraz badań jakościowych stwierdzić należy, iż przyjęte procedury systemu wyboru projektów są co do zasady skuteczne i łatwe do wdrożenia. Można wyróżnić rozwiązania stanowiące utrudnienie we wdrażaniu, lecz w zdecydowanej większości są one w opinii ewaluatora uzasadnione ze względu na obowiązujące wymogi wynikające z dokumentów nadrzędnych lub inne istotne walory, które przynoszą te rozwiązania.

7.1.1.4. Działania informacyjno-szkoleniowe podejmowane w odniesieniu do systemu wyboru projektów

Analiza działań informacyjno-szkoleniowych podejmowanych w odniesieniu do systemu wyboru projektów dotyczy tego, czy zapewniono odpowiedni dostęp do informacji o naborach, czy są one łatwe do znalezienia i czytelne oraz czy system informacyjno-szkoleniowy w wystarczający i właściwy sposób wspiera system wyboru projektów, zapewniając wnioskodawcom dostęp do wiedzy niezbędnej do poprawnego przygotowania wniosku o dofinansowanie.

Działania informacyjne i szkoleniowe realizowane w ramach Programu zostały poddane analizie i ocenie eksperckiej w celu udzielenia odpowiedzi na pytania o zapewnienie odpowiedniego dostępu do informacji o naborach, pytania czy dostępne informacje są łatwe do znalezienia i czytelne oraz czy system informacyjno-szkoleniowy w wystarczającym stopniu zapewnia wnioskodawcom dostęp do wiedzy potrzebnej do poprawnego przygotowywania WoD.

Na wstępie należy zaznaczyć, że na wszystkie powyższe pytania z perspektywy oceny eksperckiej odpowiedzieć można twierdząco. Istnieją trzy główne źródła

informacji o Programie FEP 2021-2027, z których korzystają podmioty zainteresowane skorzystaniem ze wsparcia – jest to ogólny portal Funduszy Europejskich (Portal Funduszy Europejskich), portal RPO WP 2014-2020 (Portal RPO WP 2014-2020Portal RPO WP 2014-2020Portal RPO WP 2014-2020) oraz portal ewaluowanego Programu FEP 2021-2027 (Portal FEP 2021-2027). W pierwszym przypadku istotne będzie jedynie wspomnieć, że portal ten funkcjonuje poprawnie i jego najistotniejszą funkcją jest udostępnianie informacji o naborach wniosków dla wszystkich programów realizowanych w Polsce w ramach wdrażania polityki spójności – to źródło stanowić będzie dla potencjalnych wnioskodawców najprawdopodobniej odnośnik do aktualnego portalu FEP 2021-2027. W drugim przypadku (portal RPO), również zawarte zostały informacje odnoszące się do bieżącej perspektywy finansowej. Należy przypuszczać, że w początkowym okresie wdrażania FEP, to właśnie ten serwis informacyjny mógł odgrywać istotną rolę. Aktualnie, korzystając z serwisu użytkownik otrzymuje czytelną informację o zaprzestaniu prowadzenia tego portalu w marcu 2024 roku (informacja o utworzeniu nowego portalu z dnia 27.03.2024 r.) i publikacji aktualnych informacji w serwisie poświęconym FEP. I to właśnie ten serwis stanowił przedmiot zasadniczej analizy i oceny eksperckiej, której wyniki przedstawiono poniżej. Należy przy tym podkreślić, że w przypadku części naborów działania informacyjne prowadzą są także za pośrednictwem witryn internetowych poszczególnych IP.

Portal FEP 2021-2027 należy ocenić jako czytelny i stosunkowo łatwy w nawigowaniu. Wszystkie najważniejsze usługi / informacje podzielone zostały w czytelny sposób i dostęp do nich jest nieskomplikowany. Potencjalni wnioskodawcy nie mający wiedzy o funduszach europejskich otrzymają ogólny opis Programu stanowiący jego streszczenie, zanim przystąpią do bardziej szczegółowego określania swoich potrzeb i możliwości. Najważniejsza dokumentacja nadrzędna w postaci Programu, SZOP czy harmonogramu naborów dostępna jest w wielu lokalizacjach na portalu.

Wnioskodawcy w następnych krokach mogą skorzystać z sekcji: „Chcę złożyć wniosek", gdzie w prosty i zrozumiały sposób wytłumaczone zostało jak można ubiegać się o wsparcie swojego projektu – ponadto opisana została metodologia wyboru projektów w postaci przybliżenia pojęć takich jak kryteria i metodyki wyboru projektów. Istotna w tej sekcji jest również informacja o odbywających się spotkaniach dla wnioskodawców. Wnioskodawcy dotrą na portalu do potrzebnej wiedzy, jednak w razie problemów lub w razie potrzeby interpretacji określonych informacji mogą skorzystać z pomocy punktów informacyjnych lub / i pracowników UM – w sekcji: „Skontaktuj się w sprawie Funduszy Europejskich" znajdują się dane

teleadresowe do tych podmiotów, godziny otwarcia, numery telefonów oraz adresy e-mail. W przypadku Urzędu wprowadzono podział na departamenty w zależności od charakteru spraw interesantów.

Bardzo istotnym elementem portalu jest sekcja naborów wniosków, która również wydaje się funkcjonować prawidłowo. Dostępne są tam harmonogramy naborów, a ich filtry pomagają dotrzeć do istotnych informacji z punktu widzenia projektu. W samych opisach naborów znajdują się podstawowe informacje o ich zakresie, sposoby składania wniosków, adnotacje o spotkaniach informacyjnych oraz wymagana dokumentacja: regulamin naboru wniosków, kryteria wyboru projektów, załączniki przypisane do naborów (np. wykazy, mapy), instrukcje, wzory dokumentów czy oświadczenia. W przypadku niektórych naborów znajduje się dokument: „Pytania i odpowiedzi" z zamieszczonymi pytaniami wnioskodawców i odpowiedziami na nie.

Wnioskodawcy mogą korzystać z pomocy eksperckiej nie tylko w ramach bezpośredniego kontaktu z Punktami Informacyjnymi czy UM, ale również biorąc udział w spotkaniach informacyjnych i wydarzeniach (została im poświęcona osobna sekcja portalu). Spotkania te odbywają się w formie stacjonarnej lub online i dotyczą omawiania kwestii takich jak: specyfika i cel naboru, kryteria wyboru projektów, system wyboru projektów, zasady realizacji projektów, zasady udzielania zamówień, zasady prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych w trakcie realizacji projektu czy zagadnienia związane z prawidłowym stosowaniem się do zasad horyzontalnych. Uczestnicy mogą też na spotkaniach zadawać swoje pytania. Wszelkie dane dotyczące formy spotkań, terminów oraz danych teleadresowych są dostępne w omawianej sekcji. Udostępniane są również po spotkaniach prezentacje dotyczące omawianych tematów.

W sekcji: „Dokumenty" udostępnione zostały najważniejsze dokumenty nadrzędne: SZOP, harmonogram naborów, Program FEP 2021-2027, wzory dokumentów aplikacyjnych, umów, opis struktury WoD, instrukcje przygotowania załączników do formularza WoD, zasady realizacji projektów, instrukcje wypełniania WoD, Uchwała ZWP w sprawie przyjęcia zasad kwalifikowalności wydatków, podręcznik wnioskodawcy i analiza spełniania zasady DNSH.

W sekcji: „Skorzystaj z systemu informatycznego" opisany został system SOWA EFS, SL2014 Projekty oraz System Monitorowania EFS. Wskazane zostały instrukcje użytkowania tych systemów.

Wnioskodawcy poszukując informacji dotyczących funkcjonowania instytucji wdrażających Program czy informacji dotyczących interesujących ich naborów, mogą skorzystać z obszernej sekcji: „Aktualności". Zawarte są w niej informacje

o rozpoczętych i zakończonych (w tym unieważnionych) naborach, prowadzonych ocenach wniosków, aktualizacjach dokumentów programowych (takich jak SZOP, harmonogram), zmianach w dokumentacji przypisanej do naborów (takich jak regulaminy) przeprowadzonych seminariach dla wnioskodawców (zamieszczane są prezentacje ze spotkań), zmianach w sposobie funkcjonowania instytucji i punktów informacyjnych czy prowadzonych konsultacjach dla wnioskodawców.

Sekcja: „Wykaz ekspertów" zawiera informacje o ekspertach biorących udział w ocenie wniosków – wnioskodawcy w ramach działań zapewniających transparentność systemu mogą zapoznać się z ich wykazem.

Poszukując inspiracji dla własnych przedsięwzięć, wnioskodawcy mogą zapoznać się z przykładami dobrych praktyk zamieszczonymi w sekcji: „Historie sukcesu".

Sekcja: „Zasady promowania projektów" zawiera instrukcje dla wnioskodawców dotyczące oznaczania dokumentów i działań informacyjno-promocyjnych, oznaczania miejsc projektów za pomocą tablic i plakatów, oznaczania sprzętu i wyposażenia, prowadzenia promocji na portalach internetowych i w mediach społecznościowych czy podczas wydarzeń medialnych. Wnioskodawcy informowani są również konsekwencjach niewypełnienia obowiązków informacyjnych. W tej sekcji znajdują się również pytania i odpowiedzi (FAQ zawiera stosunkowo obszerny zestaw pytań / odpowiedzi). Zmieszczono również dokumenty: wzory, znaki, plakaty, księgę tożsamości, listę sprawdzającą obowiązki informacyjno-promocyjne czy podręcznik wnioskodawcy w zakresie informacji i promocji. Opisy zasad promowania projektów należy ocenić jako wystarczające i czytelne.

Sekcja: „Instrumenty Finansowe" tłumaczy zakres tych instrumentów, ich grupy docelowe, preferencyjne projekty, podmioty wdrażające instrumenty oraz zawiera dane kontaktowe do podmiotów prowadzących.

Wnioskodawcy poszukując informacji dotyczących wpisywania się projektów w polityki horyzontalne skorzystają z sekcji o tej nazwie: „Polityki horyzontalne". Znajdą tam informacje o tym, czym są polityki horyzontalne, polityka niedyskryminacji, zasada równości kobiet i mężczyzn, zasada zrównoważonego rozwoju, DNSH czy zgodność projektu z KPP i KPON. Wnioskodawcom została przybliżona mechanika kontroli projektów w kontekście polityk horyzontalnych czy naruszeń polityk horyzontalnych. Dla każdego z istotniejszych tematów załączono dokument źródłowy. Informacje oraz odnośniki należy uznać za czytelne.

Wnioskodawcy mogą zapisać się na newsletter (sekcja: „Newsletter") i otrzymywać informacje o Programie, spotkaniach informacyjnych, szkoleniach oraz działaniach prowadzonych przez Punkty Informacyjne.

Chcąc dokonać zgłoszenia dotyczącego funkcjonowania systemu i kryteriów wyboru projektów Programu, wnioskodawcy mogą skorzystać z pomocy Rzecznika Funduszy Europejskich. W sekcji: „Rzecznik Funduszy Europejskich" umieszczono informacje jaki jest zakres obowiązków i kompetencji Rzecznika, w jaki sposób dokonuje się zgłoszenia, jakie są wymagania odnośnie do zgłoszenia oraz czas i sposób rozpatrywania zgłoszenia. Natomiast w sekcji: „Zwalczanie nadużyć" wyjaśniono wnioskodawcom pojęcia takie jak konflikt interesów czy sygnały ostrzegawcze. Zawarto w tej sekcji również zestaw dodatkowych źródeł informacji (rekomendacje i dobre praktyki).

Portal FEP 2021-2027 zawiera odnośniki do mediów społecznościowych, które sprowadzają się do prowadzenia profilu na portalu YouTube oraz Facebook. Jeśli chodzi o treści skierowane do wnioskodawców to w trakcie prowadzenia analizy, na profilu YouTube zamieszczono jedno seminarium tłumaczące zasady dotyczące wspierania projektów rewitalizacyjnych oraz dwie konferencje otwierające Program FEP 2021-2027.

Zdecydowanie bardziej obszerny w treści jest profil Programu na portalu społecznościowym Facebook. Informacje są tam umieszczane ze stosunkowo dużą częstotliwością, w niektórych okresach informacje aktualizowane są codziennie. Stanowią one powielenie treści z sekcji: „Aktualności" portalu Programu – forma prezentacji informacji jest przystępna. Wnioskodawcy informowani są o spotkaniach informacyjnych, zmianach w dokumentacji nadrzędnej oraz przypisanej do naborów, naborach wniosków o dofinansowanie czy aktualizacjach w terminach / lokalizacjach prowadzenia wsparcia dla wnioskodawców.

Analiza działań informacyjnych i szkoleniowych pozwala ocenić te aspekty pozytywnie – informacje prezentowane są w sposób zrozumiały, udostępniając dodatkowo odnośniki oraz dokumenty źródłowe dotyczące poszczególnych spraw. Istotne jest, że wnioskodawcy i potencjalni wnioskodawcy mają dostęp do wielu źródeł pomocy i informacji w postaci treści na portalu internetowym / w mediach społecznościowych oraz kontaktu z instytucjami wdrażającymi Program (poprzez kontakt bezpośredni, mailowy czy telefoniczny).

Oceniając działania informacyjne i szkoleniowe warto wspomnieć jeszcze o działaniach dodatkowych, które mogą zostać podjęte w celu zwiększenia zarówno dostęp do informacji jak i ich zasięgu. Na portalu internetowym Programu znajdują się odpowiednie deklaracje dostępności, mapa strony, informacje o ochronie danych osobowych i polityce prywatności - aczkolwiek można zastanowić się nad poszerzeniem działań zwiększających dostępność do treści o opcję tłumaczenia portalu na język angielski, udostępnienie formularza zgłaszania nieprawidłowego

działania portalu (sekcji „Zgłoś błąd"), dodanie słownika pojęć związanych z Funduszami Europejskimi czy opcji takich jak zwiększanie / zmniejszanie tekstu, zmiana skali szarości, kontrastu, tła czy podkreślanie linków. Warto wziąć pod uwagę również możliwość szerszego prowadzenia działań promocyjnych i przede wszystkim informacyjnych w mediach społecznościowych. Treści umieszczane na profilu portalu Facebook mogą być powielane również na portalach takich jak X (dawniej Twitter), LinkedIn czy Instagram – dywersyfikacja tego typu działań może pomóc w obiegu i dotarciu z istotnymi treściami do wnioskodawców (i potencjalnych wnioskodawców), którzy mogą preferować inne media społecznościowe niż portal Facebook.

Podsumowując należy ocenić, że wnioskodawcom został zapewniony odpowiedni dostęp do informacji o naborach – istnieje przede wszystkim źródło w postaci portalu internetowego Programu, który został przygotowany szczegółowo. Zapewniony został nie tylko dostęp do informacji (w postaci skondensowanej oraz odnośników do źródeł / obszerniejszych wyjaśnień), ale również informacje te są stale aktualizowane zarówno na portalu jak i w mediach społecznościowych.

Same informacje o naborach są wobec powyższego łatwe do znalezienia. Ich czytelność również należy ocenić pozytywnie. Udostępnianie są wszelkie potrzebne wymagane załączniki, dokumenty nadrzędne i regulujące prowadzone nabory jak i same opisy pozwalają na szybkie określenie podstawowych informacji takich jak grupy docelowe czy sposób składania projektu.

System informacyjno-szkoleniowy, z naciskiem w tym przypadku na aspekt szkoleniowy w sposób wystarczający zapewnia wnioskodawcom dostęp do wiedzy niezbędnej do poprawnego przygotowania wniosku o dofinansowanie – tak jak już zostało wspomniane, wnioskodawcy w ramach własnych możliwości są w stanie dotrzeć do przystępnie zaprezentowanych informacji. Mogą również skorzystać z prowadzonych szkoleń, które tłumaczą kwestie takie jak kryteria wyboru projektów czy spełnianie zasad horyzontalnych. Dodatkowo, mają oni udostępniane materiały z tego rodzaju spotkań, a wszelkie pytania padające ze strony wnioskodawców wraz z odpowiedziami są udostępniane dla wszystkich zainteresowanych. Należy jednak zauważyć, że nawet w przypadku spotkań prowadzonych w formule online udostępniane są jedynie materiały szkoleniowe (prezentacje), nie zaś nagrania samych spotkań[5]. Taka sytuacja ogranicza

[5] W serwisie YouTube FEP udostępnione są zapisy dwóch spotkań dotyczących RPO WP 2014-2020 („Zmiany w dokumentowaniu oddziaływania projektu na środowisko w ramach RPO WP 2014-2020"

dostępność wsparcia szkoleniowego, a jednocześnie generuje dla ION konieczność powielania przedsięwzięć szkoleniowych nawet w sytuacjach, w których warunki kolejnych naborów nie uległy zmianie.

Jedną z metod komunikacji z instytucjami wdrażającymi Program FEP jest korespondencja drogą e-mail z Punktami Informacyjnymi Funduszy Europejskich (PIFE). Przesyłane wiadomości obejmują pytania dotyczące zarówno systemu jak i kryteriów wyboru projektów – pochodzą one przy tym od szerokiego przekroju interesantów, w tym potencjalnych wnioskodawców Programu. Wszelkie uwagi, które zostały zidentyfikowane jako dotyczące konkretnych kryteriów wyboru projektów zostały umieszczone w matrycach uwag do kryteriów w aneksie do raportu końcowego ewaluacji. Warto jednak wspomnieć, że każda wiadomość przesyłana do PIFE opatrzona została krótką tematyką zapytania, która w zdecydowanej większości odnosi się do zakresu wsparcia programów realizowanych na obszarze województwa pomorskiego. Należy zaznaczyć zatem, że analiza wiadomości przesyłanych do PIFE drogą e-mail obejmowała również wątki dotyczące nie tylko Programu FEP, ale również programów jakich jak FENG czy FERS. Warto jednak dodać, że po przeanalizowaniu zawartości wiadomości e-mail można stwierdzić, że w większości dotyczyły one właśnie ewaluowanego Programu FEP. Przeanalizowane zostały wiadomości przesyłane do punktów PIFE w latach 2023-2025. Po przypisaniu nadanych wiadomościom e-mail tematyk zapytań do poszczególnych Działań FEP, można zwrócić uwagę, że zdecydowanie najwięcej zapytań dotyczyło wspierania przedsiębiorstw (głównie rozwoju firm). Stosunkowo często interesanci nawiązywali z swoich zapytaniach do możliwości otwierania działalności gospodarczych czy dostępu w ramach Programu do kursów / szkoleń. Niektóre zapytania dotyczyły też projektów dotyczących usług społecznych, zdrowotnych oraz włączenia społecznego jak i projektów dotyczących efektywności energetycznej i OZE. Warto wspomnieć jeszcze o pozostałych obszarach, które również były podejmowane w przeanalizowanych wiadomościach, aczkolwiek zdecydowanie najrzadziej: projekty innowacyjne / B+R, dotyczące edukacji ogólnej i zawodowej, projekty proekologiczne, dotyczące infrastruktury kultury, dotyczące edukacji przedszkolnej, cyfryzacji, szkoleniowe dla pracowników, dotyczące rewitalizacji, infrastruktury, turystyki. Na podstawie zebranych danych wyłania się

oraz „Ocena oddziaływania na środowisko oraz pomoc publiczna w projektach współfinansowanych ze środków UE"). Mamy więc do czynienia z dotychczasowymi praktykami IZ w tym zakresie (a dotyczy to okresu, w którym formuła online była o wiele mniej rozpowszechniona).

obraz szczególnego zainteresowania wątkami dotyczącymi przedsiębiorczości oraz podnoszenia kwalifikacji.
Dodatkowo, przeprowadzono szczegółową analizę wiadomości kierowanych do PIFE pod kątem nie obszarów wsparcia, ale tematyki pytań. Analiza ta miała na celu wyłonienie rodzajów pytań zadawanych przez osoby i podmioty zainteresowane FEP. Poniżej w podziale na pytania zadawane najczęściej i punktowo, znajduje się lista rodzajów zadawanych pytań – analiza na podstawie, której poniższa lista powstała obejmowała jedynie te wiadomości dotyczące Programu FEP.

Wśród **najczęściej zadawanych zapytań** zdecydowanie wymienić można pytania:

- dotyczące harmonogramu naborów wniosków o dofinansowanie, terminów rozpoczynania naborów czy planowanych naborów;
- o przewidywanie wsparcia dla określonych podmiotów oraz określonych przedsięwzięć;
- o rodzaje wsparcia, o które mogą starać się określone podmioty.

Wśród za**pytań zadawanych rzadziej, punktowo** wymienić można pytania:

- dotyczące sposobu wypełniania dokumentacji projektowej, przykładowo budżetu;
- o interpretacje kryteriów wyboru projektów (problemy ze zrozumieniem kryteriów);
- o terminy zatwierdzania i publikacji kryteriów wyboru projektów.
- o możliwości finansowania projektów z więcej niż jednego źródła, poza FEP;
- o kwalifikowalność określonych wydatków w naborze;
- o dodatkowe możliwości kontaktu odnośnie do konkursów;
- o limity finansowania wsparcia;
- o dokumentację, która jest lub będzie wymagana w naborze wniosków;
- o organizację, termin i lokalizację spotkań informacyjnych;
- o przebieg procedury odwoławczej;
- o dodatkowe źródła informacji oraz wymaganą dokumentację;
- o istnienie w Programie wsparcia dla określonych grup docelowych;
- o sposoby korzystania z BUR oraz samą ofertę BUR;
- o instrukcje korzystania z systemów informatycznych;
- o wsparcie merytoryczne w spełnianiu wymogów kryteriów wyboru projektów czy uzyskiwania jak najwyższej punktacji w ramach kryteriów.

Osoby oraz podmioty zainteresowane Programem FEP (oraz projektami realizowanymi w ramach FEP) najczęściej poszukiwały informacji dotyczących ich możliwości uzyskania wsparcia na swoją bieżącą lub planowaną działalność. Dopiero w następnej kolejności mówić można o poszukiwaniu bardziej szczegółowych informacji, takich jak dotyczące kryteriów, dokumentacji czy procedur.
Zidentyfikowany powyżej zakres tematyczny zapytań kierowanych do PIFE traktować należy nie tylko jako element charakterystyki jednego z kluczowych obszarów realizacji działań informacyjnych dotyczących FEP, ale także jako podstawę do formułowania zaleceń co do dalszej aktywności informacyjnej instytucji zaangażowanych we wdrażanie Programu oraz jego obszarów i zakresu tematycznego. Jednocześnie jednak, należy pamiętać o szczególnej roli PIFE. Po pierwsze, ich działalność informacyjna nie obejmuje tylko FEP. Po drugie, w przypadku wnioskodawców podejmujących konkretną aktywność aplikacyjną domyślnym adresatem ewentualnych zapytań będą zapewne instytucje organizujące nabór (szczególnie, gdy mówimy o czasie trwania naboru, gdzie wskazane są określone możliwości kontaktu w sprawach dotyczących właśnie tego naboru).

W przypadku oceny działań informacyjno-szkoleniowych szczególnie istotna jest perspektywa wnioskodawców, gdyż to przede wszystkim te działania są adresowane. Poniżej przedstawiono szczegółowe dane obrazujące opinie wnioskodawców na temat różnych aspektów działalności informacyjno-szkoleniowej w ramach FEP.

Wykres 5. Ocena dostępności szkoleń i spotkań informacyjnych kierowanych do potencjalnych wnioskodawców

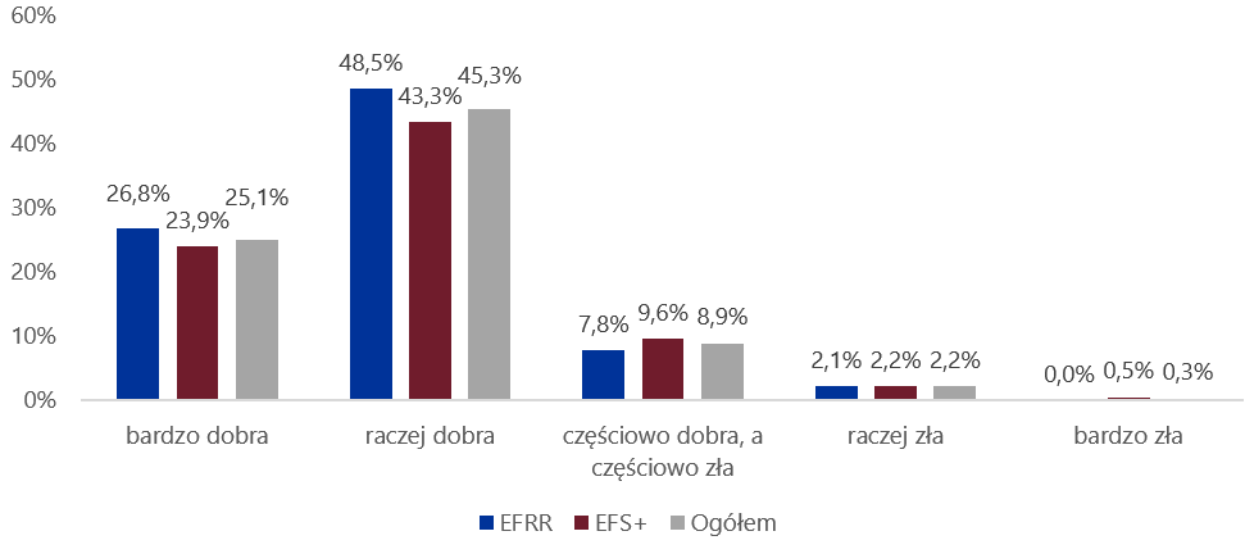

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; EFRR – n=373, EFS+ - n=593, ogółem – n=966

Zarówno wnioskodawcy EFRR (75,3% w przypadku połączenia odpowiedzi „bardzo dobra" i „raczej dobra") jak i EFS+ (67,2%) najczęściej oceniali dostępność szkoleń i spotkań informacyjnych kierowanych do potencjalnych wnioskodawców w sposób pozytywny. Tylko 2,1% wnioskodawców EFRR oceniła dostępność jako „raczej złą", podczas gdy w przypadku wnioskodawców EFS+ jako taką oceniło 2,2% oraz 0,5% jako „bardzo złą". Dostrzegalna jest zatem nieco słabsza ocena dostępności do szkoleń i spotkań informacyjnych w przypadku wnioskodawców EFS+. Może to sugerować położenie w ramach FEP większego nacisku na prowadzenie tego typu działań informacyjnych skierowanych do potencjalnych wnioskodawców EFRR i/lub większą potrzebę spotkań wśród wnioskodawców EFS+.

Wykres 6. Deklaracja uczestnictwa w szkoleniach / spotkaniach informacyjnych kierowanych do wnioskodawców

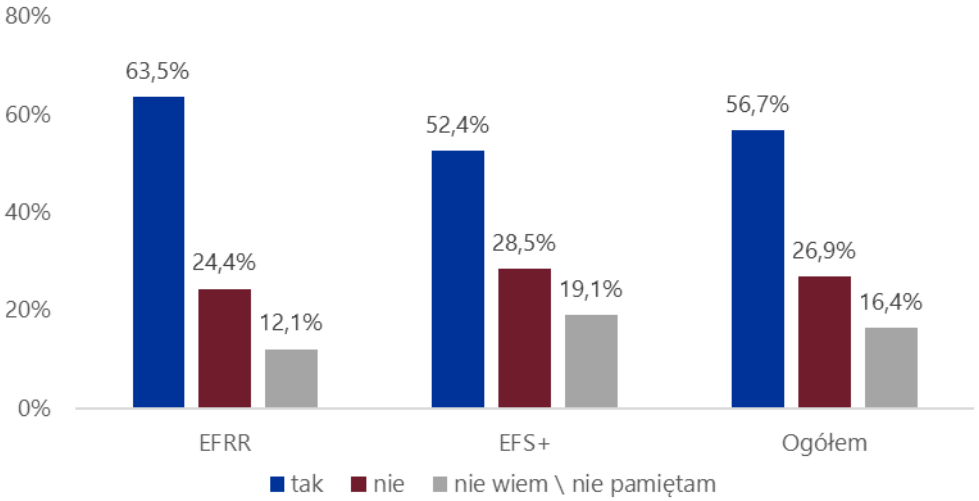

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; EFRR – n=373, EFS+ - n=593, ogółem – n=966

Ponad połowa (56,7%) wszystkich wnioskodawców biorących udział w badaniu ilościowym zadeklarowała uczestnictwo w szkoleniach / spotkaniach informacyjnych – wystąpiła dysproporcja między uczestnictwem w takich wydarzeniach między wnioskodawcami EFRR (63,5%) oraz EFS+ (52,4%). Jednocześnie, nieco ponad 1/4 (26,9%) respondentów nie brała udział w szkoleniach / spotkaniach (EFRR: 24,4%; EFS+: 28,5%). Biorąc pod uwagę stosunkowo większą ilość dokumentacji i relatywnie wyższy poziom skomplikowania projektów EFRR, nie powinno dziwić, że ci wnioskodawcy mogli być bardziej zainteresowani tego typu wsparciem informacyjnym.

Wykres 7. Ocena szkoleń / spotkań informacyjnych kierowanych do wnioskodawców

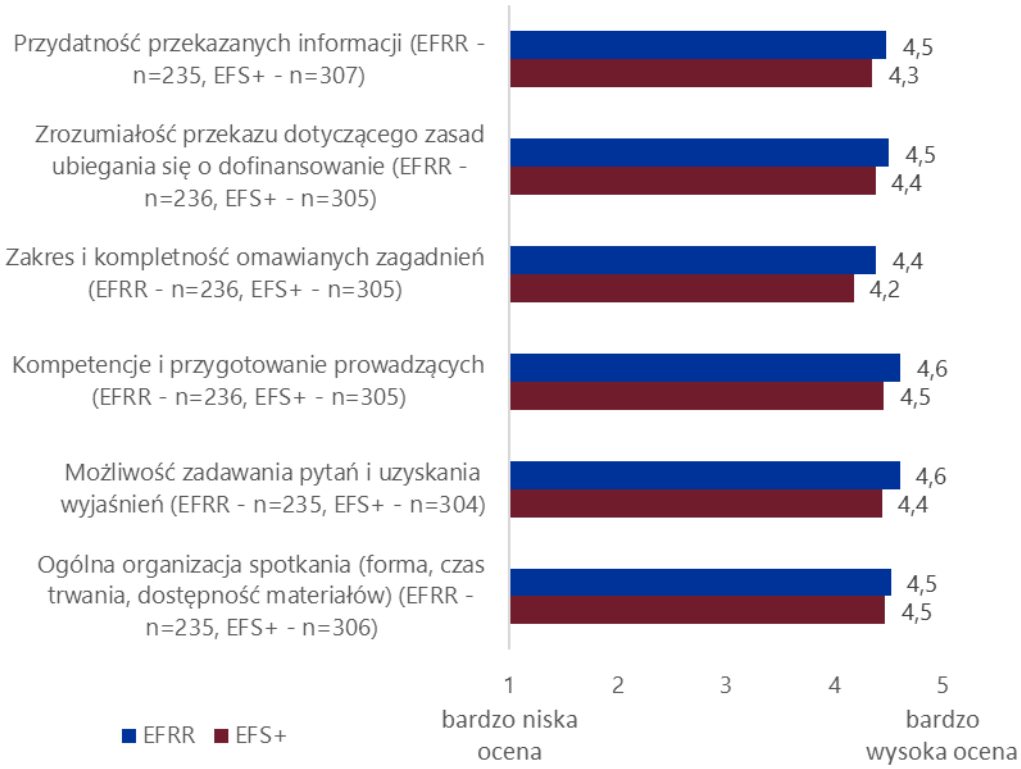

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; pytanie zadawane osobom, które zadeklarowały uczestnictwo w szkoleniach / spotkaniach informacyjnych

Wnioskodawcy EFRR – a zatem ci, którzy częściej korzystali ze szkoleń / spotkań informacyjnych – w przypadku każdego z aspektów tych wydarzeń oceniali je nieco pozytywniej niż wnioskodawcy EFS+. Jednocześnie należy zaznaczyć, że obie grupy respondentów w większości oceniały każdy aspekt pozytywnie. Najsłabiej (na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało bardzo niską, a 5 – bardzo wysoką ocenę) oceniony został zakres i kompletność omawianych zagadnień (EFRR: 4,4; EFS+: 4,2). Wnioskodawcy EFRR najwyżej (4,6) ocenili kompetencje i przygotowanie prowadzących oraz możliwość zadawania pytań i uzyskiwania wyjaśnień. Wnioskodawcy EFS+ najwyżej (4,5) ocenili kompetencje i przygotowanie prowadzących oraz organizację spotkań.

Poza organizowanymi działaniami informacyjnymi istotne znaczenie ma także bieżący kontakt wnioskodawców z instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie FEP w trakcie procesu oceny projektów oraz jakość uzyskiwanych od tych instytucji informacji.

Wykres 8. Jasność i wystarczalność informacji przekazywanych przez instytucje odpowiedzialne za wdrażanie FEP w trakcie procesu oceny projektów

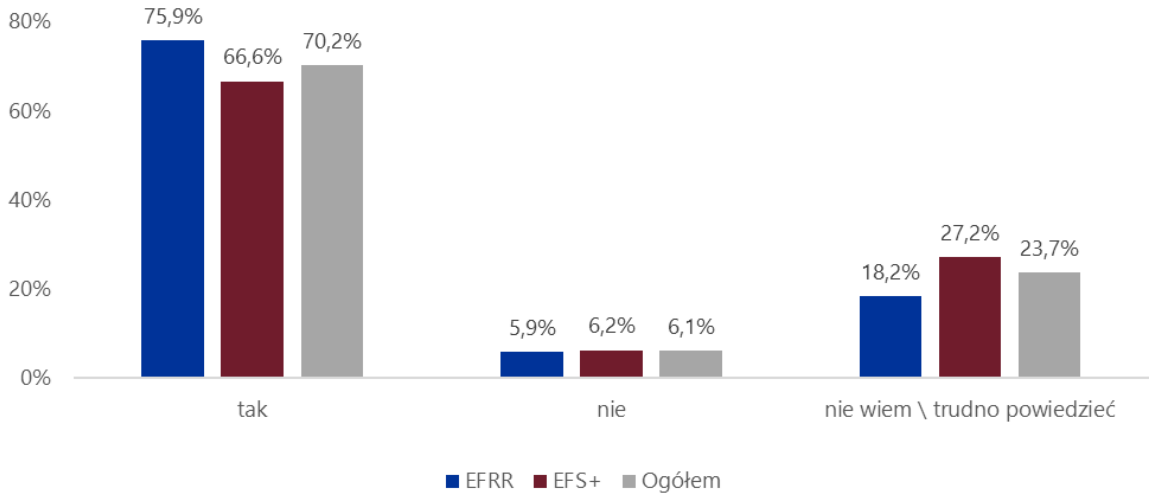

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; EFRR – n=373, EFS+ - n=593, ogółem – n=966

Zdecydowana większość (70,2%) respondentów badania CAWI / CATI stwierdziła, że informacje przekazywane przez instytucje odpowiedzialne za wdrażanie FEP 2021-2027 są jasne i wystarczające. Najczęściej (75,9%) pozytywne opinie o przekazywanych w trakcie procesu oceny projektów informacjach mieli wnioskodawcy EFRR, nieco rzadziej (66,6%) natomiast wnioskodawcy EFS+. Pozytywny obraz zrozumiałości przekazywanych informacji podkreślają również sporadyczne odpowiedzi o niejasności / niewystarczalności informacji (EFRR: 5,9%; EFS+: 6,2%).

Także w badaniu jakościowym podjęta została kwestia działań informacyjno-szkoleniowych podejmowanych w odniesieniu do systemu wyboru projektów. Zwrócono w tym przypadku uwagę przede wszystkim na następujące aspekty:

- **Zapewnienie dostępności wszelkich dokumentów niezbędnych na etapie aplikowania o wsparcie** – Podkreślano w tym przypadku, że chodzi tutaj przede wszystkim o dostępność rozumianą jako zapewnienie dostępu do wszelkich niezbędnych dokumentów. Bardziej dyskusyjna jest kwestia dostępności rozumianej jako „przystępność" udostępnianej dokumentacji. Jest to specyfika obszaru wdrażania interwencji współfinansowanych ze środków wspólnotowych, gdzie na poziomie językowym i terminologicznym możliwości „uprzystępnienia" dokumentacji są niekiedy ograniczone. Wydaje się, że takie podejście ma charakter racjonalny, gdyż dążenie do zapewnienia

możliwie jak najbardziej „przystępnych" dokumentów mogłoby skutkować ograniczeniem ich precyzji i jednoznaczności.

- **Zapewnienie możliwości komunikacji z pracownikami ION w trakcie trwania naborów konkurencyjnych** – W badaniu jakościowym zapewniono, że w trakcie trwania naborów, na stronie każdego naboru dostępne są dane kontaktowe do ION w sprawie danego naboru. Analiza zawartości portalu FEP, której wyniki przedstawiono wcześniej, potwierdziła tę dostępność, ujawniając jednak zróżnicowane podejście pomiędzy funduszami. W przypadku naborów współfinansowanych z EFRR informacje kontaktowe obejmują zarówno e-mail, jak i telefoniczną formę kontaktu, wskazane są też konkretne osoby oddelegowane do udzielania ewentualnych wyjaśnień. W przypadku EFS+ możliwą formą kontaktu jest tylko komunikacja elektroniczna prowadzona za pośrednictwem podanego adresu poczty elektronicznej (bez wskazania konkretnych osób oddelegowanych do udzielania ewentualnych wyjaśnień). W badaniu jakościowym uzasadniono podejście stosowane w obszarze EFS+ tym, że komunikacja e-mail gwarantuje większą precyzję kontaktu. Z drugiej jednak strony zauważyć należy, że komunikacja e-mail wymaga większego zaangażowania czasowego po stronie zarówno podmiotu inicjującego kontakt, jak i odpowiadającego, co w przypadku prostych zapytań jest nieuzasadnione. Poza tym sam fakt rozbieżności w polityce informacyjnej pomiędzy oboma funduszami może budzić u wnioskodawców wątpliwości co do powodów takiego stanu rzeczy.
- **Ambiwalentna ocena działań szkoleniowych** – W badaniu jakościowym podkreślono aktywność ION w prowadzeniu działań szkoleniowych. Przebiegają one dwutorowo. Z jednej strony, są to szkolenia i spotkania informacyjne o tematyce ogólnej, która może być przydatna dla różnych kategorii wnioskodawców (np. zasady horyzontalne, pomoc publiczna, zamówienia publiczna, działania informacyjno-promocyjne w ramach projektów). Z drugiej zaś, są to szkolenia i spotkania informacyjne poświęcone konkretnym naborom (w przypadku naborów niekonkurencyjnych kierowane do konkretnych wnioskodawców, których dotyczy dany nabór). W ramach tych przedsięwzięć możliwe jest uzyskanie wiedzy w zakresie szczegółowych uwarunkowań poszczególnych naborów. Takie dwutorowe podejście ocenić należy pozytywnie. Jednocześnie jednak, pojawiły się w badaniu jakościowym opinie o charakterze krytycznym odnośnie każdego z wymienionych obszarów działań szkoleniowych. Jeśli chodzi o przedsięwzięcia poświęcone tematyce ogólnej, to krytycznie oceniono swoiste wycofanie się instytucji centralnych z prowadzenia

działalności szkoleniowej w tym zakresie (w porównaniu do poprzednich perspektyw finansowych), na co wskazano w ramach obszaru EFS+. Chodzi tu nie tyle o szkolenia adresowane wyłącznie do wnioskodawców, ale także do osób oceniających czy pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów unijnych (szczególnie pracowników o krótkim stażu pracy i relatywnie niewielkim doświadczeniu). Z kolei, jeśli chodzi o szkolenia i spotkania informacyjne poświęcone konkretnym naborom, ze strony przedstawicieli firm doradczych w nich uczestniczących pojawiły się opinie o ich ograniczonej użyteczności. Wynika to z faktu, że w ramach tych przedsięwzięć przede wszystkim prezentowane są zapisy dokumentacji naborowej, a brakuje takich szkoleń / spotkań informacyjnych, które miałyby bardziej warsztatową formułę oraz dotyczyły dobrych i złych praktyk w przygotowywaniu dokumentacji aplikacyjnej.

- **Podejmowanie działań informacyjno-szkoleniowych wobec różnych kategorii interesariuszy** – Naturalnym aspektem działań informacyjno-szkoleniowych dotyczących systemu wyboru projektów jest kierowanie ich do potencjalnych wnioskodawców. Również podejmowanie takich działań wobec osób oceniających nie powinno stanowić zaskoczenia, gdyż stanowi element budowania odpowiedniego potencjału merytorycznego członków KOP. Szczególnie podkreślić jednak należy, że działaniami informacyjno-szkoleniowymi są także objęci członkowie Komitetu Monitorującego, dla których prowadzone są warsztaty dotyczące kryteriów wyboru projektów, których zatwierdzenie planowane jest na zbliżających się posiedzeniach KM. Takie działanie ocenić należy pozytywnie w aspekcie zwiększania sprawności procesu zatwierdzania kryteriów wyboru projektów, zapewnienia odpowiedniej dostępności informacji o kryteriach wyboru projektów członkom KM oraz możliwości uzyskania przez IZ ze strony różnych kategorii interesariuszy informacji zwrotnej na temat opracowanych kryteriów wyboru projektów.
- **Wskazanie problemów związanych z konkretnymi dokumentami zawierającymi istotne informacje dla wnioskodawców** – W badaniu jakościowym pojawiły się opinie dotyczące ograniczonej przystępności dokumentów zawierających istotne informacje dla wnioskodawców. Po pierwsze, zwrócono uwagę na sposób prezentacji informacji w harmonogramach naborów, który wynika z faktu, że bazuje się na wzorze harmonogramu obowiązującym w całym kraju. Konieczność sporządzania harmonogramu na tym wzorze nie budzi wątpliwości, pozwala to bowiem w sposób prosty agregować na poziomie centralnym informacje pochodzące

z harmonogramów dotyczących różnych programów. W rezultacie jednak harmonogram staje się rozbudowanym dokumentem zawierającym informacje niekoniecznie istotne z punktu widzenia wnioskodawców (a jednocześnie, jak wskazano wcześniej brakuje w nim takich informacji, które z punktu widzenia wnioskodawców byłyby szczególnie istotne, bo dotyczą szczegółowych warunków naboru).
Po drugie, zwrócono uwagę na problem tego, że w ramach dokumentacji naborowej udostępniane są różne odrębne dokumenty, które mogą niekiedy nakładać się tematycznie na siebie lub wzajemnie się do siebie odwoływać. Alternatywnym podejściem proponowanym w badaniu jakościowym byłoby opracowanie jednego dokumentu naborowego, tj. skonsolidowanego przewodnika wnioskodawcy z odniesieniami krzyżowymi do różnych dokumentów. Wydaje się jednak, że dokument ten, by spełniał swoją funkcję, a jednocześnie nie skutkował pominięciem istotnych informacji, cechowałby się bardzo dużą objętością, a tym samym cel, jakim jest zwiększenie przystępności udostępnianych informacji nie zostałby osiągnięty. Być może bardziej trafnym rozwiązaniem w kontekście zasygnalizowanego problemu byłoby uwzględnienie w treści regulaminów wyboru projektów swoistej mapy powiązań poszczególnych dokumentów oraz opisanie ich funkcji w prowadzonym naborze.

Uwzględniając całość wniosków z przeprowadzonej analizy działań informacyjno-szkoleniowych podkreślić należy, że jeszcze w tej perspektywie finansowej możliwe jest podjęcie określonych działań optymalizacyjnych, takich jak uspójnienie podejście do komunikacji z ION w trakcie naborów, trwałe udostępnianie nagrań szkoleń i spotkań informacyjnych czy prezentowanie wnioskodawcom uproszczonej wersji harmonogramów naborów (tj. zawierającej tylko informacje istotne z ich punktu widzenia). Poza tym, należy w prowadzonych działaniach informacyjnych uwzględniać obszary i zagadnienia tematyczne pytań kierowanych do PIFE, by – w miarę możliwości – uprzedzać te pytania odpowiednio prowadzoną polityką informacyjną. Z kolei w przyszłym okresie finansowania należałoby rozważyć poszerzenie treści regulaminów wyboru projektów o część krótko charakteryzującą powiązania pomiędzy poszczególnymi elementami dokumentacji naborowej oraz funkcje udostępnianych wnioskodawcom dokumentów. Chodziłoby w tym przypadku o krótką adnotację w wykazie załączników do regulaminu wyboru projektów, w jaki sposób należy wykorzystać dany załącznik w przygotowaniu dokumentacji aplikacyjnej.

7.1.2. Adekwatność systemu wyboru projektów do logiki FEP oraz potrzeb interesariuszy

W niniejszej części skoncentrowano się na analizie takich zagadnień jak: wpływ systemu wyboru projektów na realizację celów FEP; sposoby wyboru projektów (konkurencyjny i niekonkurencyjny). Udzielono tym samym odpowiedzi na pytanie badawcze: „W jakim stopniu system wyboru projektów, w tym metodyki wyboru projektów w ramach FEP odpowiadają założeniom logiki interwencji Programu, celom szczegółowym oraz potrzebom wnioskodawców, beneficjentów i otoczenia społeczno-gospodarczego?”.

7.1.2.1. Wpływ systemu wyboru projektów na realizację celów FEP

Analiza wpływu systemu wyboru projektów na realizację celów FEP dotyczy tego, czy przyjęty system wyboru projektów wspiera wybór projektów, które w największym stopniu przyczyniają się do realizacji celów FEP.

System wyboru projektów w FEP został ukształtowany przez grupę wzajemnie powiązanych dokumentów programowych i wykonawczych, które określają zarówno strategiczne założenia interwencji, jak i szczegółowe procedury związane z przygotowaniem, organizacją i przeprowadzaniem procesu wyboru projektów.

Podstawowym dokumentem jest Program Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021–2027, który określa cele strategiczne programu, priorytety, działania, typy wspieranych przedsięwzięć, grupy docelowe oraz oczekiwane rezultaty interwencji. Dokument ten stanowi punkt wyjścia dla całego systemu wyboru projektów, ponieważ wskazuje zakres wsparcia, cele, które mają zostać osiągnięte za pomocą wybieranych projektów, a także określa podstawowe założenia dotyczące sposobu wdrażania poszczególnych priorytetów.

Uszczegółowieniem zapisów Programu jest SZOP FEP 2021-2027. Dokument ten ma kluczowe znaczenie z punktu widzenia funkcjonowania systemu wyboru projektów, ponieważ dla każdego Działania określa m.in. typy projektów podlegających wsparciu, katalog beneficjentów, grupy docelowe, poziomy dofinansowania, formy wsparcia, sposób wyboru projektów (konkurencyjny lub niekonkurencyjny), zakres stosowania pomocy publicznej, wskaźniki oraz powiązania z instrumentami terytorialnymi. SZOP stanowi podstawę planowania naborów oraz przygotowywania szczegółowych dokumentów konkursowych.

Kolejnym istotnym dokumentem jest Opis Systemu Zarządzania i Kontroli Programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (OSZiK). Dokument ten

opisuje strukturę instytucjonalną systemu wdrażania Programu, podział kompetencji pomiędzy Instytucję Zarządzającą, instytucje pośredniczące oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji Programu. W odniesieniu do systemu wyboru projektów określa przede wszystkim odpowiedzialność poszczególnych komórek organizacyjnych za przygotowanie naborów, organizację procesu oceny, wybór projektów, rozpatrywanie protestów oraz monitorowanie realizacji projektów. OSZiK pozwala zidentyfikować formalne ramy funkcjonowania systemu wyboru projektów oraz mechanizmy zapewniające jego prawidłowe działanie.

Najbardziej szczegółowy charakter operacyjny posiadają Instrukcje Wykonawcze poszczególnych instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie FEP. Dokumenty te opisują krok po kroku przebieg poszczególnych procesów związanych z wyborem projektów, wskazując odpowiedzialne stanowiska, kolejność wykonywania czynności, wykorzystywane dokumenty, terminy realizacji poszczególnych działań oraz stosowane systemy informatyczne. Instrukcja obejmuje m.in. procedury przygotowania regulaminów wyboru projektów, organizacji naborów, powoływania Komisji Oceny Projektów, przeprowadzania poszczególnych etapów oceny, zatwierdzania wyników oceny oraz informowania wnioskodawców o wynikach postępowania. Dokument ten stanowi praktyczne rozwinięcie zasad określonych w dokumentach wyższego rzędu.

Łącznie dokumenty te tworzą spójny system regulacyjny, w którym Program określa cele i kierunki interwencji, SZOP precyzuje zasady wsparcia na poziomie poszczególnych działań, OSZiK definiuje strukturę instytucjonalną i zakres odpowiedzialności uczestników systemu, natomiast Instrukcja Wykonawcza szczegółowo opisuje procedury stosowane w codziennej praktyce wdrożeniowej. Dzięki temu system wyboru projektów w FEP posiada zarówno strategiczne podstawy umożliwiające realizację celów Programu, jak i szczegółowe rozwiązania organizacyjne zapewniające sprawne przeprowadzanie naborów oraz ocenę projektów.

Przeprowadzona ocena systemu wyboru projektów FEP wskazuje, że co do zasady wspiera on wybór projektów przyczyniających się do realizacji celów Programu. Należy jednak podkreślić, że podstawowym instrumentem zapewniającym zgodność wybieranych projektów z celami FEP nie są same procedury wyboru lecz kryteria wyboru projektów. To właśnie kryteria pełnią funkcję kierunkowania interwencji, ponieważ określają cechy, jakie powinny posiadać projekty aby mogły otrzymać dofinansowanie. Poprzez odpowiednie sformułowanie kryteriów możliwe jest preferowanie projektów najlepiej odpowiadających celom poszczególnych

działań, priorytetów oraz celów szczegółowych Programu. System wyboru projektów nie zastępuje więc kryteriów w tej funkcji, lecz tworzy warunki organizacyjne i proceduralne umożliwiające ich prawidłowe stosowanie oraz rzetelną weryfikację projektów pod kątem ich zgodności z celami interwencji.

W tym kontekście należy pozytywnie ocenić rozwiązania systemowe przyjęte w FEP, które sprzyjają zapewnieniu wysokiej jakości procesu oceny. Jednym z nich jest wieloetapowy charakter oceny projektów, obejmujący w zależności od rodzaju interwencji m.in. ocenę formalną, ocenę wykonalności, ocenę zgodności z zasadami horyzontalnymi oraz ocenę strategiczną. Pozwala to na analizę projektów z różnych perspektyw oraz ogranicza ryzyko wyboru przedsięwzięć, które spełniają jedynie część wymagań stawianych przez Program. Szczególne znaczenie dla oceny zgodności projektów z celami FEP ma ocena strategiczna, podczas której weryfikowany jest wkład projektu w realizację założeń Programu oraz jego znaczenie dla rozwoju regionu.

Istotnym elementem wspierającym trafność wyboru projektów jest również praca Komisji Oceny Projektów oraz ekspertów zewnętrznych posiadających specjalistyczną wiedzę w obszarach objętych wsparciem. Rozwiązanie to zwiększa prawdopodobieństwo prawidłowej interpretacji kryteriów oraz rzetelnej oceny merytorycznej projektów. Dodatkowo system przewiduje rozbudowane mechanizmy kontroli jakości procesu oceny, obejmujące m.in. weryfikację wyników oceny przez przewodniczących KOP, zatwierdzanie wyników przez upoważnione osoby oraz możliwość ponownej oceny w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości lub nowych okoliczności. Mechanizmy te ograniczają ryzyko błędów oceny, które mogłyby prowadzić do wyboru projektów mniej adekwatnych z punktu widzenia celów Programu.

Znaczenie dla jakości wyboru projektów mają stosowane rozwiązania dotyczące zapewnienia bezstronności oceniających oraz zarządzania konfliktem interesów. Ograniczają one ryzyko wpływu czynników pozamerytorycznych na wyniki oceny, dzięki czemu zwiększają prawdopodobieństwo, że o wyborze projektu decydować będzie rzeczywisty stopień spełnienia kryteriów, a nie inne okoliczności. Tym samym mechanizmy te pośrednio wspierają realizację celów Programu poprzez wzmacnianie obiektywizmu procesu oceny.

Dodatkowym argumentem przemawiającym za tym, że system wyboru projektów FEP wspiera wybór projektów najlepiej realizujących cele Programu, są liczne rozwiązania zwiększające jakość procesu oceny obecne regulaminach prac Komisji Oceny Projektów dla EFRR i EFS+. Istotnym rozwiązaniem projakościowym jest zaangażowanie w ocenę osób posiadających odpowiednią wiedzę, doświadczenie

i kompetencje merytoryczne. Regulaminy przewidują możliwość udziału ekspertów zewnętrznych, a w określonych sytuacjach ich udział jest obligatoryjny. Pozwala to ograniczać ryzyko występowania konfliktu interesów, a jednocześnie zapewnia dostęp do specjalistycznej wiedzy niezbędnej do oceny bardziej złożonych przedsięwzięć. W przypadku EFRR dodatkowo przewidziano możliwość korzystania przez oceniających z opinii innych specjalistów lub podmiotów zaangażowanych w realizację polityki rozwoju województwa, jeżeli wymaga tego charakter ocenianego projektu.

Znaczenie dla jakości procesu ma również wielostopniowy system kontroli ocen. W regulaminach przewidziano obowiązek weryfikacji kart oceny przez przewodniczących KOP, możliwość zwrócenia oceny do poprawy, skierowania projektu do ponownej oceny przez innego oceniającego oraz ponownego uruchomienia wcześniejszych etapów oceny w przypadku ujawnienia nowych okoliczności mogących wpływać na wynik oceny. Takie rozwiązania zmniejszają ryzyko utrzymania błędnych lub niepełnych ocen i zwiększają prawdopodobieństwo wyboru projektów rzeczywiście najlepiej odpowiadających celom Programu. Szczególnie istotne jest to, że zarówno w regulaminie EFRR, jak i EFS+, możliwe jest cofnięcie projektu do wcześniejszego etapu oceny, jeżeli na późniejszym etapie zostaną ujawnione informacje podważające wcześniejsze ustalenia.

Na uwagę zasługuje również fakt, że regulaminy KOP wprost wskazują na konieczność oceny zgodności projektów z celami FEP i zapisami SZOP. W regulaminie EFS+ obowiązek ten został wyraźnie przypisany zarówno przewodniczącemu KOP, jak i poszczególnym oceniającym, którzy podczas oceny mają weryfikować zgodność projektów z celami Programu oraz racjonalność i efektywność proponowanych wydatków. W regulaminie EFRR funkcję tę pełni przede wszystkim rozbudowana ocena strategiczna, ukierunkowana na ocenę znaczenia projektu dla realizacji celów interwencji i rozwoju regionu. Oznacza to, że rozwiązania organizacyjne KOP zostały zaprojektowane nie tylko w celu sprawnego przeprowadzenia procesu oceny, ale również w celu zwiększenia prawdopodobieństwa wyboru projektów zapewniających największą wartość z punktu widzenia realizacji celów FEP.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż zastosowano odmienne podejście do organizacji procesu oceny projektów współfinansowanych z EFRR i EFS+. W przypadku projektów EFRR zastosowano model oparty na wieloosobowej ocenie projektów. Na etapie oceny formalnej, oceny wykonalności oraz oceny zgodności z zasadami horyzontalnymi każdy projekt oceniany jest przez co najmniej dwóch członków KOP. Dodatkowo ocena strategiczna ma charakter kolegialny i jest

przeprowadzana przez co najmniej trzech członków KOP uczestniczących w posiedzeniu komisji. Takie rozwiązanie zwiększa prawdopodobieństwo identyfikacji błędów, ogranicza ryzyko subiektywizmu pojedynczego oceniającego oraz umożliwia konfrontację różnych perspektyw i doświadczeń osób zaangażowanych w ocenę. Wieloosobowy model oceny stanowi więc istotny mechanizm zapewniania jakości procesu wyboru projektów i zwiększa prawdopodobieństwo wyboru przedsięwzięć najlepiej odpowiadających celom Programu.

Odmienne rozwiązanie przyjęto w przypadku projektów EFS+, gdzie zarówno ocena formalna, jak i ocena merytoryczna obejmująca ocenę wykonalności, zgodności z zasadami horyzontalnymi oraz ocenę strategiczną, dokonywana jest przez jednego członka KOP. Rozwiązanie to niewątpliwie zwiększa efektywność organizacyjną procesu, ogranicza zapotrzebowanie na zasoby kadrowe oraz pozwala na szybsze przeprowadzanie ocen. Pomimo stosowania innych rozwiązań ograniczających ryzyko błędów i nadużyć takich jak losowy przydział projektów do oceny, obowiązek szczegółowego uzasadniania ocen, weryfikacja kart oceny przez przewodniczącego KOP czy możliwość skierowania projektu do ponownej oceny, brak przeprowadzania oceny zgodnie z zasadą „dwóch par oczu" stanowi w opinii ewaluatora znaczące osłabienie instrumentarium rozwiązań zapewniających jakość procesu oceny – w związku z tym rekomenduje się rozważanie wprowadzenia w ramach EFS+ oceny projektu równolegle przez 2 oceniających. Z punktu widzenia realizacji celów Programu żadne ze stosowanych rozwiązań nie stanowi przeszkody dla wyboru projektów zgodnych z celami, choć model EFRR zapewnia silniejsze zabezpieczenia przed ryzykiem subiektywizmu pojedynczego oceniającego, natomiast model EFS+ pozwala na sprawniejsze prowadzenie większej liczby postępowań przy mniejszym zaangażowaniu zasobów instytucjonalnych.

Biorąc pod uwagę powyższe, system wyboru projektów FEP wspiera wybór projektów przyczyniających się do realizacji celów Programu przede wszystkim poprzez stworzenie warunków umożliwiających rzetelne stosowanie kryteriów wyboru projektów. O jakości tego wsparcia decydują takie elementy jak wieloetapowa ocena, zaangażowanie ekspertów, mechanizmy kontroli jakości ocen, rozwiązania zapewniające bezstronność oraz możliwość dostosowania sposobu wyboru projektów do charakteru interwencji. W rezultacie system można uznać za sprzyjający identyfikowaniu i wybieraniu projektów, które w największym stopniu odpowiadają celom FEP - jednocześnie kluczowym czynnikiem determinującym ostateczną trafność wyboru pozostaje jakość i konstrukcja samych kryteriów wyboru projektów.

Także w badaniu jakościowym podjęta została kwestia działań informacyjno-szkoleniowych podejmowanych w odniesieniu do systemu wyboru projektów. Zwrócono w tym przypadku uwagę przede wszystkim na następujące aspekty:

- **Odpowiednie „skalibrowanie" systemu wyboru projektów pod kątem wpływu na realizację celów FEP** – W badaniu podkreślono, że system wyboru projektów wraz z metodykami i kryteriami wyboru projektów, został skonstruowany w taki sposób, by zapewniać skuteczną realizację celów FEP. Szczególne znaczenie jest w tym przypadku przypisane ocenie strategicznej, w ramach której nie tylko analizowany jest fakt przyczyniania się do realizacji do celów Programu, ale w przypadku naborów konkurencyjnych, ów wpływ jest parametryzowany, co z kolei pozwala klasyfikować projekty pod kątem określonego wpływu na realizację celów FEP. Dodatkowym narzędziem zapewniania pozytywnego oddziaływania systemu wyboru projektów na realizację celów FEP jest fakt, że przy konstruowaniu kształtu systemu wyboru projektów oraz kryteriów wyboru projektów zostały także wzięte pod uwagę dokumenty strategiczne z poziomu województwa i kraju. Kluczowe znaczenie ma także uwzględnienie specyfiki strategicznego kierunkowania rozwoju, z którym mamy do czynienia w ramach województwa pomorskiego. Podejście to bazuje na wprowadzeniu dodatkowego ogniwa systemu zarządzania rozwojem regionalnym, czyli Regionalnych Programów Strategicznych (a w ich ramach także zaplanowanie określonych przedsięwzięć strategicznych), co wzmacnia powiązanie pomiędzy Strategią Rozwoju Województwa, a jednym z narzędzi jej realizacji, jakim jest FEP.
- **Aktywne wykorzystywanie niekonkurencyjnego sposobu wyboru projektów** – W badaniu jakościowym zwrócono uwagę, że niekonkurencyjny sposób wyboru projektów sprzyja zapewnieniu skutecznego oddziaływania na realizację celów FEP. Wynika to z faktu, że projekty objęte tym trybem poddawane są procesowi wcześniejszych konsultacji z IZ lub też zakres tych projektów jest bardzo precyzyjnie określony w dokumentacji programowej. Innymi słowy, IZ ma duże możliwości w zakresie współkształtowania ostatecznej koncepcji projektowej, a tym samym może kontrolować również aspekt przyczyniania się planowanych przedsięwzięć do realizacji celów FEP. Podkreślano przy tym, że właśnie ta specyfika naborów niekonkurencyjnych miała w przypadku FEP znaczenie, biorąc pod uwagę relatywnie duży udział

i istotną rolę trybu niekonkurencyjnego w przypadku ewaluowanego Programu[6].

- **Ograniczona możliwość oddziaływania na optymalizację projektów pod kątem wpływu na realizację celów FEP już po złożeniu wniosku o dofinansowanie** – W badaniu jakościowym zwrócono uwagę, że brakuje w systemie wyboru projektów mechanizmów optymalizacji projektów pod kątem ich wpływu na realizację celów FEP już po złożeniu wniosków o dofinansowanie. W kontekście wsparcia w obszarze ZIT podkreślono, że z punktu widzenia wprowadzania modyfikacji do składanych projektów należałoby rozważyć przesunięcie etapu opiniowania projektu pod kątem zgodności ze Strategią ZIT przed moment złożenia wniosku o dofinansowanie, tak by dopuścić możliwość dokonania przez oceną właściwą ewentualnych korekt wniosku o dofinansowanie. Z kolei w odniesieniu do oceny prowadzonej w ramach EFRR akcentowana była (i to zarówno przez osoby oceniające, jak i – reprezentujących wnioskodawców – przedstawicieli firm doradczych) kwestia braku w systemie oceny projektów elementu interakcji na linii wnioskodawca – osoba oceniająca. Nie chodzi przy tym o mechanizm wprowadzania korekt / uzupełnień do wniosku o dofinansowanie, który jest przewidziany w systemie, ale np. o rozważenie w ramach wybranych naborów (jednym z warunków byłaby w takim przypadku liczba składanych wniosków umożliwiająca zastosowanie proponowanego rozwiązania) prowadzenia oceny z wykorzystaniem formuły panelu eksperckiego.
- **Połączenie nacisku bardziej na formalny niż merytoryczny wymiar oceny, który uwzględniałby specyfikę konkretnych naborów** – W badaniu jakościowym zwrócono uwagę w przypadku wsparcia dotyczącego działalności badawczo-rozwojowej na fakt, iż niekiedy zbyt duży nacisk położony jest na formalną weryfikację złożonego wniosku o dofinansowanie, kosztem aspektu merytorycznego, który bezpośrednio dotyczy realizacji celów interwencji oraz uwzględnia specyfikę konkretnego naboru. W przypadku wspomnianej interwencji w obszarze B+R za niewystarczająco uwzględniony w ocenie uznano naukowo-techniczny wymiar projektów. Postulowanym rozwiązaniem byłaby w tym przypadku nie tylko odpowiednia selekcja ekspertów zajmujących się oceną, ale przede wszystkim zinstytucjonalizowanie eksperckiej oceny naukowo-technicznej jako

[6] Szczegółowa analiza aspektu stosowania konkurencyjnego i niekonkurencyjnego sposobu wyboru projektów została przeprowadzona w kolejnej części raportu.

odrębnego komponentu procedury wyboru projektów. Choć tego rodzaju podejście mogłoby faktycznie wzmocnić merytoryczny aspekt oceny, to jednak wymagałoby dostosowywania procesu oceny wniosków o dofinansowanie oraz metodyk wyboru projektów do wybranych naborów, co w konsekwencji stanowiłoby istotne obciążenie administracyjne. Rozwiązaniem pośrednim byłoby natomiast sugerowane wcześniej stosowanie w przypadku wybranych naborów uwzględnienie formuły panelu eksperckiego, który poświęcony byłby kwestiom kluczowym z punktu widzenia celów konkretnej interwencji, a więc i celów wybranego komponentu FEP.

Uwzględniając powyższe, w odniesieniu do kwestii wpływu systemu wyboru projektów na realizację celów FEP należałoby rozważyć podjęcie w ramach przyszłej perspektywy finansowej działań przede wszystkim w aspekcie: stosowania formuły panelu eksperckiego jako mechanizmu przeprowadzania oceny projektów w wybranych naborach oraz wprowadzenia w ramach całego Programu oceny wniosku o dofinansowanie równolegle przez 2 oceniających.

7.1.2.2. Sposoby wyboru projektów (konkurencyjny i niekonkurencyjny)

Analiza sposobów wyboru projektów dotyczy tego, czy przyjęte sposoby wyboru projektów (konkurencyjne i niekonkurencyjne) w ramach poszczególnych Działań są adekwatne z punktu widzenia efektywności realizacji celów FEP oraz czy sposób wyboru projektów (konkurencyjny lub niekonkurencyjny) w każdym przypadku jest optymalny i zapewnia sprawną realizację celów Programu.

Istotnym aspektem procesy naboru i oceny projektów jest sposób wyboru projektów. Zgodnie zapisami dokumentów nadrzędnych poziomu krajowego, tj. Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz Wytycznych dotyczących wyboru projektów na lata 2021–2027, niekonkurencyjny sposób wyboru projektów stanowi wyjątek od zasady, zgodnie z którą podstawową metodą wyboru projektów jest tryb konkurencyjny. Możliwość zastosowania trybu niekonkurencyjnego została ograniczona do sytuacji określonych w art. 44 ust. 2 ustawy.

Warunkiem zastosowania niekonkurencyjnego sposobu wyboru projektów jest łączne spełnienie dwóch przesłanek. Po pierwsze, potencjalny wnioskodawca musi być jednoznacznie określony przed rozpoczęciem postępowania. Oznacza to, że instytucja organizująca nabór zna z góry podmiot, który ze względu na swoje kompetencje, status prawny lub zakres zadań będzie realizował projekt. Wytyczne

wskazują, że właściwa instytucja musi być w stanie wskazać nazwę potencjalnego wnioskodawcy jeszcze przed rozpoczęciem procedury wyboru.

Po drugie, projekt musi należeć do jednej z czterech kategorii wskazanych w ustawie. Pierwszą grupę stanowią projekty polegające na realizacji zadań publicznych wynikających z przepisów odrębnych. Są to przedsięwzięcia, których realizacja została powierzona określonym podmiotom na mocy obowiązujących regulacji prawnych, przez co nie istnieje realna konkurencja pomiędzy potencjalnymi beneficjentami. Drugą grupę tworzą projekty mające strategiczne znaczenie dla społeczno-gospodarczego rozwoju kraju, regionu lub obszaru objętego instrumentami terytorialnymi, takimi jak ZIT lub IIT. W takich przypadkach wybór konkretnego podmiotu wynika z jego szczególnej roli w realizacji polityki rozwojowej. Trzecią kategorią są projekty realizowane w formie instrumentów finansowych. Czwartą natomiast są projekty pomocy technicznej, których celem jest zapewnienie sprawnego funkcjonowania systemu wdrażania Programu.

Wytyczne podkreślają jednocześnie, że sam fakt strategicznego znaczenia projektu lub publicznego charakteru jego celów nie jest wystarczający do zastosowania trybu niekonkurencyjnego. Konieczne jest również wykazanie, że istnieje konkretny, z góry określony podmiot zdolny do realizacji przedsięwzięcia. Tym samym niekonkurencyjny sposób wyboru projektów powinien być stosowany wyłącznie w sytuacjach, w których organizowanie konkurencji pomiędzy potencjalnymi wnioskodawcami byłoby niecelowe lub niemożliwe ze względu na charakter projektu, przepisy prawa albo strategiczne uwarunkowania jego realizacji.

Zgodnie z zapisami SZOP FEP 2021-2027 niekonkurencyjny sposób wyboru projektów został zaplanowanych dla następujących działań:

Priorytet 1:

- FEPM.01.02 Badania i innowacje w przedsiębiorstwach – wsparcie pozadotacyjne
- FEPM.01.03 Potencjał klastrów i Inteligentnych Specjalizacji Pomorza
- FEPM.01.04 E-usługi publiczne
- FEPM.01.05 Wsparcie przedsiębiorstw
- FEPM.01.06 Wsparcie MŚP – wsparcie pozadotacyjne

Priorytet 2:

- FEPM.02.02 Efektywność energetyczna – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego
- FEPM.02.03 Efektywność energetyczna – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego

- FEPM.02.04 Efektywność energetyczna – programy rewitalizacji
- FEPM.02.05 Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne
- FEPM.02.08 Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne
- FEPM.02.10 Przystosowanie do zmian klimatu – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego
- FEPM.02.11 Przystosowanie do zmian klimatu – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego
- FEPM.02.14 Gospodarka o obiegu zamkniętym – wsparcie pozadotacyjne
- FEPM.02.15 Różnorodność biologiczna i krajobrazu
- FEPM.02.16 Różnorodność biologiczna i krajobrazu – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego

Priorytet 3:

- FEPM.03.02 Mobilność miejska – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego
- FEPM.03.03 Mobilność miejska – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego

Priorytet 4:

- FEPM.04.01 Infrastruktura drogowa
- FEPM.04.02 Tabor kolejowy

Priorytet 5:

- FEPM.05.02 Rynek pracy – projekty powiatowych urzędów pracy
- FEPM.05.03 Modernizacja instytucji rynku pracy
- FEPM.05.08 Edukacja ogólna i zawodowa
- FEPM.05.10 Kształcenie ustawiczne – wsparcie pozadotacyjne
- FEPM.05.12 Aktywne włączenie społeczne – programy rewitalizacji
- FEPM.05.15 Integracja migrantów – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego
- FEPM.05.16 Integracja migrantów – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego
- FEPM.05.17 Usługi społeczne i zdrowotne
- FEPM.05.18 Usługi społeczne i zdrowotne – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego
- FEPM.05.19 Usługi społeczne i zdrowotne – programy rewitalizacji

Priorytet 6:

- FEPM.06.04 Infrastruktura społeczna – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego

- FEPM.06.05 Infrastruktura społeczna – programy rewitalizacji
- FEPM.06.07 Infrastruktura zdrowia
- FEPM.06.08 Infrastruktura zdrowia – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego
- FEPM.06.09 Infrastruktura zdrowia – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego

Priorytet 7:

- FEPM.07.01 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich

Priorytety pomocy technicznej:

- FEPM.08.01 Pomoc Techniczna EFS+
- FEPM.09.01 Pomoc Techniczna EFRR

Priorytety dodane w wyniku rewizji Programu:

- FEPM.10.01 Wsparcie przedsiębiorstw w zakresie technologii podwójnego zastosowania
- FEPM.12.01 Bezpieczna infrastruktura drogowa
- FEPM.12.02 Tabor kolejowy na potrzeby bezpiecznej ewakuacji
- FEPM.12.03 Bezpieczne systemy informatyczne
- FEPM.12.04 Bezpieczna infrastruktura ochrony ludności
- FEPM.14.01 Adaptacyjność pracowników i pracodawców - gotowość na czas kryzysu
- FEPM.14.02 Edukacja ogólna i zawodowa - gotowość na czas kryzysu.

Większość wskazanych wyżej działań dotyczy przedsięwzięć projektów wdrażanych w ramach różnego rodzaju inicjatyw o charakterze strategicznym tj. instrumentów ZIT, RLKS i programów rewitalizacji. W opinii ewaluatora w przypadku każdego z działań spełnione zostały opisane wyżej wymagania dot. stosowania niekonkurencyjnego wyboru projektów i zastosowanie tego sposobu wyboru projektów jest uzasadnione.

Przeprowadzona analiza wskazuje, że przyjęty w FEP podział pomiędzy konkurencyjny i niekonkurencyjny sposób wyboru projektów jest zasadniczo adekwatny z punktu widzenia efektywnej realizacji celów Programu. W przypadku działań, w których występuje wielu potencjalnych beneficjentów zdolnych do realizacji podobnych przedsięwzięć, zastosowanie konkurencyjnego sposobu wyboru projektów pozwala na wybór projektów o najwyższej jakości i największym potencjale osiągnięcia zakładanych rezultatów. Jednocześnie w działaniach, w których realizacja interwencji została powierzona z góry określonym podmiotom lub dotyczy przedsięwzięć o strategicznym znaczeniu dla regionu, zastosowanie

niekonkurencyjnego sposobu wyboru projektów umożliwia ograniczenie kosztów administracyjnych oraz skrócenie procesu prowadzącego do zawarcia umowy o dofinansowanie. Istotną zaletą tego rozwiązania jest również możliwość prowadzenia bardziej intensywnej współpracy pomiędzy instytucją organizującą nabór, a potencjalnym beneficjentem jeszcze na etapie przygotowania projektu. Pozwala to na wcześniejsze identyfikowanie i eliminowanie problemów związanych z zakresem rzeczowym przedsięwzięcia, wskaźnikami, kwalifikowalnością wydatków czy zgodnością z dokumentami programowymi. W konsekwencji do oceny trafiają projekty lepiej przygotowane, a sam proces oceny może zostać uproszczony i skoncentrowany na weryfikacji kluczowych aspektów projektu, bez konieczności przeprowadzania pełnej procedury porównawczej charakterystycznej dla naborów konkurencyjnych. Sprzyja to szybszemu uruchamianiu projektów, sprawniejszej kontraktacji środków oraz ograniczeniu ryzyka nieosiągnięcia celów Programu, przy jednoczesnym zachowaniu zgodności z ustawowymi przesłankami stosowania niekonkurencyjnego sposobu wyboru projektów.

Zgodnie z powyższym zastosowanie zarówno trybu konkurencyjnego, jak i niekonkurencyjnego jest co do zasady optymalnie dopasowane do charakteru poszczególnych interwencji oraz sprzyja sprawnej realizacji celów Programu. W działaniach skierowanych do szerokiego grona potencjalnych beneficjentów konkurencyjny sposób wyboru projektów umożliwia wybór przedsięwzięć najlepiej odpowiadających celom Programu, zapewnia efektywną alokację środków oraz stymuluje podnoszenie jakości przygotowywanych projektów. Z kolei w przypadku przedsięwzięć strategicznych, projektów realizowanych przez podmioty ustawowo odpowiedzialne za wykonywanie określonych zadań publicznych lub projektów, dla których z góry możliwe jest jednoznaczne wskazanie właściwego beneficjenta, zastosowanie niekonkurencyjnego sposobu wyboru pozwala uniknąć prowadzenia formalnej procedury konkurencyjnej, która nie przyniosłaby dodatkowej wartości z punktu widzenia osiągania celów interwencji. Jednocześnie tryb niekonkurencyjny umożliwia prowadzenie ścisłej współpracy pomiędzy instytucją organizującą nabór, a beneficjentem już na etapie przygotowania projektu, co sprzyja lepszemu dopasowaniu przedsięwzięć do wymogów Programu, ogranicza ryzyko błędów formalnych i merytorycznych oraz pozwala na stosowanie bardziej uproszczonych i szybszych procedur oceny. W rezultacie oba sposoby wyboru projektów wzajemnie się uzupełniają, pozwalając z jednej strony zachować konkurencję tam, gdzie jest ona uzasadniona, a z drugiej zapewnić sprawną realizację projektów o kluczowym znaczeniu dla osiągnięcia celów FEP.

Pewnym zagrożeniem dla pełnego wykorzystania tych korzyści – na co zwrócono uwagę we wcześniejszej części raportu i w konsekwencji sformułowano odpowiednią rekomendację pobadawczą – jest jednak obserwowane w części działań rozdrobnienie naborów. Zwłaszcza chodzi o rozdrobnienie naborów niekonkurencyjnych, polegające na organizowaniu dużej liczby odrębnych postępowań dotyczących pojedynczych lub bardzo niewielkich projektów. Taka praktyka powoduje konieczność wielokrotnego powtarzania czynności administracyjnych związanych z przygotowaniem, ogłoszeniem, oceną i rozstrzygnięciem naborów, angażując zasoby instytucji w stopniu nieproporcjonalnym do skali finansowanych przedsięwzięć. Nie podważa to zasadności stosowania niekonkurencyjnego sposobu wyboru projektów jako takiego, jednak może ograniczać efektywność jego wykorzystania. W przypadkach, w których jest to możliwe, większa konsolidacja projektów w ramach jednego naboru (co było do tej pory praktykowane w części naborów), mogłaby dodatkowo zwiększyć sprawność wdrażania Programu, ograniczyć obciążenia administracyjne oraz przyspieszyć kontraktację środków i realizację projektów, przy zachowaniu wszystkich zalet wynikających z obecnego modelu doboru sposobów wyboru projektów.

W badaniu jakościowym przede wszystkim potwierdzono, zidentyfikowaną także w ramach oceny eksperckiej prawidłowość wyboru sposobów wyboru projektów. Jeśli chodzi o stosowanie konkurencyjnego sposobu wyboru projektów, to nie stanowi on problemu o tyle, że jest możliwy do zastosowania w przypadku każdego rodzaju interwencji (jego użyteczność może być różna w przypadku różnych obszarów interwencji i typów beneficjentów). Potencjalne ryzyko – tak proceduralne, jak i merytoryczne – dotyczy niekonkurencyjnego sposobu wyboru projektów. Po pierwsze bowiem wybór tego sposobu może okazać się niezgodny z regulacjami dotyczącymi możliwości jego zastosowania. Po drugie, nie zawsze jego zastosowanie będzie uzasadnione merytorycznie. Uczestnicy badania jakościowego podkreśli jednak, że do tej pory w ramach wdrażania FEP ryzyka te nie skutkowały wystąpieniem rzeczywistych problemów.

Ewentualne wątpliwości co do trafności stosowanych sposobów wyboru projektów zgłaszane przez respondentów dotyczyły następujących sytuacji: (a) projekty ZIT (zwrócono uwagę, że podejście do stosowania naborów niekonkurencyjnych w ramach instrumentu ZIT nie występuje we wszystkich regionach, a jednocześnie niekiedy projekty ZIT nie są ze sobą na tyle powiązane, by traktować je w kategoriach projektów o znaczeniu strategicznym); (b) obszar EFS+

(zasygnalizowano, że niekonkurencyjny sposób wyboru projektów jest szczególnie uzasadniony w przypadku projektów realizowanych w ramach EFRR, gdzie faktycznie mamy do czynienia ze strategicznym potencjałem i oddziaływaniem realizowanych działań); (c) projekty w zakresie termomodernizacji (zwrócono uwagę, że relatywnie duża liczba projektów realizowanych w tym obszarze sugeruje, że być może potencjał absorpcyjny byłby w tym przypadku na tyle duży, że lepszym rozwiązaniem byłoby zastosowanie niekonkurencyjnego sposobu wyboru projektów); (d) obszar wsparcia dotyczący usług społecznych i zdrowotnych (zasygnalizowano, że w przypadku naborów niekonkurencyjnych w tych obszarach interwencji istnieje ryzyko pominięcia lokalnych przedsięwzięć o mniejszej skali realizacyjnej, które jednak mogą mieć duży potencjał deinstytucjonalizacyjny).

Poza tym w badaniu jakościowym zwrócono jeszcze uwagę na następujące aspekty stosowania poszczególnych sposobów wyboru projektów:

- **Czasochłonność fazy przygotowawczej w ramach naborów niekonkurencyjnych przy jednocześnie krótszym czasie trwania naboru i oceny** – Specyfiką projektów, które objęte są niekonkurencyjnym sposobem wyboru projektów jest fakt, iż złożenie wniosku o dofinansowanie poprzedzone jest fazą przygotowawczą związaną z opracowaniem karty projektu, który to etap nie występuje w ramach procedury konkurencyjnej. Z jednej strony pozwala to na zapewnienie odpowiedniej jakości projektu i jego zgodności z celami FEP, z drugiej zaś skutkuje przesunięciem w czasie samego naboru wniosku o dofinansowanie. Mamy więc do czynienia z sytuacją zbilansowania kosztów i korzyści wynikających ze stosowania trybu niekonkurencyjnego – konieczność przejścia przez fazę przygotowawczą (koszt) pozwala na zniwelowanie ryzyka niezrealizowania istotnych działań w regionie oraz zapewnia realizację określonych celów FEP (korzyść).
- **Specyfika obu sposobów wyboru projektów w kontekście czasu oceny wniosków o dofinansowanie** – Choć w przypadku naborów niekonkurencyjnych mamy do czynienia z rozciągniętą w czasie fazą przygotowawczą, to jednak sam proces naboru i oceny trwa, co do zasady, krócej niż ma to miejsce w przypadku procedury konkurencyjnej. Ten pierwszy, dlatego, że termin złożenia wniosku o dofinansowanie jest konsultowany z potencjalnymi wnioskodawcą / wnioskodawcami. Ten drugi natomiast ze względu na np. mniejszą liczbę składanych wniosków o dofinansowanie (lub wręcz powiązanie naboru z pojedynczym projektem) czy uproszczenia w procesie oceny (np. stosowanie oceny zero-jedynkowej zamiast punktowej w odniesieniu do kryteriów strategicznych).

- **Demotywujące oddziaływanie sposobu wyboru projektów na aktywność wnioskodawców** – Objęcie projektu wsparciem w ramach formuły niekonkurencyjnej sprawia, że wnioskodawca ma w praktyce zagwarantowane otrzymanie środków finansowych. Ta pewność ma swój wymiar pozytywny, gdyż nie dochodzi do zmarnotrawienia wysiłków wnioskodawców, które związane są z aplikowaniem o wsparcie (co może mieć miejsce w przypadku formuły konkurencyjnej, gdzie czas poświęcony na przygotowanie i złożenie całej dokumentacji aplikacyjnej nie przyniesie wnioskodawcy żadnego wymiernego efektu). Z opinii ION wynika jednak, że wpływa to demotywująco na wnioskodawców i skutkuje niekiedy trudnościami w ich zdyscyplinowaniu, gdy niezbędne jest wprowadzenie korekt do wniosku o dofinansowanie czy uzupełnienie dokumentacji. Ewentualnemu zwiększeniu tej motywacji nie sprzyja fakt, iż w praktyce liczba iteracji korekt / uzupełnień wniosku o dofinansowanie w ramach procedury niekonkurencyjnej nie jest w żaden sposób ograniczona. Wydaje się celowe podjęcie w przyszłości działań, które wprowadzą jednak element ograniczenia możliwości wielokrotnego poprawiania / uzupełniania wniosków o dofinansowanie. Oczywiście, tego rodzaju rozwiązania należy wdrażać w sposób odpowiedzialny, by nie utracić waloru trybu niekonkurencyjnego, jakim jest gwarancja realizacji określonego rodzaju działań. Dlatego też należałoby do końca bieżącej perspektywy finansowej monitorować liczbę rzeczonych iteracji i na podstawie wyników ich analizy określić w przyszłej perspektywie finansowej limit możliwych do przeprowadzenia korekt / uzupełnień wniosku o dofinansowanie.

Reasumując, pomimo pojawiających się wątpliwości, stwierdzić należy, iż sposób wyboru projektów został wybrany w sposób odpowiedni we wszystkich obszarach. Nie zidentyfikowano Działań, w których niekonkurencyjny sposób wyboru projektu byłby stosowany wbrew założeniom wynikającym z dokumentów nadrzędnych.

Jednocześnie przeprowadzona analiza nie wykazała problemów z adekwatnością systemu wyboru projektów do zróżnicowanego charakteru interwencji realizowanych w ramach FEP 2021–2027. Zastosowane metodyki oraz sposoby wyboru projektów zostały właściwie dostosowane do specyfiki poszczególnych typów interwencji, obejmujących zarówno projekty infrastrukturalne i społeczne, jak i przedsięwzięcia zintegrowane, terytorialne oraz realizowane w trybie niekonkurencyjnym. Zróżnicowanie to znajduje odzwierciedlenie zarówno w konstrukcji procedur, doborze odpowiednich sposobów wyboru projektów, katalogów beneficjentów oraz zakresu wsparcia. W badaniu nie zidentyfikowano

przypadków wskazujących, że przyjęte rozwiązania systemowe ograniczały możliwość wyboru projektów najlepiej odpowiadających specyfice poszczególnych obszarów interwencji. Oznacza to, że system wyboru projektów należy uznać za adekwatny do różnorodności typów interwencji przewidzianych w Programie FEP 2021–2027.

Warto jednocześnie odnieść się do adekwatności zaplanowanych etapów oceny w odniesieniu do specyfiki poszczególnych sposobów oceny. W przypadku naborów konkurencyjnych nie zidentyfikowano żadnych problemów w tym zakresie, co oznacza, iż wszystkie etapy zaplanowane zostały prawidłowo. Z kolei w przypadku naborów niekonkurencyjnych mamy do czynienia z ograniczoną skutecznością i użytecznością etapu oceny strategicznej w przypadku naborów niekonkurencyjnych, o czym wspomniano w podrozdziale 7.1.1.3.Wymiar administracyjny systemu wyboru projektów

7.1.3. Organizacja i rozplanowanie naborów

W niniejszej części udzielono odpowiedzi na pytanie badawcze: „W jakim stopniu sposób planowania, organizacji i harmonogramowania naborów wpływa na skuteczność wdrażania Programu, w tym terminową kontraktację i certyfikację wydatków?”. Analiza organizacji i rozplanowania naborów dotyczy tego, czy sekwencja naborów przyczynia się do efektywnej realizacji celów FEP, szczególnie w przypadku projektów komplementarnych, logicznie lub/i faktycznie powiązanych oraz czy harmonogram naborów zapewnia warunki do sprawnej kontraktacji i certyfikacji.

Zgodnie z wynikami analiz dotyczących harmonogramów przedstawionymi w części „Harmonogram naboru wniosków w kontekście sprawności przeprowadzenia procesu oceny projektów”, sposób planowania i harmonogramowania naborów miał istotny wpływ na sprawność wdrażania FEP, a tym samym na tempo kontraktacji środków i późniejszej certyfikacji wydatków. Z jednej strony harmonogramy naborów zapewniały wysoką transparentność procesu oraz umożliwiały beneficjentom odpowiednio wczesne przygotowanie projektów. Z drugiej strony stwierdzono występowanie wyraźnych okresów kumulacji naborów konkurencyjnych, szczególnie w DEFS i DPR, które odpowiadają za wdrażanie zasadniczej części Programu. W wybranych kwartałach liczba planowanych naborów była kilkukrotnie wyższa niż w okresach sąsiednich, co mogło prowadzić do czasowego przeciążenia zasobów kadrowych zaangażowanych w ocenę

projektów. Taka koncentracja procesów oceny zwiększa ryzyko wydłużania czasu oceny, opóźnień w rozstrzyganiu naborów oraz przesuwania momentu podpisywania umów o dofinansowanie, co bezpośrednio wpływa na tempo kontraktacji środków. Z drugiej jednak tego rodzaju kumulacja pozwoliła na relatywnie dynamiczny start wdrażania, po okresie oczekiwania na możliwość rozpoczęcia realizacji Programu.

Jednocześnie przeprowadzone analizy wskazują, że w przypadku naborów niekonkurencyjnych potencjalnym problemem nie była sama liczba projektów, lecz sposób ich organizacji. Duża liczba odrębnych naborów dotyczących pojedynczych projektów, szczególnie w ramach działań realizowanych przez DPR, mogła generować dodatkowe obciążenia administracyjne związane z przygotowaniem, publikacją i obsługą każdego naboru. Oznacza to, że część zasobów instytucjonalnych była angażowana w czynności organizacyjne, które mogłyby zostać ograniczone poprzez łączenie projektów w większe, zbiorcze nabory. W konsekwencji obecny sposób planowania naborów niekonkurencyjnych nie zawsze sprzyjał maksymalizacji efektywności procesu wdrażania.

W świetle przeprowadzonych analiz można stwierdzić, że harmonogramowanie naborów miało umiarkowany, lecz zauważalny wpływ na skuteczność wdrażania Programu. Nie zidentyfikowano przesłanek wskazujących, że sposób planowania naborów stanowił istotną barierę uniemożliwiającą realizację celów Programu, jednak występujące okresy koncentracji naborów konkurencyjnych oraz rozdrobnienie części naborów niekonkurencyjnych mogły ograniczać sprawność procesów oceny i kontraktacji. Bardziej równomierne rozłożenie naborów konkurencyjnych w czasie oraz konsolidacja części naborów niekonkurencyjnych mogłyby przyczynić się do lepszego wykorzystania zasobów instytucji wdrażających, sprawniejszej kontraktacji środków oraz szybszego uruchamiania projektów, co w dalszej perspektywie sprzyjałoby również terminowej certyfikacji wydatków.

Uzupełniająco przeprowadzono także analizę sekwencji naborów. Sekwencję naborów w FEP można ocenić pozytywnie. Analiza harmonogramów wskazuje, że zasadniczo nie występują przypadki, w których logicznie powiązane rodzaje wsparcia byłyby uruchamiane w sposób utrudniający osiąganie efektów interwencji. Przeciwnie, widoczna jest tendencja do uruchamiania naborów dotyczących podobnych lub komplementarnych obszarów wsparcia w zbliżonych okresach, co umożliwia beneficjentom planowanie przedsięwzięć w sposób bardziej kompleksowy.

Pozytywnie należy ocenić również fakt, że harmonogramy obejmowały relatywnie szeroki zakres obszarów interwencji już w pierwszych latach wdrażania Programu. Pozwalało to na stosunkowo szybkie uruchomienie wsparcia w kluczowych obszarach i ograniczało ryzyko opóźnień w kontraktacji środków. Z punktu widzenia realizacji celów Programu szczególne znaczenie ma to, że nie obserwuje się systemowego przesuwania określonych typów interwencji na końcowy okres wdrażania, co mogłoby utrudniać osiągnięcie wskaźników postępu rzeczowego i finansowego.

W odniesieniu do sekwencyjności naborów szczególnie istotne jest uwzględnienie projektów zintegrowanych, ponieważ są one jednym z podstawowych mechanizmów systemowych służących zapewnieniu komplementarności i koordynacji interwencji realizowanych w ramach różnych działań, funduszy i typów wsparcia. Podstawy funkcjonowania projektów zintegrowanych zostały określone już na poziomie Programu FEP, który zakłada możliwość realizacji przedsięwzięć obejmujących wzajemnie powiązane komponenty finansowane z różnych celów szczegółowych, priorytetów lub funduszy. Oznacza to, że osiągnięcie pełnych efektów interwencji wymaga nie tylko realizacji poszczególnych projektów, ale również odpowiedniego skoordynowania ich przygotowania, wyboru i wdrażania.

Analiza ogłoszeń o naborach wskazuje, że w przypadku projektów zintegrowanych sekwencja naborów została zaplanowana prawidłowo, nie jako następowanie jednego naboru po drugim, lecz jako równoległe uruchomienie powiązanych naborów EFS+ i EFRR. To rozwiązanie sprzyja efektywnej realizacji celów FEP, ponieważ umożliwia jednoczesne przygotowanie, złożenie i ocenę projektów miękkich oraz infrastrukturalnych, które mają tworzyć jedną logiczną całość.

Zidentyfikowane nabory zintegrowane obejmują:

- FEPN.05.18 Usługi społeczne i zdrowotne - ZIT na terenie Obszaru Metropolitalnego oraz FEPM.06.04 Infrastruktura społeczna - ZIT na terenie Obszaru Metropolitalnego – nabory zintegrowane przeprowadzone w terminie: od 30.04.2025 do 25.06.2025.
- FEPM.05.07 Edukacja przedszkolna oraz FEPM.06.01 Infrastruktura edukacji przedszkolnej – udział w naborze wymagał równoległego złożenia dwóch wniosków, nabory miały ten sam termin: od 15.11.2023 do 28.02.2024.
- FEPM.05.08 Edukacja ogólna i zawodowa oraz FEPM.06.02 Infrastruktura edukacji włączającej i zawodowej – nabory dotyczyły projektów edukacji zawodowej zintegrowanych z inwestycjami infrastrukturalnymi, miały ten sam termin: od 06.11.2023 do 20.12.2023.

Takie rozwiązanie należy ocenić pozytywnie. Równoległe uruchomienie naborów ogranicza ryzyko, że projekt infrastrukturalny zostanie wybrany bez odpowiadającego mu komponentu merytorycznego albo odwrotnie.

Poniżej przedstawiono średni czas trwania poszczególnych etapów oceny projektów oraz średni całkowity czas procesu wyboru projektów, liczony od momentu zakończenia naboru wniosków do formalnego rozstrzygnięcia naboru. Prezentowany całkowity czas nie jest sumą poszczególnych etapów oceny, ponieważ po zakończeniu oceny występują dodatkowe czynności związane m.in. z przygotowaniem dokumentacji, podejmowaniem decyzji przez właściwe organy oraz formalnym ogłoszeniem wyników. Dlatego też, całkowity czas od zakończenia naboru do jego rozstrzygnięcia jest zazwyczaj nieco dłuższy niż suma czasów poszczególnych etapów oceny. Dodatkowo, trzeba wziąć pod uwagę fakt, że w ramach poszczególnych czasów oceny uwzględniono także czas, jaki wnioskodawca ma na uzupełnienie / korektę wniosku o dofinansowanie. Im dłuższy więc będzie ten czas (co jest okolicznością sprzyjającą wnioskodawcom i wpływa korzystnie na jakość projektu), tym wydłużeniu ulegać będzie także łączny czas oceny. ,

Wykres 9. Średnie czasy poszczególnych etapów oceny

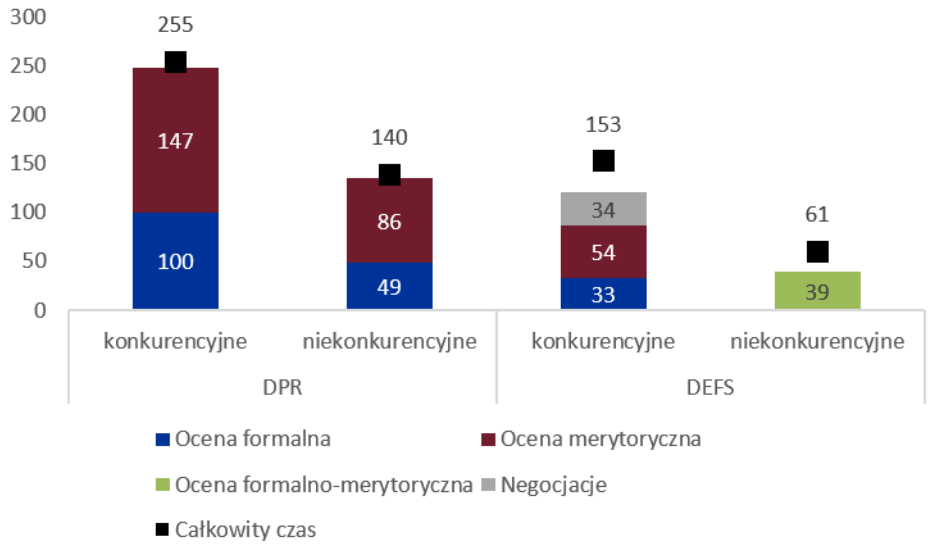

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Zamawiającego

Analiza średnich czasów wskazuje na wyraźne różnice pomiędzy instytucjami oraz sposobami wyboru projektów. Najdłuższy średni czas od zakończenia naboru do formalnego rozstrzygnięcia odnotowano w przypadku projektów konkurencyjnych ocenianych przez DPR, gdzie wyniósł on 255 dni. Na czas ten składała się średnio 100-dniowa ocena formalna oraz 147-dniowa ocena merytoryczna. W przypadku DEFS średni całkowity czas rozstrzygnięcia projektów konkurencyjnych był wyraźnie

krótszy i wyniósł 153 dni. Na jego długość składały się średnio 33 dni oceny formalnej, 54 dni oceny merytorycznej oraz 34 dni przeznaczone na negocjacje. Warto zauważyć, że negocjacje stanowiły istotny element całego procesu, wydłużając czas oceny, ale jednocześnie umożliwiając dopracowanie projektów przed podjęciem ostatecznej decyzji o dofinansowaniu.

Znacznie krótsze średnie czasy odnotowano w przypadku projektów wybieranych w sposób niekonkurencyjny. W DPR średni całkowity czas od zakończenia naboru do jego rozstrzygnięcia wyniósł 140 dni, przy czym średnio 49 dni zajmowała ocena formalna, a 86 dni ocena merytoryczna. Najkrótszy średni czas wystąpił natomiast w DEFS, gdzie projekty niekonkurencyjne były rozstrzygane średnio w ciągu 61 dni, a zasadniczym etapem była ocena formalno-merytoryczna trwająca przeciętnie 39 dni.

Przedstawione dane wskazują, że podstawowym czynnikiem różnicującym długość procesu wyboru projektów jest sposób wyboru projektów, co potwierdza wcześniejsze wnioski odnoszące się do analizy celowości stosowania trybów: konkurencyjnego i niekonkurencyjnego. Ocena w naborach konkurencyjnych była wyraźnie bardziej czasochłonna niż w naborach niekonkurencyjnych, co wynika z większej liczby ocenianych projektów oraz bardziej rozbudowanego procesu oceny. Jednocześnie, jak należy się spodziewać dłuższy średni czas oceny projektów w DPR wynika w dużej mierze ze specyfiki projektów współfinansowanych z EFRR, które mają przede wszystkim charakter inwestycyjny i infrastrukturalny, a tym samym wymagają analizy bardziej rozbudowanej dokumentacji aplikacyjnej. Dodatkowo, procedura oceny w ramach EFRR jest bardziej złożona organizacyjnie, ponieważ obejmuje wyodrębnienie trzech etapów oceny, a także zakłada udział co najmniej dwóch oceniających na kolejnych etapach oceny oraz kolegialną ocenę strategiczną, co także jest nie bez znaczenia dla czasu oceny.

Trudno jednoznacznie ocenić czas oceny, dlatego warto w tym miejscu odnieść się do planów ION. W tym miejscu warto zaznaczyć, iż zarówno w ramach EFS+, jak i w ramach EFRR maksymalny czas oceny nie jest deklarowany w sposób twardy . W przypadku EFS+ w regulaminie wyboru projektów znajduje się jedynie informacja o przewidywanym czasie rozstrzygnięcia naboru, natomiast w naborach z EFRR nie występują nawet tego rodzaju informacje. Takie podejście należy ocenić negatywnie, ponieważ brak informacji o tym, kiedy należy spodziewać się rozstrzygnięcia utrudnia wnioskodawcom planowanie i zwiększa niepewność. W konsekwencji zasadne jest wprowadzenie w regulaminach wyboru projektów z EFRR informacji o przewidywanym terminie rozstrzygnięcia. W przypadku EFS+ przeprowadzona została analiza porównawcza czasu rzeczywistego rozstrzygnięcia

z deklarowanymi, przewidywanymi terminami. Niemal w każdym rozstrzygniętym dotąd naborze data rozstrzygnięcia mieści się w przewidywaniach. Możemy w związku z tym mówić o wysokiej terminowości rozstrzygania naborów organizowanych przez DEFS. Tylko w przypadku jednego naboru przewidywany termin nie został zachowany - chodzi tu o nabór niekonkurencyjny FEPM.05.16-IZ.00-0005/25, który miał zostać rozstrzygnięty do marca 2026 r., ale na ten moment do tego nie doszło.

Na kolejnym wykresie przedstawione zostały średnie czasy kontraktacji tj. od rozstrzygnięcia naboru do podpisania ostatniej umowy o dofinansowanie projektu wyłonionego w danym naborze. Analiza tego parametru pozwala na bardziej całościową ocenę organizacji naborów, gdyż wprowadza do tej analizy element, który stanowi faktyczne „domknięcie" całego procesu. Poza tym, to właśnie moment kontraktacji ma kluczowe znaczenie dla wnioskodawców (zakończenie oceny i rozstrzygnięcie naboru ma wartość przede wszystkim informacyjną).

Wykres 10. Średni czas kontraktacji

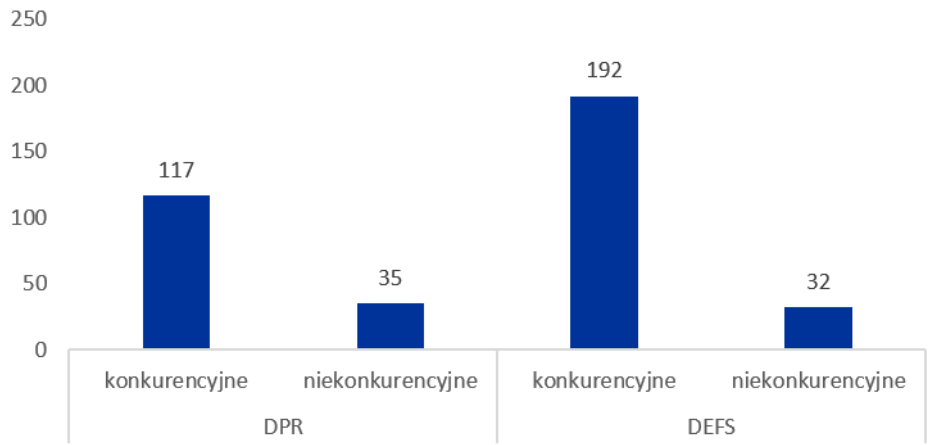

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Zamawiającego

Najkrótszy średni czas kontraktacji odnotowano w przypadku projektów niekonkurencyjnych w DEFS i DPR, gdzie wyniósł odpowiednio 32 i 35 dni. Znacznie dłużej trwała kontraktacja projektów konkurencyjnych, szczególnie w DEFS, gdzie średni czas osiągnał 192 dni. W DPR średni czas kontraktacji projektów konkurencyjnych był wyraźnie krótszy i wyniósł 117 dni. Wyniki te wskazują, że proces kontraktacji jest zdecydowanie bardziej czasochłonny w przypadku projektów wybieranych w trybie konkurencyjnym, co wynika m.in. z większej liczby projektów w naborach konkurencyjnych. Wydaje się przy tym, że na etapie kontraktacji są również dyskontowane, sygnalizowane we wcześniejszej części raportu, korzyści związane z zastosowaniem niekonkurencyjnego sposobu wyboru

projektów, a które dotyczą wcześniejszej (tj. jeszcze przed samym naborem) pracy nad koncepcją projektu i jego szczegółami.

Kwestia rozplanowania i organizacji naborów to jedno z głównych kryteriów pod kątem których wnioskodawcy oceniają sprawność funkcjonowania systemu wyboru projektów, dlatego też w badaniu ankietowym zostały podjęte wątki tematyczne odnoszące się do tego zagadnienia.

Wykres 11. Odsetek wnioskodawców zgadzających się ze stwierdzeniami dotyczącymi czasowego rozplanowania naborów

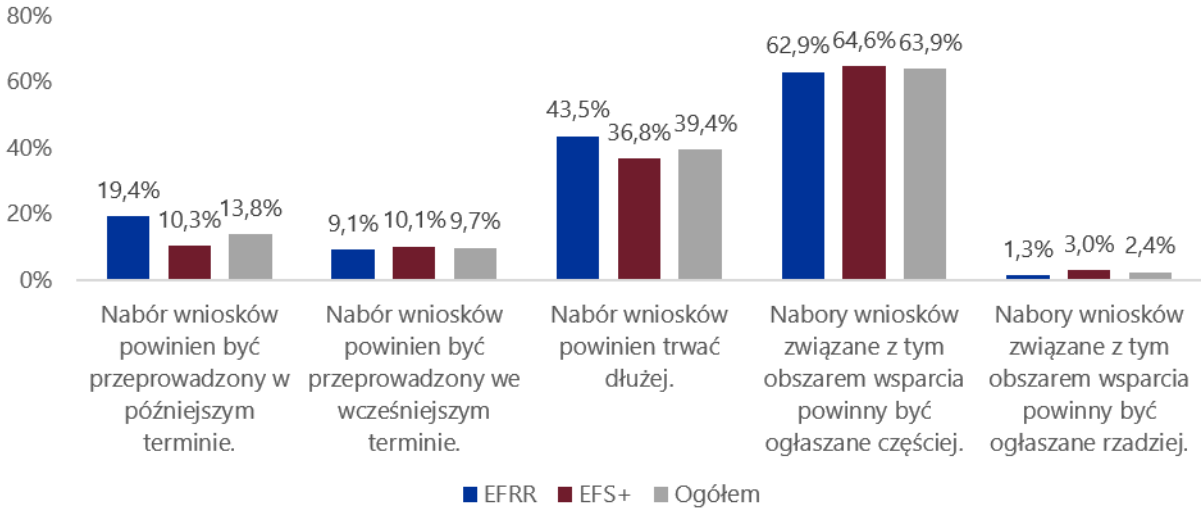

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; EFRR – n=373, EFS+ - n=593, ogółem – n=966

Większość (63,9%) wnioskodawców zapytanych o czasowe rozplanowanie naborów stwierdzała, że nabory związane z ich obszarem wsparcia powinny odbywać się częściej. W przypadku interpretacji tego wyniku należy jednak zachować ostrożność, gdyż wnioskodawcy z reguły oczekiwać będą możliwie jak największej dostępności pomocy, czego miarą jest m.in. systematyczność w ogłaszaniu naborów na interesujące ich wsparcie. Relatywnie często zarówno wnioskodawcy EFRR (43,5%) jak i EFS+ (36,8%) stwierdzali, że nabory wniosków powinny trwać dłużej. Respondenci zdecydowanie nie byli zainteresowani (2,4% wskazań) żeby ich nabory wniosków ogłaszane były rzadziej. Jeśli chodzi o preferencję terminów przeprowadzanych naborów, to również propozycje modyfikacji nie były wskazywane często, zarówno jeśli chodzi o przeprowadzenie naborów w późniejszym (EFRR: 19,4%; EFS+: 10,3%), jak i wcześniejszym (EFRR: 9,1%; EFS+: 10,1%) terminie. Należy jednak podkreślić, że wnioskodawcy EFRR częściej niż

wnioskodawcy EFS+ preferują przeprowadzenie naborów później oraz przez dłuższy czas.

Wykres 12. Ocena czasu przeznaczonego na przygotowanie wniosku o dofinansowanie

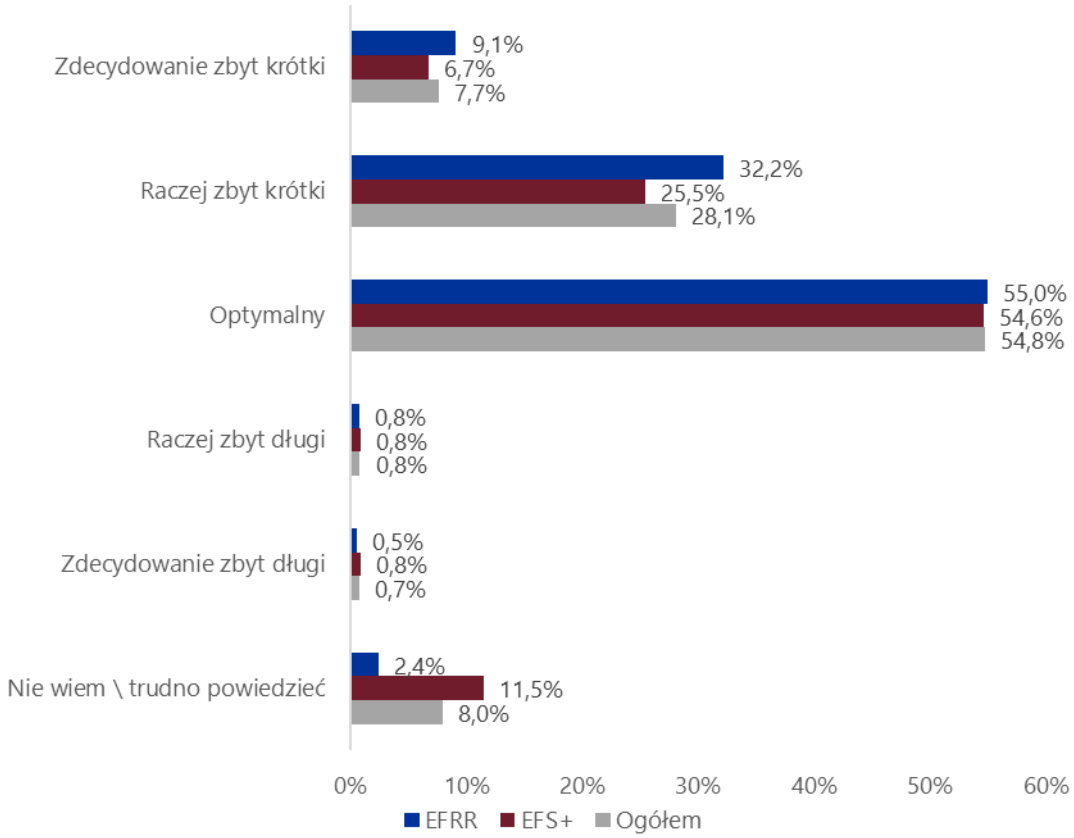

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; EFRR – n=373, EFS+ - n=593, ogółem – n=966

Większość (54,8%) respondentów badania ilościowego stwierdzała, że czas przeznaczony na przygotowanie wniosku o dofinansowanie był optymalny. Jednocześnie, prawie 1/3 (32,2%) wnioskodawców EFRR stwierdzała, że czas ten był raczej za krótki, a prawie 1/10 (9,1%), że był on zdecydowanie za krótki. Wnioskodawcy EFS+ czas ten oceniali jako raczej zbyt krótki (25,5%) lub zdecydowanie zbyt krótki (6,7%) nieco rzadziej. Natomiast bardzo mało respondentów stwierdzało, że czas na przygotowanie był raczej (0,8%) lub zdecydowanie (0,7%) zbyt długi. Nie jest zaskakujące, że stosunkowo spora część respondentów stwierdzała, że czas na przygotowanie wniosku o dofinansowanie mógłby być dłuższy, zwłaszcza wśród wnioskodawców EFRR, gdzie mamy do czynienia z większą złożonością wymagań dokumentacyjnych na etapie aplikowania o wsparcie.

Wykres 13. Ocena rzeczywistego i przewidywanego czasu oceny wniosków o dofinansowanie

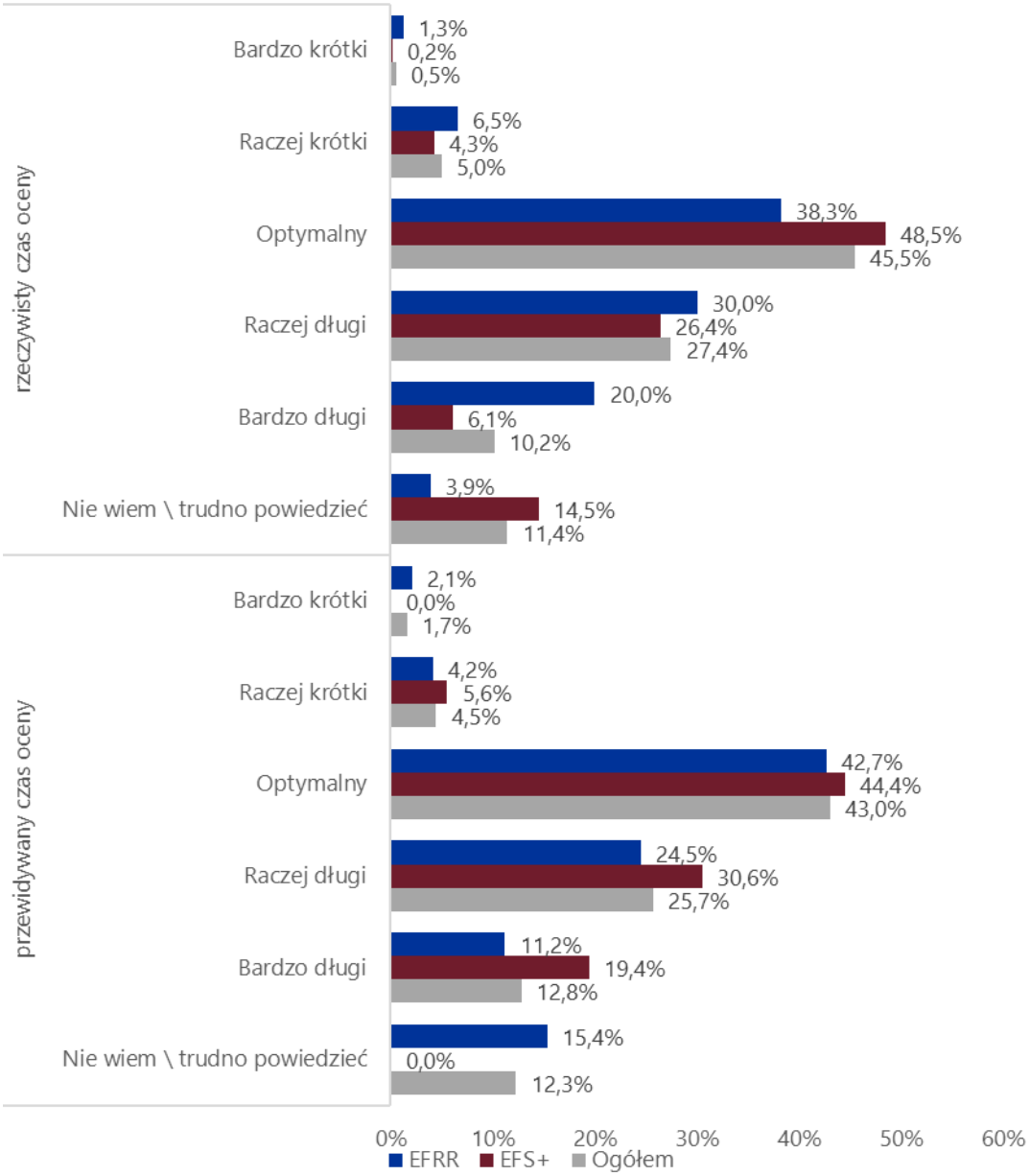

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; ocena rzeczywistego czasu: EFRR - n=230, EFS+ - n=557, Ogółem - n=787; ocena przewidywanego czasu: EFRR - n=143, EFS+ - n=36, Ogółem - n=179

Przewidywany czas oceny wniosków o dofinansowanie był najczęściej oceniany jako optymalny (43%), podobnie jak rzeczywisty czas oceny (45,5%). Jednocześnie jednak znacząca grupa respondentów badania ilościowego określała czas oceny jako raczej długi (przewidywany: 25,7%; rzeczywisty: 27,4%) oraz bardzo długi (przewidywany: 12,8%; rzeczywisty: 10,2%). Czas przewidywany zdaje się być bardziej krytycznie oceniany przez wnioskodawców EFS+ (raczej długi, EFRR: 24,5%; EFS+: 30,6% i bardzo długi, EFRR: 11,2%; EFS+: 19,4%), podczas gdy w przypadku czasu rzeczywistego jest odwrotnie i to respondenci EFRR są bardziej krytyczni (raczej

długi, EFRR: 30%; EFS+: 26,4% i bardzo długi, EFRR: 20%; EFS+: 6,1%). Może to oznaczać, że zaplanowany czas oceny jest częściej akceptowalny przez wnioskodawców EFRR, ale z ostatecznego rozstrzygnięcia pod względem czasu trwania bardziej usatysfakcjonowani są wnioskodawcy EFS+.

Ocena organizacji i rozplanowania naborów została także podjęta w badaniu jakościowym, gdzie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie:

- **Wielość i różnorodność czynników wpływających na rozplanowanie naborów** – W badaniu jakościowym zwrócono uwagę, że tylko w pewnym stopniu rozplanowanie naborów jest autonomiczną decyzją IZ. Harmonogram naborów musi bowiem uwzględniać takie kwestie jak: prognozowana długość projektów (co np. uzasadnia możliwie jak najwcześniejsze rozpoczęcie realizacji projektów o charakterze wieloletnim); potencjał instytucji organizujących nabór (co wymaga unikania potencjalnie licznych naborów prowadzonych przez daną ION tym samym czasie); konieczność zapewnienia odpowiednio długiego okresu konsultacji z wnioskodawcami w ramach naborów niekonkurencyjnych; opóźniony moment startu realizacji Programu (i związana z tym konieczność oczekiwania na ustanowienie regulacji krajowych i wspólnotowych, zarówno ogólnych, jak i obszarowych, np. w obszarze usług zdrowotnych); konieczność zapewnienia odpowiedniej dynamiki postępu rzeczowego i finansowego (współwystępująca z opóźnieniem początku realizacji Programu presja na wydatkowanie środków finansowych wymusiła uruchomienie w pierwszej kolejności naborów z największymi alokacjami, co stanowiło wyzwanie zarówno dla wnioskodawców, jak i ION).
- **Specyfika rozplanowania naborów dotyczących projektów zintegrowanych** – W przypadku projektów zintegrowanych zdecydowano o odejściu od przeprowadzania jednej procedury oceny dla każdego z komponentów przedsięwzięć zintegrowanych. Wynikało z faktu, iż przeprowadzanie wspólnej oceny dla obszaru EFRR i EFS+ nastręczało pewne trudności (które mogły także częściowo wynikać z odmiennego podejścia do oceny przez ION „obsługujące" każdy z funduszy). Aktualnie prowadzone są dwa odrębne procesy oceny wniosków o dofinansowanie, przy czym zapewniana jest równoległość ich prowadzenia. ION odpowiedzialne za ich przeprowadzenie współpracują zarówno w zakresie ustalenia terminu naboru, jak i w trakcie późniejszej oceny, jednocześnie określając, który z naborów (innymi słowy – który z

komponentów projektu) ma charakter wiodący, tj. warunkuje możliwość otrzymania wsparcia w ramach drugiego prowadzonego naboru. Pojawiały się jednak opinie wskazujące, że obecny system oceny projektów zintegrowanych nie jest optymalny, zarówno organizacyjnie (wzajemne wstrzymywanie się naborów), jak i merytorycznie (brak elementu oceny rzeczywistego zintegrowania obu komponentów planowanego przedsięwzięcia), co wymagałoby w przyszłym okresie finansowania wypracowania nowych rozwiązań w tym zakresie lub powrotu do modelu wcześniejszego (jedna ocena). Uwzględniając plany dotyczące kształtu systemu realizacji polityki spójności w przyszłym okresie finansowania i położenie nacisku na integrację różnych funduszy oraz rodzajów interwencji ta druga opcja może się okazać nie tylko możliwa, ale i optymalna.

- **Negatywne konsekwencje wydłużania się czasu trwania oceny wniosków o dofinansowanie** – W badaniu jakościowym zwrócono uwagę na fakt, że wydłużanie się czasu trwania oceny wniosków może mieć negatywny wpływ nie tylko na opóźnienie się procesu kontraktacji, ale także np. na właściwą realizację działań projektowych. Dotyczy to projektów, w które wpisany jest istotny element pilności ich realizacji, np. projektów innowacyjnych. Przy szczególnie długim czasie trwania procesu oceny wniosków o dofinansowanie pojawia się ryzyko obniżenia celowości realizacji projektu. Długi czas trwania oceny może także – paradoksalnie – obniżać jej rzetelność. Będzie to mieć miejsce np. w ramach analizy finansowo-ekonomicznej, która w przypadku wydłużania się poprzedzających ją etapów oceny, będzie bazować na danych i dokumentach finansowych nieobrazujących aktualnej sytuacji finansowej wnioskodawcy.

7.1.4. Zgodność z zasadami horyzontalnymi

W niniejszej części udzielono odpowiedzi na pytanie badawcze: „Czy system wyboru projektów oraz stosowane metodyki, kryteria i procedury są zgodne z zasadami horyzontalnymi UE, takimi jak niedyskryminacja, równość szans, zrównoważony rozwój, ochrona środowiska, DNSH oraz Karta Praw Podstawowych i postanowienia Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych?”. Analiza zgodności z zasadami horyzontalnymi dotyczy tego, w jaki sposób system wspiera realizację zasad horyzontalnych UE oraz czy istnieją skuteczne mechanizmy wspierające potencjalnych wnioskodawców reprezentujących grupy wrażliwe, tj. osoby szczególnie narażone na negatywne skutki społeczne, zdrowotne lub ekonomiczne,

w tym osoby znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji, wykluczone społecznie oraz osoby z niepełnosprawnościami.

System wyboru projektów i procedury FEP można uznać za zasadniczo zgodne z zasadami horyzontalnymi UE. Wynika to z kaskadowego przełożenia wymogów rozporządzenia ogólnego, Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 i wytycznych krajowych na dokumenty programowe oraz operacyjne FEP.

Na poziomie nadrzędnym kluczowe znaczenie ma art. 9 rozporządzenia 2021/1060, który nakłada obowiązek uwzględniania zasad równości kobiet i mężczyzn, niedyskryminacji, dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska oraz zasady DNSH. W FEP odwołano się także do Karty Praw Podstawowych UE, która grupuje prawa podstawowe w sześciu obszarach: godności, wolności, równości, solidarności, praw obywatelskich oraz wymiaru sprawiedliwości. Z punktu widzenia systemu wyboru projektów największe znaczenie mają prawa związane z:

- **godnością człowieka**, obejmujące poszanowanie godności ludzkiej, prawa do integralności osoby oraz zakaz wszelkich form nieludzkiego lub poniżającego traktowania. Oznacza to, że projekty finansowane ze środków UE nie mogą prowadzić do naruszania godności uczestników wsparcia ani utrwalać praktyk wykluczających określone grupy społeczne;
- **równością** – zasadę równości wobec prawa, zakaz dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, wiek, niepełnosprawność, pochodzenie etniczne, religię, światopogląd czy orientację seksualną, a także zasadę równości kobiet i mężczyzn. Szczególną ochroną objęte są również prawa dziecka, prawa osób starszych oraz prawa osób z niepełnosprawnościami. W praktyce oznacza to konieczność zapewnienia równego dostępu do wsparcia oraz eliminowania barier utrudniających korzystanie z efektów projektów przez różne grupy społeczne;
- **solidarnością**, obejmujące m.in. prawo dostępu do usług świadczonych w interesie ogólnym, ochronę zdrowia, ochronę środowiska oraz ochronę konsumentów. W przypadku polityki spójności prawa te znajdują odzwierciedlenie w działaniach służących poprawie jakości usług publicznych, zwiększaniu dostępności opieki zdrowotnej, ochronie środowiska czy przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu;
- **wolnościami**, w szczególności prawo do edukacji, wolności wyboru zawodu i podejmowania pracy, wolności zrzeszania się czy wolności prowadzenia

działalności gospodarczej. Wiele interwencji realizowanych w ramach funduszy europejskich służy bezpośrednio wspieraniu realizacji tych praw poprzez rozwój edukacji, rynku pracy, przedsiębiorczości czy kompetencji mieszkańców;

- **wymiarem sprawiedliwości**, przede wszystkim prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego postępowania. W funduszach europejskich znajduje to odzwierciedlenie m.in. w funkcjonowaniu procedur odwoławczych umożliwiających wnioskodawcom kwestionowanie wyników oceny projektów.

Istotny punkt odniesienia stanowi również Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, w szczególności w zakresie prawa do niezależnego życia, dostępności, wolności wyboru i zakazu segregacji.

Program FEP wprost wskazuje, że kryteria i procedury wyboru będą niedyskryminujące, włączające i przejrzyste, a wszystkie projekty będą zgodne z zasadą DNSH. Wymogi te zostały przełożone na system wyboru projektów przede wszystkim poprzez obowiązek oceny zgodności projektów z zasadami horyzontalnymi. W przypadku EFRR stanowi ona odrębny etap oceny, prowadzony w formule zero-jedynkowej – niespełnienie któregokolwiek z kryteriów skutkuje oceną negatywną i brakiem przejścia do kolejnego etapu. Ocena ta jest dokonywana przez co najmniej dwóch członków KOP, z możliwością korzystania z opinii innych pracowników lub ekspertów.

Analogicznie w EFS+, ocena zgodności z zasadami horyzontalnymi jest częścią oceny merytorycznej. Ma charakter zero-jedynkowy, a niespełnienie kryteriów dotyczących wykonalności lub zgodności z zasadami horyzontalnymi skutkuje oceną negatywną. Oznacza to, że zgodność z zasadami horyzontalnymi nie ma charakteru deklaratywnego, lecz jest warunkiem dopuszczającym projekt do dalszego procedowania i wyboru do dofinansowania.

Dodatkowo zasady horyzontalne zostały wpisane w treść Programu i SZOP na poziomie poszczególnych obszarów interwencji. Przykładowo w odniesieniu do edukacji Program wskazuje na potrzebę dostosowania wsparcia do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami i dzieci migrantów, a także wyklucza możliwość udzielania wsparcia JST lub podmiotom od nich zależnym, które podejmowały działania dyskryminujące. W SZOP widoczne są także wskaźniki odnoszące się do dostępności, np. liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

W konsekwencji system wyboru projektów FEP nie tylko formalnie odwołuje się do zasad horyzontalnych, ale zawiera mechanizmy ich praktycznej weryfikacji na etapie

oceny projektów. Szczególnie istotne jest obowiązkowa ocena zgodności z zasadami horyzontalnymi, zero-jedynkowy charakter tej oceny czy możliwość negatywnej oceny projektu w przypadku niespełnienia wymogów. Dlatego system można ocenić jako zgodny z zasadami niedyskryminacji, równości szans, zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska, DNSH, Kartą Praw Podstawowych i Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych.

Również w trakcie posiedzeń Komitetu Monitorującego zwracano uwagę na różne aspekty zapewnienia zgodności z zasadami horyzontalnymi:

- Wskazywano na potrzebę realnego zabezpieczenia zasady błękitno-zielonej infrastruktury w projektach drogowych (w kontekście retencji wód i standardów dróg rowerowych).
- W Działaniu 1.5 zawnioskowano o uwzględnienie w usługach doradczych dla MŚP tematyki redukcji i obliczania śladu węglowego.
- W Działaniu 4.1 poruszono problematykę weryfikacji kryterium równouprawnienia płci w projektach infrastrukturalnych oraz kwestię opierania się na informacjach ze strony Rzecznika Praw Obywatelskich, co ze względu na ogrom dokumentacji mogło potencjalnie utrudniać i spowalniać proces wydatkowania środków.
- Postulowano stworzenie narzędzia / platformy dla mieszkańców, które umożliwiałoby zgłaszanie niezgodności projektów z Kartą Praw Podstawowych (KPP) i Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych (KPON), aby skuteczniej kontrolować likwidację barier architektonicznych. 3

Warto w tym miejscu odnieść się do mechanizmów wspierających potencjalnych wnioskodawców reprezentujących grupy wrażliwe, tj. osoby szczególnie narażone na negatywne skutki społeczne, zdrowotne lub ekonomiczne, w tym osoby znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji, wykluczone społecznie oraz osoby z niepełnosprawnościami. Rozwiązania dotyczące wsparcia konkretnych grup wrażliwych nie są ujmowane w samym systemie wyboru projektów, ponieważ procedury mają dość uniwersalnych charakter – niezależny od wspieranej grupy. Kluczowymi mechanizmami są w tym zakresie kryteria wyboru projektów, w których odnaleźć można preferencje dotyczące grup wrażliwych. Kwestia kryteriów omówiona została w dalszej części niniejszego podrozdziału.

Kwestię zgodności z zasadami horyzontalnymi podjęto także w analizie kryteriów wyboru projektów. Ocena ekspercka kryteriów wyboru projektów w kontekście zgodności z zasadami horyzontalnymi (takimi jak niedyskryminacja, równość szans,

zrównoważony rozwój, ochrona środowiska, DNSH oraz wynikającymi z Karty Praw Podstawowych i postanowień Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych) wymagała w pierwszej kolejności zidentyfikowania wszystkich kryteriów, które bezpośrednio lub pośrednio nawiązywały swoimi wymaganiami do tych zasad. Poniżej znajduje się lista tych zidentyfikowanych kryteriów – została ona przygotowana w podziale na kryteria zgodności z zasadami horyzontalnymi (które w najbardziej bezpośredni sposób nawiązują do analizowanych zasad), kryteria, które w swojej treści nawiązują do konkretnych zasad (ale nie będące jednocześnie kryteriami z kategorii horyzontalnych) oraz kryteria nawiązujące do zasad horyzontalnych pośrednio (szczegółowo).

Należy zaznaczyć, że między prezentowanymi kryteriami Działania, które je uwzględniły mogą się powtarzać, co wynika z faktu zastosowania różnych kryteriów wyboru projektów w ramach różnych typów projektów jednego Działania - ponadto w przypadku niektórych kryteriów ich nazwy nie różnią się od siebie, ale różnice występują na poziomie ich definicji. Wśród poniższych kryteriów wyboru projektów nie znalazły się Działania: 1.3, 1.4, 2.6, 2.7, 2.17, 5.20, 6.6, 6.12. W okresie prowadzenia desk research, nie były jeszcze dostępne zatwierdzone katalogi tych kryteriów – desk research obejmowało katalogi kryteriów zatwierdzone lub zmienione przez KM do dnia 12.05.2026 r. Przeanalizowanych zostało w związku z tym 86 katalogów kryteriów.

Kryteria zgodności z zasadami horyzontalnymi:

- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej: definicja kryterium jest niezmienna dla Działań EFRR i EFS+. Różnica polega na znaczeniu kryteriów. Według definicji, ocenie podlega zgodność projektu z Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej.
  - Kryterium obligatoryjne, EFRR;
  - Kryterium obligatoryjne, podlegające uzupełnieniu lub poprawie na wezwanie IP FEP, EFS+.
- Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych: definicja kryterium jest niezmienna dla Działań EFRR i EFS+. Różnica polega na znaczeniu kryteriów. Według definicji, ocenie podlega zgodność projektu z Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych.
  - Kryterium obligatoryjne, EFRR;
  - Kryterium obligatoryjne, podlegające uzupełnieniu lub poprawie na wezwanie IP FEP, EFS+.

- Zasada równości kobiet i mężczyzn: w przypadku tego kryterium, istnieją różnice dla definicji w Działaniach EFRR i EFS+, jak również w przypadku znaczenia kryterium.
  - Kryterium obligatoryjne, EFRR: oceniana jest zgodność projektu z zasadą równości kobiet i mężczyzn poprzez wymóg analizy zgodności, zaplanowanie działań zmniejszających nierówności w razie potrzeby, zapewnienie mechanizmów zapobiegających dyskryminacji lub udowodnienie neutralności projektu wobec zasady.
  - Kryterium obligatoryjne podlegające uzupełnieniu lub poprawie na wezwanie IP FEP, EFS+: kryterium ocenia zgodność projektu ze standardem minimum realizacji zasady równości kobiet i mężczyzn – co oznacza zaplanowanie działań wyrównujących szanse dla płci znajdującej się w gorszym położeniu oraz tworzenie mechanizmów zapobiegających dyskryminacji i wykluczeniu ze względu na płeć.
- Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami: w przypadku tego kryterium, istnieją różnice dla definicji w Działaniach EFRR i EFS+, jak również w przypadku znaczenia kryterium.
  - Kryterium obligatoryjne, EFRR: kryterium to ocenia zgodność projektu z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami – weryfikowane jest również spełnianie standardów architektonicznych, standardów dostępności oraz warunków w zakresie równości szans i niedyskryminacji.
  - Kryterium obligatoryjne, podlegające uzupełnieniu lub poprawie na wezwanie IP FEP, EFS+: kryterium to ocenia występowanie pozytywnego wpływu na realizację zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami – doprecyzowane zostało, że pozytywnym wpływem będzie dostępność dla wszystkich użytkowników oraz spełnianie standardów dostępności.
- Zasada zrównoważonego rozwoju, w tym zasada DNSH: w przypadku tego kryterium, istnieją różnice dla definicji w Działaniach EFRR i EFS+ (także w ramach tych funduszy), jak również w przypadku znaczenia kryterium.
  - Kryterium obligatoryjne, EFRR, Priorytet 1: ocenie podlega czy projekt jest zgodny z zasadami ochrony środowiska, w tym zgodność z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz zgodność z zasadą DNSH.

- Kryterium obligatoryjne, EFRR, Priorytet 2, 3, 4, 6, 7, oprócz wsparcia pozadotacyjnego: ocenie podlega czy projekt jest zgodny z zasadami ochrony środowiska, w tym spełnianie zasady zrównoważonego rozwoju, „nie czynienia poważnych szkód" w odniesienia do wymienionych celów środowiskowych (łagodzenia zmian klimatu, adaptacji do zmian klimatu, zrównoważonego wykorzystywania i ochrony zasobów wodnych i morskich, gospodarki o obiegu zamkniętym, zapobiegania zanieczyszczeniu powietrza, wody i gleby i jego kontroli, ochrony i odbudowy bioróżnorodności oraz ekosystemów).
- Kryterium obligatoryjne, EFRR, wsparcie pozadotacyjne, Działanie 2.5, 2.8, 2.14: kryterium ocenia zgodność projektu z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz czy projekt „nie czyni poważnych szkód – oznacza to zgodność z koncepcją zrównoważonego rozwoju w zakresie zastosowanych rozwiązań proekologicznych, postępu społecznego i wzrostu gospodarczego, a także zmianą postaw i upowszechnianiem ekologicznych praktyk.
- Kryterium obligatoryjne podlegające uzupełnieniu lub poprawie na wezwanie IP FEP, EFS+ (priorytet 5) poza wsparciem pozadotacyjnym oraz priorytet 8 i 9 (pomoc techniczna): kryterium ocenia zgodność projektu z koncepcją zrównoważonego rozwoju, a zatem w zakresie zastosowanych rozwiązań proekologicznych, postępu społecznego i wzrostu gospodarczego, a także z zasadą „nie czyń poważnych szkód" ukierunkowaną na zmianę postaw i upowszechnianie ekologicznych praktyk.
- Kryterium obligatoryjne, EFS+, wsparcie pozadotacyjne, Działanie 5.10: kryterium ocenia zgodność projektu z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz czy projekt „nie czyni poważnych szkód – oznacza to zgodność z koncepcją zrównoważonego rozwoju w zakresie zastosowanych rozwiązań proekologicznych, postępu społecznego i wzrostu gospodarczego, a także zmianą postaw i upowszechnianiem ekologicznych praktyk.

Kryteria <u>bezpośrednio</u> nawiązujące do zasad horyzontalnych:

- <u>Kryteria, które sprawdzają zgodność projektu z zasadą DNSH</u>:
  - Sposób realizacji projektu: kryterium merytoryczne, wykonalności, obligatoryjne, Działanie 1.5;

- Wpisywanie się w zasadę DNSH w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym: kryterium merytoryczne, strategiczne, fakultatywne, Działanie: 4.1, 4.2;
- Zasada DNSH: kryterium merytoryczne, strategiczne, fakultatywne, Działanie: 1.5, 2.2, 2.3, 2.10. 2.11, 2.15, 2.16, 3.2, 3.3, 6.4, 6.7, 6.8, 6.9;
- Zasada DNSH: kryterium merytoryczne, strategiczne, obligatoryjne, Działanie 7.1;
- Zasada DNSH: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe, Działanie: 1.1, 2.1, 2.9, 2.12, 2.13, 3.1, 6.1, 6.2, 6.10, 6.11.

- Kryteria, które sprawdzając zgodność z Unijnymi i krajowymi przepisami z zakresu ochrony środowiska:
  - Procedura oceny oddziaływania na środowisko: kryterium merytoryczne, wykonalności, obligatoryjne, Działanie: 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.9, 2.10, 2.11, 2.12, 2.13, 2.15, 2.16, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2, 6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 6.5, 6.7, 6.8, 6.9, 6.10, 6.11, 7.1;
  - Ukierunkowanie tematyczne wsparcia – kompetencje/kwalifikacje w sektorach związanych ze środowiskiem, klimatem, energią, gospodarką o obiegu zamkniętym oraz biogospodarką: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe: Działanie 5.9;
  - Ukierunkowanie tematyczne wsparcia – kompetencje/kwalifikacje w sektorach związanych ze środowiskiem, klimatem, energią, gospodarką o obiegu zamkniętym oraz biogospodarką – ISP, branże kluczowe: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe: Działanie 5.9.
- Kryteria, które sprawdzają zgodność projektu z Wytycznymi dotyczącymi realizacji zasad równościowych:
  - Promocja projektu: kryterium merytoryczne, wykonalności, obligatoryjne: Działanie: 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.9, 2.10, 2.11, 2.12, 2.13, 2.15, 2.16, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2, 5.8, 6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 6.5, 6.6, 6.7, 6.8, 6.9, 6.10, 7.1;
  - Równość, włączenie społeczne, niedyskryminacja: kryterium merytoryczne, strategiczne, fakultatywne: Działanie 4.2;
  - Wyrównanie szans grup zagrożonych dyskryminacją: kryterium merytoryczne, strategiczne, fakultatywne: Działanie: 3.2, 3.3;
  - Wyrównanie szans grup zagrożonych dyskryminacją: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe: Działanie 3.1;

- Status projektu zintegrowanego: kryterium merytoryczne, kryterium statusu projektu zintegrowanego, obligatoryjne, Działanie: 5.7, 5.17, 5.18, 6.2.

Kryteria pośrednio nawiązujące do zasad horyzontalnych:

- Kryteria nawiązujące do dyskryminacji ogółem (niepodejmowania przez realizatorów projektów działań dyskryminujących lub preferowania wsparcia osób zagrożonych dyskryminacją):
  - Kwalifikowalność podmiotu/zdolność prawna wnioskodawcy: kryterium formalne, obligatoryjne: Działanie: 1.2, 1.6, 2.5, 2.8, 2.14, 5.10;
  - Kwalifikowalność wnioskodawcy/partnerów: kryterium formalne, obligatoryjne: Działanie: 1.1, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.9, 2.10, 2.11, 2.12, 2.13, 2.15, 2.16, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2, 5.1, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7, 5.8, 5.9, 5.11, 5.13, 5.14, 5.16, 5.17, 5.21, 6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 6.5, 6.7, 6.8, 6.10, 6.11, 7.1;
  - Kwalifikowalność wnioskodawcy/partnerów: kryterium formalne, obligatoryjne podlegające uzupełnieniu lub poprawie na wezwanie IZ/IP FEP: Działanie: 5.1, 5.2, 5.3, 5.8, 5.12, 5.15, 5.16, 5.17, 5.18, 5.19, 8.1, 9.1;
  - Specyfika grupy docelowej: kryterium merytoryczne, strategiczne, obligatoryjne: Działanie: 5.12, 5.18, 5.19;
  - Specyfika grupy docelowej: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe: Działanie: 5.6, 5.9, 5.11, 5.13, 5.17.
- Kryteria nawiązujące do wprowadzania rozwiązań wspierających osoby z niepełnosprawnościami w ramach realizacji projektów:
  - Specyfika grupy docelowej: kryterium merytoryczne, strategiczne, obligatoryjne: Działanie: 5.12, 5.18, 5.19;
  - Kompleksowość projektu: kryterium merytoryczne, strategiczne, obligatoryjne, Działanie 4.2;
  - Kompleksowość projektu: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe: Działanie: 2.1, 6.11;
  - Kompleksowość projektu zintegrowanego: kryterium merytoryczne, wykonalności, punktowe, Działanie 6.1;
  - Potencjał instytucji: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe, Działanie 5.8;
  - Profil projektu: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe, Działanie 6.10;

- Ukierunkowanie wsparcia: kryterium merytoryczne, strategiczne, obligatoryjne podlegające uzupełnieniu lub poprawie na wezwanie IZ FEP, Działanie 5.8;
- Wykorzystanie zasobów lub modeli wypracowanych na poziomie centralnym: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe, Działanie: 5.7, 5.8;
- Zakres diagnozy potrzeb: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe, Działanie 5.7;
- Zgodność z celami i logiką wsparcia w Działaniu: kryterium formalne, obligatoryjne, Działanie: 6.1, 6.2;
- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania: kryterium formalne, obligatoryjne, Działanie 6.3, 6.4, 6.5;
- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania: kryterium formalne, obligatoryjne podlegające uzupełnieniu lub poprawie na wezwanie IZ/IP FEP, Działanie 5.2, 5.11, 5.17, 5.18.

- Kryteria nawiązujące do równości płci i aktywizacji zawodowej kobiet w ramach realizacji projektów:
  - Jakość szkoleń: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe, Działanie 5.4;
  - Profil projektu: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe, Działanie 5.4;
  - Specyfika grupy docelowej: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe, Działanie 5.4, 5.17;
  - Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania: kryterium formalne, obligatoryjne podlegające uzupełnieniu lub poprawie na wezwanie IZ FEP, Działanie: 5.4, 5.7, 5.8.
- Kryteria nawiązujące do dbania o środowisko i ochrony przyrody w ramach realizacji projektów:
  - Element wyspy energetycznej: kryterium merytoryczne, strategiczne, fakultatywne, Działanie 2.2;
  - Element wyspy energetycznej: kryterium merytoryczne, wykonalności, fakultatywne, Działanie 2.3;
  - Element wyspy energetycznej: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe, Działanie 2.1;

- Europejskie zasady jakości (dotyczy wyłącznie drugiego i trzeciego typu projektu): kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe, Działanie 6.10;
- Europejskie zasady jakości (dotyczy wyłącznie inwestycji w obszarze kultury mających wpływ na dziedzictwo kulturowe): kryterium merytoryczne, strategiczne, obligatoryjne, Działanie 7.1;
- Korytarze ekologiczne: kryterium merytoryczne, strategiczne, fakultatywne, Działanie 2.15, 2.16;
- Krajobrazy priorytetowe: kryterium merytoryczne, strategiczne, fakultatywne, Działanie 2.15, 2.16;
- Obiekty infrastruktury służące poprawie bezpieczeństwa: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe, Działanie 6.11;
- Obszary Natura 2000: kryterium merytoryczne, strategiczne, fakultatywne, Działanie 2.15, 2.16;
- Potrzeba realizacji projektu: kryterium merytoryczne, strategiczne, obligatoryjne, Działanie: 2.10, 2.11;
- Potrzeba realizacji projektu: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe, Działanie 2.9;
- Profil projektu: kryterium merytoryczne, strategiczne, obligatoryjne, Działanie: 3.2, 3.3., 4.1;
- Profil projektu: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe, Działanie 3.1;
- Zakres rzeczowy projektu: kryterium merytoryczne, wykonalności, obligatoryjne, Działanie: 3.1, 3.2, 3.3, 6.11, 7.1;
- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania: kryterium formalne, Kryteria zgodności z FEP 2021-2027 i dokumentami programowymi, obligatoryjne, Działanie: 2.9, 2.10, 2.11, 5.6.

- Kryteria nawiązujące do zwalczania wykluczenia społecznego i marginalizacji społecznej w ramach realizacji projektów:
  - Krajowe Obszary Strategicznej Interwencji: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe, Działanie: 5.4, 5.6, 5.7, 5.8, 5.9, 5.11, 5.17, 5.21, 6.1, 6.10, 6.11;
  - Lokalizacja: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe, Działanie: 5.4, 5.11, 5.17;

- Lokalizacja (dotyczy projektów z zakresu infrastruktury podstawowej opieki zdrowotnej): kryterium merytoryczne, strategiczne, fakultatywne: 6.8, 6.9;
- Profil projektu: kryterium merytoryczne, strategiczne, punktowe, Działanie 6.11;
- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania: kryterium formalne, Kryteria zgodności z FEP 2021-2027 i dokumentami programowymi, obligatoryjne podlega uzupełnieniu lub poprawie na wezwanie IZ FEP: Działanie: 5.12, 5.13, 5.17, 5.18, 5.19;
- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla naboru: kryterium formalne, Kryteria zgodności z FEP 2021-2027 i dokumentami programowymi, obligatoryjne podlega uzupełnieniu lub poprawie na wezwanie IZ FEP: Działanie: 5.8, 5.11, 5.16, 5.17.

We wszystkich Działaniach Programu wykorzystywany jest zestaw pięciu bazowych kryteriów zgodności z zasadami horyzontalnymi. Dwa pierwsze kryteria, odnoszące się do KPP oraz KPON są niezmienne w definicji pomiędzy oboma funduszami. Różnice pojawiają się w przypadku pozostałych trzech kryteriów – jeśli chodzi o kryterium stosowania się do zasady równości płci oraz równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, to różnice te występują, ale niezależnie od funduszu wymagają od wnioskodawców wprowadzania działań antydyskryminacyjnych oraz nie prowadzenia działań dyskryminacyjnych. Najgłębsza różnica identyfikowana jest w przypadku kryterium zasady zrównoważonego rozwoju, w tym zasady DNSH – aczkolwiek i w tym przypadku w obu funduszach kryterium to nawiązuje do prowadzenia działań ochrony środowiska oraz zmiany postaw i upowszechniania ekologicznych praktyk.

Biorąc pod uwagę, że w skład polityk horyzontalnych wchodzi polityka niedyskryminacji, równości kobiet i mężczyzn, zrównoważonego rozwoju, DNSH oraz zgodność z dokumentacją KPP i KPON, to należy uznać te warunki brzegowe wyboru projektów za spełnione.

W Programie zastosowane zostały kryteria odnoszące się w swojej treści (lub nawet nazwie) do powyższych zasad bezpośrednio. Warto wspomnieć, że zdecydowana większość tych kryteriów (a odnosiły się one do zasady DNSH, przepisów z zakresu ochrony środowiska, wytycznych dotyczących zasad równościowych i zasad horyzontalnych) występowały prawie tylko w Działaniach EFRR (wyjątek stanowią Działania Priorytetu 5). Kryteria te przede wszystkim odnosiły się do spełniania określonych zasad, procedur i prowadzenie promocji projektu.

Ostatnią wymienioną kategorią kryteriów wyboru projektów nawiązujących do polityk horyzontalnych były kryteria nawiązujące do nich pośrednio. Warto wspomnieć na początku o jednej grupie kryteriów w tej kategorii, a konkretnie o kryteriach dotyczących kwalifikowalności podmiotów realizujących projekt – należy o nich wspomnieć osobno, gdyż stanowią one wyjątek ogólnego i szerokiego wymogu. Poza tego typu kryteriami, pozostałe wymienione kryteria nawiązują szczegółowo do konkretnych zakresów Działań, takich jak przykładowo dostosowanie kształcenia / infrastruktury do potrzeb uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, stosowania rozwiązań proekologicznych czy zmniejszających zjawisko wykluczenia społecznego.

System wyboru projektów poprzez kryteria wyboru zdaje się więc stosować do zasad horyzontalnych UE – spełniane są nie tylko warunki brzegowe, ale również stosowane są kryteria wyboru projektów, które w sposób ogólny lub szczegółowy mogą zarówno wzmacniać wymóg stosowania się do pięciu podstawowych zasad, jak również w zależności od zakresu Działań wspierać pożądane w zasadach grupy docelowe / cele Programu.

Kwestia zgodności z zasadami horyzontalnymi była także podejmowana w ramach badania jakościowego, gdzie zwrócono przede wszystkim uwagę na następujące kwestie:

- **Kluczowe znaczenie kryteriów wyboru projektów w zapewnieniu zgodności projektów z zasadami horyzontalnymi** – Podkreślono, że dla zapewnienia zgodności realizowanych projektów z zasadami horyzontalnymi kluczowe znaczenie mają kryteria wyboru projektów. Rozbudowany katalog kryteriów wyboru projektów pozwala na wieloaspektową weryfikację i ocenę wpisywania się planowanych przedsięwzięć w poszczególne zasady horyzontalne.
- **Duża odmienność w podejściu do oceny zgodności z zasadami horyzontalnymi w bieżącej perspektywie w porównaniu do poprzedniego okresu finansowania** – Uczestnicy badania jakościowego wskazali na to, że w FEP mamy do czynienia ze znacznie bardziej rozbudowanym zakresem weryfikacji zgodności projektów z zasadami horyzontalnymi, na co składa się zarówno bardziej złożona typologia zasad horyzontalnych i dokumentów definiujących aktualne zasady horyzontalne, jak i bardziej rozbudowany aparat oceny i katalog kryteriów wyboru projektów. Szczególnie w początkowym okresie finansowania powodowało to różnego rodzaju trudności zarówno po stronie wnioskodawców i osób

oceniających, co niwelować miały działania szkoleniowo-informacyjne wspierające obie te kategorie interesariuszy. Aktualnie skala tych trudności, natomiast nadal kwestia wykazania zgodności projektu z zasadami horyzontalnymi stanowi istotne obciążenie dla wnioskodawców.

- **Konieczność monitorowania na etapie procedur kontrolnych sposobu realizacji w projektach zasad horyzontalnych, a w szczególności zrealizowania w tym zakresie działań zadeklarowanych we wniosku o dofinansowanie** – W badaniu jakościowym zwrócono uwagę na fakt, iż nawet pomimo rozbudowanych wymagań informacyjnych na etapie oceny, zapisy wniosku o dofinansowanie odnoszące się do kwestii realizacji zasad horyzontalnych mają charakter deklaracji wnioskodawcy. Kluczowego znaczenia nabiera w związku z tym weryfikacja faktycznej realizacji działań zadeklarowanych we wniosku o dofinansowanie, chociażby na etapie procedur kontrolnych.
- **Zgłaszanie wątpliwości co do pogłębionej analizy zgodności projektów z zasadami horyzontalnymi w odniesieniu do wszystkich rodzajów interwencji** – Część uczestników badania jakościowego zgłaszała wątpliwości do obowiązującego w bieżącej perspektywie finansowej podejścia, w którym stosuje się tak samo złożone i rozbudowane podejście do oceny zgodności z zasadami horyzontalnymi bez uwzględniania specyfiki naborów i rodzajów projektów. Podkreślano przy tym, że należałoby dostosować podejście w ocenie do tego, jakie znaczenie mają poszczególne zasady horyzontalne w określonych obszarach interwencji.
  W kontekście powyższej uwagi można by zaproponować dwutorowy model oceny zgodności z zasadami horyzontalnymi: (1) wymaganie pogłębionych informacji na temat sposobu realizacji zasad horyzontalnych zidentyfikowanych jako adekwatne / kluczowe dla danego obszaru interwencji / rodzaju projektu, (2) ograniczenie się do uproszczonych informacji lub oświadczeń potwierdzających zgodność projektu z zasadami horyzontalnymi w odniesieniu do tych zasad, które nie mają charakteru adekwatnego / kluczowego dla danego obszaru interwencji. Niezależnie od stosowanego dla danej zasady horyzontalnej sposobu oceny, na etapie kontroli projektu weryfikowana byłaby zgodność realizacyjna z każdą obowiązującą zasadą horyzontalną.

7.1.5. Podsumowanie

Rozważania niniejszego podrozdziału warto syntetycznie podsumować odnosząc się do wspomnianych na jego początku pytań badawczych i przypisanych do nich wątków doprecyzowujących.

System wyboru projektów FEP 2021-2027 został zaprojektowany w sposób zapewniający wysoki poziom przejrzystości, bezstronności oraz równego traktowania wnioskodawców. Analiza dokumentacji wykazała jego zgodność z wymaganiami rozporządzenia ogólnego UE, ustawy wdrożeniowej oraz Wytycznych dotyczących wyboru projektów na lata 2021-2027. Przejrzystość procesu wzmacniają jednoznacznie określone role instytucji, sformalizowane procedury oceny, mechanizmy zarządzania konfliktem interesów oraz publikowanie kompletu dokumentów konkursowych. Zidentyfikowane problemy miały charakter punktowy i nie podważały transparentności całego systemu.

Harmonogram naborów zasadniczo umożliwia sprawną organizację procesu wyboru projektów i stanowi użyteczne narzędzie planowania zarówno dla instytucji, jak i potencjalnych wnioskodawców. Jednocześnie badanie wykazało, że jego użyteczność ograniczały stosunkowo częste aktualizacje oraz przesunięcia terminów naborów, które utrudniały planowanie przygotowania projektów. Mimo tych zmian nie stwierdzono, aby wpływały one w istotny sposób na sprawność procesu oceny lub realizację Programu.

Przyjęte procedury wyboru projektów oceniono jako skuteczne i w większości przypadków łatwe do wdrożenia. Rozwiązania organizacyjne umożliwiają sprawne przeprowadzenie oceny projektów oraz zapewniają jednolity sposób postępowania. Jednocześnie wskazano możliwość dalszego upraszczania niektórych elementów procedur oraz ograniczania nadmiernej formalizacji wybranych etapów procesu.

System wyboru projektów ogranicza obciążenia administracyjne w zakresie wynikającym z obowiązujących regulacji prawnych, jednak nie eliminuje ich całkowicie. Największe obciążenia dla wnioskodawców wynikają z wymogów ustawowych i krajowych wytycznych, a nie z rozwiązań przyjętych na poziomie FEP. Potencjał dalszych usprawnień dotyczy przede wszystkim uproszczenia dokumentacji oraz ograniczenia zakresu informacji wymaganych na etapie składania wniosków wszędzie tam, gdzie nie jest to niezbędne z punktu widzenia prawidłowej oceny projektu.

System informacyjny i szkoleniowy stanowi istotne wsparcie dla potencjalnych wnioskodawców. Informacje o naborach są powszechnie dostępne i publikowane z wykorzystaniem wielu kanałów komunikacji, a szkolenia, webinaria, konsultacje

oraz materiały informacyjne ułatwiają przygotowanie poprawnych wniosków o dofinansowanie. Jednocześnie badanie wskazało potrzebę dalszego rozwijania działań wyjaśniających interpretację bardziej złożonych kryteriów oraz zwiększenia stabilności i przewidywalności komunikacji dotyczącej zmian w dokumentacji konkursowej.

W konsekwencji system wyboru projektów FEP 2021-2027 w wysokim stopniu spełnia wymagania przejrzystości, bezstronności i równego traktowania wnioskodawców. Zastosowane metodyki i procedury są adekwatne oraz zgodne z obowiązującymi regulacjami, a system zapewnia szeroki dostęp do informacji i wsparcia dla potencjalnych beneficjentów. Obszary wymagające dalszego doskonalenia dotyczą przede wszystkim zwiększenia stabilności harmonogramów naborów czy ograniczenia wybranych obciążeń administracyjnych.

System wyboru projektów został zaprojektowany w sposób wspierający wybór przedsięwzięć najlepiej realizujących cele FEP 2021-2027. Konstrukcja kryteriów oraz metodyk oceny zapewnia powiązanie procesu selekcji z logiką interwencji Programu, umożliwiając preferowanie projektów o największym potencjale osiągania zakładanych rezultatów i wskaźników.

Przyjęty podział na tryb konkurencyjny i niekonkurencyjny został oceniony jako zasadniczo adekwatny do specyfiki poszczególnych Działań. Tryb konkurencyjny stosowany jest tam, gdzie możliwe jest wyłonienie najlepszych projektów spośród wielu potencjalnych, natomiast tryb niekonkurencyjny znajduje uzasadnienie w przypadku przedsięwzięć o strategicznym charakterze, wynikających z dokumentów programowych lub powierzonych ustawowo określonym podmiotom. Badanie nie wykazało przypadków systemowego niewłaściwego doboru sposobu wyboru projektów.

Reasumując system wyboru projektów FEP 2021-2027 w dużym stopniu odpowiada logice interwencji Programu, jego celom szczegółowym oraz potrzebom wnioskodawców i otoczenia społeczno-gospodarczego. Zarówno zastosowane metodyki, jak i dobór konkurencyjnych oraz niekonkurencyjnych sposobów wyboru projektów należy uznać za trafne i adekwatne.

Sekwencja naborów została zaplanowana w sposób sprzyjający realizacji celów Programu oraz umożliwiający przygotowanie projektów komplementarnych, zwłaszcza w obszarach wymagających powiązania różnych typów interwencji. Przyjęty harmonogram naborów generalnie zapewnia warunki do sprawnej kontraktacji i certyfikacji środków. IZ wykorzystywała harmonogram jako istotne

narzędzie zarządzania wdrażaniem Programu, dostosowując go do zmieniających się uwarunkowań. Elastyczność ta pozytywnie wpływała na tempo realizacji Programu, choć częste zmiany harmonogramów były również pewnego rodzaju ograniczeniem, które utrudniało długofalowego planowanie dla części wnioskodawców.

Podsumowując, sposób planowania i organizacji naborów pozytywnie wpływa na skuteczność wdrażania FEP 2021-2027 oraz wspiera terminową kontraktację środków. Największym wyzwaniem w tym zakresie jest zwiększenie stabilności harmonogramów, dążenie do równomiernego rozplanowywania naborów oraz ograniczenie rozdrobnienia naborów niekonkurencyjnych.

System wyboru projektów skutecznie wspiera realizację zasad horyzontalnych Unii Europejskiej poprzez uwzględnienie ich zarówno na poziomie kryteriów wyboru projektów, jak i procedur oceny. Wymogi dotyczące równości szans, niedyskryminacji, dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, Karty Praw Podstawowych UE, Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami oraz zasady DNSH zostały włączone do systemu w sposób zapewniający ich obligatoryjną weryfikację podczas oceny projektów.

Mechanizmy wspierające potencjalnych wnioskodawców będących przedstawicielami grup wrażliwych dotyczą przede wszystkim kryteriów wyboru projektów, a nie kwestii systemowych czy proceduralnych. Badanie nie wykazało jednocześnie występowania rozwiązań o charakterze dyskryminacyjnym, choć wskazano możliwość dalszego rozwijania działań wspierających prawidłową interpretację wymogów dotyczących zasad horyzontalnych.

Podsumowując, system wyboru projektów FEP 2021-2027 jest zgodny z zasadami horyzontalnymi UE i skutecznie wspiera ich realizację na etapie wyboru projektów. Zastosowane rozwiązania zapewniają uwzględnianie wymogów równościowych, środowiskowych i dostępnościowych.

7.2. OCENA SPRAWNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI ORGANIZACJI PROCESU OCENY PROJEKTÓW

Poniższy podrozdział obejmuje kwestie szczegółowe odnoszące się do następujących pytań badawczych:

- W jakim stopniu sposób organizacji procesu oceny projektów zapewnia sprawny przebieg oraz efektywne wykorzystanie zasobów ludzkich i systemowych?
- W jakim stopniu procedura/system odwoławczy umożliwia sprawną, obiektywną i przejrzystą weryfikację ocen projektów?

7.2.1. Sposób organizacji procesu oceny projektów

W niniejszej części udzielono odpowiedzi na pytanie badawcze: „W jakim stopniu sposób organizacji procesu oceny projektów zapewnia sprawny przebieg oraz efektywne wykorzystanie zasobów ludzkich i systemowych?".

7.2.1.1. Potencjał kadrowy i system rekrutacji oceniających

Analiza potencjału kadrowego i systemu rekrutacji oceniających dotyczy tego, jak oceniany jest potencjał kadrowy i system rekrutacji oceniających.

W badaniu jakościowym oceniono potencjał kadrowy i system rekrutacji oceniających generalnie pozytywnie. Dostrzeżono wprawdzie przejściowe problemy występujące w przypadku kumulacji naborów (które miały jednak miejsce przede wszystkim w początkowej fazie wdrażania FEP), ale jednocześnie zwrócono uwagę, że nawet w takich wymagających sytuacjach podejmowane były odpowiednie decyzje dotyczące rozplanowania naborów i właściwego zagospodarowania potencjału kadrowego (zarówno wewnętrznego, tj. pracowników poszczególnych instytucji zaangażowanych w realizację Programu, jak i zewnętrznego, tj. ekspertów wchodzących w skład Komisji Oceny Projektów).

W ramach jakościowego rozwijania potencjału kadrowego zaangażowanego w proces oceny i wyboru projektów realizowane są działania szkoleniowe, które dotyczą zagadnień istotnych dla przeprowadzenia oceny w ramach danego naboru i które adresowane są do członków KOP. Pozwalają one w rezultacie także utrzymać odpowiedni poziom spójności ocen.

Jeśli chodzi o ekspertów zewnętrznych, to poza szkoleniami ich przygotowanie merytoryczne jest zapewniane poprzez weryfikację wykształcenia i doświadczenia

zawodowego na etapie rekrutacji do wykazu ekspertów. Jednocześnie, zasygnalizowany został problem ich ograniczonej dostępności w niektórych obszarach, co stanowi szczególny problem dla przewodniczących / sekretarzy KOP i niekorzystnie wpływa na czas trwania czynności przygotowawczych do właściwego procesu oceny. Dodatkowym utrudnieniem jest tutaj niewystarczająca funkcjonalność wykazu ekspertów (brak szczegółowych informacji o doświadczeniu i kwalifikacjach eksperta, brak telefonicznych danych kontaktowych, częściowa nieaktualność danych). Pojawiały się także pojedyncze opinie wskazujące na to, że czynnikiem utrudniającym skuteczną rekrutację ekspertów mogą być nieatrakcyjne stawki wynagrodzenia (szczególnie w przypadku ekspertów najbardziej doświadczonych i o wysokim stopniu specjalizacji).

Potencjał kadrowy, gdy jest niewystarczający w wymiarze ilościowym lub jakościowym, może być także przyczyną występowania określonych problemów podczas przygotowywania, składania lub oceny wniosków o dofinansowanie. Na poniższym wykresie przedstawiono dane odnoszące się do tego, czy wnioskodawcy natrafili na jakiekolwiek problemy na którymś z tych etapów, a w dalszej części przeprowadzono identyfikację ewentualnych problemów, co pozwoliło na stwierdzenie, czy są one powiązane z potencjałem kadrowym instytucji zaangażowanych w proces wdrażania FEP.

Wykres 14. Występowanie problemów podczas przygotowywania, składania lub oceny wniosków o dofinansowanie

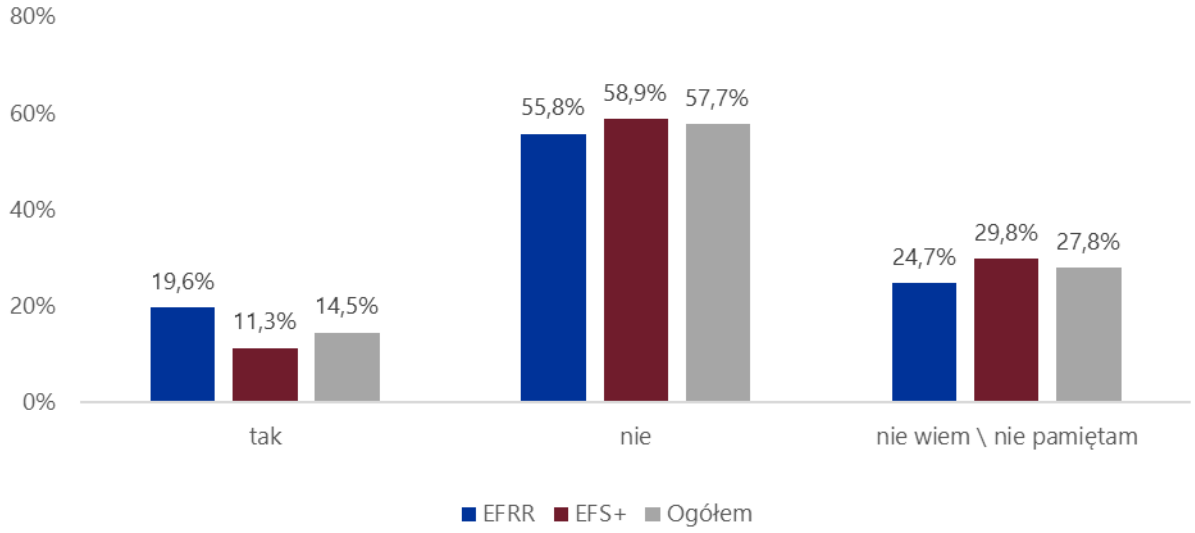

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; EFRR – n=373, EFS+ - n=593, ogółem – n=966

Ponad połowa (57,7%) wszystkich respondentów badania ilościowego stwierdzała, że podczas przygotowania, składania lub oceny wniosków o dofinansowanie nie występowały problemy. O ile różnice między EFRR, a EFS+ w przypadku negacji problemów były nieznaczne, tak w przypadku potwierdzenia występowania problemów mamy już do czynienia z przewagą opinii wnioskodawców EFRR (19,6%) nad opiniami wnioskodawców EFS+ (11,3%). Warto jednocześnie zwrócić uwagę, na stosunkowo wysoki odsetek (27,8%) uczestników badania, którzy nie byli w stanie określić czy wspomniane problemy występowały. Biorąc pod uwagę przeważnie wyższy poziom skomplikowania oraz wymaganej ilości wymaganej dokumentacji w przypadku projektów EFRR należało spodziewać się częstszych wskazań na problemy w przypadku tego obszaru wsparcia.

Respondenci zostali zapytani jakie problemy i trudności pojawiały się w procesie przygotowania, składania i oceny wniosku. Najczęściej zwracali oni uwagę na zbyt duży poziom skompilowania / czasochłonności wniosku o dofinansowanie (np. opisu wskaźników czy studium wykonalności) oraz na zbyt krótki czas przygotowania wniosku i uzyskiwanie wymaganej dokumentacji, czy późniejsze odniesienie się do uwag. Niektórzy respondenci zwracali również uwagę na własne problemy (takie jak problemy kadrowe, zmiany decyzji czy trudności w planowaniu prac projektowych), rozbieżności pomiędzy konsultacjami z IZ/IP czy zapisami dokumentacji naboru a wynikiem oceny, problemy techniczne po stronie IZ/IP związane z systemami takimi jak BUR czy systemami składania wniosków, a także wymóg posiadania podpisu elektronicznego. Warto wspomnieć jeszcze o uwagach pojawiających się sporadycznie w odpowiedziach: skomplikowane wymogi dotyczące zasad horyzontalnych (DNSH) lub zapewnienia dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), brak alternatyw dla wymaganych załączników (np. dokumentów potwierdzających miejsce zamieszkania uczestników), błędne (zdaniem respondentów) oceny projektów oraz zbyt obszerne wymogi formalne względem zakresu projektu.

W kontekście powyższych danych możemy więc stwierdzić, że tak jak w badaniu jakościowym nie zasygnalizowano istotnych problemów odnoszących się do potencjału kadrowego i systemu rekrutacji oceniających, tak również wnioskodawcy nie identyfikują z tym aspektem jakichś istotnych trudności i ograniczeń, które mogłyby się odnosić np. się do niewystarczającego wsparcia ze strony ION.
Co więcej, wracając jeszcze do wyników badania jakościowego, przedstawiciele firm doradczych (stanowiących reprezentację wnioskodawców) podkreślali bardzo dobry przebieg współpracy i komunikacji z IZ/IP FEP.

7.2.1.2. Narzędzia informatyczne wykorzystywane w ocenie

Analiza wykorzystywanych narzędzi informatycznych dotyczy tego, czy wykorzystywane narzędzia informatyczne funkcjonują efektywnie i wspierają przebieg procesu oceny.

W badaniu jakościowym uczestniczyli przedstawiciele różnych kategorii interesariuszy (osoby reprezentujące ION, przewodniczący KOP, eksperci zewnętrzni), co pozwoliło na uchwycenie zróżnicowanych perspektyw w ocenie narzędzi informatycznych wykorzystywanych w ocenie.

Dla każdego z funduszy kluczowe znaczenie w kontekście systemu wyboru projektów mają inne narzędzia informatyczne. W przypadku EFRR jest to WOD2021, który stanowi element Centralnego Systemu Teleinformatycznego (CST), natomiast w przypadku EFS+ jest to system SOWA EFS. W obu przypadkach mamy do czynienia z korzystaniem z centralnych (ogólnokrajowych) systemów informatycznych, co ogranicza (na co zwracano uwagę w badaniu jakościowym) możliwości dostosowywania funkcjonalności tych systemów do specyficznych potrzeb FEP i znaczącą customizację wzoru wniosku o dofinansowanie (która w praktyce ogranicza się do modułów odnoszących się do informacji dodatkowych, które może przekazać wnioskodawca).

W kontekście zakresu omawianego pytania badawczego należy jednak podkreślić, że ww. systemy te nie są w sposób bezpośredni wykorzystywane w samym procesie oceny. Choć bowiem ocena jest prowadzona w sposób elektroniczny, to jednak nie w ramach wspomnianych systemów informatycznych. Sytuacja ta oceniana była dwojako. Z jednej strony podkreślano – i były to także opinie członków KOP – że stosowane rozwiązanie w praktyce ułatwia sam przebieg procesu oceny, gdyż unika się ewentualnych błędów funkcjonowania systemów czy problemów z zapisem kart oceny w systemie zewnętrznym. Obowiązujący system oceny pozwala także oceniającym na pracę z kartami oceny w trybie offline. Osoby oceniające pozytywnie oceniły także łatwość udostępniania „w chmurze" plików niezbędnych do przeprowadzenia oceny przez członka KOP.

Z drugiej strony, część oceniających, którzy pracują w charakterze członków KOP w ramach innych programów, jest przyzwyczajona nie tylko do pełnej elektronizacji procesu oceny, ale jego wkomponowania w narzędzia systemowe. W ich przypadku „ręczne" wypełnianie kart oceny wniosków o dofinansowanie wymaga zmiany przyzwyczajeń. Nie można także abstrahować od faktu, że przyjęte rozwiązanie uniemożliwia w praktyce stosowanie skutecznych narzędzi walidacyjnych w samej karcie oceny.

W bieżącym okresie finansowania raczej nie należy już wprowadzać znaczących zmian w podejściu do wykorzystywania w ocenie narzędzi informatycznych. Z kolei, jeśli chodzi o przyszłą perspektywę finansową kluczowe znaczenie będzie mieć to, w jakiej formule udostępniany będzie system ogólnokrajowy i jakie będą jego możliwości, jeśli chodzi o korzystanie z niego na etapie oceny (dostępność i funkcjonalność modułu oceny). W tym miejscu warto zwrócić natomiast uwagę na bardziej fundamentalną kwestię funkcjonowania ogólnokrajowego systemu informatycznego, która była także sygnalizowana w badaniu jakościowym. Wydaje się, że należy w sposób ostrożny podchodzić do standaryzacji / unifikacji systemów informatycznych wykorzystywanych na etapie aplikowania o wsparcie - należy koncentrować się na standaryzacji tych elementów, które stanowią element ogólnokrajowej sprawozdawczości, przy jednoczesnym dopuszczeniu szerokiego zakresu elastyczności w innych elementach (np. dotyczących skryptu odzwierciedlającego wzór wniosku o dofinansowanie), co pozwoliłoby chociażby na pełne dostosowanie dokumentacji aplikacyjnej do wymagań informacyjnych wynikających z treści kryteriów wyboru projektów.

W kontekście przyszłej perspektywy finansowej zwrócić jednak należy uwagę także na pojawiające się możliwości w zakresie automatyzacji procesów oceny. Skoro zauważalne jest dążenie do coraz większej parametryzacji kryteriów wyboru projektów, to część oceny mogłaby zostać zautomatyzowana, co dałoby oszczędność czasu i możliwość lepszego zagospodarowania zasobów ludzkich. Automatyzacja mogłaby dotyczyć ceny spełniania wybranych kryteriów formalnych (dotyczących np.: okresu realizacji projektu, wielkości projektu / wysokości dofinansowania, kwalifikowalności wnioskodawcy) / merytorycznych (dotyczących np.: określonego poziomu udziału w projekcie wskazanych grup docelowych, stopnia realizacji określonych wskaźników, skali założonych efektów działań projektowych) poprzez: (a) traktowanie automatycznej walidacji treści zawartej w wybranych polach wniosku o dofinansowanie jako narzędzia oceny spełniania wybranych kryteriów wyboru projektów, (b) wdrożenie pilotażowego narzędzia oceny stopnia spełniania wybranych kryteriów wyboru projektów w oparciu o opracowany algorytm lub narzędzia bazujące na dużych modelach językowych.

7.2.1.3. Zarządzanie bezstronnością i konfliktem interesów

Analiza zarządzania bezstronnością i konfliktem interesów dotyczy tego, jak zarządzanie bezstronnością oceniających oraz zarządzanie konfliktem interesów wpływa na system oceny.

Zarządzanie bezstronnością oceniających oraz konfliktem interesów stanowi jeden z podstawowych elementów systemu wyboru projektów, ponieważ bezpośrednio wpływa na wiarygodność, przejrzystość i legalność procesu oceny. Konieczność stosowania odpowiednich mechanizmów w tym zakresie wynika przede wszystkim z Wytycznych dotyczących wyboru projektów na lata 2021–2027, które wskazują bezstronność jako jedną z podstawowych zasad wyboru projektów. Wytyczne podkreślają, że instytucje odpowiedzialne za wybór projektów są zobowiązane do aktywnego zarządzania konfliktem interesów oraz stosowania rozwiązań zapewniających obiektywizm oceny. Zakładają one również, że osoby uczestniczące w procesie oceny powinny zostać wyłączone z oceny projektów w przypadku wystąpienia okoliczności mogących budzić wątpliwości co do ich bezstronności. W praktyce oznacza to konieczność stworzenia formalnych procedur minimalizujących ryzyko wpływu interesów osobistych, zawodowych lub instytucjonalnych na wyniki oceny projektów.

System zarządzania bezstronnością w ramach FEP został zorganizowany w sposób kompleksowy i obejmuje kilka wzajemnie uzupełniających się mechanizmów. Podstawowym narzędziem są obowiązkowe oświadczenia o bezstronności składane przez członków Komisji Oceny Projektów oraz ekspertów uczestniczących w ocenie. Procedury przewidują również obowiązek zgłaszania wszelkich nowych okoliczności, które mogłyby wpłynąć na obiektywizm oceny już po rozpoczęciu prac. Istotnym zabezpieczeniem jest także rozdzielenie funkcji związanych z przygotowaniem projektu od funkcji związanych z jego oceną. Dotyczy to zarówno projektów składanych przez podmioty zewnętrzne, jak i projektów realizowanych przez instytucje uczestniczące we wdrażaniu Programu. Dodatkowo funkcjonują procedury umożliwiające wyłączenie oceniającego z procesu oceny oraz zastąpienie go inną osobą w przypadku stwierdzenia konfliktu interesów.

Kolejnym elementem systemu jest wielopoziomowa organizacja procesu oceny. W ocenę projektów zaangażowane są różne osoby pełniące odmienne role, od członków KOP i ekspertów, przez sekretarzy i przewodniczących komisji, po osoby zatwierdzające wyniki oceny. Taki model ogranicza ryzyko wpływu pojedynczej osoby na ostateczny wynik postępowania oraz zwiększa możliwość wykrywania potencjalnych nieprawidłowości. Uzupełnieniem tych rozwiązań są obowiązki związane z dokumentowaniem procesu oceny, przechowywaniem kart oceny oraz prowadzeniem dokumentacji potwierdzającej przebieg poszczególnych etapów postępowania. Dzięki temu możliwe jest późniejsze odtworzenie procesu podejmowania decyzji oraz weryfikacja prawidłowości przeprowadzonych ocen.

Z punktu widzenia funkcjonowania systemu wyboru projektów mechanizmy służące zapewnieniu bezstronności mają dwojaki wpływ. Z jednej strony generują dodatkowe obowiązki administracyjne związane ze składaniem oświadczeń itd. Jednocześnie, korzyści wynikające ze stosowania tych mechanizmów zdecydowanie przewyższają związane z nimi koszty organizacyjne. Rozwiązania dotyczące bezstronności i zarządzania konfliktem interesów zwiększają wiarygodność systemu wyboru projektów oraz wzmacniają zaufanie do procesu przyznawania środków publicznych. W efekcie wpływają pozytywnie na jakość procesu oceny oraz ograniczają ryzyko występowania nieprawidłowości, które mogłyby prowadzić do konieczności powtarzania oceny, rozstrzygania sporów lub korekt finansowych. Pomimo dodatkowych obciążeń administracyjnych należy więc uznać, że mechanizmy zarządzania bezstronnością są niezbędnym elementem systemu wyboru projektów i stanowią warunek zapewnienia jego prawidłowego funkcjonowania.

W badaniu jakościowym potwierdzono powyższe wyniki oceny eksperckiej, tj. podkreślono funkcjonalność i jednoznaczność procedur dotyczących zarządzania bezstronnością i konfliktem interesów, dostrzegając przy tym związane z nimi i trudne do uniknięcia obciążenia administracyjne. Zwrócono przy tym uwagę, że wymagania i regulacje nadrzędne w zakresie zarządzania bezstronnością i konfliktem interesów mają coraz bardziej restrykcyjny charakter, co w coraz większym stopniu „zabezpiecza" system wyboru projektów, ale wymaga dodatkowego zaangażowania po stronie IZ/IP, jeśli chodzi o sformułowanie odpowiednich procedur działania oraz po stronie ION, jeśli chodzi o późniejsze ich stosowanie w trakcie trwania procesu oceny wniosków o dofinansowanie.

Na zakończenie analizy dotyczącej zarządzania bezstronnością i konfliktem interesów warto zwrócić uwagę na fakt, że w trakcie posiedzeń Komitetu Monitorującego pojawiła się sugestia ze strony przedstawiciela Komisji Europejskiej, by rozwiązania odnoszące się do zapobiegania nadużyciom finansowym i konfliktowi interesów stanowiły nie tylko element procedur kontrolnych i weryfikacyjnych, ale by również odpowiednie zapisy znalazły się w kryteriach wyboru projektów. Stanowiłoby to element zarządzania konfliktem interesów nie tylko na etapie oceny i wyboru projektów, ale także już poza systemem wyboru projektów – na etapie wdrożeniowym. IZ FEP wskazała jednak, że tego rodzaju rozwiązania nie są niezbędne, gdyż system zarządzania i kontroli w ramach FEP zawiera odpowiednie narzędzia mające na celu zapobieganie nadużyciom

finansowym i nieprawidłowościom w wydatkowaniu środków UE oraz unikanie powstawania konfliktu interesów.

7.2.2. Procedura odwoławcza

W niniejszej części udzielono odpowiedzi na pytanie badawcze: „W jakim stopniu procedura / system odwoławczy umożliwia sprawną, obiektywną i przejrzystą weryfikację ocen projektów?". Analiza procedury odwoławczej dotyczy tego, czy protesty i odwołania są rozpatrywane terminowo oraz rzetelnie oraz jakie są rekomendacje usprawnień w procedurze odwoławczej.

Podstawowe ramy funkcjonowania systemu odwoławczego określa Ustawa o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, która definiuje środki odwoławcze przysługujące wnioskodawcom, zasady wnoszenia protestów oraz sposób ich rozpatrywania. Uzupełnieniem tych regulacji są Wytyczne dotyczące wyboru projektów na lata 2021–2027, które określają standardy organizacji procesu wyboru projektów, w tym zasady zapewnienia prawidłowości i przejrzystości procedur odwoławczych. Na poziomie Programu FEP kwestie związane z procedurą odwoławczą zostały doprecyzowane przede wszystkim w OSZiK FEP 2021-2027, który określa podział odpowiedzialności za rozpatrywanie protestów, oraz w Instrukcjach Wykonawczych, opisujących szczegółowy przebieg czynności wykonywanych przez instytucje zaangażowane w procedurę odwoławczą. W opinii ewaluatora procedura odwoławcza została zaprojektowana w sposób sprzyjający sprawnej, obiektywnej i przejrzystej weryfikacji ocen projektów. Jej podstawowe ramy wynikają z Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz Wytycznych dotyczących wyboru projektów na lata 2021–2027 - natomiast szczegółowe rozwiązania organizacyjne zostały uwzględnione w dokumentach FEP. System odwoławczy zapewnia wnioskodawcom możliwość zakwestionowania wyniku oceny projektu, jednocześnie zachowując równowagę pomiędzy ochroną praw wnioskodawców, a potrzebą sprawnego prowadzenia procesu wyboru projektów.

Sprawności procedury odwoławczej sprzyja przede wszystkim jej jednoznaczne uregulowanie oraz precyzyjne określenie terminów i etapów postępowania. Dokumenty regulujące system wyboru projektów jasno określają sposób informowania wnioskodawców o wynikach oceny oraz przysługujących im środkach odwoławczych. Istotne znaczenie ma również fakt, że procedura odwoławcza koncentruje się na weryfikacji prawidłowości przeprowadzonej oceny pod kątem

kryteriów wyboru projektów, a nie na prowadzeniu pełnej oceny projektu od początku. Ogranicza to ryzyko nadmiernego wydłużania procesu wyboru projektów i pozwala na relatywnie szybkie rozstrzyganie sporów dotyczących wyników oceny. Z kolei obiektywizm procedury odwoławczej zapewniany jest przez rozwiązania dotyczące bezstronności oceniających, zarządzania konfliktem interesów oraz możliwości angażowania ekspertów zewnętrznych. Jeśli chodzi natomiast o przejrzystość systemu odwoławczego, to wynika ona przede wszystkim z jednoznacznego określenia zasad, przesłanek oraz trybu wnoszenia i rozpatrywania protestów. Wnioskodawcy otrzymują informacje nie tylko o wyniku oceny projektu, ale również o przysługujących im środkach odwoławczych, terminach ich wniesienia oraz zakresie możliwej weryfikacji. Istotnym elementem przejrzystości jest również obowiązek sporządzania rozstrzygnięć zawierających uzasadnienie sposobu rozpatrzenia protestu. Pozwala to wnioskodawcom zrozumieć przyczyny utrzymania lub zmiany wcześniejszej oceny oraz ogranicza ryzyko podejmowania decyzji o charakterze uznaniowym.

Jeśli chodzi o przeanalizowaną wyżej formalną konstrukcję procedury odwoławczej, to nie zidentyfikowano rozwiązań mogących zaburzać sprawność i skuteczność jej stosowania. W kolejnej części niniejszego podrozdziału przedstawiono wnioski odnoszące się do praktyki składania i rozpatrywania protestów. Bazują one na rzeczywistych doświadczeniach przedstawicieli instytucji oraz wnioskodawców.

W badaniu jakościowym zwrócono uwagę na następujące kwestie dotyczące oceny procedury odwoławczej:

- **Silne uwarunkowanie kształtu procedury odwoławczej regulacjami zawartymi w Ustawie o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz Wytycznych dotyczących wyboru projektów na lata 2021–2027** – Przedstawiciele IZ/IP zwracali uwagę, że rozwiązania proceduralne i instytucjonalne przyjęte w FEP w odniesieniu do procedury odwoławczej stanowią bezpośrednie odzwierciedlenie regulacji centralnych. Dzięki temu występuje pełna zgodność tych rozwiązań z obowiązującym stanem prawnym. Jednocześnie jednak, pewne elementy postrzegane są jako ograniczające autonomię na poziomie regionalnym i utrudniające realizację procedury odwoławczej (np. termin na rozstrzygnięcie protestu, który – nawet z uwzględnieniem możliwego przedłużenia – jest postrzegany jako zbyt krótki, a przede wszystkim niekiedy nieadekwatny do liczby protestów składanych w danym naborze i ich złożoności merytorycznej).

- **Rzetelność rozstrzygania protestów** – W badaniu jakościowym wskazywano, że miarą rzetelności procesu rozstrzygania składanych protestów jest nie tylko obowiązujący w ramach FEP sposób organizacji procedury odwoławczej, ale także ograniczona liczba skarg składanych przez wnioskodawców do sądu, a w przypadku składania takich skarg – ich odrzucanie przez sądy.
- **Konieczność dostosowania terminu rozstrzygania protestów do realnych uwarunkowań** – Jak wskazano wcześniej, niekiedy obowiązujący stały termin na rozstrzygnięcie protestu (21 dni z możliwością jego przedłużenia do 45 dni, co realnie oznacza, że jest to 45 dni) okazuje się być trudny do spełnienia, co wynika z dużej złożoności protestu (np. dużej liczby kryteriów wyboru projektów, których dotyczy protest). W przypadku części protestów może on być z kolei nadmiarowy. Możliwym rozwiązaniem byłoby w tym przypadku nie tyle określanie sztywnego terminu na rozstrzygnięcie każdego protestu, ale stworzenie algorytmu wyznaczania czasu na rozstrzygnięcie protestu, który byłby zależny np. od liczby kryteriów, których dotyczy protest.
- **Transparentność procesu rozstrzygania protestów z perspektywy wnioskodawców** – W badaniu jakościowym uczestniczyli także przedstawiciele sektora doradczego reprezentujący wnioskodawców. Zwrócili oni uwagę na dwie kwestie. Po pierwsze, pomimo zapewnienia wymaganej prawem rozdzielności instytucjonalnej dotyczącej prowadzenia procedury odwoławczej nadal obecne jest postrzeganie tej procedury w taki sposób, że poszczególne instytucje rozstrzygają protesty wnoszone wobec ich własnych decyzji. Pojawiła się w tym kontekście propozycja przeniesienia rozpatrywania protestów do organu strukturalnie odrębnego od instytucji dokonującej oceny pierwotnej, np. poprzez stworzenie wspólnej komisji odwoławczej dla całego Programu, która składałaby się z ekspertów zewnętrznych niezwiązanych zawodowo z bieżącą oceną wniosków o dofinansowanie. Wydaje się jednak (także uwzględniając bieżące problemy z pozyskaniem ekspertów do Komisji Oceny Projektów), że stworzenie takiego podmiotu byłoby bardzo trudne, dyskusyjne jest także to, jak liczne musiałoby to być gremium, by: (a) każdorazowo zapewniać rozstrzygnięcie protestu w terminie, (b) zapewnić dostępność osób posiadających wiedzę i doświadczenie w bardzo różnych obszarach interwencji.
  Po drugie, sygnalizowano, że niekiedy lakoniczność uzasadnień podawanych przy rozstrzygnięciu protestu utrudnia podjęcie decyzji o sensowności dalszej ścieżki odwoławczej. W tym kontekście zaproponowano wprowadzenie

obligatoryjnego standardu uzasadnień rozstrzygnięć protestów, w ramach którego każdy zarzut wnioskodawcy musi mieć osobne, merytoryczne ustosunkowanie się, z odniesieniem do konkretnej dokumentacji projektu. Inne propozycje mające na celu zwiększenie transparentności procedury odwoławczej dotyczyły: publikacji anonimizowanych rozstrzygnięć protestów w wybranych, istotnych systemowo sprawach, co umożliwiłoby budowę orzecznictwa wewnętrznego i zwiększyło przewidywalność rozstrzygania protestów oraz zwiększenia roli mediacji i konsultacji nieformalnych przed wszczęciem formalnej procedury odwoławczej (np. poprzez wymóg rozmowy wyjaśniającej między wnioskodawcą a oceniającym przed wniesieniem protestu).

O ocenę procedury odwoławczej poproszono także samych wnioskodawców, w pierwszej kolejności identyfikując te podmioty, które mają doświadczenie w składaniu protestów.

Wykres 15. Składanie protestów przez wnioskodawców

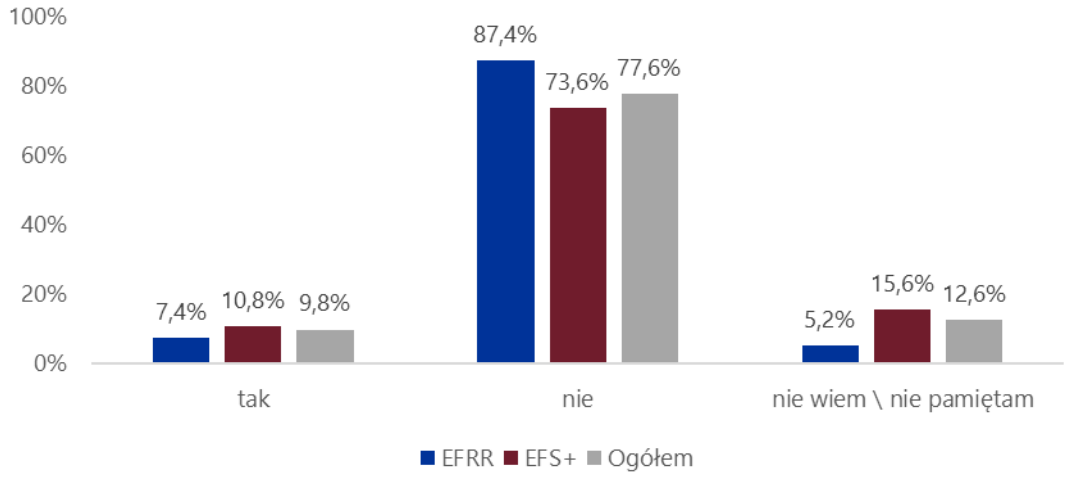

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; EFRR – n=373, EFS+ - n=593, ogółem – n=966

Zdecydowana większość (77,6%) uczestników badania ilościowego nie składała protestów, aczkolwiek relatywnie więcej składało ich wnioskodawców EFS+ (10,8%) niż EFRR (7,4%). Jednocześnie, stosunkowo duża grupa respondentów (15,6%) składających wnioski w ramach EFS+ nie potrafiła stwierdzić, czy ich organizacja składała środek odwoławczy.

Wykres 16. Ocena procesu rozstrzygania protestów

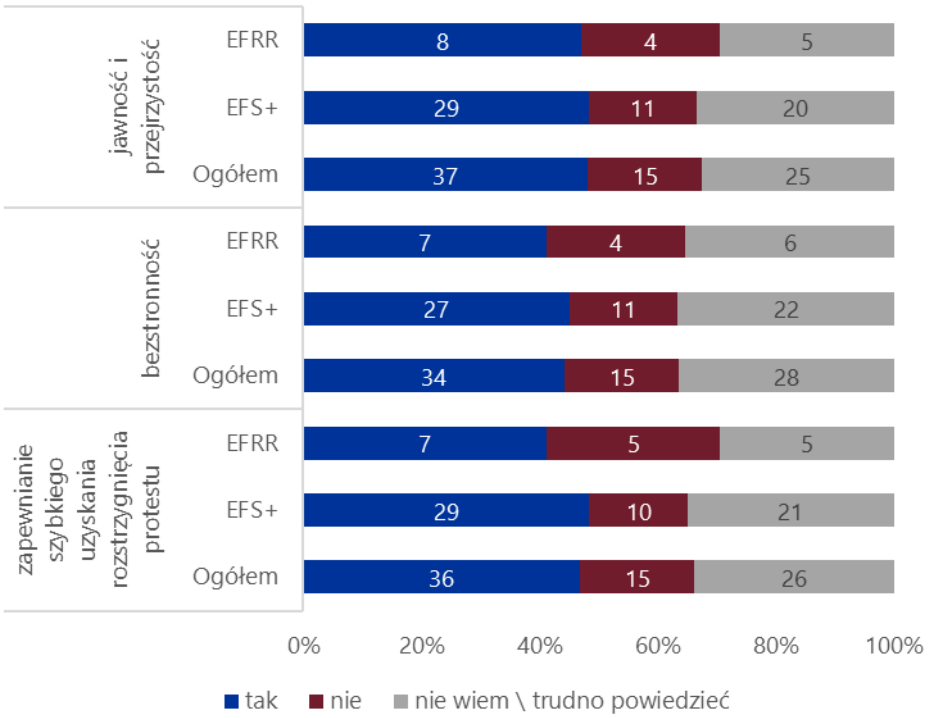

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; EFRR – n=16, EFS+ - n=60, ogółem – n=77

W badaniu CAWI / CATI złożenie protestu zostało potwierdzone przez 16 wnioskodawców EFRR oraz 60 wnioskodawców EFS+. Ci uczestnicy badania zostali zapytani o ocenę poszczególnych aspektów procesu rozstrzygania protestów. Jawność i przejrzystość procedury została potwierdzona przez połowę (8/16) wnioskodawców EFRR oraz prawie połowę (29/60) wnioskodawców EFS+.

Ci uczestnicy badania, którzy zanegowali (w sumie 15) jawność i przejrzystość tej procedury, zwrócili uwagę na przekazywanie niewystarczających informacji o oceniających protesty, terminach rozstrzygnięć protestów, komunikacji z IZ/IP oraz powodach odrzucenia wniosków.

Podobna liczebnie grupa wnioskodawców EFRR (7/16) oraz EFS+ (27/60) potwierdziła bezstronność procedury odwoławczej i jednocześnie ponad 1/3 (28/77) respondentów nie zgodziła się, że procedura ta była bezstronna. Głównymi powodami dla tej opinii były ogólne wątpliwości co do bezstronności oceniających, ale również stosunkowo często zwracano uwagę na sytuację, w której miał miejsce domniemany brak alokacji środków na wnioski, których oprotestowanie przyniosło pozytywny skutek. Niektórzy respondenci zwrócili uwagę również na: niewystarczające mechanizmy kontroli wewnętrznej, niewystarczający zakres wyjaśnień dla odrzucenia protestów oraz ogólne stwierdzenie, że ocena była uznaniowa i przez to stronnicza.

Aspekt tempa uzyskania rozstrzygnięcia protestu (zapewnienie szybkiego uzyskania rozstrzygnięcia) został ponownie oceniony pozytywnie przez nieco mniej niż połowę (7/16) respondentów EFRR oraz (29/60) respondentów EFS+. Ogółem 26 z 77 uczestników badania stwierdziło, że protesty nie były rozstrzygane dostatecznie szybko. Poza ogólnym stwierdzeniem zbyt długiego czasu na rozstrzygnięcie protestów, ci wnioskodawcy zwrócili uwagę na nieokreślony termin rozstrzygnięcia, brak informowania zainteresowanych o poszczególnych etapach procedury czy brak istnienia mechanizmu przyspieszonego postępowania w sytuacjach pilnych.

Uzupełnieniem analizy dotyczących procedury odwoławczej są także dane dotyczące charakteru składanych protestów. Poniżej przedstawiono wyniki analizy odnoszącej się do tego aspektu.

Według przekazanych przez DEFS, w jego ramach złożono 205 protestów, z których zdecydowana większość – 157 nie zostało uwzględnionych. Projekty nieuwzględnione najczęściej dotyczyły następujących kryteriów.

- Potrzeba realizacji projektu (kryterium strategiczne: Obszar A: Zgodność z logiką interwencji Programu) – 80 protestów
- Kompleksowość projektu (kryterium strategiczne: Obszar B: Oddziaływanie projektu) – 78 protestów
- Kompletność wniosku o dofinansowanie (kryterium formalne: administracyjne) – 38 protestów
- Kwalifikowalność Wnioskodawcy/partnerów (kryterium formalne: zgodności z FEP 2021-2027 i dokumentami programowymi) – 38 protestów
- Profil projektu (kryterium strategiczne: Obszar A: Zgodność z logiką interwencji Programu) – 20 protestów
- Doświadczenie Wnioskodawcy/Partnera (kryterium strategiczne: Obszar B: Oddziaływanie projektu) – 19 protestów
- Komplementarność projektu (kryterium strategiczne: Obszar B: Oddziaływanie projektu) – 18 protestów
- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla naboru (kryterium formalne: zgodności z FEP 2021-2027 i dokumentami programowymi) – 17 protestów

Uwzględniono 37 protestów. Zdecydowanie najczęściej uwzględnione protesty dotyczyły dwóch kryteriów:

- Potrzeba realizacji projektu (kryterium strategiczne: Obszar A: Zgodność z logiką interwencji Programu) – 23 protesty
- Kompleksowość projektu (kryterium strategiczne: Obszar B: Oddziaływanie projektu) – 22 protesty

Najczęściej kwestionowane były kryteria strategiczne związane z oceną potrzeby realizacji projektu oraz jego kompleksowości, które jednocześnie stanowiły najczęstszy przedmiot protestów zakończonych pozytywnym rozstrzygnięciem. Może to wskazywać, że właśnie w przypadku tych kryteriów, mających w większym stopniu charakter jakościowy i ekspercki, istnieje największa przestrzeń do odmiennej interpretacji zapisów wniosku lub ponownej oceny przedstawionej argumentacji. Jednocześnie wysoka liczba nieuwzględnionych protestów dotyczących tych samych kryteriów świadczy o ich dużym znaczeniu dla końcowego wyniku oceny oraz o częstym braku akceptacji wnioskodawców dla przyznanej punktacji. Wśród kryteriów będących przedmiotem protestów istotne miejsce zajmowały również kryteria formalne, zwłaszcza dotyczące kompletności wniosku oraz kwalifikowalności wnioskodawcy lub partnerów, jednak protesty odnoszące się do tych aspektów znacznie rzadziej prowadziły do zmiany rozstrzygnięcia. Wyniki te sugerują, że ocena formalna charakteryzuje się relatywnie wysokim poziomem jednoznaczności i mniejszą podatnością na rozbieżności interpretacyjne, podczas gdy największe wyzwania i obszary potencjalnych niejasności koncentrują się wokół kryteriów strategicznych odnoszących się do zasadności, profilu oraz oddziaływania projektów.

Według danych przekazanych przez DPR złożonych zostało 21 protestów, z czego zdecydowana większość – 19 nie zostało uwzględnionych: protesty nieuwzględnione wszystkie etap oceny strategicznej. Najczęściej dotyczyły one następujących kryteriów:

- Profil projektu – 9 protestów
- Zasada DNSH – 7 protestów
- Potrzeba realizacji projektu – 6 protestów
- Kompleksowość projektu – 5 protestów

Wszystkie te kryteria dotyczyły etapu oceny strategicznej, przy czym najczęściej kwestionowano ocenę w zakresie profilu projektu, zgodności z zasadą DNSH, potrzeby realizacji projektu oraz kompleksowości projektu. Wskazuje to, że największe kontrowersje i wątpliwości wnioskodawców koncentrowały się wokół kryteriów o charakterze jakościowym, wymagających eksperckiej oceny zgodności projektu z celami interwencji, jego wartością dodaną oraz potencjalnym

oddziaływaniem. Jednocześnie bardzo niski poziom uwzględnionych protestów sugeruje dobrą jakość procesu oceny strategicznej oraz ograniczoną skalę przypadków, w których ponowna analiza prowadziła do zmiany wcześniejszego stanowiska.

W DPR uwzględniono łącznie dwa protesty. Pierwszy z nich dotyczył kryterium „Procedura oceny oddziaływania na środowisko", ocenianego na etapie oceny wykonalności projektu. Drugi protest odnosił się do czterech kryteriów ocenianych na etapie oceny strategicznej: „Kompleksowość projektu", „Komplementarność projektu", „Potrzeba realizacji projektu" oraz „Profil projektu". Mamy tu do czynienia z jednostkowymi przypadkami, więc trudno wyróżnić w tym obszarze jednoznaczne tendencje.

7.2.3. Podsumowanie

Rozważania niniejszego podrozdziału warto syntetycznie podsumować odnosząc się do wspomnianych na jego początku pytań badawczych i przypisanych do nich wątków doprecyzowujących.

Potencjał kadrowy instytucji zaangażowanych w ocenę projektów oraz system rekrutacji oceniających należy ocenić pozytywnie. Dobór pracowników i ekspertów opiera się na jasno określonych wymaganiach kompetencyjnych, a stosowane szkolenia zapewniają odpowiednie przygotowanie do prowadzenia oceny. Jednocześnie wskazano potrzebę bieżącego monitorowania obciążenia pracą w okresach zwiększonej liczby naborów.

Wykorzystywane narzędzia informatyczne skutecznie wspierają organizację procesu oceny, usprawniają obieg dokumentów oraz zwiększają przejrzystość postępowania. Zidentyfikowane problemy miały charakter głównie techniczny i nie wpływały istotnie na sprawność procesu, choć wskazano potrzebę dalszego rozwoju funkcjonalności systemów.

System zarządzania bezstronnością i konfliktem interesów funkcjonuje prawidłowo. Obowiązujące procedury skutecznie ograniczają ryzyko stronniczości, a badanie nie wykazało systemowych nieprawidłowości w tym zakresie.

Podsumowując, organizacja procesu oceny projektów w wysokim stopniu zapewnia jego sprawny przebieg oraz efektywne wykorzystanie zasobów ludzkich i systemowych. Mocnymi stronami systemu są kompetentna kadra, sprawnie funkcjonujące narzędzia informatyczne oraz skuteczne mechanizmy zapewniania bezstronności, natomiast potencjał usprawnień dotyczy głównie rozwoju systemów IT i elastycznego zarządzania zasobami kadrowymi.

Procedura odwoławcza zapewnia przejrzystą i obiektywną weryfikację ocen projektów. Protesty są co do zasady rozpatrywane terminowo i zgodnie z obowiązującymi procedurami, choć mamy do czynienia z dużym zróżnicowaniem pracochłonności powtórnej weryfikacji projektów. Niewielki odsetek uwzględnionych protestów wskazuje na wysoką jakość ocen pierwotnych.

Możliwości dalszych usprawnień dotyczą przede wszystkim podnoszenia jakości uzasadnień ocen oraz doprecyzowania kryteriów, które najczęściej budzą wątpliwości wnioskodawców. Działania te mogą ograniczyć liczbę protestów i zwiększyć przejrzystość procesu.

Podsumowując, procedura odwoławcza w ramach FEP 2021-2027 skutecznie zapewnia sprawną, rzetelną i przejrzystą weryfikację wyników oceny projektów. Funkcjonujące rozwiązania właściwie chronią prawa wnioskodawców, a potencjalne usprawnienia mają charakter doskonalący i nie wymagają zmian systemowych.

7.3. OCENA TRAFNOŚCI I ADEKWATNOŚCI STOSOWANYCH METODYK I KRYTERIÓW WYBORU PROJEKTÓW

Poniższy podrozdział obejmuje kwestie szczegółowe odnoszące się do następujących pytań badawczych:

- W jakim stopniu stosowane metodyki i kryteria wyboru projektów są trafne, przejrzyste, weryfikowalne oraz spójne z celami Programu i zasadami UE?
- Czy zestawy kryteriów wyboru projektów zapewniają spójność wewnętrzną (w ramach działań) oraz komplementarność projektów pomiędzy priorytetami i typami interwencji?
- W jakim stopniu kryteria wyboru projektów FEP pozwalają na adaptację i wdrażanie wniosków z monitoringu, ewaluacji oraz opinii interesariuszy?

7.3.1. Poprawność sformułowania stosowanych metodyk i kryteriów wyboru projektów

W niniejszej części udzielono odpowiedzi na pytanie badawcze: „W jakim stopniu stosowane metodyki i kryteria wyboru projektów są trafne, przejrzyste, weryfikowalne oraz spójne z celami Programu i zasadami UE?”.

W celu nakreślenia kontekstu, w jakim prowadzona będzie ocena metodyk i kryteriów wyboru projektów przedstawiono poniżej skróconą charakterystykę metodyk wyboru projektów obowiązujących w FEP.

Metodyka wyboru projektów w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 dla projektów realizowanych w formie instrumentów finansowych

Metodyka wyboru projektów realizowanych w formie instrumentów finansowych w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 określa zasady wyboru projektów oraz podmiotów wdrażających fundusze powiernicze, zgodnie z przepisami unijnymi i krajowymi, zapewniając przejrzystość, rzetelność i bezstronność całego procesu.

Ramowe zasady przewidują wdrażanie instrumentów finansowych za pośrednictwem podmiotów zarządzających funduszami powierniczymi,

wyznaczanych w określonych trybach prawnych, przy czym wybór podmiotu i projektu stanowią odrębne, lecz wzajemnie powiązane procesy.

Metodyka opisuje tryby i przesłanki wyboru zarówno podmiotów wdrażających fundusze powiernicze, jak i samych projektów, wskazując, że projekty wybierane są w trybie niekonkurencyjnym, a szczegółowe warunki określają regulaminy poszczególnych naborów.

Proces wyboru projektów obejmuje dwa etapy - ocenę formalną oraz ocenę merytoryczną - prowadzoną przez Komisje Oceny Projektów, a ostateczne rozstrzygnięcie naboru następuje poprzez zatwierdzenie wyników przez Zarząd Województwa Pomorskiego.

Ocena formalna weryfikuje podstawowe warunki udziału projektu w naborze, natomiast ocena merytoryczna analizuje potencjał wnioskodawcy, zakres projektu oraz jego zgodność z zasadami horyzontalnymi, przy czym obie oceny mają charakter zero-jedynkowy.

Metodyka określa również zasady formułowania kryteriów wyboru, wskazując ich obowiązkowy charakter, jednolitą strukturę (nazwa, definicja i znaczenie kryterium) oraz możliwość doprecyzowania wymagań poprzez dokumenty programowe i regulaminy naborów.

Katalog kryteriów obejmuje kryteria formalne dotyczące m.in. poprawności i kompletności wniosku, kwalifikowalności podmiotu oraz zgodności projektu z celami działania, a także kryteria merytoryczne odnoszące się do doświadczenia, potencjału organizacyjnego i finansowego, zakresu projektu oraz mechanizmów jego realizacji.

Uzupełnieniem katalogu są kryteria zgodności z zasadami horyzontalnymi, obejmujące równość szans i niedyskryminację, Kartę Praw Podstawowych UE, Konwencję o Prawach Osób Niepełnosprawnych, równość kobiet i mężczyzn oraz zasadę zrównoważonego rozwoju i DNSH, co zapewnia kompleksową ocenę jakości i zgodności projektów z politykami Unii Europejskiej.

Metodyka wyboru projektów w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 dla projektów zintegrowanych

Metodyka wyboru projektów zintegrowanych w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 określa zasady wyboru pakietów co najmniej dwóch powiązanych tematycznie projektów - infrastrukturalnego i społecznego - realizujących wspólny cel oraz wzajemnie wzmacniających swoje efekty.

Ramowe zasady przewidują możliwość wyboru projektów zarówno w trybie konkurencyjnym, jak i niekonkurencyjnym, przy czym każdy projekt podlega ocenie według zatwierdzonych kryteriów dostosowanych do danego Działania Programu.

Proces wyboru opiera się na równoległych naborach dla projektu infrastrukturalnego i społecznego, obejmujących ocenę formalną, ocenę merytoryczną, weryfikację statusu projektu zintegrowanego oraz ocenę strategiczną, a ostatecznego wyboru dokonuje Zarząd Województwa Pomorskiego.

Ocena formalna ma charakter zero-jedynkowy i obejmuje weryfikację podstawowych warunków udziału w naborze oraz potwierdzenie, że oba projekty tworzące projekt zintegrowany spełniają wymagane kryteria formalne.

Ocena merytoryczna składa się z oceny wykonalności rzeczowej, instytucjonalnej i finansowej, oceny zgodności z zasadami horyzontalnymi, weryfikacji statusu projektu zintegrowanego dla naborów uzupełniających oraz oceny strategicznej, która w trybie konkurencyjnym ma charakter punktowy, a w niekonkurencyjnym zero-jedynkowy.

Metodyka określa zasady formułowania kryteriów zero-jedynkowych i punktowych, definiując ich strukturę, sposób oceny, możliwość uzupełnień oraz znaczenie dla wyniku końcowego, w tym wagi, maksymalną liczbę punktów i kryteria rozstrzygające.

Indykatywny katalog kryteriów obejmuje kryteria formalne dotyczące m.in. poprawności i kompletności wniosku, kwalifikowalności wnioskodawcy, zgodności z dokumentami programowymi, partnerstwa, wartości projektu oraz statusu projektu zintegrowanego, a także kryteria merytoryczne odnoszące się do wykonalności rzeczowej, instytucjonalnej i finansowej.

Uzupełnieniem systemu oceny są kryteria zgodności z zasadami horyzontalnymi oraz kryteria strategiczne analizujące zgodność projektu z logiką interwencji Programu, jego oddziaływanie, wartość dodaną i specyficzne ukierunkowanie, co zapewnia kompleksową ocenę jakości i znaczenia projektów zintegrowanych.

Metodyka wyboru projektów w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (dla projektów dotacyjnych z wyłączeniem projektów zintegrowanych oraz objętych instrumentem RLKS)

Metodyka wyboru projektów dotacyjnych w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 określa zasady wyboru projektów realizowanych w formule dotacyjnej, z wyłączeniem projektów zintegrowanych oraz projektów objętych instrumentem RLKS, stanowiąc jednocześnie podstawę

formułowania kryteriów dla projektów fazowanych w Działaniu 7.1. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich.

Ramowe zasady przewidują wybór projektów zarówno w trybie konkurencyjnym, jak i niekonkurencyjnym, przy czym każdy projekt podlega ocenie według kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący i dostosowanych do danego Działania lub typu projektu.

Proces wyboru obejmuje ocenę formalną oraz ocenę merytoryczną składającą się z oceny wykonalności, oceny zgodności z zasadami horyzontalnymi i oceny strategicznej, a w przypadku naborów konkurencyjnych współfinansowanych z EFS+ dodatkowo przewiduje możliwość negocjacji.

Ocena formalna ma charakter zero-jedynkowy i służy weryfikacji podstawowych warunków udziału w naborze, a spełnienie wszystkich kryteriów jest warunkiem przejścia do etapu oceny merytorycznej.

Ocena merytoryczna obejmuje analizę wykonalności rzeczowej, instytucjonalnej i finansowej projektu, zgodności z zasadami horyzontalnymi oraz ocenę strategiczną, która w trybie konkurencyjnym jest punktowa, a w niekonkurencyjnym przyjmuje formę oceny zero-jedynkowej.

Metodyka określa zasady formułowania kryteriów zero-jedynkowych i punktowych, wskazując ich strukturę, sposób oceny, możliwość uzupełnień oraz znaczenie dla wyniku końcowego, w tym wagi, maksymalną liczbę punktów i kryteria rozstrzygające.

Indykatywny katalog kryteriów obejmuje kryteria formalne dotyczące m.in. poprawności i kompletności wniosku, kwalifikowalności wnioskodawcy, zgodności z dokumentami programowymi, partnerstwa, wartości projektu oraz zgodności ze strategiami i programami rewitalizacji, a także kryteria merytoryczne odnoszące się do wykonalności rzeczowej, instytucjonalnej i finansowej.

Uzupełnieniem systemu oceny są kryteria zgodności z zasadami horyzontalnymi oraz kryteria strategiczne analizujące zgodność projektu z logiką interwencji Programu, jego oddziaływanie, wartość dodaną i specyficzne ukierunkowanie, zapewniając kompleksową ocenę jakości i znaczenia projektów dla realizacji celów FEP 2021-2027.

7.3.1.1. Zgodność kryteriów wyboru projektów z regulacjami nadrzędnymi i metodologią SMART

Analiza zgodności kryteriów wyboru projektów z regulacjami nadrzędnymi i metodologią SMART dotyczy tego, czy kryteria wyboru projektów zostały zdefiniowane zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 73 rozporządzenia

ogólnego UE, Ustawy wdrożeniowej oraz Wytycznych Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027 oraz czy kryteria i ich definicje zostały poprawnie sformułowane (SMART).

Co do zasady, nie mamy do czynienia z krytycznymi sytuacjami, w których kryteria wyboru projektów zostałyby zdefiniowane niezgodnie z wymaganiami określonymi w regulacjach nadrzędnych oraz określonych w metodologii SMART. Występują punktowe i szczegółowe przypadki, w których treść kryteriów wyboru projektów mogłaby zostać zoptymalizowana poprzez wprowadzenie określonych korekt. Zostały one wskazane w aneksie do raportu, który stanowią macierze oceny kryteriów wyboru projektów.

W badaniu jakościowym zwrócono uwagę na następujące aspekty zgodności kryteriów wyboru projektów z regulacjami nadrzędnymi i metodologią SMART:

- **Zgodność kryteriów wyboru projektów z regulacjami nadrzędnymi** – W badaniu jakościowym podkreślono, że zgodność ta została zachowana m.in. poprzez wieloetapowy proces opracowywania i konsultowania propozycji kryteriów wyboru projektów, a także zaangażowanie różnych kategorii interesariuszy w ten proces. Rzeczona wieloetapowość odnosi się do sekwencji etapów rozpoczynającej się opracowaniem kryteriów wyboru projektów, poprzez ich późniejsze konsultacje (obejmujące zarówno instytucje i departamenty UM odpowiedzialne za wdrażanie FEP, jak i departamenty odpowiedzialne za poszczególne Regionalne Programy Strategiczne) oraz zatwierdzenie przez Komitet Monitorujący (które to zatwierdzenie jest poprzedzone dodatkowymi konsultacjami z członkami KM w ramach skierowanych do nich warsztatów) aż po objęcie wszelkimi procedurami kontrolnymi i audytowymi. Do tej pory nie pojawiały się też żadne sygnały o tym, że opracowane kryteria wyboru projektów są niezgodne z regulacjami nadrzędnymi.
- **Zgodność kryteriów wyboru projektów z metodologią SMART** – W badaniu jakościowym generalnie potwierdzono zgodność kryteriów wyboru projektów FEP z różnymi wymiarami metodologii SMART. Zwrócono przy tym uwagę na szczegółowe uwarunkowania oceny tej zgodności. Po pierwsze, przyznano, że niektóre kryteria wyboru projektów mogą cechować się dużą złożonością i stopniem skomplikowania (także językowego), ale: (a) kryteria wyboru projektów są wcześniej konsultowane wewnętrznie i zatwierdzane przez Komitet Monitorujący i na tych etapach

mogą one podlegać pewnym modyfikacjom i uproszczeniom, (2) wnioskodawcom i oceniającym przedstawiane są dodatkowe wyjaśnienia na etapie naboru i oceny. Po drugie, w przypadku EFS+ mogą wśród niektórych kryteriów wyboru projektów występować pewne problemy z mierzalnością, ale jest to związane ze specyfiką wsparcia w obszarze EFS+ (zresztą sami wnioskodawcy raczej nie sygnalizują takiego problemu). Po trzecie, może występować element subiektywizmu w przypadku niektórych kryteriów strategicznych, ale trudno jest oczekiwać zapewnienia pełnego obiektywizmu każdego kryterium. Istotniejsze jest zachowanie spójnego podejścia do całego ocenianego pakietu projektów i w ramach całej KOP. Za element niezbywalny uznać należy fakt, że niektóre kryteria wyboru projektów mają ściśle sparametryzowany charakter (np. te, w oparciu o które prowadzona jest ocena porównawcza), inne zaś cechują się mniejszą możliwością ich rygorystycznego sparametryzowania. Po czwarte, zasygnalizowano, że w ramach konstruowania kryteriów wyboru projektów (szczególnie w ramach EFRR) stosuje się podejście polegające na możliwie jak najbardziej precyzyjnym określeniu algorytmu przyznawania określonej liczby punktów w przypadku kryteriów o charakterze punktowym. Po piąte, zwracano także uwagę na fakt, że w przypadku zapewnienia odpowiedniego poziomu eksperckości osób zajmujących się oceną wniosków o dofinansowanie nie należy obawiać się kryteriów o większym stopniu subiektywności. Co więcej, należałoby rozważyć możliwość przyznawania określonej premii punktowej za szczególną wartość dodaną ocenianych projektów. Po szóste, podkreślono, że negatywna opinia wnioskodawców na temat wybranych kryteriów wyboru projektów może wynikać nie tyle z ich niewłaściwego sformułowania, co z braku dokładnego i uważnego zapoznawania się wnioskodawców z treścią danego kryterium.

O ocenę kryteriów wyboru projektów w aspekcie poprawności ich sformułowania zostali także poproszeni wnioskodawcy. Ich ocena ma oczywiście charakter subiektywny, ale nie osłabia to jej znaczenia, jeśli weźmiemy pod uwagę, że w dużej mierze kwestia zapewnienia zgodności kryteriów wyboru projektów z założeniami metodologii SMART ma znaczenie właśnie z tego powodu, że pozwala wnioskodawcom w należyty sposób przygotować wniosek o dofinansowanie, tak by spełniał on wymagania informacyjne wynikające z treści kryteriów wyboru projektów i że wymagania te są właściwie interpretowane przez wnioskodawców.

Wykres 17. Deklaracja występowania problemów związanych z kryteriami wyboru projektów

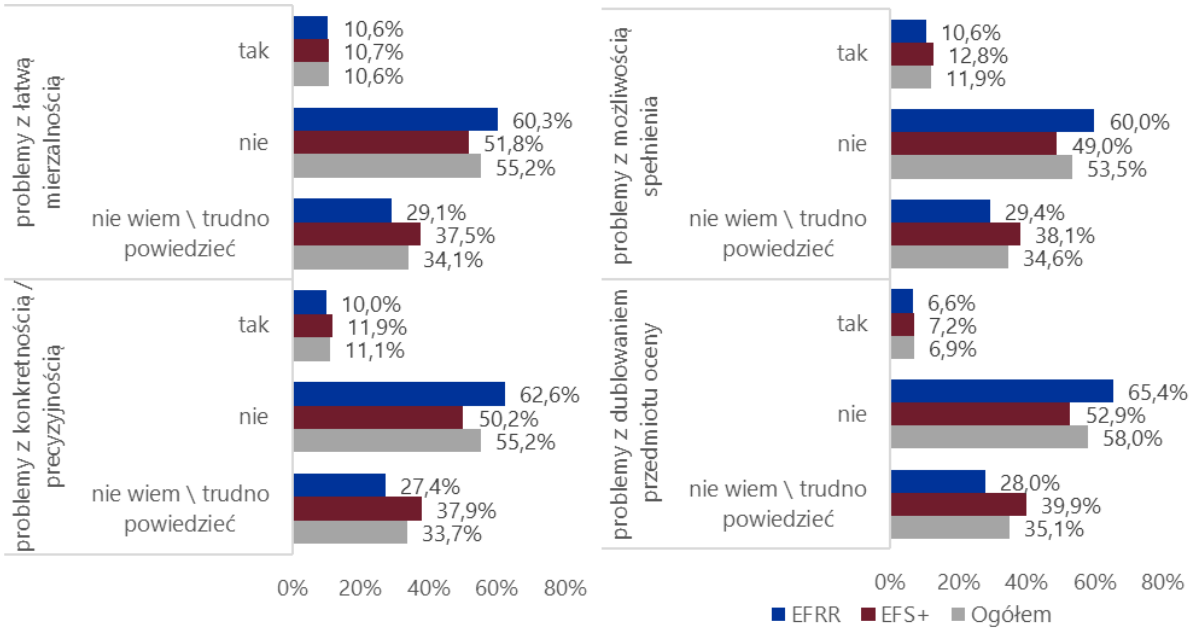

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; EFRR – n=350, EFS+ - n=514, ogółem – n=864; pytanie zadawane osobom, które zadeklarowały zapoznanie się z kryteriami wyboru projektów

Uczestnicy badania ilościowego zostali poproszeni o zidentyfikowanie problemów związanych z kryteriami wyboru projektów. Co dziesiąty (10,6%) wnioskodawca potwierdził problemy z mierzalnością kryteriów, częściej niż co dziesiąty (11,1%) z ich konkretnością/precyzyjnością, co dziesiąty dla EFRR (10,6%) oraz częściej niż co dziesiąty dla EFS+ (11,9%) z możliwością spełnienia kryteriów – natomiast problemy z dublowaniem się kryteriów identyfikowane były przez wnioskodawców rzadziej, w przypadku EFRR było to 6,6%, a EFS+ 7,2%.

Wnioskodawcy w badaniu ilościowym zostali zapytani o wskazanie kryteriów, które były trudno mierzalne, mało konkretne/precyzyjne, trudne do spełnienia lub dublujące się. Poniżej zaprezentowana została lista Działań i kryteriów, które w kontekście wskazywanych problemów zostały wymienione co najmniej dwukrotnie.

Kryteria trudno mierzalne:

<u>Działanie 1.1 (Badania i innowacje w przedsiębiorstwach):</u>

- Kompleksowość projektu (4 wskazania);
- Potrzeba realizacji projektu (3 wskazania);
- Profil projektu (6 wskazań);
- Wkład w zakładane efekty (3 wskazania);

- Zasada DNSH (3 wskazania).

Działanie 5.17 (Usługi społeczne i zdrowotne):

- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla naboru (2 wskazania).

Działanie 6.2 (Infrastruktura edukacji włączającej i zawodowej):

- Wkład w zakładane efekty (2 wskazania).

Problemy z mierzalnością kryteriów najczęściej pojawiały się w kontekście wsparcia badań i innowacji w przedsiębiorstwach i dotyczyły zwykle trudności w określaniu wartości wskaźników w projektach, utrudnionej weryfikacji czy wskaźniki zostaną spełnione, trudności z potwierdzaniem spełnienia wskaźników czy domniemaną uznaniowością oceny (co miało powodować trudność w określaniu czy kryterium zostanie spełnione czy nie). Wskazane powyżej problemy nie są wszystkimi powodami uwag wnioskodawców do kryteriów w kontekście mierzalności, aczkolwiek pozostałe uwagi sprowadzały się przede wszystkim do ogólnego stwierdzenia problemów z mierzalnością czy stwierdzeniu, że dane kryterium jest praktycznie niemożliwe do spełnienia.

Kryteria mało konkretne / precyzyjne:

Działanie 1.1 (Badania i innowacje w przedsiębiorstwach):

- Kompleksowość projektu (7 wskazań);
- Komplementarność projektu (4 wskazania);
- Partnerstwo (3 wskazania);
- Potrzeba realizacji projektu (3 wskazania);
- Profil projektu (5 wskazań);
- Wkład w zakładane efekty (3 wskazania);
- Zasada DNSH (3 wskazania).

Działanie 5.8 (Edukacja ogólna i zawodowa):

- Grupa docelowa (2 wskazania).

Najczęściej jako kryteria mało konkretne lub/i precyzyjne określane były kryteria wyboru projektów Działania 1.1, a zatem ponownie dotyczące wsparcia dla badań i innowacji. Poza ogólnym określaniem danych kryteriów jako mało konkretnych/mało precyzyjnych, wnioskodawcy zwracali uwagę na domniemaną zbyt dużą skalę uznaniowości/relatywności oceny (co ma być spowodowane zbyt małą precyzyjnością), brak instrukcji dobierania wskaźników/problemy z osiąganiem wskaźników.

Kryteria dublujące się:

Działanie 1.1 (Badania i innowacje w przedsiębiorstwach):

- Profil projektu; Wkład w zakładane efekty; Zakres rzeczowy projektu; Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania.

Działanie 5.7 (Edukacja przedszkolna):

- Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych; Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
- Zgodność z celami i logiką wsparcia w Działaniu; Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania.

Działanie 6.2 (Infrastruktura edukacji włączającej i zawodowej):

- Profil projektu; Przedsięwzięcie strategiczne.

Poza ogólnym wskazaniem przez respondentów na kryteria dublujące się, w paru przypadkach doprecyzowano, iż kryteria w danym katalogu zbyt często nawiązują do tego samego dokumentu, a dokładniej celów Programu. Ponadto zwracano uwagę na powtarzające się wymogi dotyczące spełniania zasad horyzontalnych.

Kryteria trudne do spełnienia:

Działanie 1.1 (Badania i innowacje w przedsiębiorstwach):

- Kompleksowość projektu (3 wskazania);

Zasada DNSH (2 wskazania).

- Działanie 5.11 (Aktywne włączenie społeczne):
- Partnerstwo międzysektorowe (2 wskazania);
- Specyfika grupy docelowej (2 wskazania).

Działanie 5.7 (Edukacja przedszkolna):

- Lokalizacja na obszarze gmin wiejskich i wiejsko-miejskich (2 wskazania);
- Zintegrowane Porozumienia Terytorialne (4 wskazania).

Kryteria określone jako trudne do spełnienia, najczęściej komentowane przez wnioskodawców były jako ogólnie trudne do osiągnięcia, spełnienia kryterium w projekcie lub uzyskania zadowalającej ilości punktów. Natomiast w niektórych przypadkach zwracano uwagę na niedopasowanie kryterium do specyfiki projektu lub wnioskodawcy, niewystarczające wyjaśnienia odnośnie do wymogów spełnienia kryterium, wymóg nawiązywania współpracy z podmiotami zewnętrznymi, problemy z planowaniem projektu (i jego trwałości) w dłuższej perspektywie czy trudnościach w dotarciu i rekrutacji uczestników w określonej grupie docelowej.

W ramach analizy kryteriów sprawiających problemy respondentom, poza wymienionymi powyżej, zebrane zostały kryteria, które powtarzały się kilkukrotnie

na przestrzeni zarówno pytań o problemy (nieprecyzyjność, trudna mierzalność, trudność spełnienia) jak i różnych Działań. Te kryteria zostały wymienione poniżej, wraz z przypisanymi Działaniami, w których jeszcze się pojawiały – warto zwrócić na nie uwagę, mimo wspomnianej różnorodności problemów / Działań:

- Budżet projektu (5.7, 5.17, 5.11, 5.13);
- Grupa docelowa (5.8);
- Kompleksowość projektu (5.6 5.17, 2.1, 2.2, 5.7, 5.8);
- Potrzeba realizacji projektu (5.6, 6.10, 5.7, 5.9);
- Profil projektu (6.10, 1.1, 2.2);
- Wkład w zakładane efekty (6.10, 6.11);
- Zasada równości kobiet i mężczyzn (5.7, 1.1, 3.3);
- Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (5.7, 5.11);
- Zasada zrównoważonego rozwoju, w tym zasada DNSH (1.1, 5.7, 5.8).

Generalnie przeprowadzona analiza wskazuje, że kryteria wyboru projektów stosowane w ramach FEP w wysokim stopniu spełniają założeń metodologii SMART. Zidentyfikowane obszary wymagające dalszej optymalizacji mają charakter punktowy i dotyczą przede wszystkim wymiarów mierzalności (w przypadku części kryteriów EFS+) oraz jednoznaczności i obiektywności niektórych kryteriów strategicznych, których specyfika powoduje większy zakres uznaniowości oceny.

7.3.1.2. Wpływ stosowanych metodyk i kryteriów wyboru projektów na realizację celów FEP

Analiza wpływu stosowanych metodyk i kryteriów wyboru projektów na realizację celów FEP dotyczy tego czy metodyki i kryteria umożliwiają wybór projektów w jak największym stopniu wpisujących się w cele, logikę i zakres interwencji Programu.

Kryteria wyboru projektów są narzędziami wyłaniania przedsięwzięć wpisujących się zarówno w cele, zakres i logikę interwencji Programu. Wszystkie te trzy aspekty programowe mają swoje odzwierciedlenie również na poziomie Priorytetów, Działań oraz poszczególnych naborów wniosków o dofinansowanie. W tej części przeprowadzona została analiza rzeczonego zagadnienia, która ma pozwolić odpowiedzieć na pytanie badawcze: „Czy metodyki i kryteria umożliwiają wybór

projektów w jak największym stopniu wpisujących się w cele, logikę i zakres interwencji Programu?".

Na wstępie należy zaznaczyć, że powiązanie kryteriów oraz metodyk wyboru projektów z celami, zakresem oraz logiką interwencji został oceniony na podstawie Działań i naborów, dla których możliwe było uzyskanie danych (kryteriów i metodyk) na dzień 12.05.2026 roku. Przeanalizowanych zostało w związku z tym 77 katalogów kryteriów. Kryteria wyboru projektów, które zostały wykorzystane pochodziły z dostępnych załączników do Uchwał KM, natomiast trzy dokumenty określające Metodyki wyboru projektów z portalu Programu FEP 2021-2027:

- Metodyka wyboru projektów w ramach Programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (dla projektów realizowanych w formie instrumentów finansowych), zatwierdzona uchwałą nr 3/II/23 z dnia 19.06.2023 r.
- Metodyka wyboru projektów w ramach Programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (dla projektów dotacyjnych z wyłączeniem projektów zintegrowanych oraz objętych instrumentem RLKS), zatwierdzona uchwałą nr 1/IX/25 z dnia 09.05.2025 r.
- Metodyka wyboru projektów w ramach Programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 dla projektów zintegrowanych, zatwierdzona uchwałą nr 2/IX/25 z dnia 09.05.2025 r.

Analizie poddane zostały wszystkie dostępne kryteria i metodyki wyboru projektów, po czym dokonano ich podziału na wpisujące się w największym stopniu w cele / zakres interwencji oraz logikę interwencji. W pierwszej kolejności należy przybliżyć powyższy podział kryteriów. Charakter oraz liczebność kryteriów wyboru projektów wymusza by w pewnym stopniu, pośrednio lub bezpośrednio nawiązywały one zarówno do celów, zakresu oraz logiki interwencji. Istotą prowadzonej analizy było określenie czy te narzędzia wyboru projektów w jak największym stopniu wpisują się w te aspekty interwencji, a zatem istotne jest określenie występowania balansu między kryteriami wpisującymi się w cele / zakres oraz logikę poszczególnych Działań. Biorąc pod uwagę silną zbieżność merytoryczną celów oraz zakresu interwencji (w obu przypadkach przedmiotem są kwestie takie jak zaplanowane działania czy grupy docelowe) zostały one na potrzeby tej analizy rozdzielone i przedstawione jako odrębne od logiki interwencji (która natomiast nawiązuje do sposobu osiągania celów poprzez określania kwestii takich jak typy projektów, formy wsparcia, wykorzystanie instrumentów finansowych czy możliwości finansowe i organizacyjne wnioskodawcy). Warto w tym miejscu zaznaczyć, że w dalszej części analizy podane zostały przykłady kryteriów wyboru projektów,

które można określić mocniej jako wpisujące się w cele lub zakres interwencji – były to jednak sytuacje na tyle nieliczne i nieoczywiste, że postanowiono nie rezygnować z traktowania celów oraz zakresu interwencji jako mocno zbieżnych ze sobą.

Po zgromadzeniu kryteriów wyboru projektów przeanalizowane zostały ich nazwy i definicje w celu zidentyfikowania ewentualnych odniesień do celów szczegółowych / zakresu oraz logiki interwencji. Należy zaznaczyć, że przeprowadzona w ten sposób analiza zawiera w sobie pewien element arbitralności, dlatego też jej wyniki należy przede wszystkim interpretować przez pryzmat występowania w katalogu kryteriów wyboru projektów FEP 2021-2027 takich kryteriów, które sprzyjają wyborowi projektów w sposób optymalny przyczyniających się do osiągania celów, wpisywania się w zakres lub logikę interwencji. Pamiętać również należy, że możliwość oddziaływania na realizację celów / zakresu szczegółowych interwencji (jak i wpisywania się w jej logikę) mogą mieć – w sposób pośredni – również inne kryteria wyboru projektów. Ponadto, generalna logika konstruowania kryteriów wyboru projektów zakłada, że wszystkie one – w sposób bezpośredni lub pośredni – przyczyniają się do realizacji celów szczegółowych wsparcia. Nie należy zatem wyników poniższej analizy interpretować w taki sposób, że kryteria wyboru projektów, których przykładowo nie cechuje bezpośrednie / optymalne / szczegółowe powiązanie z celami szczegółowymi lub zakresem interwencji w żaden sposób w te aspekty się nie wpisują.

Poniżej zaprezentowana została lista celów i przypisanych do nich Działań – Działania te natomiast opatrzone zostały liczebnością kryteriów, które szczególnie przyczyniają się do realizacji przez projekty celów szczegółowych / wpisują się w zakres Działania. Lista zawiera również informację, ile kryteriów szczególnie odzwierciedla logikę interwencji Programu oraz Działań:

EFRR.CP1.I - Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii

- Działanie 01.01 Badania i innowacje w przedsiębiorstwach (w zakresie projektów dotyczących prac badawczo-rozwojowych w przedsiębiorstwach): 8 kryteriów (27,6%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 29 kryteriów oraz 21 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 01.02 Badania i innowacje w przedsiębiorstwach – wsparcie pozadotacyjne (dla projektów realizowanych w formie instrumentów finansowych w Działaniu: 1.2 Badania i innowacje – wsparcie pozadotacyjne, 1.6 Wsparcie MŚP – wsparcie pozadotacyjne, 2.5 Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne, 2.8 Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne, 2.14 Gospodarka w obiegu zamkniętym – wsparcie

pozadotacyjne, 5.10 Kształcenie ustawiczne – wsparcie pozadotacyjne ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027): 2 kryteria (9,5%) szczególnie powiązane z celem / zakresem Działania wśród 21 kryteriów oraz 19 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFRR.CP1.III - Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

- Działanie 01.05 Wsparcie przedsiębiorstw (w zakresie rozwoju systemu wsparcia usług doradczych dla MŚP): 6 kryteriów (25%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 24 kryteriów oraz 18 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 01.05 Wsparcie przedsiębiorstw (w zakresie rozwoju systemu wsparcia inwestorów): 9 kryteriów (32,1%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 28 kryteriów oraz 19 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 01.05 Wsparcie przedsiębiorstw (w zakresie rozwoju systemu wsparcia eksportu): 9 kryteriów (33,3%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 27 kryteriów oraz 18 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 01.06 Wsparcie MŚP – wsparcie pozadotacyjne (dla projektów realizowanych w formie instrumentów finansowych w Działaniu: 1.2 Badania i innowacje – wsparcie pozadotacyjne, 1.6 Wsparcie MŚP – wsparcie pozadotacyjne, 2.5 Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne, 2.8 Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne, 2.14 Gospodarka w obiegu zamkniętym – wsparcie pozadotacyjne, 5.10 Kształcenie ustawiczne – wsparcie pozadotacyjne ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027): 2 kryteria (9,5%) szczególnie powiązane z celem / zakresem Działania wśród 21 kryteriów oraz 19 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFRR.CP4.II - Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online

- Działanie 06.01 Infrastruktura edukacji przedszkolnej (w zakresie projektów dotyczących edukacji przedszkolnej zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 5.7. Edukacja przedszkolna): 8 kryteriów (25,8%)

szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 31 kryteriów oraz 23 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

- Działanie 06.02 Infrastruktura edukacji włączającej i zawodowej (w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury szkolnictwa zawodowego zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 5.8. Edukacja ogólna i zawodowa): 9 kryteriów (29%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 31 kryteriów oraz 22 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 06.02 Infrastruktura edukacji włączającej i zawodowej (w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury szkolnictwa zawodowego zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 5.8. Edukacja ogólna i zawodowa): nie zostały zidentyfikowane kryteria szczególnie powiązane z celem / zakresem Działania – wszystkie 22 kryteriów jest szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFRR.CP4.III - Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne

- Działanie 06.03 Infrastruktura społeczna: 11 kryteriów (34,4%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 32 kryteriów oraz 21 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 06.04 Infrastruktura społeczna – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 5.18. Usługi społeczne i zdrowotne– ZIT na terenie obszaru metropolitalnego): 9 kryteriów (30%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 30 kryteriów oraz 21 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 06.05 Infrastruktura społeczna – programy rewitalizacji: 2 kryteriów (9,1%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 22 kryteriów oraz 20 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFRR.CP4.V - Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej

- Działanie 06.07 Infrastruktura zdrowia (w zakresie rozwoju opieki jednego dnia oraz ambulatoryjnej opieki medycznej): 11 kryteriów (34,4%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 32 kryteriów oraz 21 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 06.07 Infrastruktura zdrowia (w zakresie wsparcia lecznictwa psychiatrycznego): 16 kryteriów (44,4%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 36 kryteriów oraz 20 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 06.08. Infrastruktura zdrowia – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (w zakresie infrastruktury zdrowia): 28 kryteriów (57,1%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 49 kryteriów oraz 21 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 06.08. Infrastruktura zdrowia – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (w zakresie infrastruktury podstawowej opieki zdrowotnej): 13 kryteriów (39,4%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 33 kryteriów oraz 20 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 06.09 Infrastruktura zdrowia – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (w zakresie infrastruktury zdrowia): 28 kryteriów (57,1%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 49 kryteriów oraz 21 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 06.09 Infrastruktura zdrowia – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (w zakresie infrastruktury podstawowej opieki zdrowotnej): 13 kryteriów (39,4%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 33 kryteriów oraz 20 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFRR.CP4.VI - Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

- Działanie 06.10 Infrastruktura kultury: 13 kryteriów (37,1%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 35 kryteriów oraz 22 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

- Działanie 06.11 Infrastruktura turystyki (w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki kajakowej): 10 kryteriów (34,5%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 29 kryteriów oraz 19 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFRR.CP5.I - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich

- Działanie 07.01 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich (fazowane): nie zostały zidentyfikowane kryteria szczególnie powiązane z celem / zakresem Działania – wszystkie 6 kryteriów jest szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFRR/FS.CP2.I - Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych

- Działanie 07.01 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich (rewitalizacja): 4 kryteria (15,4%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 26 kryteriów oraz 22 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 02.01 Efektywność energetyczna (w zakresie projektów dotyczących rozwoju systemów ciepłowniczych): 10 kryteriów (31,3%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 32 kryteriów oraz 22 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 02.01 Efektywność energetyczna (w zakresie projektów dotyczących poprawy efektywności energetycznej): 12 kryteriów (35,3%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 34 kryteriów oraz 22 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 02.02 Efektywność energetyczna – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących rozwoju systemów ciepłowniczych): 9 kryteriów (29%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 31 kryteriów oraz 22 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 02.02 Efektywność energetyczna – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących poprawy efektywności energetycznej): 11 kryteriów (33,3%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 33 kryteriów oraz 22 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

- Działanie 02.03 Efektywność energetyczna – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących rozwoju systemów ciepłowniczych): 9 kryteriów (29%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 31 kryteriów oraz 22 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 02.03 Efektywność energetyczna – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących poprawy efektywności energetycznej): 11 kryteriów (33,3%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 33 kryteriów oraz 22 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 02.04 Efektywność energetyczna – programy rewitalizacji: nie zostały zidentyfikowane kryteria szczególnie powiązane z celem / zakresem Działania - wszystkie 21 kryteriów jest szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 02.05 Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne (projektów realizowanych w formie instrumentów finansowych w Działaniu: 1.2 Badania i innowacje – wsparcie pozadotacyjne, 1.6 Wsparcie MŚP – wsparcie pozadotacyjne, 2.5 Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne, 2.8 Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne, 2.14 Gospodarka w obiegu zamkniętym – wsparcie pozadotacyjne, 5.10 Kształcenie ustawiczne – wsparcie pozadotacyjne ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027): 2 kryteria (9,5%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 21 kryteriów oraz 19 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFRR/FS.CP2.II – Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju

- Działanie 02.08 Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne (dla projektów realizowanych w formie instrumentów finansowych w Działaniu: 1.2 Badania i innowacje – wsparcie pozadotacyjne, 1.6 Wsparcie MŚP – wsparcie pozadotacyjne, 2.5 Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne, 2.8 Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne, 2.14 Gospodarka w obiegu zamkniętym – wsparcie pozadotacyjne, 5.10 Kształcenie ustawiczne – wsparcie pozadotacyjne ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027): 2 kryteria (9,5%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 21 kryteriów oraz 19 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

- Działanie 02.09 Przystosowanie do zmian klimatu (w zakresie projektów dotyczących systemów monitorowania, wczesnego ostrzegania i prognozowania wystąpienia zagrożeń naturalnych oraz wzmacniania służb ratowniczych): 6 kryteriów (24%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 25 kryteriów oraz 19 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 02.09 Przystosowanie do zmian klimatu (w zakresie projektów dotyczących zagospodarowania wód opadowych i roztopowych wraz z błękitno-zieloną infrastrukturą, naturalną i małą retencją wodną): 8 kryteriów (27,6%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 29 kryteriów oraz 21 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 02.10 Przystosowanie do zmian klimatu – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących systemów monitorowania, wczesnego ostrzegania i prognozowania wystąpienia zagrożeń naturalnych oraz wzmacniania służb ratowniczych): 5 kryteriów (20.8%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 24 kryteriów oraz 19 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 02.10 Przystosowanie do zmian klimatu – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących zagospodarowania wód opadowych i roztopowych wraz z błękitno-zieloną infrastrukturą, naturalną i małą retencją wodną): 7 kryteriów (24,1%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 29 kryteriów oraz 22 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 02.11 Przystosowanie do zmian klimatu – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących systemów monitorowania, wczesnego ostrzegania i prognozowania wystąpienia zagrożeń naturalnych oraz wzmacniania służb ratowniczych): 5 kryteriów (20,8%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 24 kryteriów oraz 19 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 02.11 Przystosowanie do zmian klimatu – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących zagospodarowania wód opadowych i roztopowych wraz z błękitno-zieloną infrastrukturą, naturalną i małą retencją wodną): 7 kryteriów (24,1%)

szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 29 kryteriów oraz 22 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFRR/FS.CP2.V - Wspieranie bezpiecznego dostępu do wody, zrównoważonej gospodarki wodnej obejmującej zintegrowane zarządzanie wodą, a także odporności wodnej

- Działanie 02.12 Zrównoważona gospodarka wodna (w zakresie projektów dotyczących gospodarki ściekowej): 7 kryteriów (25%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 28 kryteriów oraz 21 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 02.12 Zrównoważona gospodarka wodna (w zakresie projektów dotyczących zaopatrzenia w wodę pitną): 10 kryteriów (32,3%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 31 kryteriów oraz 21 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFRR/FS.CP2.VI - Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej

- Działanie 02.13 Gospodarka o obiegu zamkniętym (w zakresie projektów dotyczących zapobiegania powstawaniu odpadów, ich selektywnej zbiórki i odzysku (w tym recyklingu)): 9 kryteriów (29%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 31 kryteriów oraz 22 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 02.14 Gospodarka o obiegu zamkniętym – wsparcie pozadotacyjne (dla projektów realizowanych w formie instrumentów finansowych w Działaniu: 1.2 Badania i innowacje – wsparcie pozadotacyjne, 1.6 Wsparcie MŚP – wsparcie pozadotacyjne, 2.5 Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne, 2.8 Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne, 2.14 Gospodarka w obiegu zamkniętym – wsparcie pozadotacyjne, 5.10 Kształcenie ustawiczne – wsparcie pozadotacyjne ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027): 2 kryteria (9,5%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 21 kryteriów oraz 19 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFRR/FS.CP2.VII - Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

- Działanie 02.15 Różnorodność biologiczna i krajobrazu (w zakresie projektów realizujących przedsięwzięcie strategiczne pn. „Realizacja zapisów planów ochrony przyjętych dla parków krajobrazowych należących do Pomorskiego

Zespołu Parków Krajobrazowych" wskazane w Regionalnym Programie Strategicznym w zakresie bezpieczeństwa środowiskowego i energetycznego): 9 kryteriów (33,3%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 27 kryteriów oraz 18 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

- Działanie 2.16 Różnorodność biologiczna i krajobrazu – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027: 9 kryteriów (33,3%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 27 kryteriów oraz 18 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFRR/FS.CP2.VIII - Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

- Działanie 03.01 Mobilność miejska (w zakresie projektów dotyczących infrastruktury zrównoważonej i niskoemisyjnej mobilności miejskiej): 10 kryteriów (30,3%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 33 kryteriów oraz 23 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 03.02 Mobilność miejska – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących infrastruktury zrównoważonej i niskoemisyjnej mobilności miejskiej): 8 kryteriów (25,8%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 31 kryteriów oraz 23 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 03.03 Mobilność miejska – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących infrastruktury zrównoważonej i niskoemisyjnej mobilności miejskiej): 9 kryteriów (28,1%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 32 kryteriów oraz 23 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFRR/FS.CP3.II - Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej

- Działanie 04.01 Infrastruktura drogowa: 9 kryteriów (30%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 30 kryteriów oraz 21 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 04.02 Tabor kolejowy: 8 kryteriów (27,6%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 29 kryteriów oraz 21 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFS+.CP4.A - Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej

- Działanie 05.01 Rynek pracy (w zakresie inicjatywy ALMA): 4 kryteria (16,7%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 24 kryteriów oraz 20 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.01 Rynek pracy (w zakresie projektów Ochotniczych Hufców Pracy (OHP)): 5 kryteriów (23,8%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 21 kryteriów oraz 16 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.02 Rynek pracy – projekty powiatowych urzędów pracy: 4 kryteria (21,1%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 19 kryteriów oraz 15 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFS+.CP4.B - Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy

- Działanie 05.03 Modernizacja instytucji rynku pracy: 4 kryteria (20%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 20 kryteriów oraz 16 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFS+.CP4.C - Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu

- Działanie 05.04 Kobiety na rynku pracy: 8 kryteriów (32%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 25 kryteriów oraz 17 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFS+.CP4.D - Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia

- Działanie 05.05 Aktywne i zdrowe starzenie się (w zakresie eliminowania zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy): 6 kryteriów (25%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 24 kryteriów oraz 18 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.05 Aktywne i zdrowe starzenie się (w zakresie rehabilitacji leczniczej ułatwiającej powrót do pracy lub utrzymanie zatrudnienia (Regionalny Program Polityki Zdrowotnej –Rehabilitacja Kardiologiczna na lata 2024-2026)): 9 kryteriów (33,3%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 27 kryteriów oraz 18 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.06 Adaptacyjność pracowników i pracodawców: 6 kryteriów (26,1%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 23 kryteriów oraz 17 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFS+.CP4.F - Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

- Działanie 05.07 Edukacja przedszkolna (w zakresie projektów dotyczących edukacji przedszkolnej zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 6.1. Infrastruktura edukacji przedszkolnej): 7 kryteriów (25,9%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 27 kryteriów oraz 20 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.07 Edukacja przedszkolna (w zakresie projektów dotyczących edukacji przedszkolnej): 8 kryteriów (30,8%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 26 kryteriów oraz 18 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.08 Edukacja ogólna i zawodowa (w zakresie edukacji i kapitału społecznego w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027): 5 kryteriów (22,7%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 22 kryteriów oraz 17 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.08 Edukacja ogólna i zawodowa (w zakresie projektów dotyczących edukacji włączającej): 6 kryteriów (23,1%) szczególnie

powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 26 kryteriów oraz 20 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

- Działanie 05.08 Edukacja ogólna i zawodowa (w zakresie wsparcia uczniów w rozwoju ich uzdolnień): 6 kryteriów (25%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 24 kryteriów oraz 18 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.08 Edukacja ogólna i zawodowa (w zakresie projektów dotyczących edukacji zawodowej zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 6.2. Infrastruktura edukacji włączającej i zawodowej): 8 kryteriów (29,6%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 27 kryteriów oraz 19 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.08 Edukacja ogólna i zawodowa (w zakresie projektów dotyczących edukacji ogólnej): 10 kryteriów (34,5%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 29 kryteriów oraz 19 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.08 Edukacja ogólna i zawodowa (w zakresie projektów dotyczących wsparcia poradni psychologiczno-pedagogicznych, zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 6.2. Infrastruktura edukacji włączającej i zawodowej): 2 kryteriów (9,5%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 21 kryteriów oraz 19 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFS+.CP4.G - Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

- Działanie 05.09 Kształcenie ustawiczne (w zakresie podnoszenia kompetencji kadr kultury i turystyki): 5 kryteriów (21,7%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 23 kryteriów oraz 18 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.09 Kształcenie ustawiczne (w zakresie usług rozwojowych w ramach Podmiotowego Systemu Finansowania): 9 kryteriów (33,3%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 27 kryteriów oraz 18 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

- Działanie 05.09 Kształcenie ustawiczne (w zakresie wsparcia dla osób o niskich umiejętnościach lub kompetencjach realizowane poza BUR i PSF): 9 kryteriów (33,3%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 27 kryteriów oraz 18 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.10 Kształcenie ustawiczne – wsparcie pozadotacyjne (dla projektów realizowanych w formie instrumentów finansowych w Działaniu: 1.2 Badania i innowacje – wsparcie pozadotacyjne, 1.6 Wsparcie MŚP – wsparcie pozadotacyjne, 2.5 Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne, 2.8 Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne, 2.14 Gospodarka w obiegu zamkniętym – wsparcie pozadotacyjne, 5.10 Kształcenie ustawiczne – wsparcie pozadotacyjne ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027): 2 kryteria (8,7%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 23 kryteriów oraz 21 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFS+.CP4.H - Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

- Działanie 05.11 Aktywne włączenie społeczne (w zakresie projektów dotyczących aktywnej integracji): 12 kryteriów (41,4%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 29 kryteriów oraz 17 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.11 Aktywne włączenie społeczne (realizacji przez SWP przedsięwzięcia strategicznego „Regionalny system wsparcia oraz rozwoju aktywności zawodowej i społecznej seniorów”): 8 kryteriów (33,3%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 24 kryteriów oraz 16 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.12 Aktywne włączenie społeczne – programy rewitalizacji: 7 kryteriów (29,2%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 24 kryteriów oraz 17 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.13 Rozwój ekonomii społecznej (w zakresie projektów Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES)): 6 kryteriów (25%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 24 kryteriów oraz 18 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFS+.CP4.I - Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów

- Działanie 05.14 Integracja migrantów: 7 kryteriów (29,2%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 24 kryteriów oraz 17 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.15 Integracja migrantów – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego: 7 kryteriów (29,2%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 24 kryteriów oraz 17 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.16 Integracja migrantów – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego: 7 kryteriów (29,2%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 24 kryteriów oraz 17 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFS+.CP4.K - Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej

- Działanie 05.17 Usługi społeczne i zdrowotne (w zakresie realizacji przez SWP przedsięwzięcia strategicznego „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego" wskazanego w Regionalnym Programie Strategicznym w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027): 4 kryteria (19%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 21 kryteriów oraz 17 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.17 Usługi społeczne i zdrowotne (w zakresie programów profilaktycznych dotyczących profilaktyki i wczesnego wykrywania chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu (Regionalny Program Polityki Zdrowotnej -Kompleksowy program przeciwdziałania nadwadze i otyłości u dzieci i młodzieży w województwie pomorskim)): 9 kryteriów (34,6%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 26 kryteriów oraz 17 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.17 Usługi społeczne i zdrowotne (w zakresie realizacji przez SWP przedsięwzięcia strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych" wskazanego w Regionalnym Programie Strategicznym w zakresie

bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej): 9 kryteriów (34,6%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 26 kryteriów oraz 17 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

- Działanie 05.17 Usługi społeczne i zdrowotne (w zakresie projektów zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 6.3. Infrastruktura społeczna): 13 kryteriów (38,2%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 34 kryteriów oraz 21 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.17 Usługi społeczne i zdrowotne (w zakresie projektów dotyczących deinstytucjonalizacji usług społecznych i zdrowotnych): 17 kryteriów (48,6%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 35 kryteriów oraz 18 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.18 Usługi społeczne i zdrowotne – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 6.4. Infrastruktura społeczna - ZIT na terenie obszaru metropolitalnego): 8 kryteriów (28,6%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 28 kryteriów oraz 20 szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 05.19 Usługi społeczne i zdrowotne – programy rewitalizacji: 7 kryteriów (29,2%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 24 kryteriów oraz 17 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

EFS+.CP4.L - Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

- Działanie 05.21 Aktywność obywatelska (w zakresie wzmocnienia potencjału pomorskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych): 7 kryteriów (29,2%) szczególnie powiązanych z celem / zakresem Działania wśród 24 kryteriów oraz 17 szczególnie powiązanych z logiką Działania.

PT.1 - Pomoc Techniczna

- Działanie 08.01 Pomoc Techniczna EFS+: nie zostały zidentyfikowane kryteria szczególnie powiązane z celem / zakresem Działania - wszystkie 11 kryteriów jest szczególnie powiązanych z logiką Działania.
- Działanie 09.01 Pomoc Techniczna EFRR: nie zostały zidentyfikowane kryteria szczególnie powiązane z celem / zakresem Działania - wszystkie 11 kryteriów jest szczególnie powiązanych z logiką Działania.

W dokumencie **Metodyki wyboru projektów w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 dla projektów realizowanych w formie instrumentów finansowych** wszystkie 21 kryteriów zostało określonych jako w szczególny sposób wpisujących się w logikę Programu.

W dokumencie **Metodyki wyboru projektów w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 dla projektów dotacyjnych z wyłączeniem projektów zintegrowanych oraz objętych instrumentem RLKS** 31 kryteriów zostało określonych jako w szczególny sposób wpisujących się w logikę Programu, a pozostałych 7 jako szczególnie wpisujące się w cele / zakres Programu.

W dokumencie **Metodyki wyboru projektów w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 dla projektów zintegrowanych** 32 kryteria zostały określone jako w szczególny sposób wpisujących się w logikę Programu, a pozostałych 7 jako szczególnie wpisujące się w cele / zakres Programu.

W celu dalszego przybliżenia procesu analizy poniżej wybrane i zaprezentowane zostały wszystkie kryteria wyboru projektów zidentyfikowane w analizowanych katalogach. Kryteria te zostały podzielone na szczególnie powiązane z celami / zakresem Działań oraz szczególnie powiązane z ich logiką interwencji. Na poniższej liście wskazane zostało również w ilu katalogach kryteria te występowały.

Kryteria szczególnie wpisujące się w cele / zakres Działań:

- Komplementarność projektu (73 wystąpienia);
- Kompleksowość projektu (72 wystąpienia);
- Potrzeba realizacji projektu (72 wystąpienia);
- Profil projektu (68 wystąpień);
- Wkład w zakładane efekty (38 wystąpień);
- Zasada DNSH (34 wystąpienia);
- Krajowe Obszary Strategicznej Interwencji (16 wystąpień);
- Partnerstwo międzysektorowe (15 wystąpień);
- Specyfika grupy docelowej (15 wystąpień);
- Zintegrowane Porozumienia Terytorialne (11 wystąpienie);
- Animacja środowiskowa, kręgi wsparcia, wolontariat (9 wystąpień);
- Lokalizacja (9 wystąpień);
- Element wyspy energetycznej (6 wystąpień);
- Potencjał organizacyjny – struktura i system zarządzania i kontroli (6 wystąpień);
- Potencjał organizacyjny – system księgowy (6 wystąpień);

- Wpisywanie się projektu w aktualne gminne projekty założeń lub założenia do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe (6 wystąpień);
- Wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań i narzędzi technologicznych, w tym telemedycznych (6 wystąpień);
- Wykorzystanie wolontariatu (6 wystąpień);
- Wykorzystanie zasobów lub modeli wypracowanych na poziomie centralnym (6 wystąpień);
- Zastosowanie instalacji OZE (6 wystąpień);
- Nowoczesne technologie medyczne (5 wystąpień);
- Specyfika wsparcia (5 wystąpień);
- Współpraca międzyregionalna i transnarodowa (5 wystąpień);
- Centrum Usług Społecznych (4 wystąpienia);
- Realizator usług społecznych (4 wystąpienia);
- Rozwój podstawowej i/lub ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (4 wystąpienia);
- Ukierunkowanie wsparcia (4 wystąpienia);
- Współpraca międzynarodowa (4 wystąpienia);
- Budynki zero- i plus-energetyczne (3 wystąpienia);
- Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych (3 wystąpienia);
- Partnerstwo publiczno-prywatne (3 wystąpienia);
- Projekt wieloletni (3 wystąpienia);
- Realizacja projektu przez PES (3 wystąpienia);
- Wyrównanie szans grup zagrożonych dyskryminacją (3 wystąpienia);
- Dostępność porad (dotyczy projektów z zakresu rozwoju opieki jednego dnia oraz ambulatoryjnej opieki zdrowotnej) (2 wystąpienia);
- Dostępność poradni (dotyczy projektów z zakresu rozwoju opieki jednego dnia oraz ambulatoryjnej opieki zdrowotnej) (2 wystąpienia);
- Dostępność świadczeń (dotyczy projektów z zakresu lecznictwa psychiatrycznego) (2 wystąpienia);
- Dostępność wsparcia (2 wystąpienia);
- Forma udzielania świadczeń (dotyczy projektów z zakresu lecznictwa psychiatrycznego) (2 wystąpienia);
- Inteligentne Specjalizacje Pomorza (2 wystąpienia);

- Kadry – psychiatria dorosłych (dotyczy projektów z zakresu lecznictwa psychiatrycznego) (2 wystąpienia);
- Kadry – psychiatria dzieci i młodzieży (dotyczy projektów z zakresu lecznictwa psychiatrycznego) (2 wystąpienia);
- Komfort i bezpieczeństwo pacjenta (dotyczy projektów z zakresu lecznictwa psychiatrycznego) (2 wystąpienia);
- Komfort i bezpieczeństwo personelu (dotyczy projektów z zakresu lecznictwa psychiatrycznego) (2 wystąpienia);
- Kompleksowość opieki zdrowotnej (dotyczy projektów z zakresu lecznictwa psychiatrycznego) (2 wystąpienia);
- Korytarze ekologiczne (2 wystąpienia);
- Krajobrazy priorytetowe (2 wystąpienia);
- Kształcenie kadr medycznych (dotyczy projektów z zakresu lecznictwa psychiatrycznego) (2 wystąpienia);
- Lokalizacja (dotyczy projektów z zakresu infrastruktury podstawowej opieki zdrowotnej) (2 wystąpienia);
- Nowy Europejski Bauhaus (2 wystąpienia);
- Obszary Natura 2000 (2 wystąpienia);
- Opieka koordynowana (2 wystąpienia);
- Opieka koordynowana (dotyczy projektów z zakresu infrastruktury podstawowej opieki zdrowotnej) (2 wystąpienia);
- Partnerstwo z pracodawcami lub organizacjami pracodawców (2 wystąpienia);
- Poszerzenie oferty (dotyczy projektów z zakresu rozwoju opieki jednego dnia oraz ambulatoryjnej opieki zdrowotnej) (2 wystąpienia);
- Potencjał organizacji pozarządowych/podmiotów ekonomii społecznej (2 wystąpienia);
- Rehabilitacja (dotyczy projektów z zakresu rozwoju opieki jednego dnia oraz ambulatoryjnej opieki zdrowotnej) (2 wystąpienia);
- Rozszerzenie diagnostyki (2 wystąpienia);
- Rozszerzenie diagnostyki (dotyczy projektów z zakresu infrastruktury podstawowej opieki zdrowotnej) (2 wystąpienia);
- Rozwiązania telemedyczne w opiece domowej (2 wystąpienia);

- Rozwiązania telemedyczne w opiece domowej (dotyczy projektów z zakresu infrastruktury podstawowej opieki zdrowotnej) (2 wystąpienia);
- Świadczenia w ramach I i II poziomu referencyjnego psychiatrii dzieci i młodzieży (dotyczy projektów z zakresu lecznictwa psychiatrycznego) (2 wystąpienia);
- Świadczenia w ramach I, II i III poziomu referencyjnego psychiatrii dzieci i młodzieży (dotyczy projektów z zakresu lecznictwa psychiatrycznego) (2 wystąpienia);
- Tryb leczenia jednego dnia (dotyczy projektów z zakresu rozwoju opieki jednego dnia oraz ambulatoryjnej opieki zdrowotnej) (2 wystąpienia);
- Ukierunkowanie tematyczne wsparcia – ISP, branże kluczowe (2 wystąpienia);
- Ukierunkowanie tematyczne wsparcia – kompetencje/kwalifikacje w sektorach związanych ze środowiskiem, klimatem, energią, gospodarką o obiegu zamkniętym oraz biogospodarką (2 wystąpienia);
- Ukierunkowanie tematyczne wsparcia - rozwój i potwierdzanie kompetencji cyfrowych (2 wystąpienia);
- Wpisywanie się w przedsięwzięcie strategiczne (2 wystąpienia);
- Wpisywanie się w zasadę DNSH w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym (2 wystąpienia);
- Wpisywanie się w zasadę DNSH w zakresie łagodzenia zmian klimatu (2 wystąpienia);
- Wykorzystanie telemedycyny (2 wystąpienia);
- Wykorzystanie telemedycyny (dotyczy projektów z zakresu infrastruktury podstawowej opieki zdrowotnej) (2 wystąpienia);
- Zakres diagnozy potrzeb (2 wystąpienia);
- Zatrudnienie w PES (2 wystąpienia);
- Zintegrowane podejście w kształtowaniu systemu transportowego (2 wystąpienia);
- Animacja środowiskowa i wolontariat (2 wystąpienia);
- B+R (1 wystąpienie);
- Bezpieczeństwo niechronionych użytkowników ruchu (1 wystąpienie);
- Desegregacja (1 wystąpienie);
- Dostępność dla publicznego transportu zbiorowego (1 wystąpienie);
- Działania projektowe (1 wystąpienie);

- Efekty projektu (1 wystąpienie);
- Europejskie zasady jakości (dotyczy wyłącznie drugiego i trzeciego typu projektu) (1 wystąpienie);
- Europejskie zasady jakości (dotyczy wyłącznie inwestycji w obszarze kultury mających wpływ na dziedzictwo kulturowe) (1 wystąpienie);
- Forma udzielania świadczeń (1 wystąpienie);
- Grupa docelowa (1 wystąpienie);
- Innowacyjne podejście (1 wystąpienie);
- Jakość szkoleń (1 wystąpienie);
- Kadry – psychiatria dorosłych (1 wystąpienie);
- Kadry – psychiatria dzieci i młodzieży (1 wystąpienie);
- Komfort i bezpieczeństwo pacjenta (1 wystąpienie);
- Komfort i bezpieczeństwo personelu (1 wystąpienie);
- Kompleksowość opieki zdrowotnej (1 wystąpienie);
- Kompleksowość projektu zintegrowanego (1 wystąpienie);
- Kształcenie kadr medycznych (1 wystąpienie);
- Lokalizacja projektu na obszarach jednolitych części wód podziemnych (1 wystąpienie);
- Lokalizacja projektu na obszarach zagrożonych suszą (1 wystąpienie);
- Lokalizacja siedziby (1 wystąpienie);
- Mapa drogowa transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (1 wystąpienie);
- Miejsca pracy dla osób biernych zawodowo lub bezrobotnych (1 wystąpienie);
- Nowy Europejski Bauhaus (dotyczy wyłącznie drugiego i trzeciego typu projektu) (1 wystąpienie);
- Nowy Europejski Bauhaus (dotyczy wyłącznie pierwszego typu projektu) (1 wystąpienie);
- Obiekty infrastruktury służące poprawie bezpieczeństwa (1 wystąpienie);
- Obszary koncentracji elementów dziedzictwa kulturowego (dotyczy wyłącznie drugiego i trzeciego typu projektu) (1 wystąpienie);
- Odporność gospodarki (1 wystąpienie);
- Partnerstwo jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej (1 wystąpienie);

- Poszerzenie oferty (1 wystąpienie);
- Potencjał lokalnych podmiotów ekonomii społecznej/przedsiębiorstw społecznych (1 wystąpienie);
- Potrzeba realizacji projektu (dotyczy projektów z zakresu poprawy jakości i zaopatrzenia w wodę pitną, w tym zawierających elementy dot. rozwoju systemów monitoringu) (1 wystąpienie);
- Potrzeba realizacji projektu (dotyczy projektów, których zakres dotyczy wyłącznie rozwoju systemów monitoringu ilościowego i jakościowego wód podziemnych i powierzchniowych przeznaczonych do spożycia oraz prognozowania zagrożeń w wodach podziemnych) (1 wystąpienie);
- Potrzeba realizacji projektu zintegrowanego (1 wystąpienie);
- Profil projektu zintegrowanego (1 wystąpienie);
- Przedsięwzięcie strategiczne (1 wystąpienie);
- Realizacja projektu przez Podmioty Ekonomii Społecznej (1 wystąpienie);
- Regionalne Agendy Badawcze (1 wystąpienie);
- Rehabilitacja (1 wystąpienie);
- Równość, włączenie społeczne, niedyskryminacja (1 wystąpienie);
- Status Organizacji Pożytku Publicznego (1 wystąpienie);
- Świadczenia w ramach I i II poziomu referencyjnego psychiatrii dzieci i młodzieży (1 wystąpienie);
- Świadczenia w ramach I, II i III poziomu referencyjnego psychiatrii dzieci i młodzieży (1 wystąpienie);
- Technologie i usługi cyfrowe (1 wystąpienie);
- Tryb leczenia jednego dnia (1 wystąpienie);
- Wsparcie istniejącej infrastruktury (dotyczy wyłącznie pierwszego typu projektu) (1 wystąpienie);
- Wsparcie opiekunów osób z chorobami otępiennymi (1 wystąpienie);
- Współpraca z Podstawową Opieką Zdrowotną (1 wystąpienie);
- Współpraca z pracodawcami (1 wystąpienie);
- Współpraca ze służbami medycyny pracy (1 wystąpienie);
- Wykorzystanie przestrzeni (1 wystąpienie);
- Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i zatrudnienia (1 wystąpienie);
- Zapobieganie powstawaniu odpadów i przygotowanie produktów do ponownego użycia (1 wystąpienie);

- Zintegrowane Porozumienia Terytorialne (dotyczy naboru, w którym uprawnione do aplikowania będą aglomeracje ściekowe od 2 000 do 10 000 RLM) (1 wystąpienie).

Kryteria szczególnie wpisujące się w logikę interwencji Działań:

- Kompletność wniosku o dofinansowanie (86 wystąpień);
- Zasada równości kobiet i mężczyzn (86 wystąpień);
- Zasada zrównoważonego rozwoju, w tym zasada DNSH (86 wystąpień);
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (85 wystąpień);
- Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych (85 wystąpień);
- Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (85 wystąpień);
- Poprawność złożenia wniosku o dofinansowanie (84 wystąpienia);
- Kwalifikowalność wnioskodawcy/partnerów (80 wystąpień);
- Zakres rzeczowy projektu (80 wystąpień);
- Zgodność z celami i logiką wsparcia w Działaniu (80 wystąpień);
- Budżet projektu (79 wystąpień);
- Sposób zarządzania projektem (76 wystąpień);
- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania (62 wystąpienia);
- Partnerstwo (44 wystąpienia);
- Kwalifikowalność wartości projektu (42 wystąpienia);
- Nakłady na realizację projektu (42 wystąpienia);
- Promocja projektu (42 wystąpienia);
- Pomoc publiczna (38 wystąpień);
- Procedura oceny oddziaływania na środowisko (38 wystąpień);
- Możliwe warianty (36 wystąpień);
- Kwalifikowalność partnerstwa (35 wystąpień);
- Potencjał wnioskodawcy/partnerów (34 wystąpienia);
- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla naboru (25 wystąpień);
- Analiza finansowa (23 wystąpienia);
- Doświadczenie Wnioskodawcy/Partnera (23 wystąpienia);
- Analiza ekonomiczna (20 wystąpień);

- Zgodność ze Strategią ZIT (19 wystąpień);
- Zgodność z przedsięwzięciem strategicznym (17 wystąpień);
- Doświadczenie (6 wystąpień);
- Kwalifikowalność podmiotu/zdolność prawna wnioskodawcy (6 wystąpień);
- Metodyka wyboru podmiotów wdrażających fundusze szczegółowe (6 wystąpień);
- Model organizacji (6 wystąpień);
- Status projektu zintegrowanego (6 wystąpień);
- Wskaźniki (6 wystąpień);
- Współfinansowanie krajowe (6 wystąpień);
- Wydatki kwalifikowalne i mechanizm wynagradzania (6 wystąpień);
- Zakres rzeczowy projektu-zgodność ze Strategią Inwestycyjną (6 wystąpień);
- Zapobieganie konfliktowi interesów (6 wystąpień);
- Zastosowanie pomocy publicznej (6 wystąpień);
- Zdolność ekonomiczna i finansowa (6 wystąpień);
- Zgodność z programem rewitalizacji (6 wystąpień);
- Zgodność zakresu projektu z celami i logiką wsparcia w Działaniu (6 wystąpień);
- Status projektu zintegrowanego I (5 wystąpień);
- Status projektu zintegrowanego II (4 wystąpienia);
- Projekt hybrydowy (3 wystąpienia);
- Sposób realizacji projektu (3 wystąpienia);
- Potencjał wnioskodawcy/partnerów (dotyczy projektów z zakresu rozwoju opieki jednego dnia oraz ambulatoryjnej opieki zdrowotnej) (2 wystąpienia);
- Analiza finansowa (Kryterium nie dotyczy projektów przewidujących wyłącznie realizację prac B+R) (1 wystąpienie);
- Doświadczenie w działaniach na rzecz zdrowia pracowników (1 wystąpienie);
- Finansowanie prac przygotowawczych (1 wystąpienie);
- Formuła partnerstwa (1 wystąpienie);
- Formuła współpracy (1 wystąpienie);
- Ład przestrzenny (1 wystąpienie);
- Potencjał instytucji (1 wystąpienie);

- Wykorzystanie narzędzia wypracowanego na poziomie centralnym (1 wystąpienie);
- Zastosowanie partnerstwa (1 wystąpienie).

Tak jak wspomniano wcześniej w przypadku kryteriów najsilniej realizujących cele i zakres interwencji, wyłonionych zostało kilka przykładów kryteriów, które można przypisać szczególnie mocno celom lub zakresowi interwencji. Poniżej przykłady te zostały wymienione.

Kryteria szczególnie realizujące cele interwencji:

- Animacja środowiskowa, kręgi wsparcia, wolontariat (przykładowe Działanie: 5.12): to kryterium wartości dodanej projektu (zerojedynkowe) ocenia realizację projektu przy wykorzystaniu animacji środowiskowej, kręgów wsparcia czy wolontariatu – kryterium to jakościowo wspiera realizację celu wspierania aktywnego włączenia społecznego.
- Rozwój podstawowej i/lub ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przykładowe Działanie: 5.17): kryterium wartości dodanej projektu (punktowe), które weryfikuje przyczynianie się projektu do rozwoju podstawowej i/lub ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, co jest bezpośrednim nawiązaniem do celu zwiększenia dostępu do opieki zdrowotnej.
- Miejsca pracy dla osób biernych zawodowo lub bezrobotnych (przykładowe Działanie: 6.11): jest to kryterium wartości dodanej projektu (punktowe), które ocenia stopień przyczyniania się projektu do powstawania miejsc pracy dla osób biernych zawodowo lub bezrobotnych, co jest silnie zbieżne z celem Priorytetu: sprzyjaniu włączenia społecznego.
- Współpraca z Podstawową Opieką Zdrowotną (przykładowe Działanie: 5.5): jest to kryterium specyficznego ukierunkowania projektu (punktowe) weryfikujące współpracę z POZ co w sposób jakościowy ma silniej wspierać cel wspierania zdrowego trybu życia.
- Zapobieganie powstawaniu odpadów i przygotowanie produktów do ponownego użycia (przykładowe Działanie: 2.13): kryterium wartości dodanej projektu (punktowe) weryfikujące wprowadzanie rozwiązań przygotowania produktów do ponownego użycia lub zapobiegania powstawaniu odpadów wspiera spełnianie celu przechodzenia w kierunku gospodarki przyjaznej dla środowiska.

Kryteria szczególnie realizujące zakres interwencji:

- Specyfika grupy docelowej (przykładowe Działanie: 5.4): jest to kryterium specyficzne, kierunkujące projekt (punktowe), które ocenia stopień wsparcia

kobiet mogących mieć szczególne problemy na rynku pracy, co bezpośrednio wpisuje się w zakres określony w naborze.

- Lokalizacja (przykładowe Działanie: 5.4): to kryterium wartości dodanej projektu (punktowe) weryfikuje lokalizację projektu, która miałaby obejmować obszar o ponadprzeciętnym poziomie wykluczenia społecznego, co nawiązuje do zakresu Priorytetu.
- Projekt wieloletni (przykładowe Działanie: 5.17): kryterium wartości dodanej projektu (punktowe) określa trwałość przedsięwzięcia poprzez wymóg świadczenia usług dla pacjentów co najmniej przez 2 lata – jest to kryterium odwołujące się do zakresu wsparcia.
- Grupa docelowa (przykładowe Działanie: 5.8): jest to kryterium wartości dodanej projektu (punktowe), które ocenia czy dobór grupy docelowej w projekcie oznacza skierowanie projektu do uczniów z doświadczeniem migracji – jest to bezpośrednie nawiązanie do zakresu naboru.
- Status Organizacji Pożytku Publicznego (przykładowe Działanie: 5.21): to kryterium wartości dodanej projektu (punktowe) oceniające wsparcie NGO posiadających status OPP, co nawiązuje do grupy docelowej naboru.

Tak jak już zaznaczono, kryteria, które nie zostały zidentyfikowane jako ściśle powiązane z celami lub/i zakresem wsparcia, również do nich nawiązują i wspierają ich realizację – robią to w sposób bardziej pośredni. Na przykładzie powyższych kryteriów zaobserwować można, że zwykle udaje się wytypować kryteria szczególnie i bezpośrednio nakierowujące potencjalne projekty na realizację konkretnych celów i obejmowania swoim zakresem określonych grup i przedmiotów wsparcia.

Kryteria, które zostały określone jako najsilniej zbieżne z logiką wsparcia, tak jak już było zaznaczone wpływają na cele i zakres – warto tutaj wspomnieć zwłaszcza o kryteriach horyzontalnych. W niektórych przypadkach naborów kryteria te będą wpisywać się silniej w cele / zakres (DNSH w naborach EFRR, a równości płci w EFS+), a w innych słabiej (równości płci w EFS+, a DNSH w EFRR). Kryteria szczególnie silnie powiązane z logiką interwencji będą odnosić się przede wszystkich do wymogów formalnych – przykładami takich kryteriów będą: Kompletność wniosku o dofinansowanie, Promocja projektu, Poprawność złożenia wniosku o dofinansowanie czy Kwalifikowalność wnioskodawcy/partnerów. Każdy Priorytet, Działanie oraz nabór mają swoją logikę wdrażania wsparcia, która określa wymogi i warunki, w których realizowane będą projekty i powyższe kryteria bardzo mocno nawiązują do tej logiki.

W przypadku pięciu naborów nie zostały zidentyfikowane kryteria wyboru projektów silnie nawiązujących do celów / zakresu interwencji, aczkolwiek nie zostało to odczytane jako uchybienie w przygotowaniu tych naborów – dwa z nich dotyczy bowiem wsparcia w ramach Pomocy Technicznej, a dwa to kryteria naborów niekonkurencyjnych, które z założenia obejmą bardziej wąski zakres wnioskodawców. Jeśli chodzi o pozostałe nabory, to tylko w przypadku właśnie naborów niekonkurencyjnych zidentyfikowano kryteriów nawiązujących do celów / zakresu w proporcji mniejszej niż 10% - jest to sytuacja akceptowana, gdyż tego typu nabory, jak już zaznaczono mają bardziej precyzyjnie określony zakres potencjalnych projektów, a zatem właśnie celów i zakresów. Nabory konkurencyjne miały zawsze w swoich katalogach co najmniej 16,7% (najniższa wartość) kryteriów w analizie określonych jako silnie powiązane z celami / zakresem.

Odpowiadając na postawione pytanie badawcze dotyczące umożliwiania przez metodyki / kryteria wyboru projektów w jak największym stopniu wpisujących się w cele, logikę i zakres interwencji Programu, należy odpowiedzieć twierdząco – i to w przypadku wszystkich tych trzech aspektów. Jak już zaznaczano, kryteria wyboru projektów przenikają te trzy aspekty, ale dodatkowo analiza (która zakładała zero-jedynkowe przypisanie kryteriów do powyższych kategorii) potwierdziła, że w katalogach kryteriów znajdują się takie wymogi, które w szczególnie silny sposób nawiązują do celów, zakresu lub/i logiki interwencji.

Uzupełnieniem powyższej analizy są także wnioski z badania jakościowego dotyczące wpływu stosowanych metodyk i kryteriów wyboru projektów na realizację celów FEP, które przedstawiono poniżej

- **Stosowanie dwupoziomowego sposobu oceny zgodności projektów z celami FEP** – Ten dwupoziomowy sposób oceny charakteryzowano jako uwzględniający: (a) weryfikację zgodności projektu z celami i wymogami określonymi w Programie i dokumentach strategicznych (choć jednocześnie zwracano uwagę, że nie zawsze istnieje konieczność weryfikacji z dokumentami strategicznymi – skoro w założeniu sam Program ma być z nimi spójny, to wystarczająca powinna być ocena zgodności projektu z Programem, bez konieczności uwzględniania innych dokumentów referencyjnych, (b) ocenę stopnia realizacji celów FEP (przede wszystkim poprzez stosowanie kryteriów strategicznych, w tym: kryteriów pozwalających na rangowanie projektów pod kątem stopnia realizacji celów FEP operacjonalizowanych przez wskaźniki programowe).

- **Występowanie trudności z rzeczywistą oceną projektów pod kątem ich oddziaływania na realizację celów FEP** – Z jednej strony zwracano uwagę na fakt, trudnej do całkowitego wyeliminowania, deklaratywności wnioskodawców, co utrudnia rzeczywistą weryfikację faktu i stopnia spełniania określonych kryteriów wyboru projektów. Z drugiej zaś, podkreślano rosnącą specjalizację wnioskodawców i firm doradczych w przygotowywaniu nie projektów najwyższej jakości, ale projektów najlepiej odpowiadających przyjętej logice oceny. Zwrócono w tym przypadku także uwagę na ryzyka związane z wykorzystywaniem przez wnioskodawców narzędzi sztucznej inteligencji (co może jeszcze utrudnić różnicowanie projektów w procesie oceny). Uwzględniając obie te okoliczności, formułowany był postulat położenia większego nacisku w procesie opracowywania kryteriów wyboru projektów na aspekcie oceny planowanych efektów i oddziaływania projektów. Co istotne, takie podejście byłoby spójne z planami Komisji Europejskiej dotyczącymi rozwiązań w zakresie wdrażania polityki spójności w przyszłej perspektywie finansowej.

7.3.1.3. Możliwość oceny dojrzałości i kompleksowości projektów

Analiza kwestii możliwości oceny dojrzałości i kompleksowości projektów dotyczy tego, czy kryteria w wystarczający sposób umożliwiają ocenę dojrzałości i kompleksowości projektu np. przez ocenę czy działania inwestycyjne / infrastrukturalne w ramach projektu finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego łączą się z działaniami organizacyjnymi / usługowymi / szkoleniowymi itp. (w tym z interwencją w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego+) zwiększającymi efektywność wykorzystania tej infrastruktury/inwestycji w przyszłości.

Kryteria wyboru projektów są instrumentami służącymi do wyłaniania przedsięwzięć nie tylko wpisujących się zarówno w cele interwencji Programu, ale również cechujące się odpowiednią dojrzałością oraz kompleksowością. W tej części przeprowadzona została analiza rzeczonych zagadnień, które mają pozwolić odpowiedzieć na pytanie badawcze: „Czy kryteria w wystarczający sposób umożliwiają ocenę dojrzałości i kompleksowości projektu np. przez ocenę czy działania inwestycyjne/infrastrukturalne w ramach projektu finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego łączą się z działaniami organizacyjnymi/usługowymi/szkoleniowymi itp. (w tym z interwencją w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego+) zwiększającymi efektywność wykorzystania tej infrastruktury/inwestycji w przyszłości”.

Na wstępie należy zaznaczyć, że niniejsza analiza została przeprowadzona na podstawie kryteriów, dla których możliwe było uzyskanie danych na dzień 12.05.2026 roku. Przeanalizowanych zostało w związku z tym 86 katalogów kryteriów.

Analizie poddane zostały wszystkie dostępne kryteria wyboru projektów, po czym dokonano ich podziału na najsilniej zapewniające kompleksowość oraz zapewniające dojrzałość projektów. W pierwszej kolejności należy przybliżyć powyższy podział kryteriów. Charakter oraz liczebność kryteriów wyboru projektów wymusza by do pewnego stopnia, pośrednio lub bezpośrednio nawiązywały one zarówno do aspektu kompleksowości oraz dojrzałości przedsięwzięcia (jak się okaże, zdecydowanie częściej ma to miejsce w przypadku dojrzałości). Istotą prowadzonej analizy było określenie czy te narzędzia wyboru projektów w sposób wystarczający wpisują się w te aspekty interwencji.

Po zgromadzeniu kryteriów wyboru projektów przeanalizowane zostały ich nazwy i definicje w celu zidentyfikowania odniesień do aspektu kompleksowości i dojrzałości. Należy zaznaczyć, że przeprowadzona w ten sposób analiza zawiera w sobie pewien element arbitralności, dlatego też jej wyniki należy przede wszystkim interpretować przez pryzmat występowania w katalogu kryteriów wyboru projektów FEP 2021-2027 takich kryteriów, które sprzyjają wyborowi projektów kompleksowych oraz dojrzałych. Pamiętać również należy, że wpływ na kompleksowość i dojrzałość przedsięwzięć mogą mieć, w sposób pośredni również inne kryteria wyboru projektów. Ponadto, generalna logika konstruowania kryteriów wyboru projektów zakłada, że wszystkie one, w sposób bezpośredni lub pośredni przyczyniają się chociażby do zapewnienia dojrzałości projektu. Nie należy zatem wyników poniższej analizy interpretować w taki sposób, że kryteria wyboru projektów, których przykładowo nie cechuje bezpośrednie powiązanie z aspektem kompleksowości/dojrzałości w żaden sposób w te aspekty się nie wpisują.

Przez kompleksowość projektów należy rozumieć ich zdolności do jak najszerszego łączenia różnych przedmiotów interwencji – czy to na poziomie projektowym, funduszowym, grup docelowych czy partnerów/wykonawców projektu. Aby jeszcze dokładniej przybliżyć wypracowaną koncepcję kompleksowości, kryteria zaliczone do tej kategorii zostały podzielone wewnętrznie na podkategorie (poniżej lista podkategorii wraz z przykładami kryteriów):

- Kompleksowość projektu: Kompleksowość projektu, Kompleksowość projektu zintegrowanego.

- Komplementarność między projektowa i między funduszowa: Nowy Europejski Bauhaus, Komplementarność projektu, Status projektu zintegrowanego.
- Kompleksowość partnerów/współrealizatorów: Partnerstwo międzysektorowe, Projekt hybrydowy, Współpraca międzyregionalna i transnarodowa.
- Kompleksowość wynikająca z zasad horyzontalnych dla EFRR: Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych, Równość, włączenie społeczne, niedyskryminacja, Zasada równości kobiet i mężczyzn.
- Kompleksowość wynikająca z zasad horyzontalnych dla EFS+: Zasada zrównoważonego rozwoju, w tym zasada DNSH.

Jeśli chodzi o dojrzałość projektową, to należy rozumieć ją jako stopień przygotowania inwestycji do realizacji. Wśród kryteriów wyboru projektów, zdecydowana większość będzie nawiązywać do aspektu dojrzałości, aczkolwiek w ramach analizy przygotowane zostały podkategorie wymogów nawiązujących do dojrzałości projektowej – poniżej zostały one zaprezentowane wraz ze stosownymi przykładami:

- Przeprowadzone analizy przed projektowe: Analiza ekonomiczna, Analiza finansowa, Możliwe warianty.
- Przygotowanie budżetu projektowego: Budżet projektu, Wydatki kwalifikowalne i mechanizm wynagradzania.
- Doświadczenie realizatorów projektów: Doświadczenie, Doświadczenie w działaniach na rzecz zdrowia pracowników, Doświadczenie Wnioskodawcy/Partnera.
- Plan zarządzania projektem: Sposób zarządzania projektem.
- Potencjał wykonawców: Potencjał organizacji pozarządowych/podmiotów ekonomii społecznej, Potencjał organizacyjny – struktura i system zarządzania i kontroli, Potencjał wnioskodawcy/partnerów.
- Profil realizatorów: Kwalifikowalność podmiotu/zdolność prawna wnioskodawcy, Realizacja projektu przez PES, Realizator usług społecznych.
- Dostosowanie projektu do dokumentacji/zasad/przepisów: Kwalifikowalność wartości projektu, Kwalifikowalność wnioskodawcy/partnerów, Europejskie zasady jakości (dotyczy wyłącznie drugiego i trzeciego typu projektu).
- Zastosowanie partnerstwa/współpracy: Formuła współpracy, Partnerstwo, Projekt hybrydowy.

- Zapewnienie trwałości efektów: Efekty projektu, Kompleksowość projektu, Kompleksowość projektu zintegrowanego.
- Wpisywanie projektu w strategię/cele: Inteligentne Specjalizacje Pomorza, Wpisywanie się w przedsięwzięcie strategiczne, Zgodność ze Strategią ZIT.
- Zgodność z zasadami horyzontalnymi: Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych, Równość, włączenie społeczne, niedyskryminacja, Zasada DNSH.

Poniżej zaprezentowana została lista Działań, które opatrzone zostały liczebnością kryteriów szczególnie wpływających na kompleksowość projektów/zapewnia ich dojrzałość. Lista zawiera również informację, ile kryteriów szczególnie wpływa na te aspekty:

- Działanie 01.01 Badania i innowacje w przedsiębiorstwach (w zakresie projektów dotyczących prac badawczo-rozwojowych w przedsiębiorstwach): 7 kryteriów (24.1%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 29 kryteriów oraz 26 (89.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 01.02 Badania i innowacje w przedsiębiorstwach – wsparcie pozadotacyjne (dla projektów realizowanych w formie instrumentów finansowych w Działaniu: 1.2 Badania i innowacje – wsparcie pozadotacyjne, 1.6 Wsparcie MŚP – wsparcie pozadotacyjne, 2.5 Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne, 2.8 Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne, 2.14 Gospodarka w obiegu zamkniętym – wsparcie pozadotacyjne, 5.10 Kształcenie ustawiczne – wsparcie pozadotacyjne ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027): 4 kryteria (19%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 21 kryteriów oraz 18 (85.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 01.05 Wsparcie przedsiębiorstw (w zakresie rozwoju systemu wsparcia usług doradczych dla MŚP): 6 kryteriów (25%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 24 kryteriów oraz 21 (87.5%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 01.05 Wsparcie przedsiębiorstw (w zakresie rozwoju systemu wsparcia inwestorów): 6 kryteriów (21.4%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 28 kryteriów oraz 22 (78.6%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 01.05 Wsparcie przedsiębiorstw (w zakresie rozwoju systemu wsparcia eksportu): 6 kryteriów (22.2%) szczególnie wpływających na

kompleksowość projektów wśród 27 kryteriów oraz 21 (77.8%) wpływających na dojrzałość projektów.

- Działanie 01.06 Wsparcie MŚP – wsparcie pozadotacyjne (dla projektów realizowanych w formie instrumentów finansowych w Działaniu: 1.2 Badania i innowacje – wsparcie pozadotacyjne, 1.6 Wsparcie MŚP – wsparcie pozadotacyjne, 2.5 Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne, 2.8 Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne, 2.14 Gospodarka w obiegu zamkniętym – wsparcie pozadotacyjne, 5.10 Kształcenie ustawiczne – wsparcie pozadotacyjne ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027): 4 kryteria (19%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 21 kryteriów oraz 18 (85.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.01 Efektywność energetyczna (w zakresie projektów dotyczących rozwoju systemów ciepłowniczych): 6 kryteriów (18.8%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 32 kryteriów oraz 27 (84.4%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.01 Efektywność energetyczna (w zakresie projektów dotyczących poprawy efektywności energetycznej): 7 kryteriów (20.6%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 34 kryteriów oraz 28 (82.4%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.02 Efektywność energetyczna – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących rozwoju systemów ciepłowniczych): 7 kryteriów (21.2%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 33 kryteriów oraz 27 (81.8%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.02 Efektywność energetyczna – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących poprawy efektywności energetycznej): 7 kryteriów (21.2%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 33 kryteriów oraz 27 (81.8%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.03 Efektywność energetyczna – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących rozwoju systemów ciepłowniczych): 6 kryteriów (19.4%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 31 kryteriów oraz 26 (83.9%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.03 Efektywność energetyczna – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących poprawy efektywności

energetycznej): 7 kryteriów (21.2%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 33 kryteriów oraz 27 (81.8%) wpływających na dojrzałość projektów.

- Działanie 02.04 Efektywność energetyczna – programy rewitalizacji: 4 kryteria (19%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 21 kryteriów oraz 20 (95.2%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.05 Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne (projektów realizowanych w formie instrumentów finansowych w Działaniu: 1.2 Badania i innowacje – wsparcie pozadotacyjne, 1.6 Wsparcie MŚP – wsparcie pozadotacyjne, 2.5 Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne, 2.8 Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne, 2.14 Gospodarka w obiegu zamkniętym – wsparcie pozadotacyjne, 5.10 Kształcenie ustawiczne – wsparcie pozadotacyjne ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027): 4 kryteria (19%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 21 kryteriów oraz 18 (85.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.08 Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne (dla projektów realizowanych w formie instrumentów finansowych w Działaniu: 1.2 Badania i innowacje – wsparcie pozadotacyjne, 1.6 Wsparcie MŚP – wsparcie pozadotacyjne, 2.5 Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne, 2.8 Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne, 2.14 Gospodarka w obiegu zamkniętym – wsparcie pozadotacyjne, 5.10 Kształcenie ustawiczne – wsparcie pozadotacyjne ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027): 4 kryteria (19%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 21 kryteriów oraz 18 (85.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.09 Przystosowanie do zmian klimatu (w zakresie projektów dotyczących systemów monitorowania, wczesnego ostrzegania i prognozowania wystąpienia zagrożeń naturalnych oraz wzmacniania służb ratowniczych): 6 kryteriów (24%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 25 kryteriów oraz 22 (88%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.09 Przystosowanie do zmian klimatu (w zakresie projektów dotyczących zagospodarowania wód opadowych i roztopowych wraz z błękitno-zieloną infrastrukturą, naturalną i małą retencją wodną): 7 kryteriów (24.1%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 29 kryteriów oraz 26 (89.7%) wpływających na dojrzałość projektów.

- Działanie 02.10 Przystosowanie do zmian klimatu – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących systemów monitorowania, wczesnego ostrzegania i prognozowania wystąpienia zagrożeń naturalnych oraz wzmacniania służb ratowniczych): 6 kryteriów (25%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 24 kryteriów oraz 21 (87.5%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.10 Przystosowanie do zmian klimatu – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących zagospodarowania wód opadowych i roztopowych wraz z błękitno-zieloną infrastrukturą, naturalną i małą retencją wodną): 7 kryteriów (24.1%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 29 kryteriów oraz 26 (89.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.11 Przystosowanie do zmian klimatu – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących systemów monitorowania, wczesnego ostrzegania i prognozowania wystąpienia zagrożeń naturalnych oraz wzmacniania służb ratowniczych): 6 kryteriów (25%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 24 kryteriów oraz 21 (87.5%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.11 Przystosowanie do zmian klimatu – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących zagospodarowania wód opadowych i roztopowych wraz z błękitno-zieloną infrastrukturą, naturalną i małą retencją wodną): 7 kryteriów (24.1%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 29 kryteriów oraz 26 (89.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.12 Zrównoważona gospodarka wodna (w zakresie projektów dotyczących gospodarki ściekowej): 6 kryteriów (21.4%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 28 kryteriów oraz 25 (89.3%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.12 Zrównoważona gospodarka wodna (w zakresie projektów dotyczących zaopatrzenia w wodę pitną): 6 kryteriów (19.4%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 31 kryteriów oraz 25 (80.6%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.13 Gospodarka o obiegu zamkniętym (w zakresie projektów dotyczących zapobiegania powstawaniu odpadów, ich selektywnej zbiórki i odzysku (w tym recyklingu)): 6 kryteriów (19.4%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 31 kryteriów oraz 27 (87.1%) wpływających na dojrzałość projektów.

- Działanie 02.14 Gospodarka o obiegu zamkniętym – wsparcie pozadotacyjne (dla projektów realizowanych w formie instrumentów finansowych w Działaniu: 1.2 Badania i innowacje – wsparcie pozadotacyjne, 1.6 Wsparcie MŚP – wsparcie pozadotacyjne, 2.5 Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne, 2.8 Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne, 2.14 Gospodarka w obiegu zamkniętym – wsparcie pozadotacyjne, 5.10 Kształcenie ustawiczne – wsparcie pozadotacyjne ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027): 4 kryteria (19%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 21 kryteriów oraz 18 (85.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.15 Różnorodność biologiczna i krajobrazu (w zakresie projektów realizujących przedsięwzięcie strategiczne pn. „Realizacja zapisów planów ochrony przyjętych dla parków krajobrazowych należących do Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych" wskazane w Regionalnym Programie Strategicznym w zakresie bezpieczeństwa środowiskowego i energetycznego): 6 kryteria (22.2%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 27 kryteriów oraz 23 (85.2%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 02.16 Różnorodność biologiczna i krajobrazu – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego: 6 kryteria (22.2%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 27 kryteriów oraz 23 (85.2%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 03.01 Mobilność miejska (w zakresie projektów dotyczących infrastruktury zrównoważonej i niskoemisyjnej mobilności miejskiej): 8 kryteriów (24.2%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 33 kryteriów oraz 30 (90.9%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 03.02 Mobilność miejska – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących infrastruktury zrównoważonej i niskoemisyjnej mobilności miejskiej): 8 kryteriów (25.8%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 31 kryteriów oraz 28 (90.3%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 03.03 Mobilność miejska – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących infrastruktury zrównoważonej i niskoemisyjnej mobilności miejskiej): 8 kryteriów (25%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 32 kryteriów oraz 29 (90.6%) wpływających na dojrzałość projektów.

- Działanie 04.01 Infrastruktura drogowa: 6 kryteriów (20%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 30 kryteriów oraz 25 (83.3%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 04.02 Tabor kolejowy: 7 kryteriów (24.1%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 29 kryteriów oraz 26 (89.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.01 Rynek pracy (w zakresie inicjatywy ALMA): 3 kryteria (12.5%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 24 kryteriów oraz 23 (95.8%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.01 Rynek pracy (w zakresie projektów Ochotniczych Hufców Pracy (OHP)): 3 kryteria (14.3%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 21 kryteriów oraz 19 (90.5%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.02 Rynek pracy – projekty powiatowych urzędów pracy: 3 kryteria (15.8%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 19 kryteriów oraz 17 (89.5%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.03 Modernizacja instytucji rynku pracy: 3 kryteria (15%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 20 kryteriów oraz 19 (95%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.04 Kobiety na rynku pracy: 3 kryteria (12%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 25 kryteriów oraz 20 (80%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.05 Aktywne i zdrowe starzenie się (w zakresie eliminowania zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy): 5 kryteriów (20.8%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 24 kryteriów oraz 22 (91.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.05 Aktywne i zdrowe starzenie się (w zakresie rehabilitacji leczniczej ułatwiającej powrót do pracy lub utrzymanie zatrudnienia (Regionalny Program Polityki Zdrowotnej –Rehabilitacja Kardiologiczna na lata 2024-2026)): 5 kryteriów (18.5%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 27 kryteriów oraz 23 (85.2%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.06 Adaptacyjność pracowników i pracodawców: 3 kryteria (13%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 23 kryteriów oraz 20 (87%) wpływających na dojrzałość projektów.

- Działanie 05.07 Edukacja przedszkolna (w zakresie projektów dotyczących edukacji przedszkolnej zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 6.1. Infrastruktura edukacji przedszkolnej): 6 kryteriów (22.2%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 27 kryteriów oraz 24 (88.9%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.07 Edukacja przedszkolna (w zakresie projektów dotyczących edukacji przedszkolnej): 4 kryteria (15.4%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 26 kryteriów oraz 23 (88.5%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.08 Edukacja ogólna i zawodowa (w zakresie edukacji i kapitału społecznego w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027): 3 kryteria (13.6%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 22 kryteriów oraz 20 (90.9%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.08 Edukacja ogólna i zawodowa (w zakresie projektów dotyczących edukacji włączającej): 5 kryteriów (19.2%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 26 kryteriów oraz 22 (84.6%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.08 Edukacja ogólna i zawodowa (w zakresie wsparcia uczniów w rozwoju ich uzdolnień): 4 kryteria (16.7%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 24 kryteriów oraz 22 (91.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.08 Edukacja ogólna i zawodowa (w zakresie projektów dotyczących edukacji zawodowej zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 6.2. Infrastruktura edukacji włączającej i zawodowej): 6 kryteriów (22.2%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 27 kryteriów oraz 25 (92.6%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.08 Edukacja ogólna i zawodowa (w zakresie projektów dotyczących edukacji ogólnej): 6 kryteriów (20.7%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 29 kryteriów oraz 22 (75.9%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.08 Edukacja ogólna i zawodowa (w zakresie projektów dotyczących wsparcia poradni psychologiczno-pedagogicznych, zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 6.2. Infrastruktura edukacji włączającej i zawodowej): 3 kryteria (14.3%) szczególnie wpływające

na kompleksowość projektów wśród 21 kryteriów oraz 20 (95.2%) wpływających na dojrzałość projektów.

- Działanie 05.09 Kształcenie ustawiczne (w zakresie podnoszenia kompetencji kadr kultury i turystyki): 3 kryteria (13%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 23 kryteriów oraz 21 (91.3%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.09 Kształcenie ustawiczne (w zakresie usług rozwojowych w ramach Podmiotowego Systemu Finansowania): 4 kryteria (14.8%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 27 kryteriów oraz 22 (81.5%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.09 Kształcenie ustawiczne (w zakresie wsparcia dla osób o niskich umiejętnościach lub kompetencjach realizowane poza BUR i PSF): 4 kryteria (14.8%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 27 kryteriów oraz 22 (81.5%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.10 Kształcenie ustawiczne – wsparcie pozadotacyjne (dla projektów realizowanych w formie instrumentów finansowych w Działaniu: 1.2 Badania i innowacje – wsparcie pozadotacyjne, 1.6 Wsparcie MŚP – wsparcie pozadotacyjne, 2.5 Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne, 2.8 Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne, 2.14 Gospodarka w obiegu zamkniętym – wsparcie pozadotacyjne, 5.10 Kształcenie ustawiczne – wsparcie pozadotacyjne ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027): 2 kryteria (8.7%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 23 kryteriów oraz 20 (87%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.11 Aktywne włączenie społeczne (w zakresie projektów dotyczących aktywnej integracji): 5 kryteriów (17.2%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 29 kryteriów oraz 23 (79.3%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.11 Aktywne włączenie społeczne (realizacji przez SWP przedsięwzięcia strategicznego „Regionalny system wsparcia oraz rozwoju aktywności zawodowej i społecznej seniorów”): 4 kryteria (16.6%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 24 kryteriów oraz 22 (91.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.12 Aktywne włączenie społeczne – programy rewitalizacji: 3 kryteria (12.5%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 24 kryteriów oraz 20 (83.3%) wpływających na dojrzałość projektów.

- Działanie 05.13 Rozwój ekonomii społecznej (w zakresie projektów Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES)): 4 kryteria (16.7%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 24 kryteriów oraz 22 (91.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.14 Integracja migrantów: 4 kryteria (16.7%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 24 kryteriów oraz 21 (87.5%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.15 Integracja migrantów – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego: 4 kryteria (16.7%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 24 kryteriów oraz 21 (87.5%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.16 Integracja migrantów – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego: 4 kryteria (16.7%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 24 kryteriów oraz 21 (87.5%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.17 Usługi społeczne i zdrowotne (w zakresie realizacji przez SWP przedsięwzięcia strategicznego „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego" wskazanego w Regionalnym Programie Strategicznym w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027): 3 kryteria (14.3%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 21 kryteriów oraz 20 (95.2%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.17 Usługi społeczne i zdrowotne (w zakresie programów profilaktycznych dotyczących profilaktyki i wczesnego wykrywania chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu (Regionalny Program Polityki Zdrowotnej -Kompleksowy program przeciwdziałania nadwadze i otyłości u dzieci i młodzieży w województwie pomorskim)): 5 kryteriów (19.2%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 26 kryteriów oraz 21 (80.8%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.17 Usługi społeczne i zdrowotne (w zakresie realizacji przez SWP przedsięwzięcia strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych" wskazanego w Regionalnym Programie Strategicznym w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej): 4 kryteria (15.4%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 26 kryteriów oraz 21 (80.8%) wpływających na dojrzałość projektów.

- Działanie 05.17 Usługi społeczne i zdrowotne (w zakresie projektów zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 6.3. Infrastruktura społeczna): 6 kryteriów (17.6%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 34 kryteriów oraz 27 (79.4%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.17 Usługi społeczne i zdrowotne (w zakresie projektów dotyczących deinstytucjonalizacji usług społecznych i zdrowotnych): 5 kryteriów (14.3%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 35 kryteriów oraz 26 (74.3%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.17 Usługi społeczne i zdrowotne (w zakresie projektów dotyczących usług opieki długoterminowej): 4 kryteria (11.8%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 34 kryteriów oraz 25 (73.5%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.18 Usługi społeczne i zdrowotne – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 6.4. Infrastruktura społeczna - ZIT na terenie obszaru metropolitalnego): 5 kryteriów (17.9%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 28 kryteriów oraz 24 (85.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.19 Usługi społeczne i zdrowotne – programy rewitalizacji: 3 kryteria (12.5%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 24 kryteriów oraz 20 (83.3%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 05.21 Aktywność obywatelska (w zakresie wzmocnienia potencjału pomorskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych): 3 kryteria (12.5%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 24 kryteriów oraz 20 (83.3%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 06.01 Infrastruktura edukacji przedszkolnej (w zakresie projektów dotyczących edukacji przedszkolnej zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 5.7. Edukacja przedszkolna): 8 kryteriów (25.8%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 31 kryteriów oraz 27 (87.1%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 06.02 Infrastruktura edukacji włączającej i zawodowej (w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury szkolnictwa zawodowego zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 5.8. Edukacja ogólna i zawodowa): 9 kryteriów (29%) szczególnie wpływających na

kompleksowość projektów wśród 31 kryteriów oraz 27 (87.1%) wpływających na dojrzałość projektów.

- Działanie 06.02 Infrastruktura edukacji włączającej i zawodowej (projektów dotyczących rozwoju infrastruktury edukacji włączającej poprzez wsparcie poradni psychologiczno-pedagogicznych, zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 5.8. Edukacja ogólna i zawodowa): 2 kryteria (9.5%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 21 kryteriów oraz 20 (95.2%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 06.03 Infrastruktura społeczna: 8 kryteriów (25%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 32 kryteriów oraz 26 (81.3%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 06.04 Infrastruktura społeczna – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 5.18. Usługi społeczne i zdrowotne– ZIT na terenie obszaru metropolitalnego): 8 kryteriów (26.7%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 30 kryteriów oraz 26 (86.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 06.05 Infrastruktura społeczna – programy rewitalizacji: 5 kryteriów (22.7%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 22 kryteriów oraz 20 (90.9%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 06.07 Infrastruktura zdrowia (w zakresie rozwoju opieki jednego dnia oraz ambulatoryjnej opieki medycznej): 6 kryteriów (18.8%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 32 kryteriów oraz 24 (75%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 06.07 Infrastruktura zdrowia (w zakresie wsparcia lecznictwa psychiatrycznego): 6 kryteriów (16.7%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 36 kryteriów oraz 24 (66.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 06.08 Infrastruktura zdrowia – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (w zakresie infrastruktury zdrowia): 4 kryteria (8.2%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 49 kryteriów oraz 25 (51%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 06.08 Infrastruktura zdrowia – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (w zakresie infrastruktury podstawowej opieki

zdrowotnej): 4 kryteria (12.1%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 33 kryteriów oraz 23 (69.7%) wpływających na dojrzałość projektów.

- Działanie 06.09 Infrastruktura zdrowia – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 w zakresie infrastruktury zdrowia (w zakresie infrastruktury zdrowia): 4 kryteria (8.2%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 49 kryteriów oraz 25 (51%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 06.09 Infrastruktura zdrowia – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 w zakresie infrastruktury zdrowia (w zakresie infrastruktury podstawowej opieki zdrowotnej): 4 kryteria (12.1%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 33 kryteriów oraz 23 (69.7%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 06.10 Infrastruktura kultury: 9 kryteriów (25.7%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 35 kryteriów oraz 29 (82.9%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 06.11 Infrastruktura turystyki (w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki kajakowej): 7 kryteriów (24.1%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 29 kryteriów oraz 23 (79.3%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 07.01 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich (fazowane): nie zidentyfikowano kryteriów szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 6 kryteriów - wszystkie 6 (100%) kryteriów natomiast zidentyfikowano jako wpływające na dojrzałość projektów.
- Działanie 07.01 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich (rewitalizacja): 7 kryteriów (26.9%) szczególnie wpływających na kompleksowość projektów wśród 26 kryteriów oraz 24 (92.3%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 08.01 Pomoc Techniczna EFS+: 3 kryteria (27.3%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 11 kryteriów oraz 11 (100%) wpływających na dojrzałość projektów.
- Działanie 09.01 Pomoc Techniczna EFRR: 4 kryteria (36.4%) szczególnie wpływające na kompleksowość projektów wśród 11 kryteriów oraz 11 (100%) wpływających na dojrzałość projektów.

W celu dalszego przybliżenia procesu analizy poniżej wybrane i zaprezentowane zostały wszystkie kryteria wyboru projektów zidentyfikowane w analizowanych katalogach, które dotyczyły analizowanych aspektów. Na poniższej liście wskazane zostało również w ilu katalogach kryteria te występowały.

Kryteria o szczególnie dużym wpływie – kompleksowość projektów:

- Kompleksowość projektu (73 wystąpienia);
- Komplementarność projektu (72 wystąpienia);
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (51 wystąpienie);
- Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych (51 wystąpienie);
- Zasada równości kobiet i mężczyzn (42 wystąpienia);
- Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (42 wystąpienia);
- Zasada zrównoważonego rozwoju, w tym zasada DNSH (35 wystąpień);
- Partnerstwo międzysektorowe (13 wystąpienia);
- Wykorzystanie zasobów lub modeli wypracowanych na poziomie centralnym (6 wystąpień);
- Status projektu zintegrowanego (5 wystąpień);
- Współpraca międzyregionalna i transnarodowa (5 wystąpień);
- Status projektu zintegrowanego I (4 wystąpienia);
- Współpraca międzynarodowa (4 wystąpienia);
- Partnerstwo publiczno-prywatne (3 wystąpienia);
- Projekt hybrydowy (3 wystąpienia);
- Status projektu zintegrowanego II (3 wystąpienia);
- Dostępność wsparcia (2 wystąpienia);
- Korytarze ekologiczne (2 wystąpienia);
- Krajobrazy priorytetowe (2 wystąpienia);
- Nowy Europejski Bauhaus (2 wystąpienia);
- Działania projektowe (1 wystąpienie);
- Europejskie zasady jakości (dotyczy wyłącznie drugiego i trzeciego typu projektu) (1 wystąpienie);
- Europejskie zasady jakości (dotyczy wyłącznie inwestycji w obszarze kultury mających wpływ na dziedzictwo kulturowe) (1 wystąpienie);
- Formuła partnerstwa (1 wystąpienie);

- Formuła współpracy (1 wystąpienie);
- Kompleksowość projektu zintegrowanego (1 wystąpienie);
- Nowy Europejski Bauhaus (dotyczy wyłącznie drugiego i trzeciego typu projektu) (1 wystąpienie);
- Nowy Europejski Bauhaus (dotyczy wyłącznie pierwszego typu projektu) (1 wystąpienie);
- Partnerstwo jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej (1 wystąpienie);
- Partnerstwo z pracodawcami lub organizacjami pracodawców (1 wystąpienie);
- Potencjał lokalnych podmiotów ekonomii społecznej/przedsiębiorstw społecznych (1 wystąpienie);
- Równość, włączenie społeczne, niedyskryminacja (1 wystąpienie);
- Współpraca z Podstawową Opieką Zdrowotną (1 wystąpienie);
- Współpraca z pracodawcami (1 wystąpienie);
- Współpraca ze służbami medycyny pracy (1 wystąpienie);
- Zastosowanie partnerstwa (1 wystąpienie).

Kryteria o szczególnie dużym wpływie – dojrzałość projektów:

- Zasada równości kobiet i mężczyzn (86 wystąpień);
- Zasada zrównoważonego rozwoju, w tym zasada DNSH (86 wystąpień);
- Kompletność wniosku o dofinansowanie (86 wystąpień);
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (85 wystąpień);
- Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych (85 wystąpień);
- Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (85 wystąpień);
- Poprawność złożenia wniosku o dofinansowanie (84 wystąpienia);
- Kwalifikowalność wnioskodawcy/partnerów (80 wystąpień);
- Zakres rzeczowy projektu (80 wystąpień);
- Zgodność z celami i logiką wsparcia w Działaniu (80 wystąpień);
- Budżet projektu (79 wystąpień);
- Sposób zarządzania projektem (76 wystąpień);
- Kompleksowość projektu (73 wystąpienia);
- Komplementarność projektu (72 wystąpienia);

- Profil projektu (68 wystąpień);
- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania (62 wystąpienia);
- Partnerstwo (44 wystąpienia);
- Kwalifikowalność wartości projektu (42 wystąpienia);
- Nakłady na realizację projektu (42 wystąpienia);
- Pomoc publiczna (38 wystąpień);
- Procedura oceny oddziaływania na środowisko (38 wystąpień);
- Możliwe warianty (36 wystąpień);
- Kwalifikowalność partnerstwa (35 wystąpień);
- Potencjał wnioskodawcy/partnerów (34 wystąpienia);
- Zasada DNSH (34 wystąpienia);
- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla naboru (25 wystąpień);
- Analiza finansowa (23 wystąpienia);
- Doświadczenie Wnioskodawcy/Partnera (23 wystąpienia);
- Analiza ekonomiczna (20 wystąpień);
- Zgodność ze Strategią ZIT (19 wystąpień);
- Zgodność z przedsięwzięciem strategicznym (17 wystąpień);
- Partnerstwo międzysektorowe (15 wystąpień);
- Zintegrowane Porozumienia Terytorialne (11 wystąpienie);
- Status projektu zintegrowanego (6 wystąpień);
- Doświadczenie (6 wystąpień);
- Kwalifikowalność podmiotu/zdolność prawna wnioskodawcy (6 wystąpień);
- Metodyka wyboru podmiotów wdrażających fundusze szczegółowe (6 wystąpień);
- Model organizacji (6 wystąpień);
- Potencjał organizacyjny – struktura i system zarządzania i kontroli (6 wystąpień);
- Potencjał organizacyjny – system księgowy (6 wystąpień);
- Wpisywanie się projektu w aktualne gminne projekty założeń lub założenia do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe (6 wystąpień);

- Wskaźniki (6 wystąpień);
- Wydatki kwalifikowalne i mechanizm wynagradzania (6 wystąpień);
- Zakres rzeczowy projektu-zgodność ze Strategią Inwestycyjną (6 wystąpień);
- Zdolność ekonomiczna i finansowa (6 wystąpień);
- Zgodność z programem rewitalizacji (6 wystąpień);
- Zgodność zakresu projektu z celami i logiką wsparcia w Działaniu (6 wystąpień);
- Współpraca międzyregionalna i transnarodowa (5 wystąpień);
- Status projektu zintegrowanego I (5 wystąpień);
- Współpraca międzynarodowa (4 wystąpienia);
- Status projektu zintegrowanego II (4 wystąpienia);
- Realizacja projektu przez PES (4 wystąpienia);
- Realizator usług społecznych (4 wystąpienia);
- Partnerstwo publiczno-prywatne (3 wystąpienia);
- Projekt hybrydowy (3 wystąpienia);
- Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych (3 wystąpienia);
- Sposób realizacji projektu (3 wystąpienia);
- Wyrównanie szans grup zagrożonych dyskryminacją (3 wystąpienia);
- Korytarze ekologiczne (2 wystąpienia);
- Krajobrazy priorytetowe (2 wystąpienia);
- Nowy Europejski Bauhaus (2 wystąpienia);
- Partnerstwo z pracodawcami lub organizacjami pracodawców (2 wystąpienia);
- Inteligentne Specjalizacje Pomorza (2 wystąpienia);
- Kompleksowość opieki zdrowotnej (dotyczy projektów z zakresu lecznictwa psychiatrycznego) (2 wystąpienia);
- Potencjał organizacji pozarządowych/podmiotów ekonomii społecznej (2 wystąpienia);
- Potencjał wnioskodawcy/partnerów (dotyczy projektów z zakresu rozwoju opieki jednego dnia oraz ambulatoryjnej opieki zdrowotnej) (2 wystąpienia);
- Wpisywanie się w przedsięwzięcie strategiczne (2 wystąpienia);
- Wpisywanie się w zasadę DNSH w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym (2 wystąpienia);

- Wpisywanie się w zasadę DNSH w zakresie łagodzenia zmian klimatu (2 wystąpienia);
- Zakres diagnozy potrzeb (2 wystąpienia);
- Zintegrowane podejście w kształtowaniu systemu transportowego (2 wystąpienia);
- Europejskie zasady jakości (dotyczy wyłącznie drugiego i trzeciego typu projektu) (1 wystąpienie);
- Europejskie zasady jakości (dotyczy wyłącznie inwestycji w obszarze kultury mających wpływ na dziedzictwo kulturowe) (1 wystąpienie);
- Formuła partnerstwa (1 wystąpienie);
- Formuła współpracy (1 wystąpienie);
- Kompleksowość projektu zintegrowanego (1 wystąpienie);
- Nowy Europejski Bauhaus (dotyczy wyłącznie drugiego i trzeciego typu projektu) (1 wystąpienie);
- Nowy Europejski Bauhaus (dotyczy wyłącznie pierwszego typu projektu) (1 wystąpienie);
- Partnerstwo jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej (1 wystąpienie);
- Równość, włączenie społeczne, niedyskryminacja (1 wystąpienie);
- Współpraca z Podstawową Opieką Zdrowotną (1 wystąpienie);
- Zastosowanie partnerstwa (1 wystąpienie);
- Analiza finansowa (Kryterium nie dotyczy projektów przewidujących wyłącznie realizację prac B+R) (1 wystąpienie);
- Doświadczenie w działaniach na rzecz zdrowia pracowników (1 wystąpienie);
- Efekty projektu (1 wystąpienie);
- Finansowanie prac przygotowawczych (1 wystąpienie);
- Kompleksowość opieki zdrowotnej (1 wystąpienie);
- Ład przestrzenny (1 wystąpienie);
- Mapa drogowa transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (1 wystąpienie);
- Obiekty infrastruktury służące poprawie bezpieczeństwa (1 wystąpienie);
- Profil projektu zintegrowanego (1 wystąpienie);
- Przedsięwzięcie strategiczne (1 wystąpienie);
- Regionalne Agendy Badawcze (1 wystąpienie);

- Wykorzystanie narzędzia wypracowanego na poziomie centralnym (1 wystąpienie);
- Zintegrowane Porozumienia Terytorialne (dotyczy naboru, w którym uprawnione do aplikowania będą aglomeracje ściekowe od 2 000 do 10 000 RLM) (1 wystąpienie).

Jak można zauważyć, kryteriów nawiązujących bezpośrednio do aspektu kompleksowości jest zdecydowanie mniej niż kryteriów nawiązujących do dojrzałości projektów. Nie oznacza to jednak, że wybierane projekty nie będą dostatecznie kompleksowe. Należy pamiętać, że jest to aspekt po pierwsze szeroko rozumiany, a po drugie dodatkowy względem spełniania celów interwencji. Tym niemniej na podstawie przeprowadzonej analizy należy stwierdzić, że kryteria zidentyfikowane jako nawiązujące do kompleksowości stanowiły ponad 1/5 całej puli kryteriów w przypadku prawie połowy katalogów (z 86 w sumie). Jednocześnie tylko w przypadku jednego katalogu nie zidentyfikowano tego typu kryteriów (Działanie 7.1, fazowane). Należy zatem stwierdzić, że reprezentacja tego typu kryteriów istnieje i może być stosunkowo wysoka, w zależności od potrzeb. Jednocześnie, jeśli zajdzie potrzeba zwiększenia poziomu kompleksowości projektowej, warto zwrócić uwagę na katalog tego typu kryteriów w celu wypracowania/wykorzystania kryterium najlepiej dopasowanego na nowych potrzeb.

Jeśli natomiast chodzi o kryteria weryfikujące dojrzałość projektową, to w zdecydowanej większości katalogów stanowiły one co najmniej 3/4 wszystkich kryteriów. Jest to pożądany stan rzeczy, który zapewnia odpowiednie przygotowanie przedsięwzięć do realizacji celów interwencji. Zdecydowanie trudniej jest zidentyfikować kryteria, które nie nawiązują do bezpośrednich wymogów stawianych realizatorom niż kryteria, które nawiązują jedynie do ich efektów czy jakości. Nawet te dwa wspomniane aspekty zwykle opatrzone są wymaganiami dotyczącymi analiz czy dostosowania do określonych planów czy strategii.

Podsumowując i nawiązując jednocześnie do treści pytania badawczego, należy stwierdzić, że kryteria w wystarczający sposób umożliwiają ocenę dojrzałości i kompleksowości projektów, zapewniając ich przyszłą efektywność, użyteczność i skuteczność. W zdecydowanej większości analizowanych katalogów kryteriów uwzględniono rozwiązania pozwalające ocenić stopień przygotowania przedsięwzięcia do realizacji, potencjał wnioskodawców, jakość zarządzania projektem, trwałość efektów oraz zgodność z celami i strategiami Programu. Kryteria odnoszące się do kompleksowości, obejmujące m.in. komplementarność projektów, partnerstwo, projekty zintegrowane oraz zasady horyzontalne, tworzą

dodatkowe mechanizmy premiujące przedsięwzięcia o szerszym i bardziej zintegrowanym charakterze. Choć zakres kryteriów dotyczących kompleksowości jest zróżnicowany pomiędzy poszczególnymi działaniami, wynika to przede wszystkim ze specyfiki wspieranych interwencji, a nie z niedostosowania systemu. W konsekwencji należy uznać, że przyjęte kryteria zapewniają odpowiednie warunki do wyboru projektów dojrzałych i kompleksowych, adekwatnych do charakteru poszczególnych typów interwencji realizowanych w ramach FEP 2021-2027.

7.3.1.4. Waga i skala ocen w ramach kryteriów wyboru projektów oraz poziom ich szczegółowości

Analiza wagi i skali oceny w ramach kryteriów wyboru projektów oraz poziomu ich szczegółowości dotyczy tego, czy kryteria uwzględniają właściwe wagi / skalę ocen oraz odpowiedni poziom szczegółowości. Poniżej przedstawiono ogólne wyniki analizy, zaś ewentualne uwagi szczegółowe do konkretnych kryteriów wyboru projektów zawarto w aneksie: „Macierze oceny kryteriów wyboru projektów".

W badaniu jakościowym wyraźnie dominowało przekonanie, że kwestia stosowanych w ramach kryteriów wyboru projektów wag i skali oceny nie stanowi problemu, zarówno w ramach EFRR, jak i EFS+. Taki stan rzeczy postrzegany jest jako naturalna konsekwencja dążenia do jak największej precyzji i jednoznaczności w formułowaniu treści kryteriów wyboru projektów, co przekłada się także na precyzyjne określenie, za co w i jakiej ilości przyznawane są punkty.

Jednocześnie jednak, pojawiały się głosy, że skale punktowe mają charakter zbyt sztywny i nie pozwalają na uchwycenie różnych aspektów zróżnicowania pomiędzy projektami. Dotyczyło to np. kryterium stosowanego w ramach EFS+ odnoszącego się do potrzeby realizacji projektu (ze szczególnym uwzględnieniem aspektu odnoszącego się do kwestii grupy docelowej i jej rekrutacji). Generalnie jednak, biorąc pod uwagę spójne w całym FEP podejście do konstruowania skal punktowych, zasygnalizowanego problemu nie należy traktować jako specyficznego dla wybranego obszaru interwencji lub konkretnych kryteriów wyboru projektów. Postulowano przy tym wprowadzenie większej „granularności" skal punktowych i dopuszczenie możliwości przyznawania punktów na zasadzie „od – do", a nie tylko przyznawania konkretnej liczby punktów wskazanych w sposobie oceny określonym dla danego kryterium wyboru projektów (która to liczba stanowi wynik iloczynu liczby punktów i wagi danego kryterium).

Na szczegółowe problemy w zakresie stosowanej punktacji zwracano także uwagę podczas posiedzeń Komitetu Monitorującego, gdzie podnoszono m.in. następujące kwestie:

- W Działaniu 6.10 zakwestionowano zbliżoną punktację dla kryteriów dotyczących wpływu projektu na cele Programu oraz kryteriów lokalizacyjnych. Zwrócono uwagę, że w ówczesnym brzmieniu gminy położone na krajowych Obszarach Strategicznej Interwencji otrzymywałyby punkty za lokalizację dwukrotnie, co skłoniło do postulatu zmiany wag tych kryteriów.
- Kryterium „Partnerstwo międzysektorowe": W kilku Działaniach (5.9 oraz 5.17) zwrócono uwagę na problematyczność punktacji dotyczącej kryterium „Partnerstwo międzysektorowe". Pojawiały się propozycje podniesienia punktacji (z 2 na 5 punktów) lub zmiany wagi tego kryterium. Podnoszono przy tym argument przeciwny – że radykalne promowanie partnerstw międzysektorowych może działać na niekorzyść organizacji pozarządowych z mniejszych ośrodków, oddalonych od dużych miast.
- W ramach Działania 5.9 postulowano m.in. wprowadzenie dodatkowej punktacji dla pracowników organizacji pozarządowych.
- W kilku Działaniach wnioskowano o zmianę wag lub punktacji (np. w kryteriach dotyczących deinstytucjonalizacji usług, partnerstwa czy mobilności miejskiej), jednak większość propozycji modyfikacji odnoszących się do tej kwestii została odrzucona w głosowaniach.

7.3.1.5. Wpływ ogólnokrajowych regulacji na kryteria wyboru projektów

Analiza wpływu ogólnokrajowych regulacji na kryteria wyboru projektów dotyczy tego, w jaki sposób ogólnokrajowe regulacje / wymogi / wytyczne dotyczące zawartości / treści kryteriów wyboru projektów wpływają na ich jakość oraz na wewnętrzną spójność systemu wyboru projektów.

Konstrukcja systemu wyboru projektów jest wynikiem kaskadowego procesu tworzenia regulacji obowiązujących na kolejnych poziomach zarządzania funduszami europejskimi. Podstawowe ramy funkcjonowania systemu określają przepisy unijne, które definiują ogólne zasady wyboru projektów, takie jak przejrzystość, równe traktowanie wnioskodawców, niedyskryminacja, bezstronność oraz koncentracja na osiąganiu celów polityki spójności. Zasady te zostały następnie uszczegółowione w Ustawie o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, która określa podstawowe

elementy systemu wyboru projektów w Polsce, w tym role instytucji uczestniczących w procesie wyboru, zasady funkcjonowania Komitetów Monitorujących, sposoby wyboru projektów, procedury odwoławcze oraz podstawowe wymogi dotyczące organizacji procesu oceny. Najbardziej szczegółowy poziom regulacji krajowych stanowią Wytyczne dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027, które określają standardy dotyczące organizacji naborów, sposobów wyboru projektów, procesu oceny, zapewnienia bezstronności, zarządzania konfliktem interesów, procedur odwoławczych oraz zasad konstruowania i stosowania kryteriów wyboru projektów. Dopiero na tej podstawie budowane są rozwiązania obowiązujące w FEP, znajdujące odzwierciedlenie w Programie, SZOP, Opisie Systemu Zarządzania i Kontroli, Instrukcji Wykonawczej oraz regulaminach Komisji Oceny Projektów.

Tak ukształtowany system regulacyjny pozytywnie wpływa na wewnętrzną spójność systemu wyboru projektów. Dzięki jednolitym regulacjom krajowym wszystkie kluczowe elementy procesu – od planowania naborów, przez organizację oceny, zarządzanie bezstronnością, funkcjonowanie komisji oceny projektów, aż po procedury odwoławcze – opierają się na wspólnych standardach obowiązujących we wszystkich programach krajowych i regionalnych. Ogranicza to ryzyko występowania rozbieżności proceduralnych pomiędzy instytucjami, wzmacnia przewidywalność procesu dla wnioskodawców oraz ułatwia stosowanie jednolitych zasad interpretacyjnych przez osoby zaangażowane w wybór projektów.
W rezultacie system wyboru projektów FEP nie funkcjonuje jako odrębny, autonomiczny mechanizm, lecz jako element spójnego krajowego systemu wdrażania funduszy europejskich.

Jednolite regulacje krajowe wpływają również korzystnie na jakość funkcjonowania systemu wyboru projektów poprzez określenie minimalnych standardów dotyczących organizacji procesu wyboru. Dotyczy to m.in. wymogów związanych z zapewnieniem bezstronności oceniających, dokumentowaniem procesu oceny, funkcjonowaniem procedur odwoławczych, sposobem organizacji Komisji Oceny Projektów czy stosowaniem mechanizmów kontroli jakości ocen. Dzięki temu rozwiązania stosowane w FEP opierają się na sprawdzonych i jednolitych zasadach, co zwiększa przejrzystość, wiarygodność i stabilność całego systemu. Jednocześnie pozostawiono wystarczającą elastyczność, aby dostosować poszczególne rozwiązania do specyfiki Programu regionalnego i charakteru wspieranych interwencji. W rezultacie ogólnokrajowe regulacje należy ocenić jako istotny czynnik wzmacniający zarówno jakość, jak i wewnętrzną spójność systemu wyboru projektów FEP.

W badaniu jakościowym zwrócono uwagę, że występują oczywiście wymogi w zakresie zgodności z ogólnokrajowymi dokumentami, w tym dokumentami strategicznymi, ale generalnie nie ma to wpływu na jakość i kierunkowanie projektów, gdyż wiele z tych wymagań i tak jest już uwzględnionych w treści Programu FEP i SZOP. Podkreślano natomiast, że niekiedy wpływ regulacji nadrzędnych na kształt kryteriów wyboru projektów w FEP jest ponadprzeciętnie duży i dotyczy to np. obszaru zdrowia, gdzie znaczna część kryteriów wyboru projektów stanowi odzwierciedlenie wymagań nakładanych przez Komitet sterujący do spraw koordynacji wsparcia w sektorze zdrowia (kwestia ta była także podejmowana w trakcie posiedzeń KM, gdzie zwracano nawet uwagę, że taka sytuacja w pewnym stopniu ogranicza kompetencje KM FEP). Innym sygnalizowanym problemem był fakt nakładania, głównie w obszarze EFS+, wymogu uwzględniania w kryteriach wyboru projektów aspektu wykorzystywania rozwiązań wypracowanych w programach krajowych, co nie zawsze ma uzasadnienie merytoryczne. Nie należy tego jednak traktować jako problemu o znaczeniu krytycznym dla procesu oceny, a raczej jako przykład relatywnie nieskutecznego narzędzia, mającego pozytywnie oddziaływać na jakość wspieranych w Programie projektów.

7.3.2. Wpływ kryteriów wyboru projektów na spójność i komplementarność projektów

W niniejszej części udzielono odpowiedzi na pytanie badawcze: „Czy zestawy kryteriów wyboru projektów zapewniają spójność wewnętrzną (w ramach działań) oraz komplementarność projektów pomiędzy priorytetami i typami interwencji?”.

7.3.2.1. Wewnętrzna spójność katalogu kryteriów wyboru projektów

Analiza wewnętrznej spójności katalogu kryteriów wyboru projektów dotyczy tego, czy katalog i podział kryteriów jest wewnętrznie spójny. Poniżej przedstawiono ogólne wyniki analizy, zaś ewentualne uwagi szczegółowe do konkretnych kryteriów wyboru projektów zawarto w aneksie: „Macierze oceny kryteriów wyboru projektów”.

Generalnie, katalog kryteriów wyboru projektów w ramach FEP należy ocenić jako wewnętrznie spójny, czego potwierdzeniem są zarówno wyniki oceny eksperckiej, jak i badania jakościowego. W badaniu jakościowym podkreślono, że zachowana jest zarówno spójność, jak i rozdzielność kryteriów, tak by uniknąć podwójnego oceniania tych samych aspektów projektu. Taki swoisty „cross-checking” kryteriów

wyboru projektów pozwala na utrzymanie w katalogu kryteriów wyboru projektów takich kryteriów, które mogą odnosić się do zbliżonych aspektów danego przedsięwzięcia, ale jednak logika oceny w ramach każdego kryterium jest inna (przykładem mogą być kryteria wyboru projektów dotyczące realizacji zasad horyzontalnych, z których część dotyczy ogólnej i podstawowej weryfikacji zgodności projektu z zasadami horyzontalnymi, zaś część – identyfikacji i premiowania ponadstandardowych działań mających na celu zapewnienie rzeczonej zgodności). Ma to także wpływ na przebieg procesu oceny w tym znaczeniu, że weryfikowana jest kwestia stosowania przez osoby oceniające zróżnicowanych kryteriów wyboru projektów, które dotyczą zbliżonych zagadnień (tak, by odzwierciedlić odmienność logiki ich oceny). Zasygnalizowano jednak, że pewne problemy w zakresie nakładania się na siebie zakresów stosowania poszczególnych kryteriów wyboru projektów mogą występować, jeśli chodzi o pytania szczegółowe, które określają zakres oceny prowadzonej z zastosowaniem danego kryterium.

Kwestia oceny spójności kryteriów wyboru projektów została także podjęta w badaniu ankietowym wnioskodawców. Wyniki dotyczące tego zagadnienia omówiono poniżej.

Wykres 18. Występowanie problemów z wewnętrzną spójnością kryteriów wyboru projektów

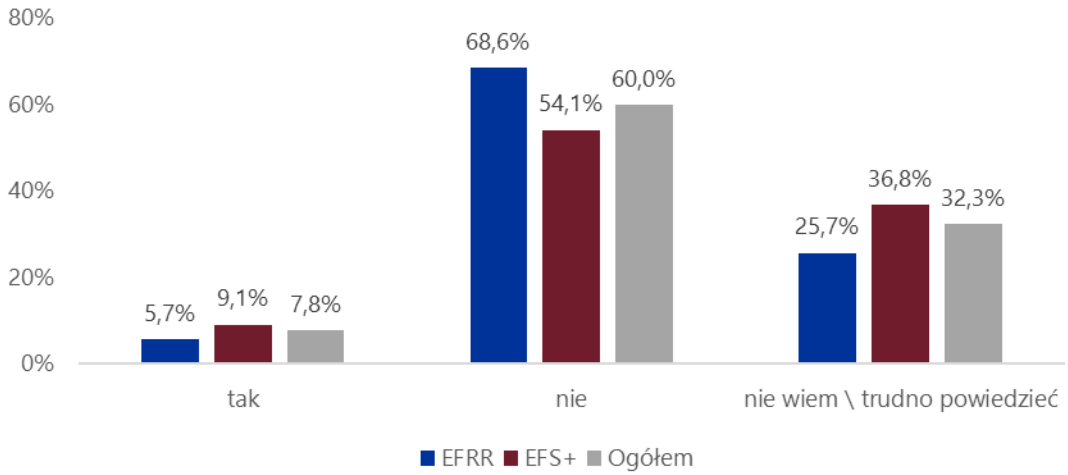

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; EFRR – n=350, EFS+ - n=514, ogółem – n=864; pytanie zadawane osobom, które zadeklarowały zapoznanie się z kryteriami wyboru projektów

Problemy ze spójnością wewnętrzną kryteriów wyboru projektów nie były wskazywane często w badaniu ilościowym, aczkolwiek dostrzegana jest różnica w odpowiedziach między wnioskodawcami EFRR (5,7%) oraz EFS+ (9,1%).

Wnioskodawcy, którzy w badaniu ilościowym zasygnalizowali problem niespójności kryteriów wyboru projektów, zostali poproszeni o wskazanie kryteriów, które nie były spójne z innymi kryteriami. Należy jednak zaznaczyć, że wskazywane były pojedyncze kryteria dla poszczególnych Działań – tym niemniej warto wspomnieć o dwóch sytuacjach w których respondenci byli w stanie wskazać precyzyjnie sytuacje niespójności par kryteriów w ramach określonego katalogu:

- Działanie 1.1 (Badania i innowacje w przedsiębiorstwach): Profil projektu; Zgodność z celami i logiką wsparcia w Działaniu;
- Działanie 3.3 (Mobilność miejska – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego): Analiza ekonomiczna; Kompleksowość projektu.

Brak spójności kryteriów wyboru projektów należy rozpatrywać dla konkretnych przypadków i w określonych jako niespójne kryteriach, zwrócono uwagę na z jednej strony wymóg realizacji projektu o określonej skali przy niedostatecznym czasie na przygotowanie/osiągnięcie efektów czy brak rozgraniczenia między pojęciami takimi jak „innowacyjność", a „rozwojowy potencjał" czy „zgodność z celami".

7.3.2.2. Wpływ kryteriów wyboru projektów na wzmacnianie synergii realizowanych projektów oraz właściwą selekcję projektów zintegrowanych

Niniejsza analiza dotyczy tego, czy katalog kryteriów sprzyja synergii między realizowanymi projektami oraz czy w przypadku projektów zintegrowanych (EFS+ i EFRR) kryteria oceny zapewniły wybór projektów najpełniej wpisujących się w cele, logikę i zakres interwencji Programu.

Jednym ze sposobów realizacji założeń Programu FEP 2021-2027 jest zapewnienie synergii / integracji / komplementarności pomiędzy projektami, Działaniami, Priorytetami oraz szerzej Funduszami. Jednym z zadań realizowanych w procesie analizy kryteriów wyboru projektów było właśnie zidentyfikowanie promowania / wymogu powiązań pomiędzy projektami. Analiza podzielona została na trzy kategorie:

- Komplementarność międzyprojektowa, rozumiana jako powiązania projektu z innymi przedsięwzięciami;
- Powiązania projektów realizowanych w Programie w ramach odrębnych priorytetów.

- Synergia projektów w ramach Działań zintegrowanych, rozumiane jako przedsięwzięcia składające się z komponentu EFS+ oraz EFRR;

Przeanalizowane zostały wszystkie kryteria wyboru projektów, dla których możliwe było uzyskanie danych na dzień 12.05.2026 roku. Analizie poddano zatem 86 katalogów kryteriów. Należy rozgraniczyć na początku powyższe trzy zagadnienia. Zapewnienie komplementarności między projektowej odbywa się przede wszystkim za pomocą kryterium o tej samej nazwie (Komplementarność projektu), które jest wymagane w zdecydowanej większości przeanalizowanych katalogów. Analizę zapewnienia synergii w ramach Działań zintegrowanych należy oprzeć na kryteriach różnicujących te obszary wsparcia od pozostałych (co jak się okaże oznacza przede wszystkim analizę kryteriów statusu projektu zintegrowanego). Najbardziej szerokim pojęciem są powiązania między przedsięwzięciami z różnych priorytetów.

Poniżej pogrupowane i zaprezentowane zostały kryteria, które w toku analizy zidentyfikowane zostały jako reprezentujące co najmniej jedną z trzech wymienionych kategorii powiązań przedsięwzięć w ramach Programu FEP 2021-2027.

Kryteria komplementarności (Komplementarność projektu[7]), a zatem występujące w 73 na 86 katalogów są kryteriami, które weryfikują związek projektu z innymi projektami / przedsięwzięciami. Kryteria te są obligatoryjne lub punktowe. Poziom szczegółowości tych kryteriów jest zróżnicowany, w zależności od Działania / zakresu wsparcia. Warto wymienić najważniejsze metody implementacji tych kryteriów:

- Powiązanie pomiędzy planowanym przedsięwzięciem, a innym projektem / przedsięwzięciem, które są lub dopiero będą realizowane – powiązanie to oznacza następowanie jednego przedsięwzięcia po drugim lub wzajemne wzmacnianie tych przedsięwzięć. Tego typu powiązanie jest niesprecyzowane pod względem przedmiotu komplementarności.
- Powiązane między przedsięwzięciami w opisanej powyżej formie, ale połączone ze sprecyzowanym zakresem komplementarności, przykładowo mającej na celu podnoszenie jakości edukacji przedszkolnej.
- Powiązane między przedsięwzięciami w ramach konkretnych projektów, przykładowo związek projektu z projektami współfinansowanymi ze środków EFS+ w ramach Pakietu Projektów Rewitalizacyjnych.

[7] Kryterium to spełnia omawianą rolę w Działaniach: 1.1, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.9, 2.10, 2.11, 2.12, 2.13, 2.15, 2.16, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7, 5.8, 5.9, 5.11, 5.12, 5.13, 5.14, 5.15, 5.16, 5.17, 5.18, 5.19, 5.21, 6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 6.5, 6.7, 6.8, 6.9, 6.10 i 6.11

Pozostałe kryteria wspomagające komplementarność:

- Kompleksowość projektu[8]: w przypadku kilku Działań EFRR, kryterium to zaimplementowane jako obligatoryjne lub punktowe, weryfikuje uwzględnienie w projekcie rozwiązań z zakresu tematycznego EFS+, takich jak powoływanie zespołów diagnostyczno-terapeutycznych czy prowadzenia konsultacji społecznych.
- Miejsca pracy dla osób biernych zawodowo lub bezrobotnych[9]: to kryterium punktowe w przypadku jednego Działania EFRR, weryfikuje stopnień przyczyniania się projektu do powstawania miejsc pracy.
- Wykorzystanie wolontariatu[10]: w przypadku kilku Działań EFRR, to kryterium fakultatywne weryfikuje, czy w projekcie infrastrukturalnym przewidziano działania wykorzystujące wolontariat.

Kryteria weryfikujące status projektu zintegrowanego, zidentyfikowane zostały trzy, różniące się numeracją (Status projektu zintegrowanego, I, II) i zakresem. Występują one w naborach zintegrowanych i weryfikują czy projekt zintegrowany, złożony w innym Działaniu (przykładowo integracja Działań 6.4 i 5.18) wykazuje powiązanie z projektem będącym przedmiotem docelowego Działania – kryteria te ponadto weryfikują czy projekt zintegrowany spełnia swoje potrzebne kryteria formalne. Są to kryteria obligatoryjne.

Kryteria wiążące odmienne Priorytety:

- Europejskie zasady jakości (dotyczy wyłącznie drugiego i trzeciego typu projektu)[11]; Europejskie zasady jakości (dotyczy wyłącznie inwestycji w obszarze kultury mających wpływ na dziedzictwo kulturowe)[12]: kryteria oceniają uwzględnienie w projekcie zaleceń wynikających z dokumentu „Europejskie zasady jakości dla finansowanych przez UE interwencji o potencjalnym wpływie na dziedzictwo kulturowe" – dokument ten zawiera wymogi prowadzenia szkoleń dla kadr, co z kolei stanowi zakres interwencji w ramach EFS+ (kryteria wykorzystane w Działaniach EFRR).

[8] Kryterium to spełnia omawianą rolę w Działaniach: 1.1, 6.7 i 6.10

[9] Kryterium to spełnia omawianą rolę w Działaniu 06.11

[10] Kryterium to spełnia omawianą rolę w Działaniach: 6.7, 6.8 i 6.9

[11] Kryterium to spełnia omawianą rolę w Działaniu 6.10

[12] Kryterium to spełnia omawianą rolę w Działaniu 7.1

- Inteligentne Specjalizacje Pomorza[13]: kryteria te oceniają skalę wpisywania się projektów w obszary ISP, które to specjalizacje obejmują tematy zbieżne z różnymi Priorytetami Programu.
- Ukierunkowanie tematyczne wsparcia – ISP, branże kluczowe[14]: kryteria te oceniają skalę wpisywania się projektów w obszary ISP, które to specjalizacje obejmują tematy zbieżne z różnymi Priorytetami Programu.
- Nowy Europejski Bauhaus[15]; Nowy Europejski Bauhaus (dotyczy wyłącznie drugiego i trzeciego typu projektu)[16]; Nowy Europejski Bauhaus (dotyczy wyłącznie pierwszego typu projektu)[17]: kryteria te oceniają wpisywanie się projektów EFRR w założenia koncepcji Nowego Europejskiego Bauhausu, wśród których znajdują się zasady takie jak promowania różnorodności i desegregacji, co może bezpośrednio wspierać działania prowadzone w ramach priorytetów EFS+.

Zapewnianie synergii pomiędzy projektami różnych Działań, Priorytetów jak i zapewnianie integracji konkretnych Działań w Programie, należy ocenić pozytywnie i wystarczająco. Zaczynając od projektów zintegrowanych, spełniony został warunek zapewnienia odpowiednich kryteriów potwierdzających status projektu zintegrowanego, które weryfikują czy oba integrowane przedsięwzięcia mają szanse na realizację. Trudno byłoby wskazać tutaj dodatkowe rozwiązania, które zresztą nie wydają się być konieczne – ponadto w ramach Działań zintegrowanych występują również kryteria takie jak „Komplementarność projektu", które dodatkowo obsługują potrzebę na zależności pomiędzy projektami / przedsięwzięciami.

Komplementarność sama w sobie została zapewniona właśnie za pomocą powyższego kryterium – warto przypomnieć, że kryterium to ma zróżnicowaną postać, dostosowaną do konkretnych naborów, zarówno pod względem szczegółowości zakresu jak i wagi / obligatoryjności. W toku analizy zidentyfikowanych zostało kilka kryteriów, które mogą wzmacniać powiązania pomiędzy konkretnymi Działaniami.

[13] Kryterium to spełnia omawianą rolę w Działaniach: 5.8 oraz 6.2

[14] Kryterium to spełnia omawianą rolę w Działaniu 5.9

[15] Kryterium to spełnia omawianą rolę w Działaniach: 6.1 i 7.1

[16] Kryterium to spełnia omawianą rolę w Działaniu 6.10

[17] Kryterium to spełnia omawianą rolę w Działaniu 6.10

W badaniu jakościowym podkreślono, że w ramach FEP kwestia synergii / komplementarności jest zapewniana dwojako. W wymiarze wzajemnego warunkowania się projektów mamy do czynienia z formułą projektów zintegrowanych. Z kolei w wymiarze wzajemnego wzmacniania się projektów mamy do czynienia z rozwiązaniami w zakresie zapewnienia komplementarności. W pierwszym przypadku nie budzi to żadnych wątpliwości na etapie oceny projektów, gdyż realizacja projektów zintegrowanych i wskazanie obszarów, w których są one realizowane, wynikają z samej logiki interwencji w Programie. Natomiast jeśli chodzi o aspekt komplementarności, to czasami ocena ta jest utrudniona, gdyż wnioskodawcy nie zawsze rozumieją samą ideę komplementarności i trudno jest pozytywnie zweryfikować ich deklaracje o powiązaniu planowanego przedsięwzięcia z innymi projektami. W rezultacie pojawiały się w badaniu jakościowym opinie, że należy w ogóle zrezygnować z kryteriów wyboru projektów odnoszących się do kwestii komplementarności, jeśli staje się ona obszarem, w którym wnioskodawcy potwierdzają występowanie komplementarności poprzez odnoszenie się do rodzaju prowadzonej działalności, myląc wręcz komplementarność z kwestią posiadanego doświadczenia.

Wydaje się, że zarówno w obecnej, jak i przyszłej perspektywie finansowej (jeśli kwestia komplementarności będzie w niej nadal stanowić jeden z wymiarów oceny) potrzebne są określone działania informacyjno-szkoleniowe odnoszące się właśnie do zagadnienia komplementarności.

Należy jednocześnie podkreślić, że przedstawiona w niniejszym podrozdziale ocena dotycząca projektów zintegrowanych odnosi się do potencjału przyjętej metodyki oraz zestawów kryteriów stosowanych w przypadku projektów zintegrowanych. Nie stanowi ona oceny rzeczywistych efektów zastosowania tych rozwiązań ani stopnia, w jakim projekty wybrane do dofinansowania faktycznie osiągnęły zakładany poziom integracji, komplementarności czy synergii. Tego rodzaju ocena wymagałaby odrębnej analizy projektów już zrealizowanych lub znajdujących się na zaawansowanym etapie wdrażania.

7.3.3. Adaptacyjność metodyk i kryteriów wyboru projektów

W niniejszej części udzielono odpowiedzi na pytanie badawcze: „W jakim stopniu kryteria wyboru projektów FEP pozwalają na adaptację i wdrażanie wniosków z monitoringu, ewaluacji oraz opinii interesariuszy?”

7.3.3.1. Sposób wykorzystywania doświadczeń z poprzedniej oraz bieżącej perspektywy finansowej

Analiza sposobu wykorzystywania doświadczeń z poprzedniej oraz bieżącej perspektywy finansowej dotyczy tego, jak wykorzystywane są doświadczenia z poprzedniej oraz bieżącej perspektywy.

W dokumentach charakteryzujących system wyboru projektów nie odnaleziono bezpośrednich odwołań do doświadczeń z poprzedniej lub bieżącej perspektywy finansowej. Zidentyfikowanego braku bezpośrednich odwołań do wcześniejszych doświadczeń nie należy traktować jako słabości. Jest to generalnie zgodne ze zwyczajowym stylem językowym dokumentów konstytuujących system wyboru projektów.

Najbardziej wyraźne odwołania znajdują się w samym Programie FEP 2021–2027. W części diagnostycznej i uzasadniającej wybór kierunków interwencji wielokrotnie wskazuje się na doświadczenia z poprzedniej perspektywy finansowej, w szczególności dotyczące skuteczności instrumentów terytorialnych, potrzeby dalszego rozwoju usług społecznych, wsparcia edukacji czy efektywności energetycznej. Program wskazuje również na konieczność kontynuacji lub rozwijania rozwiązań, które przyniosły pozytywne efekty w latach 2014-2020. Odwołania te mają jednak przede wszystkim charakter strategiczny i odnoszą się do kierunków interwencji, a nie bezpośrednio do konstrukcji systemu wyboru projektów.

W badaniu jakościowym zwrócono jednak uwagę, że w ramach tworzenia i modyfikowania systemu wyboru projektów FEP dostrzegalne są elementy organizacyjnego i proceduralnego uczenia się. Potwierdzeniem tego są działania (i ich wymierne efekty) w zakresie: upraszczania i ograniczania dokumentacji aplikacyjnej stanowiącej załączniki do wniosku o dofinansowanie w ramach EFRR; wprowadzania zmian w kryteriach wyboru projektów; upraszczania oceny strategicznej; rezygnacji z pewnych elementów oceny (np. w ramach analizy finansowo-ekonomicznej); wzmacniania kapitału instytucjonalnego na etapie formułowania kryteriów wyboru projektów poprzez transfer informacji pomiędzy różnymi instytucjami / departamentami, a także pomiędzy IZ a KM; dążenia do coraz większej parametryzacji kryteriów wyboru projektów i zwiększania ich precyzji; wykorzystywania wyników badań ewaluacyjnych w konstruowaniu i/lub utrzymywaniu określonych rozwiązań dotyczących systemu i kryteriów wyboru projektów.

Jednocześnie, zwrócono uwagę na potencjalne ograniczenia w przekładaniu się i wykorzystywaniu doświadczeń z poprzedniej i bieżącej perspektywy finansowej. Po pierwsze, czasami słuszność i celowość ewentualnej zmiany ograniczona jest etapem zaawansowania wdrażania Programu, co sprawia, że potencjalny koszt wprowadzenia zmian byłby wyższy niż ewentualne korzyści (albo że w ogóle nie udałoby się „skonsumować" rzeczonych korzyści, np. w efekcie braku naborów w danym obszarze interwencji). Po drugie, przełożenie się efektów procesu uczenia na konkretne działania i zmiany jest zestawiane z antycypowanym podejściem do tych działań po stronie nadrzędnych instytucji kontrolnych. W tym kontekście należałoby podkreślić, że jeśli w przyszłym okresie finansowania zostałyby wprowadzone rozwiązania dotyczące większej centralizacji systemu realizacji polityki spójności, to należy zadbać o to, żeby na poziomie centralnym była także większa gotowość do zmian i elastyczność.

Uzupełnieniem powyższych wniosków są także wyniki badania ankietowego, gdzie również podjęta została kwestia wykorzystywania dotychczasowych doświadczeń przez instytucje zaangażowane w proces wdrażania FEP.

Wykres 19. Opinie wnioskodawców na temat wykorzystania dotychczasowych doświadczeń przez instytucje

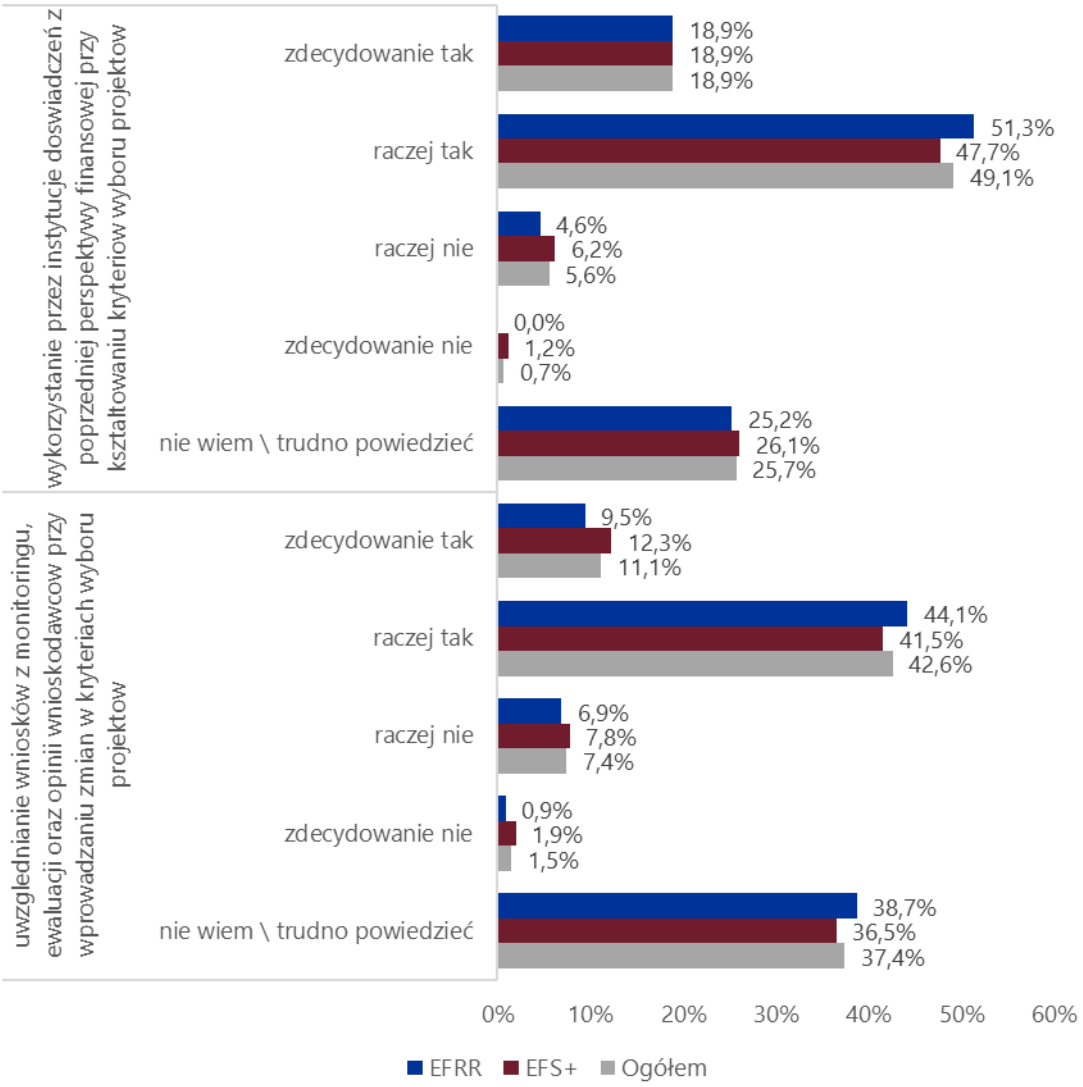

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; EFRR – n=350, EFS+ - n=514, ogółem – n=864; pytanie zadawane osobom, które zadeklarowały zapoznanie się z kryteriami wyboru projektów

Wnioskodawcy deklarujący zapoznanie się z kryteriami wyboru projektów, zapytani o wykorzystywanie dotychczasowych doświadczeń przez instytucje wdrażające Program, stosunkowo często (zdecydowanie/raczej tak: 65%) potwierdzali, że wykorzystywały one doświadczenia z poprzedniej perspektywy finansowej przy kształtowaniu kryteriów wyboru projektów – przeciwnego zdania (zdecydowanie/raczej nie: 6,3%) było zdecydowanie mniej respondentów. Nadal ogólnie pozytywnie, ale nieco mniej entuzjastycznie respondenci badania wypowiadali się na temat uwzględniania wniosków z monitoringu, ewaluacji oraz opinii wnioskodawców przy wprowadzaniu zmian w kryteriach wyboru projektów – zdecydowanie/raczej potwierdziła uwzględnianie tych wniosków więcej niż połowa

(53,7%) wnioskodawców, podczas gdy zanegowało (zdecydowanie/raczej nie) to zjawisko mniej niż 1/10 (8,9%) z nich. Zdolność oraz chęć instytucji wdrażających Program do wykorzystywania doświadczeń, opinii oraz wdrażania zmian została odebrana zatem pozytywnie.

7.3.3.2. Aktualizacja kryteriów i metodyk wyboru projektów

Analiza kwestii aktualizacji kryteriów i metodyk wyboru projektów dotyczy tego, czy zestawy kryteriów wyboru projektów są aktualizowane oraz czy przyjęta metodyka wyboru projektów w ramach FEP wystarczająco dostosowuje się do zmieniających się warunków.

Poniżej opisane zostały wszystkie zidentyfikowane zmiany kryteriów wyboru projektów oraz metodyk wyboru projektów, które wprowadzono w ramach prac KM, które zidentyfikowano w toku prowadzonej analizy i oceny eksperckiej. Przeanalizowane zostały opublikowane materiały z 12 posiedzeń KM oraz 3 głosowań obiegowych, a zatem wszystkich, które miały miejsce do dnia 12.05.2026 r. W zidentyfikowano zmiany w kryteriach 12 Działań, a 2 zmiany odnosiły się do metodyk wyboru projektów. W przypadku 9 Działań, zmiany zostały wprowadzone nie w ramach posiedzenia KM, ale za pomocą głosowania przeprowadzanego w trybie obiegowym.

Działanie 2.10. Przystosowanie do zmian klimatu – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego (w zakresie projektów dotyczących zagospodarowania wód opadowych i roztopowych wraz z błękitno-zieloną infrastrukturą, naturalną i małą retencją wodną)

Zmiany wprowadzone zostały w ramach głosowania w trybie obiegowym 11-18 lutego 2026 r.

- Zgodność z celami i logiką wsparcia w Działaniu: modyfikacja definicji kryterium. Wprowadzona została zmiana w zakresie warunków, jakie powinny spełniać projekty z zakresu zagospodarowania wód opadowych i roztopowych wraz z błękitno-zieloną infrastrukturą, naturalną i małą retencją wodną wpisane do Strategii ZIT i planowane do realizacji w miastach lub miejscowościach o liczbie mieszkańców od 20 tysięcy do 100 tysięcy lub w stolicach powiatów o liczbie mieszkańców od 15 tysięcy do 100 tysięcy. Zmiana ta wynikała z przyjęcia nowego dokumentu SZOP.

Działanie 2.11. „Przystosowanie do zmian klimatu – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego" (w zakresie projektów dotyczących zagospodarowania wód

opadowych i roztopowych wraz z błękitno-zieloną infrastrukturą, naturalną i małą retencją wodną)

Zmiany wprowadzone zostały w ramach głosowania w trybie obiegowym 11-18 lutego 2026 r.

- Zgodność z celami i logiką wsparcia w Działaniu: modyfikacja definicji kryterium. Wprowadzona została zmiana w zakresie warunków, jakie powinny spełniać projekty z zakresu zagospodarowania wód opadowych i roztopowych wraz z błękitno-zieloną infrastrukturą, naturalną i małą retencją wodną wpisane do Strategii ZIT i planowane do realizacji w miastach lub miejscowościach o liczbie mieszkańców od 20 tysięcy do 100 tysięcy lub w stolicach powiatów o liczbie mieszkańców od 15 tysięcy do 100 tysięcy. Zmiana ta wynikała z przyjęcia nowego dokumentu SZOP.

Działanie 2.12. Zrównoważona gospodarka wodna (w zakresie projektów dotyczących zaopatrzenia w wodę pitną)

Zmiany wprowadzone zostały w ramach IX posiedzenia KM FEP 2021-2027, dnia 9 maja 2025 r.

- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania: modyfikacja definicji kryterium. Zmianie uległ zapis dotyczący wpisywania się projektu w zakres Programu Inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.
- Procedura oceny oddziaływania na środowisko: modyfikacja definicji kryterium. Definicja kryterium została poszerzona o weryfikację czy postępowanie w sprawie decyzji środowiskowych obejmowało zakres projektu, dla którego było ono wymagane prawem oraz dodanie wariantu przypadku, gdy projekt nie wymagał uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.
- Promocja projektu: modyfikacja definicji kryterium. Doprecyzowane zostały wymagania dotyczące działań informujących o projekcie oraz zmieniono wymogi dotyczące organizacji wydarzenia promocyjno-informacyjnego / działań komunikacyjnych (w tym objęcie tym wymogiem projektów o niższej niż wcześniej całkowitej wartości).
- Potrzeba realizacji projektu: modyfikacja definicji kryterium. Zmodyfikowano zapis dotyczący istotności wskazania oraz zapisu klasyfikującego projekt w kolumnie „ostateczna kategoryzacja inwestycji” w załącznikach 1 lub 2 do Programu Inwestycyjnego – usunięto fragment zapisu mówiący o „wskazaniu”.

- Kompleksowość projektu: modyfikacja definicji kryterium. Do zapisu dotyczącego zakresu szczególnie podlegającego ocenie dodano uwzględnienie w projekcie wdrażanie rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym.
- Profil projektu: zmiana punktacji kryterium. Waga kryterium uległa zmianie z 5 punktów na 6 punktów, a jego maksymalna liczba punktów uległa zmianie z 10 punktów na 12 punktów.
- Potrzeba realizacji projektu: zmiana punktacji kryterium. Waga kryterium uległa zmianie z 10 punktów na 8 punktów, a jego maksymalna liczba punktów uległa zmianie z 20 punktów na 24 punkty.
- Wkład w zakładane efekty: zmiana punktacji kryterium. Waga kryterium uległa zmianie z 5 punktów na 12 punktów, a jego maksymalna liczba punktów uległa zmianie z 10 punktów na 24 punkty.
- Kompleksowość projektu: zmiana punktacji kryterium. Waga kryterium uległa zmianie z 2 punktów na 6 punktów, a jego maksymalna liczba punktów uległa zmianie z 2 punktów na 8 punktów.

Liczba kryteriów, które uległy zmianie wynosi 9 (w tym w 4 zmieniono punktację). Powyższe zmiany wynikać miały z potrzeby dostosowania kryteriów do treści uchwały 521/88/25 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 8 maja 2025 r., która zmienia zasady wsparcia dla dwóch typów projektów.

Działanie 5.1. Rynek pracy (w zakresie projektów Ochotniczych Hufców Pracy)

Zmiany wprowadzone zostały w ramach głosowania w trybie obiegowym 6-14 listopada 2025 r.

- Kompletność wniosku o dofinansowanie**:** modyfikacja definicji kryterium. Do definicji dodano zapis wymagający złożenia podpisu kwalifikowanego pod załącznikami do wniosku o dofinansowanie.
- Kwalifikowalność wnioskodawcy/partnerów: modyfikacja definicji kryterium. Do definicji dodano zapis stwierdzający dokonywanie oceny w dwóch punktach na podstawie jedynie oświadczenia wnioskodawcy (wcześniej też partnera).
- Ukierunkowanie wsparcia: modyfikacja definicji kryterium. W definicji kryterium zaktualizowane zostały zapisy dotyczące ISP 3 i ISP 4 (w kontekście uwzględniania ich w zakresie tematycznym) oraz dodana została możliwość uwzględnienia w zakresie tematycznym nie ISP, a alternatywnie branż kluczowych dla województwa.

Liczba kryteriów, które uległy zmianie wynosi 3. Powyższe zmiany wynikać miały z zmiany Programu (i powiązaną ze zmianami redystrybucją środków), doprecyzowaniu grupy docelowej w priorytecie 5 oraz dostosowania wartości wskaźników / kodów interwencji.

Działanie 5.2. Rynek pracy – projekty powiatowych urzędów pracy (PUP)

Zmiany wprowadzone zostały w ramach VI posiedzenia KM FEP 2021-2027, które odbywało się w dniach 6-7 grudnia 2023 r.

- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania: modyfikacja definicji kryterium. Zmianie uległ średni koszt przypadający na uczestnika projektu (zwiększenie kosztu).
- Specyficzne ukierunkowanie projektu: modyfikacja definicji kryterium. Do zapisu dotyczącego uwzględnienia we wsparciu zakres tematycznego ISP, dodano zapis dopuszczający alternatywnie możliwość zamiast ISP uwzględnienia branż kluczowych dla województwa.

Liczba kryteriów, które uległy zmianie wynosi 2. Powyższe zmiany wynikać miały z zmiany Programu (i powiązaną ze zmianami redystrybucją środków), doprecyzowaniu grupy docelowej w priorytecie 5 oraz dostosowania wartości wskaźników / kodów interwencji.

Zmiany wprowadzone zostały ponownie w ramach XII posiedzenia KM FEP 2021-2027, które odbywało się w dniach 27 marca 2026 r.

- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania: modyfikacja definicji kryterium. Zmianie uległ średni koszt przypadający na uczestnika projektu (zwiększenie kosztu).

Działanie 5.7. Edukacja przedszkolna (w zakresie projektów dotyczących edukacji przedszkolnej)

Zmiany wprowadzone zostały w ramach X posiedzenia KM FEP 2021-2027, dnia 12 września 2025 r.

- Lokalizacja na obszarze o niskim stopniu upowszechnienia wychowania przedszkolnego: kryterium usunięte.
- Lokalizacja na obszarze zabudowy wielorodzinnej: kryterium usunięte.
- Lokalizacja na obszarze gmin wiejskich i wiejsko-miejskich: kryterium usunięte.
- Działania projektowe: kryterium usunięte.
- Stopień realizacji wskaźnika: kryterium usunięte.

- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania: modyfikacja definicji kryterium. Z zapisu mówiącego o realizacji wskaźnika rezultatu bezpośredniego pozostawiono treść mówiącej o wskaźniku rezultatu.
- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla naboru: dodanie nowego kryterium. Kryterium to ocenia tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego oraz poziom średniego kosztu tworzenia nowego miejsca.
- Zakres diagnozy potrzeb: zmiana punktacji kryterium. Waga kryterium uległa zmianie z 4 punktów na 8 punktów, a jego maksymalna liczba punktów uległa zmianie z 4 punktów na 8 punktów.
- Zintegrowane Porozumienia Terytorialne: zmiana punktacji kryterium. Waga kryterium uległa zmianie z 24 punktów na 2 punkty, a jego maksymalna liczba punktów uległa zmianie z 24 punktów na 22 punkty.
- Krajowe Obszary Strategicznej Interwencji: zmiana punktacji kryterium. Waga kryterium uległa zmianie z 2 punktów na 3 punkty, a jego maksymalna liczba punktów uległa zmianie z 4 punktów na 6 punktów.

Zmodyfikowane zostało 1 kryterium, usunięto 5 kryteriów oraz zmieniono punktację w 3 kryteriach. Powyższe zmiany wynikać miały z obserwacji realizacji wsparcia w poprzednich naborach oraz konsultacji IZ z JST – na podstawie danych zdecydowano o zmianie w ukierunkowaniu kolejnego naboru wniosków.

Działanie 5.12. Aktywne włączenie społeczne – programy rewitalizacji

Zmiany wprowadzono w głosowaniu w trybie obiegowym 11-18 lutego 2026 r.

- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania: modyfikacja definicji kryterium. Zmieniono pytanie o diagnozę potrzeby zastosowania wsparcia Zakładów Aktywności Zajęciowej na Zakłady Aktywności Zawodowej. Ponadto aktualizowano zgodność z Regionalnym Planem Rozwoju i Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych i Zdrowotnych w Województwie Pomorskim – wcześniej na lata 2023-2025, w aktualnej wersji na lata 2026-2028 wraz z wyszczególnionymi obszarami interwencji, w aktualnej wersji: rodzina – dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, osoby w kryzysie bezdomności.

Działanie 5.17. Usługi społeczne i zdrowotne w ramach Programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 w zakresie

projektów zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 6.3. Infrastruktura społeczna

Zmiany wprowadzone zostały w ramach głosowania w trybie obiegowym 11-18 lutego 2026 r.

- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania: modyfikacja definicji kryterium. Zaktualizowano zgodność z Regionalnym Planem Rozwoju i Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych i Zdrowotnych w Województwie Pomorskim – wcześniej na lata 2023-2025, w aktualnej wersji na lata 2026-2028. Zmienił się też zakres szczególnego objęcia wsparciem obszarów interwencji, w aktualnej wersji: rodzina – dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, osoby w kryzysie bezdomności.

Działanie 5.18. Usługi społeczne i zdrowotne – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego w ramach Programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 w zakresie projektów zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 6.4. Infrastruktura społeczna - ZIT na terenie obszaru metropolitalnego

Zmiany wprowadzone zostały w ramach głosowania w trybie obiegowym 11-18 lutego 2026 r.

- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania: modyfikacja definicji kryterium. Zaktualizowano zgodność z Regionalnym Planem Rozwoju i Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych i Zdrowotnych w Województwie Pomorskim – wcześniej na lata 2023-2025, w aktualnej wersji na lata 2026-2028. Zmienił się też zakres szczególnego objęcia wsparciem obszarów interwencji, w aktualnej wersji: rodzina – dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, osoby w kryzysie bezdomności.

Działanie 5.19. Usługi społeczne i zdrowotne – programy rewitalizacji

Zmiany wprowadzone zostały w ramach głosowania w trybie obiegowym 11-18 lutego 2026 r.

- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania: modyfikacja definicji kryterium. Zaktualizowano zgodność z Regionalnym

Planem Rozwoju i Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych i Zdrowotnych w Województwie Pomorskim – wcześniej na lata 2023-2025, w aktualnej wersji na lata 2026-2028. Zmienił się też zakres szczególnego objęcia wsparciem obszarów interwencji, w aktualnej wersji: rodzina – dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, osoby w kryzysie bezdomności.

Działanie 6.3. Infrastruktura społeczna w ramach Programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 5.17. Usługi społeczne i zdrowotne

Zmiany wprowadzone zostały w ramach głosowania w trybie obiegowym 11-18 lutego 2026 r.

- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania: modyfikacja definicji kryterium. Zaktualizowano zgodność z Regionalnym Planem Rozwoju i Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych i Zdrowotnych w Województwie Pomorskim – wcześniej na lata 2023-2025, w aktualnej wersji na lata 2026-2028. Zmienił się też zakres szczególnego objęcia wsparciem obszarów interwencji, w aktualnej wersji: rodzina – dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, osoby w kryzysie bezdomności.

Działanie 6.4. Infrastruktura społeczna – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego w ramach Programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 w zakresie projektów zintegrowanych z projektami finansowanymi w Działaniu 5.18. Usługi społeczne i zdrowotne– ZIT na terenie obszaru metropolitalnego

Zmiany wprowadzone zostały w ramach głosowania w trybie obiegowym 11-18 lutego 2026 r.

- Zgodność ze szczegółowymi uwarunkowaniami określonymi dla Działania: modyfikacja definicji kryterium. Zaktualizowano zgodność z Regionalnym Planem Rozwoju i Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych i Zdrowotnych w Województwie Pomorskim – wcześniej na lata 2023-2025, w aktualnej wersji na lata 2026-2028. Zmienił się też zakres szczególnego objęcia wsparciem obszarów interwencji, w aktualnej wersji: rodzina – dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami, osoby starsze, osoby

z niepełnosprawnościami, osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, osoby w kryzysie bezdomności.

Metodyka wyboru projektów w ramach Programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (dla projektów dotacyjnych z wyłączeniem projektów zintegrowanych oraz objętych instrumentem RLKS)

Zmiany wprowadzone zostały w ramach IX posiedzenia KM FEP 2021-2027, dnia 9 maja 2025 r.

- Zgodność z przedsięwzięciem strategicznym / zobowiązaniem ze Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030: modyfikacja definicji kryterium. Zmodyfikowana została nazwa oraz opis sposobu zastosowania kryterium.
- Zgodność z programem: modyfikacja definicji kryterium. Zmodyfikowany został opis sposobu zastosowania kryterium.
- Procedura oceny oddziaływania na środowisko: modyfikacja definicji kryterium. Zmodyfikowany został opis sposobu zastosowania kryterium.
- Doprecyzowano opis w zakresie formułowania kryteriów strategicznych w Obszarze C. Wartość dodana projektu.
- Uzupełniono wprowadzenie o odniesienie do kryteriów wyboru projektów dla projektów fazowanych.

Zmiany w metodyce zostały wprowadzone w związku z aktualizacją zapisów oraz uwzględnieniem informacji dotyczących wyboru do dofinansowania projektów rewitalizacyjnych fazowanych i realizowanych w Działaniach FEP 2021-2027 objętych innymi Instrumentami Terytorialnymi.

Metodyka wyboru projektów w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 dla projektów zintegrowanych

Zmiany wprowadzone zostały w ramach IX posiedzenia KM FEP 2021-2027, dnia 9 maja 2025 r.

- Zgodność z programem rewitalizacji: kryterium usunięte.
- Procedura oceny oddziaływania na środowisko: modyfikacja definicji kryterium. Zmodyfikowany został opis sposobu zastosowania kryterium.

Zmiany w metodyce zostały wprowadzone w związku z aktualizacją zapisów, która z kolei wynikała z przyjętego przez IZ FEP 2021-2027 modelu wdrażania Innych Instrumentów Terytorialnych.

7.3.4. Podsumowanie

Rozważania niniejszego podrozdziału warto syntetycznie podsumować odnosząc się do wspomnianych na jego początku pytań badawczych i przypisanych do nich wątków doprecyzowujących.

Kryteria wyboru projektów zostały opracowane zgodnie z wymaganiami art. 73 rozporządzenia ogólnego UE, ustawy wdrożeniowej oraz Wytycznych dotyczących wyboru projektów na lata 2021-2027. Zapewniają one zgodność procesu wyboru z celami Programu i zasadami UE, a ich konstrukcja umożliwia przeprowadzenie obiektywnej oceny projektów.

Analiza wykazała jednak, że nie wszystkie kryteria w pełni spełniają założenia metodyki SMART. Pojawiające się zastrzeżenia dotyczyły mierzalności, jednoznaczności oraz precyzji części kryteriów jakościowych, takich jak kompleksowość projektu, profil projektu czy zakładane efekty. Problemy te miały jednak charakter ograniczony i nie wpływały na ogólną spójność systemu.

Stosowane metodyki i kryteria skutecznie wspierają wybór projektów wpisujących się w cele i logikę interwencji Programu. Jednocześnie w części Działań dostrzeżono możliwość lepszego uwzględnienia oceny dojrzałości i kompleksowości projektów, zwłaszcza w zakresie powiązania inwestycji infrastrukturalnych z działaniami miękkimi zwiększającymi trwałość efektów. Pozytywnie oceniono natomiast dobór wag, skal ocen i poziomu szczegółowości kryteriów, które co do zasady odpowiadają znaczeniu poszczególnych aspektów oceny. Badanie wykazało również, że krajowe regulacje zapewniają spójność systemu wyboru projektów, choć jednocześnie ograniczają możliwość pełnego dostosowania kryteriów do specyfiki regionalnej.

Podsumowując, stosowane metodyki i kryteria wyboru projektów są w wysokim stopniu trafne, przejrzyste i zgodne z celami Programu oraz zasadami UE. Obszary wymagające dalszego doskonalenia dotyczą przede wszystkim zwiększenia precyzji wybranych kryteriów jakościowych oraz pełniejszego uwzględnienia oceny kompleksowości projektów.

Katalog kryteriów wyboru projektów charakteryzuje się wysoką spójnością wewnętrzną i zapewnia jednolite podejście do oceny w ramach poszczególnych działań. Kryteria tworzą logiczny system wspierający wybór projektów zgodnych z celami Programu.

Jednocześnie kryteria sprzyjają budowaniu komplementarności i synergii pomiędzy projektami, choć ich wpływ jest w większym stopniu pośredni niż bezpośredni. W

przypadku projektów zintegrowanych EFRR i EFS+ zastosowane rozwiązania umożliwiają wybór przedsięwzięć najlepiej wpisujących się w logikę interwencji, jednak potencjał do silniejszego premiowania projektów kompleksowych nie został jeszcze w pełni wykorzystany.

Podsumowując, zestawy kryteriów wyboru projektów zapewniają wysoką spójność wewnętrzną oraz wspierają komplementarność projektów pomiędzy priorytetami i typami interwencji. Dalsze wzmacnianie preferencji dla projektów zintegrowanych i kompleksowych mogłoby dodatkowo zwiększyć efektywność interwencji.

Metodyka wyboru projektów wykorzystuje doświadczenia zarówno z poprzedniej, jak i bieżącej perspektywy finansowej. Zmiany w kryteriach są wprowadzane na podstawie monitoringu, wyników ewaluacji oraz doświadczeń instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie Programu, co sprzyja stopniowemu doskonaleniu systemu.

Zestawy kryteriów są regularnie aktualizowane i dostosowywane do zmian regulacyjnych oraz potrzeb wdrażania Programu. Mechanizm ten zapewnia odpowiednią elastyczność systemu, choć część zmian wynika z konieczności dostosowania do nowych regulacji krajowych i unijnych, a nie wyłącznie z potrzeb Programu.

Podsumowując, kryteria wyboru projektów FEP 2021-2027 wykazują dobrą zdolność do adaptacji oraz uwzględniania doświadczeń z monitoringu, ewaluacji i opinii interesariuszy. System jest elastyczny i podlega bieżącemu doskonaleniu, co sprzyja utrzymaniu jego adekwatności w zmieniających się warunkach wdrażania Programu.

7.4. WNIOSKI I REKOMENDACJE OPTYMALIZACYJNE

Poniższy podrozdział obejmuje kwestie szczegółowe odnoszące się do pytania badawczego: „Jakie są kluczowe wnioski i rekomendacje dotyczące systemu oceny i wyboru projektów w FEP, w tym pod kątem kolejnej perspektywy UE 2028-2034 oraz jakie działania optymalizacyjne należy podjąć, zarówno pilne, jak i długoterminowe?".

7.4.1. Elementy systemu wymagające natychmiastowej interwencji

Niniejsza analiza dotyczy tego, czy, a jeśli tak, to które elementy systemu wymagają natychmiastowej interwencji. Należy w tym przypadku zwrócić uwagę na sposób operacjonalizacji przez ewaluatora terminu: „elementy systemu wymagające natychmiastowej interwencji". Sformułowanie to może sugerować, że mamy w tym przypadku do czynienia z rozwiązaniami o charakterze zarówno pilnym, jak i krytycznym dla prawidłowego funkcjonowania systemu wyboru projektów. Biorąc jednak pod uwagę generalnie pozytywną ocenę systemu wyboru projektów, przy jednoczesnym występowaniu określonych możliwości jego optymalizacji, przyjęto na potrzeby niniejszego badania, że w ramach propozycji elementów systemu wymagających natychmiastowej interwencji sformułowano rekomendacje spełniające łącznie dwa warunki: (a) odnoszenie się tych propozycji do szczegółowych problemów funkcjonowania systemu wyboru projektów FEP zidentyfikowanych w ramach ewaluacji, (b) możliwość wdrożenia sformułowanych rekomendacji w bieżącym okresie finansowania (w wersji pełnej lub pilotażowej).

Dodatkowo należy podkreślić, że w ramach formułowania rekomendacji pobadawczych uwzględniono kwestię stopnia zaawansowania wdrażania Programu oraz – znane w tym momencie – plany dotyczące dalszego uruchamiania naborów. Przyjęto w związku z tym założenie – co zresztą pojawiało się jako częsta sugestia w badaniu jakościowym z udziałem przedstawicieli IZ/IP – by nie formułować w odniesieniu do bieżącej perspektywy finansowej zaleceń, które wiązałyby się z koniecznością wprowadzenia zmian systemu wyboru projektów mających charakter zasadniczy. Groziłoby to bowiem destabilizacją aktualnie funkcjonującego systemu wyboru projektów przy ograniczonych korzyściach płynących z takiego rozwiązania. Uzasadnieniem dla przyjęcia powyższego podejścia były zarówno wyniki przeprowadzonych analiz, które wskazują na generalną funkcjonalność

systemu i kryteriów wyboru projektów, jak i prezentowane w początkowej części raportu dane o postępie wdrażania FEP, także na tle innych programów.

Poniżej przedstawiono wykaz elementów, w przypadku których możliwe i uzasadnione jest podjęcie działań zaradczych / naprawczych jeszcze w niniejszym okresie programowania (a przynajmniej przeprowadzenie ich pilotażu), zostały one również zamieszczone w tabeli wniosków i rekomendacji, która dotyczy zaleceń na bieżącą perspektywę finansową:

- **Nieprzejrzystość sposobu uzasadniania ocen punktowych przyznawanych na etapie oceny strategicznej** – **UZASADNIENIE:** Brak jednoznacznych wymagań dla osób oceniających dotyczących tego, w jaki sposób powinny być uzasadniane oceny punktowe przyznawane na etapie oceny strategicznej obniża transparentność systemu wyboru projektów. Uzasadnienia lakoniczne lub polegające wyłącznie na przywoływaniu zapisów dokumentacji naborowej, bez odniesień do treści samego wniosku o dofinansowanie, mogą rodzić wśród wnioskodawców wątpliwości co do rzetelności przeprowadzonej oceny. Dodatkowo, mogą one utrudniać wnioskodawcom chcącym skorzystać z procedury odwoławczej prawidłowe przygotowanie treści wnoszonego protestu. **REKOMENDACJA:** (1) Zapewnienie odpowiedniej szczegółowości uzasadniania wyników oceny punktowej na etapie oceny strategicznej np. poprzez wprowadzenie wymogu odnoszenia się do treści wniosku o dofinansowanie. (2) Położenie nacisku w ramach działalności szkoleniowo-informacyjnej adresowanej do osób oceniających na kwestię właściwego przygotowywania uzasadnień dla ocen punktowych w ramach oceny strategicznej.
- **Ograniczona ilość informacji na temat planowanych naborów konkurencyjnych udostępniana w polu „Informacje dodatkowe" harmonogramu naboru projektów** – **UZASADNIENIE:** Z punktu widzenia potencjalnych wnioskodawców w naborach konkurencyjnych użyteczne byłoby uzyskanie możliwie jak najwcześniej, jak najszerszego zakresu informacji o naborach, którymi są oni zainteresowani. Ułatwia to odpowiednio wczesne zweryfikowanie możliwości aplikowania o wsparcie i uzyskania dofinansowanie na planowane przedsięwzięcie, a w przypadku pozytywnej weryfikacji – rozpoczęcie pracy nad dokumentacją aplikacyjną (wniosek o dofinansowanie wraz z ewentualnymi załącznikami). **REKOMENDACJA:** (1) Zawieranie w treści harmonogramu naborów wniosków o dofinansowanie, w polu „Informacje dodatkowe", wszystkich dostępnych i dostatecznie pewnych informacji dotyczących planowanego naboru, które

odnoszą się do szczegółowych warunków naboru oraz wymaganej dokumentacji (np. kwestia zatwierdzenia i dostępności kryteriów wyboru projektów dla naboru; szczegółowe warunki naboru; dokumenty aplikacyjne (poza wnioskiem o dofinansowanie), które będą wymagane w danym naborze. (2) Podejmowanie dodatkowych działań w kwestii udostępniania informacji wnioskodawcom przed ogłoszeniem naboru: publikowanie wstępnych wersji kryteriów wyboru projektów, publikowanie listy planowanych załączników, oznaczanie stopnia pewności poszczególnych informacji („Informacja wstępna", „Informacja zatwierdzona").

- **Występowanie naborów niekonkurencyjnych, w których nabory odnoszą się do pojedynczych projektów** – **UZASADNIENIE:** Prowadzenie odrębnych naborów niekonkurencyjnych dla pojedynczych projektów może niekorzystnie wpływać na sprawność procesu oceny, ponieważ w sposób nieuzasadniony dla każdego „naboru-projektu" dublowane są czynności administracyjne związane z organizacją naboru. Dodatkowo, tego rodzaju podejście ogranicza czytelność harmonogramu naborów, który staje się dokumentem bardzo rozbudowanym, które zawartość jest zdominowana przez wykaz naborów niekonkurencyjnych, które adresowane są do pojedynczych wnioskodawców. **REKOMENDACJA:** (1) Konsekwentne łączenie, w miarę możliwości, naborów niekonkurencyjnych z danego Działania zaplanowanych na dany kwartał w jeden nabór o dłuższym czasie trwania. (2) Zachowanie transparentności harmonogramu naborów poprzez utrzymanie dotychczasowej szczegółowości informacji i ujęcie informacji o pojedynczych projektach w jednym wierszu stanowiącym połączony nabór niekonkurencyjny dla danego Działania i kwartału lub też w polu: „Informacje dodatkowe".
- **Niekorzystny wpływ na skalę obciążeń administracyjnych w ramach EFRR faktu składania oświadczeń (w liczbie zależnej od specyfiki naboru) w formie odrębnych plików** – **UZASADNIENIE:** Specyfiką naborów w ramach EFRR jest wymóg składania określonej puli załączników do wniosku o dofinansowanie. Poza wnioskami stanowiącymi uzupełnienie charakterystyki projektu zawartej we wniosku o dofinansowanie (np. studium wykonalności, biznesplan) są to oświadczenia składane przez wnioskodawcę. Oświadczenia te składane są w formie odrębnych plików, z których każdy wymaga przygotowania / uzupełnienia oraz opatrzenia go kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Nie negując samego faktu wymagania składania oświadczeń (i traktując poleganie na oświadczeniach jako element upraszczający procedurę aplikacyjną w porównaniu do wymagania składania

zaświadczeń potwierdzających spełnienie określonych warunków podmiotowych lub przedmiotowych) należy zwrócić uwagę, że taki sposób składania oświadczeń generuje zbędne obciążenia administracyjne. Nie bez znaczenia są w tym przypadku zasygnalizowane problemy z prawidłowym stosowaniem kwalifikowanego podpisu elektronicznego oraz pojawiające się błędy w sytuacji składania wszystkich plików zawierających oświadczenia w formie skompresowanego folderu. **REKOMENDACJA:** Ujęcie wymaganych w ramach EFRR załączników mających postać oświadczeń w jeden dokument składany na etapie aplikowania o wsparcie (na wzór Jednolitego Europejskiego Dokumentu Zamówienia wykorzystywanego w zamówieniach publicznych). W wariancie minimalnym mogłoby to dotyczyć tych oświadczeń, które mają postać krótkich opisowych deklaracji wnioskodawców, nie zaś oświadczeń wymagających podania określonych informacji dot. wnioskodawcy / projektu. W wariancie optymalnym dotyczyłoby to wszystkich wymaganych oświadczeń.

- **Występowanie określonych problemów dotyczących prowadzonych działań informacyjno-szkoleniowych** – **UZASADNIENIE**: W toku prowadzonej analizy zidentyfikowano takie przykładowe problemy dotyczące prowadzonych działań informacyjno-szkoleniowych jak: skomplikowany język dokumentacji naborowej, brak spójności w komunikacji z ION w trakcie naborów (ograniczenie się w przypadku niektórych naborów do ogólnej komunikacji mailowej), ograniczona użyteczność praktyczna szkoleń i spotkań informacyjnych, brak trwałej dostępności zapisów szkoleń i spotkań informacyjnych prowadzonych w formule online (ograniczenie się wyłącznie do udostępniania materiałów szkoleniowych – prezentacji), rozbudowana struktura harmonogramu naborów, która zawiera informacje niezbędne dla ogólnokrajowej sprawozdawczości, ale niekoniecznie dla samych wnioskodawców. Nie są to problemy o charakterze krytycznym, a samą aktywność instytucji zaangażowanych we wdrażanie FEP w kwestii działań informacyjno-szkoleniowych należy ocenić pozytywnie, niemniej jednak mitygacja wskazanych problemów i ich skutków zwiększyłaby użyteczność tych działań. **REKOMENDACJA:** (1) Wykorzystanie aplikacji pozwalających na automatyzację procesu upraszczania treści (np. Jasnopis) lub narzędzi sztucznej inteligencji bazujących na przetwarzaniu języka naturalnego do weryfikacji i uproszczenia treści, jeśli nie samej dokumentacji naborowej, to przynajmniej materiałów szkoleniowych i informacyjno-promocyjnych. (2) Zapewnienie spójnego modelu komunikacji prowadzonej przez wszystkie

ION w czasie trwania naborów konkurencyjnych poprzez: podanie informacji kontaktowych umożliwiających komunikację mailową i telefoniczną (przynajmniej w ramach określonych godzin konsultacyjnych) oraz wskazanie konkretnych osób oddelegowanych do kontaktu w ramach danego naboru. (3) Położenie nacisku w prowadzonych działaniach szkoleniowo-informacyjnych (w szczególności w naborach konkurencyjnych) na formułę warsztatową i omawianie praktycznych aspektów dotyczących procedury aplikacyjnej (w tym, np.: prezentacja dobrych i złych praktyk w zakresie jej wypełniania, ale nie całościowe doradztwo w zakresie przygotowania wniosku o dofinansowanie dotyczącego konkretnego projektu) i unikanie szkoleń bazujących na omawianiu zapisów dokumentacji naborowej. (4) Udostępnianie (przynajmniej na czas trwania naboru) na podstronach internetowych poszczególnych naborów zapisów rejestrowanych spotkań informacyjnych / szkoleń kierowanych do wnioskodawców. (5) Publikowanie uproszczonej wersji harmonogramu naborów z informacjami kluczowymi z punktu widzenia wnioskodawców i uwzględnieniem wyłącznie naborów konkurencyjnych. (6) Uwzględnianie w prowadzonej polityce informacyjnej dotyczącej FEP obszarów i zakresów tematycznych pytań, które kierowane są do PIFE.

- **Brak informacji o planowanym terminie rozstrzygnięcia w regulaminach wyboru projektów w ramach EFRR** – **UZASADNIENIE:** W przypadku EFS+ w regulaminie wyboru projektów znajduje się informacja o przewidywanym czasie rozstrzygnięcia naboru, natomiast w naborach z EFRR nie występują nawet tego rodzaju informacje. Takie podejście należy ocenić negatywnie, ponieważ brak informacji o tym, kiedy należy spodziewać się rozstrzygnięcia naboru utrudnia wnioskodawcom planowanie i zwiększa niepewność. **REKOMENDACJA:** Uzupełnienie informacji w regulaminie wyboru projektów w ramach EFRR poprzez wprowadzenie informacji o przewidywanym terminie rozstrzygnięcia danego naboru.
- **Występowanie wśród wnioskodawców trudności z prawidłowym rozumieniem kwestii komplementarności międzyprojektowej** – **UZASADNIENIE:** Komplementarność jest jednym z aspektów oceny, który nadal sprawia wnioskodawcom trudność i to pomimo faktu, że jest to element oceny, który występował także w poprzednich perspektywach finansowych. Wpływa to niekorzystnie na jakość informacji przekazywanych we wniosku o dofinansowanie w odniesieniu do zagadnienia komplementarności. Nie tylko utrudnia to prawidłowe przeprowadzenie

oceny, ale wśród niektórych uczestników badania jakościowego stanowiło uzasadnienie dla sformułowania postulatu o rezygnacji z kryteriów wyboru projektów dotyczących komplementarności. **REKOMENDACJA:**
(1) Poszerzenie zakresu informacji dotyczących kwestii komplementarności w dokumentacji naborowej. (2) Uwzględnienie zagadnienia komplementarności w prowadzonych działaniach informacyjno-szkoleniowych, w szczególności poprzez prezentację dobrych i złych praktyk w zakresie potwierdzania faktu spełniania kryterium odnoszącego się do kwestii komplementarności.

- **Generalnie pozytywna ocena kryteriów wyboru projektów wśród wnioskodawców, przy jednoczesnym występowaniu określonych kryteriów, w przypadku których ocena wnioskodawców jest bardziej niejednoznaczna** – **UZASADNIENIE:** Choć wnioskodawcy w badaniu ankietowym generalnie pozytywnie ocenili kryteria wyboru projektów w ramach takich aspektów jak: mierzalność, konkretność / precyzyjność, możliwość spełnienia kryterium, spójność, unikanie dublowania przedmiotu oceny, to pojawiały się jednak wskazania konkretnych kryteriów wyboru projektów, wobec których były formułowane opinie krytyczne.
REKOMENDACJA: (1) Położenie szczególnego nacisku w prowadzonych działaniach informacyjno-szkoleniowych (w szczególności w naborach konkurencyjnych) na formułowanie wyjaśnień dotyczących tych kryteriów, wobec których były formułowane określone zastrzeżenia przez wnioskodawców (uwagi te zawarto w aneksie: „Matryce oceny kryteriów wyboru projektów"). (2) Ewentualna modyfikacja definicji kryteriów, wobec których były formułowane określone zastrzeżenia przez wnioskodawców.
- **Generalnie pozytywna ocena ekspercka poprawności sformułowania kryteriów wyboru projektów przy jednoczesnym występowaniu zastrzeżeń o charakterze szczegółowym** – **UZASADNIENIE:** Choć generalnie ocena ekspercka poprawności sformułowania kryteriów wyboru projektów była pozytywna, to jednak wobec wybranych kryteriów wyboru projektów określono zastrzeżenia o charakterze szczegółowym.
REKOMENDACJA: (1) Weryfikacja celowości wprowadzenia modyfikacji kryteriów sugerowanych przez ewaluatora (uwagi te zawarto w aneksie: „Matryce oceny kryteriów wyboru projektów"). (2) Wprowadzenie pozytywnie zweryfikowanych przez IZ zmian (o których jest mowa w poprzednim tiret) w ramach dedykowanej im aktualizacji lub przy okazji innych modyfikacji danego katalogu kryteriów odnoszącego się do określonego Działania.

7.4.2. Obszary monitorowania pod kątem ryzyka w kolejnych fazach wdrażania

Niniejsza analiza dotyczy tego, jakie obszary powinny być monitorowane pod kątem ryzyka w kolejnych fazach wdrażania. Przyjęto w tym przypadku założenie o tym, że taki monitoring powinien być podejmowany w celu wdrożenia ewentualnych modyfikacji systemu wyboru projektów w przyszłym okresie finansowania. Innymi słowy, jego funkcją byłoby dostarczenie wiedzy na potrzeby podjęcia decyzji o wprowadzeniu w przyszłości określonych zmian w systemie wyboru projektów (przy uwzględnieniu możliwości ich wprowadzenia w nowym – nieokreślonym w tym momencie – kontekście instytucjonalno-proceduralnym).

W pierwszej kolejności przedstawiono wyniki badania wnioskodawców odnoszące się do kwestii dostrzegania przez nich aspektów sposobu wyboru i oceny projektów lub kryteriów wyboru projektów, które powinny podlegać ewentualnemu monitoringowi.

Wykres 20. Występowanie aspektów sposobu wyboru i oceny projektów lub kryteriów wyboru projektów powinny być monitorowane

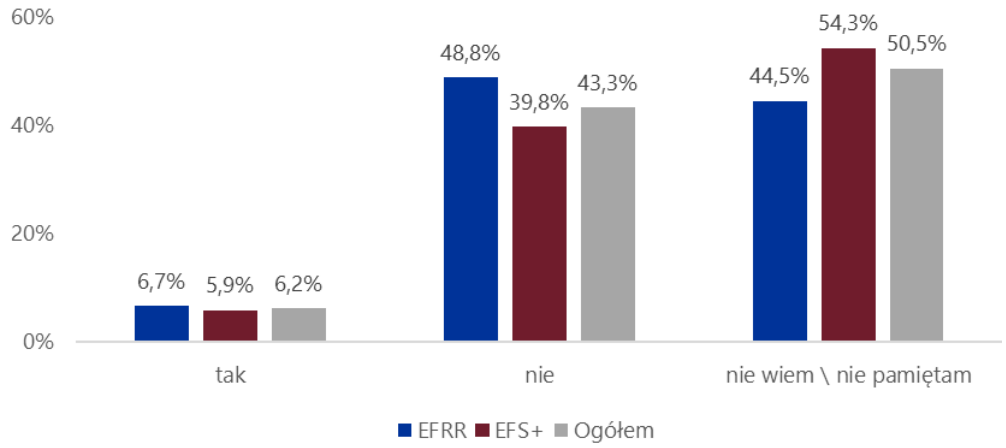

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI / CATI z wnioskodawcami; EFRR – n=373, EFS+ - n=593, ogółem – n=966

Niewielka część (6,2%) respondentów badania CAWI / CATI potwierdziła występowanie aspektów sposobu wyboru i oceny projektów lub kryteriów wyboru projektów, które powinny być monitorowane – warto jednak dodać, że przy 2/5 (43,3%) odpowiedzi negujących potrzebę wspomnianego monitoringu, pozostaje stosunkowo duża część (50,5%) wnioskodawców, która nie potrafiła wyartykułować opinii w tej kwestii.

Z powyższych danych wynika, że zdecydowana większość wnioskodawców uczestniczących w badaniu nie ma skrystalizowanych potrzeb i oczekiwań co do obszarów i zagadnień, które należałoby monitorować w toku wdrażania Programu. W jakimś stopniu taki stan rzeczy nie powinien dziwić – wnioskodawcy w większym stopniu wydają się koncentrować na adaptacji do obowiązujących wymagań formułowanych w FEP niż przyjmują postawę analityczno-doradczą w stosunku do funkcjonującego systemu wyboru projektów i jego ewentualnych słabości.

Wśród aspektów sposobu wyboru i oceny projektów lub kryteriów wyboru projektów, które powinny być monitorowane najczęściej wnioskodawcy wskazywali na potrzebę:

- analizy kryteriów pod względem ich zrozumiałości i adekwatności; ewentualnej aktualizacji wskaźników programowych;
- analizy możliwości wnioskodawców w kontekście czasu trwania naboru / oceny;
- analizy finansowych możliwości wnioskodawców do realizacji projektów i ich potencjału absorpcyjnego,
- analizy upowszechnienia posiadania przez wnioskodawców podpisu elektronicznego oraz
- weryfikacji konieczności przekazywania dokumentacji na etapie składania wniosków o dofinansowanie (np. pozwoleń na realizację projektów infrastrukturalnych).

Poza powyższymi sformułowano jednak także w toku oceny eksperckiej inne aspekty, które w opinii ewaluatora powinny podlegać monitorowaniu w procesie dalszego wdrażania FEP:

- Monitorowanie w ramach naborów niekonkurencyjnych średniej liczby iteracji korekt / uzupełnień wniosku o dofinansowanie. **FUNKCJA MONITORINGU**: Uzyskanie wiedzy na temat optymalnego poziomu ograniczenia liczby dopuszczalnych przypadków poprawiania / uzupełniania wniosków o dofinansowanie w celu określenia w naborach niekonkurencyjnych limitu możliwych do przeprowadzenia korekt / uzupełnień wniosku o dofinansowanie.
- Monitorowanie w ramach procedur kontrolnych kwestii realizacji zasad horyzontalnych. Specyficzną formą takiego monitoringu mogłaby być realizacja badania ewaluacyjnego dotyczącego zasad horyzontalnych w FEP – w bieżącym okresie finansowania taka ewaluacja nie znajduje się w puli

badań obligatoryjnych na poziomie programów, ale skoro w ocenie zgodności z zasadami horyzontalnymi zaszła w tej perspektywie tak istotna zmiana (która jest częściowo kwestionowana), to wyniki takiego badania byłyby użyteczne dla decyzji o ewentualnej zmianie podejścia do oceny zasad horyzontalnych. W badaniu tym zalecane byłoby przeprowadzenie oceny krzyżowej uwzględniającej wyniki oceny projektów w aspekcie realizacji horyzontalnych (dot. kryteriów punktowych o charakterze premiującym) oraz wyniki przeprowadzonych kontroli wspartych projektów. Pozwoliłoby to zweryfikować skuteczność stosowanych kryteriów odnoszących się do realizacji zasad horyzontalnych. **FUNKCJA MONITORINGU**: Zweryfikowanie skuteczności stosowanego w bieżącej perspektywie finansowej, rozbudowanego, szczegółowego i pogłębionego modelu oceny zgodności wspieranych projektów z zasadami horyzontalnymi.

- Monitoring oddziaływania stosowanych kryteriów wyboru projektów na efekty osiągane w projektach, który polegałby na przeprowadzeniu analiz krzyżowych dotyczących wyników oceny poszczególnych projektów z generowanymi przez nie efektami mierzonymi stopniem realizacji wskaźników. **FUNKCJA MONITORINGU**: Zweryfikowanie potencjału dystynktywnego i skuteczności kryteriów wyboru projektów w identyfikacji i selekcji przedsięwzięć, które cechują się relatywnie największym wkładem w realizację celów Programu operacjonalizowaną za pomocą wskaźników programowych.
- Monitoring skali ewentualnych rozbieżności w dokonywanych ocenach przez pary oceniających. **FUNKCJA MONITORINGU**: Identyfikacja kryteriów wyboru projektów, w przypadku których występują największe rozbieżności w ocenie, co może oznaczać konieczność weryfikacji definicji tych kryteriów i ich ewentualne doprecyzowanie.
- Monitoring jakości uzasadnień ocen formułowanych przez członków KOP. **FUNKCJA MONITORINGU**: Zgromadzenie wiedzy pozwalającej na realizację działań zorientowanych na poprawę jakości uzasadnień ocen formułowanych przez członków KOP. W ramach prowadzonego monitoringu należałoby rozważyć wykorzystanie takich parametrów, jak średnia długość uzasadnienia przypadająca na jedno kryterium, odsetek uzasadnień zawierających odniesienia do konkretnych fragmentów wniosku o dofinansowanie.
- Monitoring wykorzystywania narzędzi sztucznej inteligencji przez wnioskodawców aplikujących o wsparcie oraz możliwości wykorzystania sztucznej inteligencji w procesie oceny wniosków o dofinansowanie.

FUNKCJA MONITORINGU: Identyfikacja szans i zagrożeń dotyczących wykorzystywania narzędzi sztucznej inteligencji przez wnioskodawców w procesie aplikacyjnym oraz wykorzystywania narzędzi sztucznej inteligencji w procesie oceny wniosków o dofinansowanie oraz zdobycie wiedzy pozwalającej trafnie mitygować zagrożenia i dyskontować szanse jakie daje tego rodzaju instrumentarium.

7.4.3. Zalecenia odnoszące się do przyszłego okresu programowania

Niniejsza analiza dotyczy tego, w jakim stopniu przyjęta metodyka wyboru projektów FEP, stanowiąca ramy konstrukcji poszczególnych zestawów kryteriów, odpowiadać będzie potrzebom oceny i wyboru projektów w Programie w kolejnej perspektywie finansowej UE oraz jaki kształt powinna mieć metodyka wyboru projektów w przyszłym okresie programowania. Jednocześnie jednak, choć w problematyce badania Zamawiający określił zakres formułowanych zaleceń na odnoszący się do metodyki wyboru projektów, dokonano poszerzenia tego zakresu, biorąc pod uwagę, że wyniki przeprowadzonych analiz wskazują na celowość, przynajmniej rozważenia, określonych działań odnoszących się do systemu wyboru projektów w przyszłym okresie programowania. Dlatego też zalecenia podzielono na dwie części: (a) dotyczące metodyki wyboru projektów, (b) dotyczące pozostałych aspektów systemu wyboru projektów.

Biorąc pod uwagę, że zalecenia formułowane w niniejszej części raportu dotyczą przyszłego okresu finansowania, trudnością jest jednoznaczne nakreślenie kontekstu prawno-instytucjonalnego, w którym miałyby one być realizowane. W momencie realizacji badania nie mieliśmy bowiem do czynienia z ostatecznym ukształtowaniem się tego kontekstu, a jednocześnie propozycje zmian w tym zakresie zakładają, że system wdrażania polityki spójności w przyszłym okresie finansowania może znacząco różnić się tego w perspektywie bieżącej. Na tym etapie prawdopodobne jest m.in., że w ramach systemu realizacji polityki spójności nacisk położony zostanie na takie kwestie jak: powiązanie polityki spójności z innymi wymiarami aktywności UE, integracja funduszowa, zmiana architektury wdrażania interwencji poprzez integrację programów w jeden plan krajowo-regionalny, potencjalnie słabsza pozycja regionów, akcentowanie logiki osiąganych efektów (w przeciwieństwie do koncentracji na kwalifikowalności wydatków i realizacji wskaźników), uwzględnienie nowych priorytetów (bezpieczeństwo,

obronność, odporność, konkurencyjność), wprowadzenie reguł warunkowości odnoszących się do określonych działań reformatorskich.

W rezultacie ewentualne zalecenia muszą być traktowane jako propozycje działań, których uzasadnienie wynika z oceny aktualnie funkcjonującego systemu wyboru projektów (z uwzględnieniem bieżącego kontekstu prawno-instytucjonalnego), a możliwość ich wdrożenia (przy ich akceptacji ze strony IZ) zależeć od tego, jak skonstruowany zostanie system wdrażania polityki spójności na poziomie krajowym i regionalnym. Na tym etapie możliwe jest natomiast wskazanie najważniejszych obszarów potencjalnych zmian, które będą warunkować kształt tego systemu. Tym samym, zaproponowane poniżej zalecenia traktować należy jako mające charakter kierunkowy, a możliwość ich wdrożenia będzie wymagać weryfikacji ich zasadności po określeniu docelowych ram prawnych i instytucjonalnych perspektywy 2028–2034.

Propozycje zaleceń dotyczących metodyki wyboru projektów:

- Dokonanie przesunięć zakresu oceny w ramach EFFR pomiędzy etapami oceny: formalnej, wykonalności i zgodności z zasadami horyzontalnymi, strategicznej i wprowadzenie równoległości etapu oceny wykonalności i zgodności z zasadami horyzontalnymi i oceny strategicznej, tak by nie było konieczne uruchamianie dodatkowego etapu oceny (chodzi tutaj o ewentualną korzyść nie tylko w postaci krótszego łącznego czasu oceny, ale także o uniknięcie konieczności uruchamiania wszystkich procedur administracyjnych związanych z zakończeniem jednego etapu oceny i rozpoczęciem etapu kolejnego).
- Rezygnacja z przeprowadzania oceny strategicznej w przypadku oceny wniosków o dofinansowanie składanych w naborach niekonkurencyjnych i przyjęcie założenia, że funkcja przypisana do oceny strategicznej jest w przypadku naborów niekonkurencyjnych realizowana przez etap opracowywania i konsultacji koncepcji projektu (który wiąże się z przygotowaniem karty projektu) oraz ścisłe określenie zakresu i warunków brzegowych projektów objętych wsparciem w ramach naborów niekonkurencyjnych. Rozwiązaniem pośrednim – choć o mniejszej skali pozytywnego oddziaływania na sprawność procesu oceny – byłoby włączenie w przypadku naborów niekonkurencyjnych oceny prowadzonej w oparciu o kryteria strategiczne do etapu oceny wykonalności.
- Rozważenie stosowania formuły panelu eksperckiego jako mechanizmu przeprowadzania oceny projektów w wybranych naborach, co umożliwiłoby

pogłębioną weryfikację i ocenę wybranych aspektów merytorycznych planowanych przedsięwzięć. Ze względu na ograniczenia potencjału kadrowego ION istotnym czynnikiem kształtującym możliwość stosowania takiego rozwiązania w wybranych naborach byłaby liczba składanych wniosków o dofinansowanie.

- Powrót w przypadku oceny projektów zintegrowanych do modelu bazującego na jednej wspólnej ocenie obu komponentów projektu zintegrowanego. Projekt zintegrowany powinien być oceniany nie jako przedsięwzięcie z dwoma elementami składowymi, ale jako działanie z własną logiką interwencji, która wynika z powiązania dwóch rodzajów działań. To powiązanie powinno przy tym generować określoną wartość dodaną, którą należy uwzględnić w procesie oceny. Wdrożenie niniejszego rozwiązania powinno być ułatwione w przyszłym okresie finansowania, gdyż planowane dążenie do integracji programów, działań i funduszy może zmitygować część problemów, które wystąpiły w poprzedniej perspektywie finansowej, gdyż w ramach RPO WP 2014-2020 było stosowane podobne podejście i ujawniały się w trudności w uzgodnieniu procedur i sposobu oceny w obszarach EFRR i EFS+.
- Stosowanie w odniesieniu do oceny zgodności projektów z zasadami horyzontalnymi dwutorowego modelu oceny: (1) wymaganie pogłębionych informacji na temat sposobu realizacji zasad horyzontalnych zidentyfikowanych jako adekwatne / kluczowe dla danego obszaru interwencji / rodzaju projektu, (2) ograniczenie się do uproszczonych informacji lub oświadczeń potwierdzających zgodność projektu z zasadami horyzontalnymi w odniesieniu do tych zasad, które nie mają charakteru adekwatnego / kluczowego dla danego obszaru interwencji. Niezależnie od stosowanego dla danej zasady horyzontalnej sposobu oceny, na etapie kontroli projektu weryfikowana byłaby zgodność realizacyjna z każdą obowiązującą zasadą horyzontalną.
- Rozważenie wprowadzenia w przypadku wybranych naborów określonej premii punktowej dla projektów szczególnie wyróżniających się na tle innych i zapewniających szczególną wartość dodaną. Premia ta mogłaby mieć nie tyle formę dodatkowej puli punktów, co parametru (mnożnika) nakładanego na uzyskaną przez wnioskodawcę łączną liczbę punktów. Takie rozwiązanie zwiększyłoby moc dystynktywną procesu oceny, co ma szczególne znaczenie w przypadku dominacji kryteriów wyboru projektów o charakterze ściśle sparametryzowanym. Oczywiście, trzeba mieć świadomość ryzyk związanych z takich rozwiązaniem, które dotyczą przede wszystkim takich kwestii jak:

trudność z określeniem wartości dodanej projektu przed jego zakończeniem, określenie relacji pomiędzy wartością dodaną a obowiązkiem osiągniecia celów i wskaźników projektowych, trudność ze sparametryzowaniem wartości dodanej projektu (szczególnie w przypadku EFS+), ryzyko braku przejrzystości oceny projektu oraz braku jej obiektywizmu.

- Położenie większego nacisku w procesie opracowywania kryteriów wyboru projektów na aspekt oceny planowanych efektów i oddziaływania projektów. Poprzez koncentrację na celach zwiększyłaby się także użyteczność i skuteczność kryteriów wyboru projektów w aspekcie identyfikacji i selekcji projektów, które w relatywnie największym stopniu przyczyniają się do realizacji celów programowych.
- Wprowadzenie większej „granularności" skal punktowych i dopuszczenie możliwości przyznawania punktów na zasadzie „od – do", a nie tylko przyznawania konkretnej liczby punktów wskazanych w sposobie oceny określonym dla danego kryterium wyboru projektów (która to liczba stanowi wynik iloczynu liczby punktów i wagi danego kryterium). Takie rozwiązanie pozwoliłoby na większe zniuansowanie procesów oceny, a tym samym miałoby funkcję zwiększania zróżnicowania oceny projektów w ramach poszczególnych naborów. Oczywiście, trzeba mieć świadomość ryzyka związanego z takich rozwiązaniem, które dotyczy przede wszystkim możliwego wzrostu subiektywności oceny oraz zwiększenia skali rozbieżności pomiędzy oceniającymi.
- Rozważenie zmiany podejście do oceny w naborach, w których występuje duży zakres wymaganej dokumentacji, w ramach której – na wzór podejścia stosowanego w Prawie Zamówień Publicznych – ocena byłaby prowadzona w ramach procedury odwróconej, tj. w pierwszej kolejności prowadzona byłaby ocena stopnia spełniania kryteriów wyboru projektu kluczowych dla weryfikacji dla danego przedsięwzięcia, a następnie – w przypadku oceny pozytywnej – wnioskodawca byłby zobowiązany do złożenia pełnej dokumentacji aplikacyjnej.

Propozycje zaleceń dotyczących pozostałych aspektów systemu wyboru projektów (poza metodyką wyboru projektów):

- Wprowadzenie rozwiązań zorientowanych na zmniejszenie poziomu obciążeń administracyjnych występujących na etapie procesu aplikacyjnego: dążenie do ograniczenia wymagań informacyjnych, które nie wnoszą realnej wartości informacyjnej w aspekcie oceny wniosku o dofinansowanie;

integracja merytorycznych załączników do wniosku o dofinansowanie, takich jak biznesplan i studium wykonalności, w jeden dokument (z ewentualnym ich zintegrowaniem z samym wnioskiem o dofinansowanie); rozważenie (w szczególności w obszarach, które w ramach FEP dotyczą EFRR) takiego podejścia, w którym występowałaby fakultatywność składania niektórych załączników, przy jednoczesnym premiowaniu tych projektów, dla których dokumenty te byłyby składane. Wnioskodawca, który składałby komplet dokumentacji otrzymywałby premię punktową, podczas gdy wnioskodawca, który składałby dokumentację częściową lub bazował wyłącznie na złożonych oświadczeniach nie mógłby liczyć na uzyskanie dodatkowych punktów.

- Wprowadzenie w ramach całego Programu oceny wniosku o dofinansowanie równolegle przez 2 oceniających. W bieżącej perspektywie finansowej zasada „dwóch par oczu" nie była stosowana we wszystkich naborach (*vide* nabory w ramach EFS+). Choć z formalno-prawnego punktu widzenia taka sytuacja jest dopuszczalna i nie wiąże się z nieprzestrzeganiem obowiązujących regulacji, to jednak może wpływać niekorzystnie na jakość przebiegu oceny, a tym samym na identyfikację i selekcję projektów o największym wpływie na realizację celów Programu. Oczywiście, trzeba mieć świadomość ryzyka związanego z takich rozwiązaniem, które dotyczy przede wszystkim potencjalnego wydłużenia czasu trwania procesu oceny wniosków o dofinansowanie (co miało miejsce w poprzedniej perspektywie finansowej).
- Zapewnienie odpowiedniej funkcjonalności wykazu ekspertów poprzez: udostępnianie przewodniczącym / sekretarzom KOP szczegółowych informacji na temat doświadczenia i kwalifikacji ekspertów i/lub uszczegółowienie kategoryzacji obszarów specjalizacji ekspertów stosowanej w wykazie ekspertów; udostępnianie przewodniczącym / sekretarzom KOP telefonicznych danych kontaktowych ekspertów; prowadzenie cyklicznej aktualizacji wykazu ekspertów, by zapewnić aktualną informację na temat dostępności poszczególnych ekspertów.
- Wprowadzenie rozwiązań w zakresie automatyzacji procesów oceny. Automatyzacja mogłaby dotyczyć ceny spełniania wybranych kryteriów formalnych (dotyczących np.: okresu realizacji projektu, wielkości projektu / wysokości dofinansowania, kwalifikowalności wnioskodawcy) / merytorycznych (dotyczących np.: określonego poziomu udziału w projekcie wskazanych grup docelowych, stopnia realizacji określonych wskaźników, skali założonych efektów działań projektowych) poprzez: (a) traktowanie automatycznej walidacji treści zawartej w wybranych polach wniosku

o dofinansowanie jako narzędzia oceny spełniania wybranych kryteriów wyboru projektów, (b) wdrożenie pilotażowego narzędzia oceny stopnia spełniania wybranych kryteriów wyboru projektów w oparciu o opracowany algorytm lub narzędzia bazujące na dużych modelach językowych. Możliwość wprowadzenia takiego rozwiązania będzie zależeć od dynamiki i kierunku dalszego rozwoju modeli sztucznej inteligencji. Dodatkowo, istotne będzie zweryfikowanie, w jakim stopniu dany model będzie w stanie nie tylko oceniać fakt / stopień spełnienia danego kryterium wyboru projektów, ale także identyfikować ewentualne niespójności w treści wniosku o dofinansowanie lub uzasadnienie dla wezwania wnioskodawcy do złożenia korekty / uzupełnienia wniosku o dofinansowanie (co dziś robią członkowie KOP).

- Rezygnacja z wymogu prezentowania w harmonogramach naborów informacji dotyczących naborów niekonkurencyjnych, co pozwoliłoby na uproszczenie tych harmonogramów. Publikowane harmonogramy powinny pełnić przede wszystkim funkcję informowania o naborach konkurencyjnych, w przypadku których termin naboru nie jest konsultowany z potencjalnymi wnioskodawcami. Wdrożenie niniejszego rozwiązania wymagałoby podjęcia określonych działań na poziomie krajowym (ze względu na fakt, że wymagania dotyczące harmonogramów naborów są określane w sposób jednolity dla wszystkich programów).
- Wprowadzenie w ramach procedury odwoławczej podejścia polegającego na tym, że nie tyle określałoby się sztywny termin na rozstrzygnięcie każdego protestu, ale stworzony zostałby algorytm wyznaczania czasu na rozstrzygnięcie protestu (analogicznie jak w przypadku uzależnienia czasu trwania oceny od liczby złożonych wniosków o dofinansowanie), który byłby zależny np. od liczby kryteriów, których dotyczy protest. W ramach takiego algorytmu, do stałej liczby dni na rozstrzygnięcie protestu (ale mniejszej niż obecne 45 dni) byłyby dodawane ewentualne dodatkowe dni wg wzoru uwzględniającego liczbę kryteriów, których dotyczy protest. Uwzględniając znaczące uzależnienie regulacji dotyczących procedury odwoławczej stosowanych na poziomie regionalnym od rozwiązań krajowych wymagałoby to odpowiednich centralnych działań regulacyjnych. Oczywiście, trzeba mieć świadomość ryzyk związanych z takich rozwiązaniem, które dotyczą przede wszystkim dużego zróżnicowania jakości i ilości uwag zawartych w treści protestu oraz zakresu tematycznego poszczególnych kryteriów wyboru projektów, co sprawia, że liczba kryteriów wyboru projektów, od których

odwołuje się protestujący, niekoniecznie musi odzwierciedlać stopień skomplikowania i obszerności odpowiedzi, a więc tym samym – okres potrzebny na jej sporządzenie.

- Zwiększenie transparentności procedury odwoławczej poprzez: (a) wprowadzenie obligatoryjnego standardu uzasadnień rozstrzygnięć protestów, w ramach którego każdy zarzut wnioskodawcy musi mieć osobne, merytoryczne ustosunkowanie się, wraz z odniesieniem do konkretnej dokumentacji projektu; (b) publikacja anonimizowanych rozstrzygnięć protestów w wybranych, istotnych systemowo sprawach, co umożliwiłoby budowę orzecznictwa wewnętrznego i zwiększyło przewidywalność rozstrzygania protestów (przy czym wymagałoby to doprecyzowania statusu prawnego takich publikowanych rozstrzygnieć), (c) zwiększenie roli mediacji i konsultacji nieformalnych przed wszczęciem formalnej procedury odwoławczej, np. poprzez wymóg rozmowy wyjaśniającej między wnioskodawcą a oceniającym przed wniesieniem protestu (przy czym trudność wdrożenia takiego rozwiązania związana jest z, obowiązującym aktualnie, 14-dniowym terminem na wniesienie protestu, co ogranicza czas na ewentualne konsultacje; konieczne byłoby także precyzyjne określenie statusu formalno-prawnego ustaleń dokonywanych na etapie mediacji oraz zapewnienie anonimowości osób oceniających). Uwzględniając znaczące uzależnienie regulacji dotyczących procedury odwoławczej stosowanych na poziomie regionalnym od rozwiązań krajowych wymagałoby to odpowiednich centralnych działań regulacyjnych.

7.4.4. Podsumowanie

Rozważania niniejszego podrozdziału warto syntetycznie podsumować odnosząc się do wspomnianego na jego początku pytania badawczego i przypisanych do niego wątków doprecyzowujących.

Badanie nie wykazało występowania elementów systemu wymagających interwencji o charakterze pilnym lub krytycznym. System wyboru projektów FEP 2021-2027 funkcjonuje prawidłowo, jest zgodny z obowiązującymi regulacjami i skutecznie wspiera realizację celów Programu. Rekomendowane działania mają przede wszystkim charakter doskonalący i koncentrują się na zwiększeniu przejrzystości, efektywności oraz odporności systemu na zmieniające się uwarunkowania.

W kolejnych etapach wdrażania Programu szczególnym monitoringiem powinny zostać objęte obszary związane z jakością i jednoznacznością kryteriów wyboru, stabilnością harmonogramów naborów, poziomem obciążeń administracyjnych,

funkcjonowaniem narzędzi informatycznych oraz utrzymaniem odpowiednich zasobów kadrowych. Monitorowania wymaga również wpływ zmian regulacyjnych na spójność i efektywność systemu wyboru projektów.

Przyjęta metodyka wyboru projektów stanowi dobrą podstawę dla kolejnej perspektywy finansowej UE. W przyszłym okresie programowania powinna jednak w większym stopniu opierać się na prostych, jednoznacznych i mierzalnych kryteriach, silniej premiować kompleksowość i komplementarność projektów oraz zapewniać większą elastyczność w dostosowywaniu kryteriów do specyfiki poszczególnych interwencji. Istotnym kierunkiem rozwoju pozostaje również dalsze ograniczanie obciążeń administracyjnych oraz szersze wykorzystanie rozwiązań cyfrowych wspierających proces oceny.

Podsumowując, system oceny i wyboru projektów FEP 2021-2027 stanowi skuteczne narzędzie, które nie wymaga zasadniczych zmian. Rekomendowane działania powinny koncentrować się na ewolucyjnym doskonaleniu metodyki i kryteriów wyboru projektów, zwiększaniu ich przejrzystości i mierzalności oraz dalszym upraszczaniu i cyfryzacji procesu, co pozwoli lepiej odpowiadać na potrzeby kolejnej perspektywy finansowej UE 2028-2034.

8. Wnioski i rekomendacje

W niniejszym rozdziale przedstawiono katalog wniosków i rekomendacji sformułowanych na podstawie przeprowadzonego badania. W tabeli zamieszczono informacje dotyczące: wniosku wynikającego z badania, który stanowił podstawę do sformułowania danej rekomendacji; treści rekomendacji; sposobu wdrożenia rekomendacji; adresata rekomendacji; terminu wdrożenia rekomendacji (kwartał); klasa rekomendacji; obszar tematyczny.

W przypadku adresata rekomendacji każdorazowo wskazano IZ FEP, przyjmując, że nawet jeśli określone zalecenia będą wymagać na poziomie konkretnych działań wdrożeniowych aktywności innych podmiotów (np. IP FEP), to właśnie IZ FEP będzie pełnić funkcję zatwierdzającą / koordynującą.

W tabeli wniosków i rekomendacji uwzględniono wyłącznie te zalecenia pobadawcze, które dotyczą elementów sytemu wymagających natychmiastowej interwencji oraz obszarów monitorowania pod kątem ryzyka w kolejnych fazach wdrażania. W związku z tym dotyczą one tylko perspektywy finansowej 2021-2027. Pozostałe zalecenia, czyli te dotyczące przyszłej perspektywy finansowej, zamieszczono w części: „Zalecenia odnoszące się do przyszłego okresu programowania”.

Tabela 6. Tabela wniosków i rekomendacji

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Propozycja sposobu wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny
1.	Nieprzejrzystość sposobu uzasadniania ocen punktowych przyznawanych na etapie oceny strategicznej.	Wprowadzenie rozwiązań zorientowanych na zwiększenie przejrzystości sposobu uzasadniania ocen punktowych przyznawanych na etapie oceny strategicznej.	▪ Zapewnienie odpowiedniej szczegółowości uzasadniania wyników oceny punktowej na etapie oceny strategicznej np. poprzez wprowadzenie wymogu odnoszenia się do treści wniosku o dofinansowanie. ▪ Położenie nacisku w ramach działalności szkoleniowo-informacyjnej adresowanej do osób oceniających na kwestię właściwego przygotowywania uzasadnień dla ocen	IZ FEP	30.06.2027	Programowa - Operacyjna	System realizacji polityki spójności

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Propozycja sposobu wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny
			punktowych w ramach oceny strategicznej.				
2.	Ograniczona ilość informacji na temat planowanych naborów konkurencyjnych udostępniana w polu „Informacje dodatkowe” harmonogramu naboru projektów.	Poszerzenie zakresu informacji o planowanych naborach konkurencyjnych zawartych w harmonogramie naborów.	▪ Zawieranie w treści harmonogramu naborów wniosków o dofinansowanie, w polu „Informacje dodatkowe”, wszystkich dostępnych i dostatecznie pewnych informacji dotyczących planowanego naboru, które odnoszą się do szczegółowych warunków naboru oraz wymaganej dokumentacji (np. kwestia zatwierdzenia i dostępności kryteriów wyboru projektów dla naboru; szczegółowe warunki naboru; dokumenty aplikacyjne (poza wnioskiem o dofinansowanie), które	IZ FEP	30.06.2027	Programowa - Operacyjna	System realizacji polityki spójności

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Propozycja sposobu wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny
			będą wymagane w danym naborze. ▪ Podejmowanie dodatkowych działań w kwestii udostępniania informacji wnioskodawcom przed ogłoszeniem naboru: publikowanie wstępnych wersji kryteriów wyboru projektów, publikowanie listy planowanych załączników, oznaczanie stopnia pewności poszczególnych informacji („Informacja wstępna", „Informacja zatwierdzona").				
3.	Występowanie naborów niekonkurencyjnych, w których nabory odnoszą się do	Grupowanie naborów niekonkurencyjnych dla pojedynczych projektów.	▪ Konsekwentne łączenie, w miarę możliwości, naborów niekonkurencyjnych z danego Działania	IZ FEP	30.06.2027	Programowa - Operacyjna	System realizacji polityki spójności

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Propozycja sposobu wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny
	pojedynczych projektów.		zaplanowanych na dany kwartał w jeden nabór o dłuższym czasie trwania. ▪ Zachowanie transparentności harmonogramu naborów poprzez utrzymanie dotychczasowej szczegółowości informacji i ujęcie informacji o pojedynczych projektach, w jednym wierszu stanowiącym połączony nabór niekonkurencyjny dla danego Działania i kwartału lub też w polu: „Informacje dodatkowe”.				
4.	Niekorzystny wpływ na skalę obciążeń administracyjnych w ramach EFRR faktu	Zmiana sposobu składania oświadczeń w naborach w ramach EFRR.	▪ Ujęcie wymaganych w ramach EFRR załączników mających postać oświadczeń	IZ FEP	30.06.2027	Programowa - Operacyjna	System realizacji polityki spójności

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Propozycja sposobu wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny
	składania oświadczeń (w liczbie zależnej od specyfiki naboru) w formie odrębnych plików		w jeden dokument składany na etapie aplikowania o wsparcie (na wzór Jednolitego Europejskiego Dokumentu Zamówienia wykorzystywanego w zamówieniach publicznych). ▪ W wariancie minimalnym mogłoby to dotyczyć tych oświadczeń, które mają postać krótkich opisowych deklaracji wnioskodawców, nie zaś oświadczeń wymagających podania określonych informacji dot. wnioskodawcy / projektu. ▪ W wariancie optymalnym dotyczyłoby to wszystkich wymaganych oświadczeń.				

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Propozycja sposobu wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny
5.	Występowanie określonych problemów dotyczących prowadzonych działań informacyjno-szkoleniowych.	Podjęcie działań zorientowanych na optymalizację działań informacyjno-szkoleniowych w ramach FEP.	▪ Wykorzystanie aplikacji pozwalających na automatyzację procesu upraszczania treści (np. Jasnopis) lub narzędzi sztucznej inteligencji bazujących na przetwarzaniu języka naturalnego do weryfikacji i uproszczenia treści, jeśli nie samej dokumentacji naborowej, to przynajmniej materiałów szkoleniowych i informacyjno-promocyjnych. ▪ Zapewnienie spójnego modelu komunikacji prowadzonej przez wszystkie ION w czasie trwania naborów konkurencyjnych poprzez: podanie informacji	IZ FEP	30.06.2027	Programowa - Operacyjna	System realizacji polityki spójności

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Propozycja sposobu wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny
			kontaktowych umożliwiających komunikację e-mail i telefoniczną (przynajmniej w ramach określonych godzin konsultacyjnych) oraz wskazanie konkretnych osób oddelegowanych do kontaktu w ramach danego naboru. ▪ Położenie nacisku w prowadzonych działaniach szkoleniowo-informacyjnych (w szczególności w naborach konkurencyjnych) na formułę warsztatową i omawianie praktycznych aspektów dotyczących procedury aplikacyjnej (w tym, np.: prezentacja dobrych i złych praktyk w				

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Propozycja sposobu wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny
			zakresie jej wypełniania ale nie całościowe doradztwo w zakresie przygotowania wniosku o dofinansowanie dotyczącego konkretnego projektu) i unikanie szkoleń bazujących na omawianiu zapisów dokumentacji naborowej. ▪ Udostępnianie (przynajmniej na czas trwania naboru) na podstronach internetowych poszczególnych naborów zapisów rejestrowanych spotkań informacyjnych / szkoleń kierowanych do wnioskodawców. ▪ Publikowanie uproszczonej wersji harmonogramu naborów				

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Propozycja sposobu wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny
			z informacjami kluczowymi z punktu widzenia wnioskodawców i uwzględnieniem wyłącznie naborów konkurencyjnych. ▪ Uwzględnianie w prowadzonej polityce informacyjnej dotyczącej FEP obszarów i zakresów tematycznych pytań, które kierowane są do PIFE.				
6.	Brak informacji o planowanym terminie rozstrzygnięcia w regulaminach wyboru projektów w ramach EFRR.	Uzupełnienie informacji w regulaminie wyboru projektów w ramach EFRR.	Wprowadzenie w regulaminach wyboru projektów w ramach EFRR informacji o przewidywanym terminie rozstrzygnięcia danego naboru.	IZ FEP	30.06.2027	Programowa - Operacyjna	System realizacji polityki spójności
7.	Występowanie wśród wnioskodawców trudności	Podjęcie działań zorientowanych na zwiększenie poziomu	▪ Poszerzenie zakresu informacji dotyczących kwestii	IZ FEP	30.06.2027	Programowa - Operacyjna	System realizacji

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Propozycja sposobu wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny
	z prawidłowym rozumieniem kwestii komplementarności międzyprojektowej.	wiedzy wnioskodawców w odniesieniu do kwestii komplementarności międzyprojektowej.	komplementarności w dokumentacji naborowej. ▪ Uwzględnienie zagadnienia komplementarności w prowadzonych działaniach informacyjno-szkoleniowych, w szczególności poprzez prezentację dobrych i złych praktyk w zakresie potwierdzania faktu spełniania kryterium odnoszącego się do kwestii komplementarności.				polityki spójności
8.	Generalnie pozytywna wśród wnioskodawców ocena zrozumiałości kryteriów wyboru projektów, przy	Podjęcie działań optymalizacyjnych dotyczących kryteriów wyboru projektów, wobec których formułowane	▪ Położenie szczególnego nacisku w prowadzonych działaniach informacyjno-szkoleniowych (w szczególności w naborach konkurencyjnych) na na	IZ FEP	30.06.2027	Programowa - Operacyjna	System realizacji polityki spójności

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Propozycja sposobu wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny
	jednoczesnym występowaniu określonych kryteriów, w przypadku których ocena wnioskodawców jest bardziej niejednoznaczna.	były przez wnioskodawców określone zastrzeżenia.	formułowanie wyjaśnień dotyczących tych kryteriów, wobec których były formułowane określone zastrzeżenia przez wnioskodawców (uwagi te zawarto w aneksie: „Matryce oceny kryteriów wyboru projektów"). ▪ Rozważenie celowości modyfikacji definicji kryteriów, wobec których były formułowane określone zastrzeżenia przez wnioskodawców.				
9.	Generalnie pozytywna ocena ekspercka poprawności sformułowania kryteriów wyboru projektów przy	Podjęcie działań optymalizacyjnych dotyczących kryteriów wyboru projektów, wobec których sformułowano	▪ Weryfikacja celowości wprowadzenia modyfikacji kryteriów sugerowanych przez ewaluatora (uwagi te zawarto w aneksie:	IZ FEP	30.06.2027	Programowa - Operacyjna	System realizacji polityki spójności

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Propozycja sposobu wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny
	jednoczesnym występowaniu zastrzeżeń o charakterze szczegółowym.	zastrzeżenia w ramach oceny eksperckiej.	„Matryce oceny kryteriów wyboru projektów”). ▪ Wprowadzenie pozytywnie zweryfikowanych przez IZ zmian (o których jest mowa w poprzednim tiret) w ramach dedykowanej im aktualizacji lub przy okazji innych modyfikacji danego katalogu kryteriów odnoszącego się do określonego Działania.				

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonego badania

9. Spisy ilustracji

9.1. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Opinie wnioskodawców na temat zrozumiałości, przejrzystości, bezstronności i niedyskryminacyjności systemu wyboru projektów 43
Wykres 2. Ocena regulaminu wyboru projektów oraz załączonych do niego dokumentów 46
Wykres 3. Ocena czasochłonności przygotowania poszczególnych części wniosku o dofinansowanie oraz załączników 57
Wykres 4. Ocena stopnia w jakim konstrukcja wniosku umożliwia jasne przedstawienie założeń projektu 58
Wykres 5. Ocena dostępności szkoleń i spotkań informacyjnych kierowanych do potencjalnych wnioskodawców 73
Wykres 6. Deklaracja uczestnictwa w szkoleniach / spotkaniach informacyjnych kierowanych do wnioskodawców 74
Wykres 7. Ocena szkoleń / spotkań informacyjnych kierowanych do wnioskodawców 75
Wykres 8. Jasność i wystarczalność informacji przekazywanych przez instytucje odpowiedzialne za wdrażanie FEP w trakcie procesu oceny projektów 76
Wykres 9. Średnie czasy poszczególnych etapów oceny 98
Wykres 10. Średni czas kontraktacji 100
Wykres 11. Odsetek wnioskodawców zgadzających się ze stwierdzeniami dotyczącymi czasowego rozplanowania naborów 101
Wykres 12. Ocena czasu przeznaczonego na przygotowanie wniosku o dofinansowanie 102
Wykres 13. Ocena rzeczywistego i przewidywanego czasu oceny wniosków o dofinansowanie 103
Wykres 14. Występowanie problemów podczas przygotowywania, składania lub oceny wniosków o dofinansowanie 123
Wykres 15. Składanie protestów przez wnioskodawców 132
Wykres 16. Ocena procesu rozstrzygania protestów 133
Wykres 17. Deklaracja występowania problemów związanych z kryteriami wyboru projektów 144

Wykres 18. Występowanie problemów z wewnętrzną spójnością kryteriów wyboru projektów 200
Wykres 19. Opinie wnioskodawców na temat wykorzystania dotychczasowych doświadczeń przez instytucje 208
Wykres 20. Występowanie aspektów sposobu wyboru i oceny projektów lub kryteriów wyboru projektów powinny być monitorowane 225

9.2. SPIS TABEL

Tabela 1. Struktura próby w badaniu IDI 28
Tabela 2. Struktura próby w badaniu CAWI/CATI 30
Tabela 3. Postęp wdrażania w regionach programów funduszy europejskich 35
Tabela 4. Liczba naborów konkurencyjnych zaplanowanych w kolejnych kwartałach przez poszczególne ION 48
Tabela 5. Liczba naborów niekonkurencyjnych zaplanowanych w kolejnych kwartałach przez poszczególne ION 49
Tabela 6. Tabela wniosków i rekomendacji 237